

«Лениногорск КБК-нің құрамында клинкер бар үйіндісін (31.05.1992 ж. дейін қоймаланған) техногендік минералдық түзілімдерді әзірлеуге арналған тау-кен жұмыстарының жоспарына» қоршаған ортаға әсер етуге экологиялық рұқсат алу үшін (ПНЭ, ПЭК, ПУО, ППМ) материалдары бойынша Ашық жиналыстар түріндегі қоғамдық тыңдаулар хаттамасы

1. Аумағында қызмет жүзеге асырылатын немесе аумағына ықпал етілетін әкімшілік-аумақтық бірліктің (облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, аудандардың, облыстық және аудандық маңызы бар қалалардың) немесе тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің (ауылдардың, кенттердің, ауылдық округтердің) әкімі аппаратының жергілікті атқарушы органының атауы: «Шығыс Қазақстан облысы Риддер қаласы әкімінің аппараты» ММ.

2. Қоғамдық тыңдаулардың тақырыбы:

«Лениногорск КБК құрамында клинкер бар үйіндіні (31.05.1992 ж. дейін сақталған) техногендік минералдық түзілімдерді әзірлеуге арналған тау-кен жұмыстарының жоспарына» қоршаған ортаға әсер етуге экологиялық рұқсат алу үшін (ПНЭ, ПЭК, ПУО, ППМ) материалдары.

3. Атына қоғамдық тыңдауларға шығарылатын материалдар жіберілген қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның немесе облыстың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органының атауы:

- ҚР ЭГТРМ жанындағы Қоршаған ортаны қорғаудың ақпараттық – талдау орталығы» ШЖҚ РМК.

- «Шығыс Қазақстан облысының Табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ.

4. Жоспарланған қызметтің орналасқан жері:

070004, Қазақстан Республикасы, Шығыс Қазақстан облысы, Риддер қ.

Әкімшілік жағынан «Ертіс Нугрим» ЖШС Лениногорск КБК құрамында клинкер бар үйінді ТМТ учаскесі Риддер қаласының жерінде орналасқан.

Кен орны орталығының географиялық координаттары: 50°21'42,64" с.е., 83°28'50,11" ш.б.

(жоспарланған қызмет учаскесі аумағының толық, нақты мекенжайы, географиялық координаттары)

5. Жоспарланған қызметтің ықтимал әсерінен зардап шеккен барлық әкімшілік-аумақтық бірліктердің атауы:

Әкімшілік тұрғыдан алғанда, «Ертіс Нугрим» ЖШС Лениногорск КБК құрамында клинкер бар үйінді ТМТ учаскесі Қазақстан Республикасының Шығыс Қазақстан облысы Риддер қаласының жерлерінде орналасқан.

(белгіленген қызметті жүзеге асыру нәтижесінде аумағына әсер етуі мүмкін және аумағында қоғамдық тыңдаулар өткізілетін әкімшілік-аумақтық бірліктердің тізбесі)

6. Жоспарланған қызмет бастамашысының деректемелері мен байланыс деректері:

«Ертіс Нугрим» ЖШС. Кәсіпорынның заңды мекен-жайы-010000, Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Есіл ауданы, Сарайшық көшесі, 5-116. БСН 160540013219. Телефон: +7-700-501-5501, e-mail: erbosyn@gmail.com.

(оның ішінде нақты атауы, заңды және нақты мекен-жайы, БСН, телефондар, факстар, электрондық пошталар, сайттар)

7. Ықтимал іс-әрекеттер туралы есептерді құрастырушылардың немесе стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептерді дайындау жөніндегі сыртқы

тартылған сарапшылардың немесе мемлекеттік экологиялық сараптама объектілерінің құжаттамасын әзірлеушілердің деректемелері мен байланыс деректері:

«GREENGEO» ЖШС, Қазақстан Республикасы, Шығыс Қазақстан облысы, Өскемен қаласы, Ө. Қашаубаев, 32а үй, БСН 230640018348, тел.: 8 (7232)208677, эл/почта: zhanzhan777@mail.ru.

(оның ішінде нақты атауы, заңды және нақты мекен-жайы, БСН, телефондар, факстар, электрондық пошталар, сайттар)

8. Қоғамдық тыңдаулар өткізілетін күн, уақыт, орын (қоғамдық тыңдаулардың ашық жиналысының күндері мен уақыты):

Қоғамдық тыңдауды өткізу күні: 2025 жылғы 9 маусым, сағат 11:00.

Қоғамдық тыңдауды өткізу орны: Шығыс Қазақстан облысы, Риддер қаласы, Семенова көшесі, 19, «Риддер қаласы әкімінің аппараты» ММ.

9. Көзделіп отырған қызмет бастамашысынан сұрау салу хатының көшірмесі және қоғамдық тыңдауларды өткізу шарттарын келісу туралы Әкімшілік – аумақтық бірліктердің (облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдарының жауап хатының көшірмесі: сұрау салу хатының және жауап-хаттың көшірмелері осы қоғамдық тыңдаулар хаттамасына 1 және 2 – қосымшада ұсынылған.

10. Қоғамдық тыңдауларға қатысушылардың тіркеу парағы осы қоғамдық тыңдаулардың хаттамасына қоса беріледі: қатысушылардың тіркеу парағы осы қоғамдық тыңдаулардың хаттамасына 3-қосымшада ұсынылған.

11. Қоғамдық тыңдаулар өткізу туралы ақпарат қазақ және орыс тілдерінде мынадай тәсілдермен таратылады:

1. Бірыңғай экологиялық порталда: <https://ecoportal.kz>. «Қоғамдық тыңдаулар» бөлімі-03.05.2025 ж.;

2. Жергілікті атқарушы органның (облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) ресми интернет-ресурсында немесе әзірлеуші мемлекеттік органның ресми интернет-ресурсында: <https://www.gov.kz/memleket/entities/vko-tabigat?land=ru> «Қоғамдық тыңдаулар» бөлімінде-03.05.2025 ж.

(ресми интернет-ресурстардың атауы және сілтемелері және жарияланған күндері)

3. Бұқаралық ақпарат құралдарында:

Облыстық «DIDAR» газеттері № 17 (18525) 24 сәуір 2025 ж. (қазақ тілінде) «Рудный Алтай» № 17 (21032) 24 сәуір 2025 ж. (орыс тілінде). Газеттегі хабарландырулар осы қоғамдық тыңдау хаттамасына 4-қосымшаға ұсынылды.

(хабарландырудың атауы, нөмірі және жарияланған күні, сканерленген хабарландыру қосымшасымен: сканерленген газеттің мұқаба беті және қоғамдық тыңдаулар туралы хабарландыру беті)

Жеке кәсіпкер Адамова Наталья Викторовна берген 2025 жылғы 23 сәуір мамырдағы эфирлік анықтама " NS "107,0 FM" радиостанциясы.

Эфирлік анықтама осы қоғамдық тыңдау хаттамасына 5-қосымшаға ұсынылды.

(теле немесе радиоарнаның атауы, хабарландыру күні: теле немесе радиоарнада қоғамдық тыңдаулар өткізу туралы хабарландырудың бейне және аудиожазбасы бар электрондық жеткізгіш қоғамдық тыңдаулар хаттамасына қоса тіркелуге (жариялануға) жатады)

4. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің (облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, аудандардың, облыстық және аудандық маңызы бар қалалардың, ауылдардың, кенттердің, ауылдық округтердің) аумағында мүдделі жұртшылық үшін қолжетімді орындарда мекенжайлар бойынша 1 хабарландыру саны:

1) Риддер қ., Семенова к-сі, 19, Шығыс Қазақстан облысы, «Риддер қ. әкімінің аппараты» ММ.

Фотоматериалдар осы қоғамдық тыңдау хаттамасына 6-қосымшаға ұсынылған.

12. Қоғамдық тыңдауларға қатысушылардың шешімі:

Қоғамдық тыңдаулардың хатшысы болып Ақимжанова Ж. М. тағайындалады. «қолдаймын» - 18, «қарсымын» - 0, «қалыс қаламын» - 0.

1) жоба материалдарын баяндама нысанында қарау. Ұсынылған ереже-10 минут.

«қолдаймын» - 18, «қарсымын» - 0, «қалыс қаламын» - 0.

2) сұрақ-жауап. Барлық тілек білдірушілер баяндамашыға сұрақтар қойып, жоба бойынша өз пікірлерін айта алады. Ұсынылған ереже-10 минут.

«қолдаймын» - 18, «қарсымын» - 0, «қалыс қаламын» - 0.

3) қоғамдық тыңдауларды қорытындылау және жабу. Ұсынылған Ереже-5 минут.

«қолдаймын» - 18, «қарсымын» - 0, «қалыс қаламын» - 0.

Қоғамдық тыңдаулар мүдделі жұртшылықтың қатысуына байланысты өткізілді деп есептеледі.

13. Барлық тыңдалған баяндамалар туралы мәліметтер: «GREENGEO» ЖШС О.А.

Акулова, эколог бас маман.

(баяндамашының тегі, аты және әкесінің аты (бар болса), лауазымы, ұсынылатын ұйымның атауы)

«Лениногорск КБК-нің құрамында клинкер бар үйіндісін (31.05.1992 ж. дейін сақталған) техногендік минералдық түзілімдерді әзірлеуге арналған Тау-кен жұмыстарының жоспарына» қоршаған ортаға әсер етуге экологиялық рұқсат алу үшін (ПНЭ, ПЭК, ПУО, ППМ) материалдары бойынша баяндама-12 парақта.

Қоғамдық тыңдауларға шығарылатын құжаттар бойынша баяндамалардың мәтіндері осы қоғамдық тыңдаулардың хаттамасына қоса беріледі.

14. Қоғамдық тыңдаулар хаттамасының ажырамас бөлігі болып табылатын және Қағидалардың 18-тармағына сәйкес жазбаша нысанда ұсынылған немесе қоғамдық тыңдаулар өткізу барысында айтылған мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың барлық ескертулері мен ұсыныстарын қамтитын жиынтық кесте; бастамашының әрбір ескерту мен ұсынысы бойынша жауаптары мен түсініктемелері. Қоғамдық тыңдаулар нысанасымен анық байланысы жоқ ескертулер мен ұсыныстар «қоғамдық тыңдаулар нысанасына қатысы жоқ» деген белгісі бар кестеге енгізіледі:

Ескертулер мен ұсыныстарға жауаптардың жиынтық кестелері № 7 қосымшада ұсынылған.

15. Қоғамдық тыңдауларға қатысушылардың қаралатын құжаттар мен тыңдалған баяндамалардың сапасы туралы оларды түсінудің толықтығы мен қолжетімділігі тұрғысынан пікірі, оларды жақсарту жөніндегі ұсынымдар:

Баяндама «GREENGEO» ЖШС эколог бас маманы О.А. Акулова.

Құжаттама бірыңғай экологиялық порталдың сайтында орналастырылды (ecoportal.kz).

(баяндамашының тегі, аты және әкесінің аты (бар болса), лауазымы, ұсынылатын ұйымның атауы)

16. Қоғамдық тыңдаулар хаттамасына шағымдану Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексіне сәйкес сот және сотқа дейінгі тәртіппен мүмкін болады.

17. Қоғамдық тыңдаулардың төрағасы:

«Риддер қаласы әкімінің аппараты» ММ Әкім орынбасары

Жуфсанов Төлебай Асанжолдыұлы

09.06.2025 ж.

(өкілі болып табылатын ұйымның тегі, аты және әкесінің аты (бар болса), лауазымы, атауы, қолы, күні)

18. Қоғамдық тыңдаулар хатшысы:

"GREEN GEO" ЖШС өкілі

Аманжол - Аманжолжановна Жаппаровна

09.06.2025 ж.

(өкілі болып табылатын ұйымның тегі, аты және әкесінің аты (бар болса), лауазымы, атауы, қолы, күні)

**Протокол общественных слушаний в форме открытых собраний
по материалам (ПНЭ, ПЭК, ПУО, ППМ) для получения экологического разрешения на
воздействие на окружающую среду к «Плану горных работ на разработку техногенных
минеральных образований (заскладированных до 31.05.1992 г.) клинкерсодержащего
отвала Лениногорского ГОКа»**

1. Наименование местного исполнительного органа административно-территориальной единицы (областей, городов республиканского значения, столицы), на территории которого осуществляется деятельность, или на территорию которого будет оказано влияние: ГУ «Аппарат акима г. Риддер Восточно-Казахстанской области».

2. Предмет общественных слушаний:

Материалы (ПНЭ, ПЭК, ПУО, ППМ) для получения экологического разрешения на воздействие на окружающую среду к «Плану горных работ на разработку техногенных минеральных образований (заскладированных до 31.05.1992 г.) клинкерсодержащего отвала Лениногорского ГОКа».

3. Наименование уполномоченного органа в области охраны окружающей среды или местного исполнительного органа области, городов республиканского значения, столицы, в адрес которого направлены материалы, выносимые на общественные слушания:

- РГП на ПХВ «Информационно – аналитический центр охраны окружающей среды при МЭГПР РК.

- ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования Восточно-Казахстанской области».

4. Местонахождение намечаемой деятельности:

070004, Республика Казахстан, Восточно-Казахстанская область, г. Риддер.

В административном отношении участок ТМО клинкерсодержащего отвала Лениногорского ГОКа ТОО «Ертіс Нугрим» расположен на землях г. Риддер.

Географические координаты центра месторождения: 50°21'42,64" с.ш., 83°28'50,11" в.д.

(полный, точный адрес, географические координаты территории участка намечаемой деятельности)

5. Наименование всех административно-территориальных единиц, затронутых возможным воздействием намечаемой деятельности:

В административном отношении участок ТМО клинкерсодержащего отвала Лениногорского ГОКа ТОО «Ертіс Нугрим» расположен на землях г. Риддер Восточно-Казахстанской области Республики Казахстан.

(перечень административно-территориальных единиц, на территорию которых может быть оказано воздействие в результате осуществления намечаемой деятельности и на территории которых будут проведены общественные слушания)

6. Реквизиты и контактные данные инициатора намечаемой деятельности:

ТОО «Ертіс Нугрим». Юридический адрес предприятия – 010000, Республика Казахстан, г. Астана, район Есиль, ул. Сарайшык, 5-116. БИН 160540013219. Телефон: +7-700-501-5501, e-mail: erbosyn@gmail.com.

(в том числе точное название, юридический и фактический адрес, БИН, телефоны, факсы, электронные почты, сайты)

7. Реквизиты и контактные данные составителей отчетов о возможных воздействиях, или внешних привлеченных экспертов по подготовке отчетов по стратегической экологической оценке, или разработчиков документации объектов государственной экологической экспертизы:

ТОО «GREENGEO», Республика Казахстан, Восточно-Казахстанская область, г. Усть-Каменогорск, ул. Ә.Қашаубаев, дом 32А, БИН 230640018348, тел.: 8(7232)208677, эл/почта: zhanzhan777@mail.ru.

(в том числе точное название, юридический и фактический адрес, БИН, телефоны, факсы, электронные почты, сайты)

8. Дата, время, место проведения общественных слушаний (даты и время открытого собрания общественных слушаний):

Дата проведения общественных слушаний: 9 июня 2025 года, 11:00 часов.

Место проведения общественных слушаний: Восточно-Казахстанская область, г. Риддер, ул. Семеновской, 19, ГУ «Аппарат акима г. Риддер».

9. Копия письма – запроса от инициатора намечаемой деятельности и копия письма ответа местных исполнительных органов административно – территориальных единиц (областей, городов республиканского значения, столицы) о согласовании условий проведения общественных слушаний: Копии письма – запроса и письма – ответа представлены в приложении 1 и 2 к настоящему протоколу общественных слушаний.

10. Регистрационный лист участников общественных слушаний прилагается к настоящему протоколу общественных слушаний: Регистрационный лист участников представлен в приложении 3 к настоящему протоколу общественных слушаний.

11. Информация о проведении общественных слушаний распространена на казахском и русском языках следующими способами:

1. На едином экологическом портале: <https://ecoportal.kz>, раздел «Общественные слушания» - 03.05.2025 г.;

2. На официальном интернет-ресурсе местного исполнительного органа (областей, городов республиканского значения, столицы) или официальном интернет-ресурсе государственного органа – разработчика: <https://ecoportal.kz/> и на сайте МИО <https://www.gov.kz/memleket/entities/vko-tabigat?land=ru> в разделе «Общественные слушания» - 03.05.2025 г.

(наименование и ссылки на официальные интернет-ресурсы и даты публикации)

3. В средствах массовой информации:

- Областные газеты «DIDAR» № 17 (18525) 24 апреля 2025 г. (на казахском языке) «Рудный Алтай» № 17 (21032) 24 апреля 2025 г. (на русском языке).

Объявления в газете предоставлены в приложение 4 к настоящему протоколу общественных слушаний.

(название, номер и дата публикации объявления в газете, с приложением сканированного объявления: сканированные титульная страница газеты и страница с объявлением о проведении общественных слушаний)

- Эфирная справка от 23 апреля 2025 г. выданная индивидуальным предпринимателем Адамовой Натальей Викторовной радиостанция «NS» 107,0 FM.

Эфирная справка предоставлена в приложение 5 к настоящему протоколу общественных слушаний.

(название теле или радиоканала, дата объявления: электронный носитель с видео- и аудиозаписью объявления о проведении общественных слушаний на теле или радиоканале подлежит приобщению (публикации) к протоколу общественных слушаний)

4. В местах, доступных для заинтересованной общественности на территории соответствующих административно-территориальных единиц (областей, городов республиканского значения, столицы, районов, городов областного и районного значения, сел, поселков, сельских округов), в количестве 1-го объявления по адресам:

1) ГУ «Аппарат акима г. Риддер» в г. Риддер, ул. Семеновой, 19, Восточно-Казахстанская область.

Фотоматериалы предоставлены в приложение 6 к настоящему протоколу общественных слушаний.

12. Решение участников общественных слушаний:

Секретарем общественных слушаний назначается Алижанова Ж. М.

Проголосовали «за» - 18, «против» - 0, «воздержались» - 0.

1) Рассмотрение материалов проекта в форме доклада. Предлагаемый регламент - 10 минут.

Проголосовали «за» - 18, «против» - 0, «воздержались» - 0.

2) Вопросы – ответы. Все желающие могут задавать вопросы докладчику и высказывать свое мнение по проекту. Предлагаемый регламент – 10 минут.

Проголосовали «за» - 18, «против» - 0, «воздержались» - 0.

3) Подведение итогов и закрытие общественных слушаний. Предлагаемый регламент – 5 минут.

Проголосовали «за» - 18, «против» - 0, «воздержались» - 0.

Общественные слушания считаются состоявшимися в связи с присутствием заинтересованной общественности.

13. Сведения о всех заслушанных докладах:

ТОО «GREENGEO» Акулова О.А., главный специалист эколог.

(фамилия, имя и отчество (при наличии) докладчика, должность, наименование представляемой организации)

Доклад по материалам (ПНЭ, ПЭК, ПУО, ППМ) для получения экологического разрешения на воздействие на окружающую среду к «Плану горных работ на разработку техногенных минеральных образований (заскладированных до 31.05.1992 г.) клинкерсодержащего отвала Лениногорского ГОКа» - на 12 листах.

Тексты докладов по документам, выносимым на общественные слушания, прилагаются к настоящему протоколу общественных слушаний.

14. Сводная таблица, которая является неотъемлемой частью протокола общественных слушаний, и содержит все замечания и предложения заинтересованных государственных органов и общественности, представленные в письменной форме в соответствии с пунктом 18 Правил или озвученные в ходе проведения общественных слушаний; ответы и комментарии Инициатора по каждому замечанию и предложению. Замечания и предложения, явно не имеющие связи с предметом общественных слушаний, вносятся в таблицу с отметкой «не имеют отношения к предмету общественных слушаний»:

Сводные таблицы ответов на замечания и предложения представлены в приложении № 7.

15. Мнение участников общественных слушаний о качестве рассматриваемых документов и заслушанных докладов на предмет полноты и доступности их понимания, рекомендации по их улучшению:

Доклад был представлен в полном объеме Акуловой О.А., главный специалист эколог ТОО «GREENGEO».

Документация была размещена на сайте Едином экологическом портале (ecoportal.kz).

(фамилия, имя и отчество (при наличии) докладчика, должность, наименование представляемой организации)

16. Обжалование протокола общественных слушаний возможно в судебном и досудебном порядке согласно Административному процедурно-процессуальному кодексу Республики Казахстан.

17. Председатель Общественных слушаний:

 Заместитель акима ГУ «Аппарат акима г. Риддер»
Акужанов Болат Аманжолович
09.06.2025 г.
(фамилия, имя и отчество (при наличии), должность, наименование организации представителем которой является, подпись, дата)

18. Секретарь общественных слушаний:

Представитель ТОО «GREENGEO»
Амижанова Жанна Маулановна
09.06.2025 г.

(фамилия, имя и отчество (при наличии), должность, наименование организации представителем которой является, подпись, дата)

Форма письма-запроса от инициатора общественных слушаний на проведение общественных слушаний в местные исполнительные органы административно-территориальных единиц (района, города)

исходящий номер: 25172563001, Дата: 25/04/2025

(регистрационные данные письма, исходящий номер, дата)

Информируем Вас о: Проведение оценки воздействия на окружающую среду (в том числе сопровождаемой оценкой трансграничных воздействий)

(наименование в соответствии с пунктом 12 настоящих Правил)

Будет осуществляться на следующей территории: Восточно-Казахстанская область, Риддер Г.А.

(территория воздействия, географические координаты участка)

Предоставляем перечень административно-территориальных единиц, на территорию которых может быть оказано воздействие, и на территории которых будут проведены общественные слушания: ГУ "Аппарат акима г. Риддер"

Предмет общественных слушаний: План ликвидации последствий добычи техногенных минеральных образований клинкерсодержащего отвала Лениногорского ГОКа (заскладированных до 31.05.1992 г.)

(тема, название общественных слушаний, предмет общественных слушаний в обязательном случае должен содержать точное наименование, место осуществления, срок намечаемой деятельности и наименование инициатора намечаемой деятельности)

Просим согласовать нижеуказанные условия проведения общественных слушаний: Восточно-Казахстанская область, Риддер Г.А. ул. Семеновой, 19, 06/06/2025 11:00

(место, дата и время начала проведения общественных слушаний)

Место проведения общественных слушаний в населенном (-ых) пункте (-ах) обосновано их ближайшим расположением к территории намечаемой деятельности (км).

Объявление о проведении общественных слушаний на казахском и русском языках будет распространено следующими способами:

Рудный Алтай, Дидар; Радиостанция «NS» 107,0 FM»

(наименование газеты, теле- и радиоканала, где будет размещено объявление)

Здание ГУ "Аппарат акима г. Риддер"

(расположение мест, специально предназначенных для размещения печатных объявлений (доски объявлений))

Просим также подтвердить наличие технической возможности организации видеоконференцсвязи в ходе проведения общественных слушаний.

В соответствии с Экологическим кодексом Республики Казахстан и Правилами проведения общественных слушаний, общественные слушания проводятся под председательством представителя местного исполнительного органа соответствующей административно-территориальной единицы (района, города). Местный исполнительный орган обеспечивает видео- и аудиозапись открытого собрания общественных слушаний. Электронный носитель с видео- и аудиозаписью всего хода открытого собрания общественных слушаний с начала регистрации до закрытия общественных слушаний и подведением итогов слушаний, подлежит приобщению (публикации) к протоколу общественных слушаний.

В соответствии с требованиями законодательства просим обеспечить регистрацию участников общественных слушаний и видео- и аудиозапись общественных слушаний.»
Товарищество с ограниченной ответственностью "Ертис Нугрим" (БИН: 160540013219), 87056022393, oksanabaston@mail.ru,

Составитель отчета о возможных воздействиях : TOO "GREENGEO"

(фамилия, имя и отчество (при наличии), должность, наименование организации представителем которой является, подпись, контактные данные инициатора общественных слушаний).

Форма письма-ответа инициатору общественных слушаний от местных исполнительных органов административно-территориальных единиц (района, города) на проведение общественных слушаний

исходящий номер: 25172563001, Дата: 25/04/2025

(регистрационные данные письма, исходящий номер, дата)

«В ответ на Ваше письмо (исх. №25172563001, от 25/04/2025 (дата)) о согласовании предлагаемых Вами условий проведения общественных слушаний, сообщаем следующее:

«Согласовываем проведение общественных слушаний по предмету План ликвидации последствий добычи техногенных минеральных образований клинкерсодержащего отвала Лениногорского ГОКа (заскладированных до 31.05.1992 г.), в предлагаемую Вами 06/06/2025 11:00, Восточно-Казахстанская область, Риддер Г.А. ул. Семеновой, 19(дату, место, время начала проведения общественных слушаний)»

(к причинам несогласования относятся: место проведения не относится к территории административно-территориальных единиц, на которую может быть оказано воздействие в результате осуществления намечаемой деятельности; дата и время проведения выпадает на выходные и/или праздничные дни, нерабочее время. "Поддерживаем, предложенные Вами способы распространения объявления о проведении общественных слушаний". или "Предлагаем дополнить (заменить) следующими способами, для более эффективного информирования общественности").

«Подтверждаем наличие технической возможности организации видеоконференцсвязи в ходе проведения общественных слушаний».

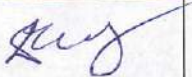
«Перечень заинтересованных государственных органов: 1. 2.»

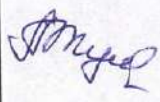
Товарищество с ограниченной ответственностью "Ертіс Нұғрім" (БИН: 160540013219), 87056022393, oksanabaston@mail.ru,

Составитель отчета о возможных воздействиях: TOO "GREENGEO"

(фамилия, имя и отчество (при наличии), должность, наименование организации представителем которой является, подпись, контактные данные инициатора общественных слушаний).

ЛИСТ РЕГИСТРАЦИИ/ТІРКЕУ ПАРАҒЫ

р/н № п/п	ФИО/ ТАӘ	Категория участника (представитель заинтересованной общественности, государственного органа, инициатора)/ Қатысушының санаты (мүдделі қоғам, мемл. орган, бастамашы өкілі)	Контактный номер телефона/ Байланыс телефоны	Формат участия (очно или посредством конференцсвязи)/ Қатысу форматы (жеке немесе конференция арқылы)	Подпись (в случае участия на открытом собрании)/ Қол қою (ашық отырысқа қатысқан жағдайда)
1	2	3	4	5	6
1	Ахметжанова Заман Мағзжановна	ЖОО, GREEN G80" представитель	8705 52222 51	очно	
2	Сергеев Николай Петрович	Интель Г. Риддер	8705 54266	очно	
3	Бояров Антон Сергеевич	Интель Г. Риддер	+777 15284 134	очно	
4	Тажомов Данел Александрович	Интель Г. Риддер	+7700 1125369	очно	
5	Джеселбашев Тимур Каримович	Интель Г. Риддер	8701512 11 68	очно	
6	Шоркеев Русси Сергеевич	Интель Г. Риддер	8777849- 65-76	очно	
7	Шаткиев Умар Назирович	Интель Г. Риддер	8705 542 0369	очно	
8	Андреев Евгений Владимирович	Интель Г. Риддер	87478832421	очно	

1	2	3	4	5	6
9	Муштабаев Кеес Моратович	руков-ль отделе п/и п/услуг	87477435856	очно	
10	Шутеева Раиса Андреевна	специалист отделе п/и и туризм	84452306448	очно	
11	Боров Андрей Борисович	ТОО «GREEN GEOT Андреев	+7-777-234- 20-42	очно	
12	Хрюкин Андрей Владимирович	Жеке гор. Риддер	87072292850	очно	
13	Порбучов Дмитрий	Водитель	8777-988- -02-90	очно	
14	Акулова О. А.	ТОО «Strenges»	7056022393	очно	
15	Гатемоски Н. Н.	РТУ «Департе- мент экологии по ВКО» нач. отдела	777 8492356	охлади (зуме)	
16	Коккозова А. Т. м. специализация	ГУ «Управление природных рес-в ВКО»	7713740468	охлади (зуме)	
17	Майкибаев Е. К.	Директор ТОО «Ертис Курган»	8700 500 5501	охлади (зуме)	
18	Ахмедов Б. А.	зам. акима г. Риддер		охлади	

15
>

Марқакөлді қандай өзгерістер күтіп тұр?

6
>

Ұланда жаңа өнер ордасы ашылды

16+
>

DIDAR

ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСТЫҚ ГАЗЕТІ

1931 жылдың 24 қазанынан шығады

№17 (18525)

24 сәуір 2025 жыл

WWW.DIDAR-GAZETI.KZ

2
>

ЕЛОРДАДАҒЫ ЭКОФЕСТИВАЛЬ: ЕРІКТІЛЕР ҰЛЫҚТАЛҒАН КҮН

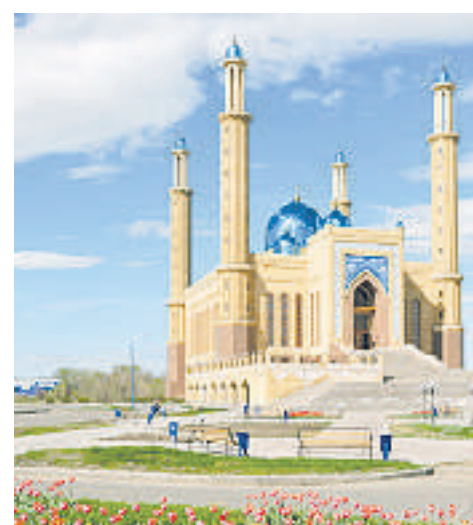
11
>

Өскеменде автобустар мен трамвайлар жаңартылмақ

24
>

Қатымханаларда қонақасын өткізуге тыйым салынды

ТАЗА ҚАЗАҚСТАН

Шыннет ата бұлағына жан біткен күн

Қоршаған ортаның тазалығын сақтау – табиғатқа тағзым етудің тура жолы. Бүкілхалықтық экологиялық белсенділікті жандандырған «Таза Қазақстан» бағдарламасы аясында бұл жолы шекара шебіндегі Марқакөл топырағы бір серпілді. Мұнда «Мөлдір бұлақ» акциясы аясында қасиетті Шыннет ата бұлағы тазартылып, табиғатқа жанашырлық танытқан шара ел есінде қалатындай деңгейде өтті.

Игі іске 25 ерікті жұмылдырылып, олар бұлақ маңын бірнеше сағаттың ішінде күл-қоқыстан тазартып, шамамен 1 тонна тұрмыстық қалдық жиналды. Бұл игі іс қоршаған ортаны құрметтеуге үндейтін үлкен өнеге. Тұрғындар табиғат жанашырларына алғыс айтып, «бұлақтың суы тазарып қана қоймай, елдің ниеті де тазарғандай болды» деп жылы лебіздерін білдірді.

Экологиялық акция аясында ұйымдастырушылар жастармен жұмыс жүргізіп, табиғатты аялау – әр азаматтың парызы екенін түсіндірді. Бұлақ – су көзі ғана емес, адам мен табиғаттың үндестігін жалғайтын алтын арқау. Сондықтан бұл шараның мақсаты – тек тазарту емес, экологиялық мәдениетті қалыптастыру, сана мен саналы ұстанымды бірге тәрбиелеу болды.

Марқакөл ауданы әкімдігі мұндай экологиялық бастамаларға тұрақты түрде қолдау білдіріп отыр. Алдағы уақытта өңірдегі басқа да табиғи нысандарды қалпына келтіру мен күтіп ұстауға бағытталған жобалар кезең-кезеңімен жүзеге аспақ.

Суды қорғау – тіршілікті қорғау. Шыннет ата бұлағы тазарып қана қойған жоқ, дүйім жұртқа тірлік нәрі ретіндегі шапағатын беруді жалғастыру үшін жаңаша тыныс алғандай болды.

МӘРТЕБЕ

Елордадағы экофестиваль: жастар белсенділігі ұлықталды

✍ Ержан ӘБИШ

Елордада өткен «Таза Қазақстан» экологиялық фестивалі еліміздің түкпір-түкпірінен келген табиғат жанашырларын, белсенді еріктілер мен экология саласында еңбек етіп жүрген жастарды бір арнаға тоғыстырды. Бұл ауқымды шарада еліміздің жасыл болашағына өз үлесін қосып жүрген үздік ұйымдар мен азаматтар марапатталып, олардың еңбегі көпшілікке үлгі ретінде ұсынылды. Айтулы фестивальде Өскемен қаласының жастары мен оқу орындарының өкілдері де өз белсенділіктерімен көзге түсіп, лайықты марапатқа ие болды.

Фестиваль өткен жылғы республикалық экологиялық акцияның қорытындысын шығарып, осы бағытта өздерінің күш-жігерін жұмсап жүрген жандарды марапаттау үшін өткізілді. Фестиваль барысында экологиялық қозғалыстың бұқаралық сипат алуына зор үлес қосқан еріктілердің еңбегі ерекше атап өтілді.

Бұл ауқымды шараның маңызы жөнінде айтқан ел Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев табиғатты қорғау ісіндегі жастардың ерекше рөлін атап өтті.

– Осыдан бір жыл бұрын бәріміз бір ел болып «Таза Қазақстан» жобасын бастадық. Мен, ең алдымен, осы жалпыұлттық бастамаға алғашқы күннен бастап белсене қатысып жатқан әр азаматқа шын жүректен ризашылығымды білдіремін. Әсіресе, солардың қатарында жалынды әрі дарынды жастарымыз өте көп. Сіздер еліміздің әр аймағында еңбек етіп, қоғамдық жұмысқа атсалысып жүрсіздер. Бұл – үлгі боларлық іс. Мен Мемлекет басшысы ретінде сіздерді әрдайым қолдаймын! – деді Президент.

Қасым-Жомарт Тоқаев елордадағы Жастар саябағында ағаш отырғызып, акцияға белсене қатысты. «Таза Қазақстан» – бір күндік акция емес, өмір салтымыз» деген Президент миллиондаған тонна қоқыстың жиналып, сан мыңдаған ағаштың отырғызылғанын атап өтті. Бұл шара экологиялық сана-сезімді арттырып, жаңа экомәдениетті қалыптастыруға жол ашып отыр.

Шара барысында Мемлекет басшысы экологиялық жобалар көрмесін де аралады. Мұнда мектеп оқушылары өздерінің тың ұсыныстарын, табиғатты қорғауға арналған шығармашылық туындыларын ұсынды.

Бір қызығы, «Таза Қазақстан» акциясы аясында елорда көшелерінде отырғызылған ағаштарға енді QR-код орнатылмақ. Бір сөзбен айтсақ, әр талдың төлқұжаты болады: көшеттің түрі, егілген уақыты мен орны туралы ақпаратты телефон арқылы оқи аласыз. Тіпті, ағашқа қатысты қандай да бір мәселе туындаса, бірден тиісті органдарға хабар беруге мүмкіндік жасалады. Бұл – ағашқа деген

жауапкершілік пен қамқорлықтың жаңа деңгейі. Осылайша, цифрлық дәуір мен табиғатты қорғау қатар өрілетін жаңа кезең басталып отыр.

Фестивальде экология саласындағы маңызды жетістіктерге қол жеткізген ұйымдар мен тұлғалар марапатталды. Әсіресе, Д. Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті «Жасыл университет» номинациясында ерекше назарға ілікті. Университет экологиялық жобаларды белсенді жүзеге асырып, орнықты өркендеу бағытындағы білім беру бағдарламаларын дамытуға, сонымен қатар экологиялық сананы қалыптастыруға қосқан үлесі үшін марапатталды. Бұл шара жастар арасында экологиялық білім мен мәдениеттің таралуына үлкен ықпал етеді.

Өскеменде «Таза Қазақстан» акциясы аясында түрлі іс-шаралар белсенді түрде өткізіліп келеді. Челленджер, байқаулар мен флешмобтар қатысушыларға экологияны қорғау мен табиғатқа деген қамқорлықты күшейтуге бағытталған. Мәселен, қалада жақында өткен «Таза ойындар» атты іс-шараға 21 командадан 80-ге жуық белсенді азамат қатысты. Қатысушылар тек жылдамдықта ғана емес, қалдықтарды сұрыптау мен саналы түрде жинау бағытында да өз күштерін сынады. Нәтижесінде 280 қап қоқыс, 186 келі ірі көлемді қалдық және 265 келі ескі шиналар жиналды. Бұл әрекеттер экологиялық мәдениет пен қоғамның экологияға деген жауапкершілігін арттырады.

КӨРМЕ

«Шығыс арғымағы – 2025»: ат спорты ұлықталды

Глубокое ауданына қарасты Винное ауылында орналасқан «Титан» ат спорт клубының аумағында «Шығыс арғымағы – 2025» атты ат көрмесі өтті. Шараға қатысушылар шабандоздық шеберліктерін көрсетіп, жүлделі орындар үшін бақ сынасты. Оны тамашалауға тек спортшылар ғана емес, осы жаратылысы ерекше жануарларды және ат спортын шын жүректен жақсы көретін барлық жандар жиналды.

Бағдарлама аясында сәйгүліктер кедергілерді бағындырып, шабандоздар ат үстінде орындалатын элементтерді шебер орындаудан жарысты. Сонымен қатар қолөнер жәрмеңкесі мен концерт ұйымдастырылды.

– Ауа райының қолайсыздығына байланысты кейбір қатысушылар келе алмады. Дегенмен көрмеге қатысқан спортшылар тамаша нәтиже көрсетті, – деді облыс әкімі Нұрымбет Сақтағанов. Өңірдің шабандоздары олимпиадалық жарыстарда жүлделі орындарды иеленіп, халықаралық деңгейде өңір намысын абыроймен қорғап жүргенін

айта кеткен орынды. Әсіресе, Қазақстанның Паралимпиада құрамасының жетістіктерін ерекше мақтанышпен атауға болады, себебі оның құрамындағы жеті спортшының алтауы шығыс-қазақстандық. Олар республикалық және халықаралық жарыстардың тұрақты қатысушылары және үнемі жүлделі орындарға ие болып келеді. Бұған біздің спортшылардың Лос-Анджелестегі Дүниежүзілік жазғы ойындарға және Мәскеудегі халықаралық жарыстарға қатысуы дәлел, бұл жарыстарда олар 2 алтын, 5 күміс және 1 қола медальдарды жеңіп алды.

Осы жолғы көрменің бас жүлдесін «UK Equestrian School» атты шабандоздар мектебінің иесі Александра Попова жеңіп алды.

– Мұндай іс-шаралар өте маңызды. Өйткені елімізде ат спорты дамып келеді, онымен айналысушылардың саны да артуда. Бүгінгі жеңіске өте қуаныштымын. Эмоциямды жеткізе алмаймын. Себебі кеше дайындық кезінде аттарым ештеңе жасағысы келмеді. Біз жүлдесіз қайтармыз деп ойлаған едім. Бірақ бәрі жақсы болды. Басқа қатысушылар да керемет өнер көрсетті, олардың аттары да өте жақсы нәтижеге жетті, – дейді Александра.

Аймақта ат спортымен қатар иппотерапияға да ерекше көңіл бөлініп келеді. Мүмкіндігі шектеулі жандар үшін дене шынықтыру мен спортты дамыту ерекше маңызға ие. «Титан» клубында паралимпиадалық спортшыларды даярлау және бейімделген ат спортын дамыту бойынша белсенді жұмыс жүргізілуде.

– Жақында бұл клубта жабық манеж ашылды. Бұл балалар мен ересектерге ауа райының қолайсыздығына қарамастан жыл бойы жаттығуға мүмкіндік береді. Бүгінде 130-дан астам адам ип-

потерапиямен айналысуда, оның тиімділігі нәтижелер беру арқылы дәлелденіп отыр, – деді өңір басшысы.

Облыс әкімі алдағы уақытта иппотерапия жобасы Риддер қаласы мен Ұлан ауданында да іске қосылатынын да айтты. Онда қолжетімді спорт инфрақұрылымын құру және спортпен шұғылдануға қажетті барлық жағдайларды жасау жоспарлануда.

Көрме аясында «Титан» клубында бейімделген ат спорты мен иппотерапия бойынша шеберлік сағаттары да өтті.

«Дидар» ақпарат

ICCАРАР

Еңбек нарығын кадрмен қамтамасыз ету – негізгі міндет

✍ Арайлым НЫҒМЕТОЛЛАҚЫЗЫ

✍ Айна ЕСКЕНҚЫЗЫ

📷 Жібек НҰРАХМЕТ

ҚР Парламенті Сенаты жанындағы Сенаторлар кеңесінің мүшелері Шығыс Қазақстан облысына жұмыс сапарымен келді. Бұл сапар Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2025 жылды «Жұмысшы мамандықтар жылы» деп жариялауы аясында жүзеге асырылып отыр. Кеңес мүшелері еліміздің әр өңірін аралап, жұмысшы мамандардың жай-күйімен танысып, өзекті мәселелерді зерделеді.

Облыс әкімі Нұрымбет Сақтағанов аталған бағытта өңірде атқарылып жатқан жұмыстар жайында баяндады.

– Қазіргі таңда еңбек нарығын қажетті кадрлармен қамтамасыз ету – негізгі басымдықтардың бірі. Бұл – жай ғана статистика емес, ел дамуының кепілі. Өңіріміздегі ірі кәсіпорындармен бірлесе отырып, жұмысшы мамандықтарының мәртебесін арттыруға бағытталған кешенді жоспар бекітілді. Бүгінде облыстың 38 колледжінде жиырма мыңға жуық студент білім алуда. Оның ішінде шамамен бес мың түлек өз мамандықтары бойынша жұмысқа орналасты, бұл көрсеткіш 86,6 пайызды құрап отыр, – деді аймақ басшысы.

Сонымен қатар өңірдегі бес колледжде құзыреттілік орталықтары жұмыс істейді. Олардың бірі халықаралық аккредитациядан өтіп үлгерсе, тағы бірі биыл өтеді. Ауылдық жерлердегі жастар үшін мобильді оқу орталықтары іске қосылып, білімге қолжетімділік артып келеді.

Облыста дуалды білім беру жүйесі де тиімді жолға қойылған. Қазіргі таңда 27 колледж бен 448 кәсіпорын арасында әріптестік орнап, бес мыңнан астам студент кәсіби тәжірибеден өтуде. Бұл жастардың нақты өндірістік ортада шыңдалып, еңбек нарығында бәсекеге қабілетті болуына ықпал етеді.

Сенаторлар кеңесінің мүшесі, көрнекті мемлекет қайраткері Қуаныш Сұлтанов өз сөзінде Шығыс Қазақстанның өнеркәсіптік әлеуеті республика бойынша ерекше орын алатынын атап өтіп, өңірдің жұмысшы мамандықтарының орталығына айналып отырғанын тілге тиек етті.

2025 жылдан бастап аймақта құрылыс, ауыл шаруашылығы, авиация, энергетика, су көлігі секілді салалар бойынша жаңа жұмысшы мамандықтары енгізілмек.

Жиында энергетика саласының ма-

мандарына тұрғын үй алуға жеңілдетілген ипотекалық несие беру мәселесі де сөз болды. «Наурыз Жұмыскер» бағдарламасы аясында еліміздің өндіріс орындары мен мекемелерінде еңбек ететін жұмысшыларға арналған жеңілдетілген ипотекалық жүйе енгізіліп отыр. Айта кетерлігі, мақұлданған алғашқы өтінім – дәл осы Шығыс Қазақстан облысы маманына тиесілі.

Сапар аясында сенаторлар жергілікті тұрғындармен және жұмысшылармен кездесіп, техникалық және инженерлік мамандықтардың маңызы мен болашағы жөнінде пікір алмасты.

СЕНАТ КЕҢЕСІНІҢ МҮШЕЛЕРІ ЖАСТАРМЕН КЕЗДЕСТІ

ҚР Парламенті Сенаты жанындағы Сенаторлар кеңесінің мүшелері Өскемен жоғары политехникалық колледжіне барып, оқу ордасының инновациялық әлеуетімен танысты. Шығыстағы техникалық білім берудің флагманы саналатын бұл колледж бүгінде 1200-ге жуық студентті оқытып отыр. Оның ішінде 500-ден астам жас жұмысшы мамандықтарының қыр-сырын меңгеруде. Сенаторлар кеңесінің мүшелеріне білім ордасындағы IT-орталық, дрондар зертханасы, электроника және жылу техникасы кабинеттері таныстырылды.

– Өскемен жоғары политехникалық колледжі – кәсіби кадрлар даярлауда ғана емес, бәсекеге қабілетті мамандарды өсіріп шығаратын маңызды орталық. Мұнда жасалған мүмкіндіктерді басқа өңірлерге де үлгі ету қажет. Еңбек адамының мәртебесін көтеріп, оларды мақтан тұтатын уақыт келді, – деді Сенаторлар кеңесінің мүшесі, экс-министр Гүлжан Қарақұсова.

Кездесу бейресми форматтағы сұхбат алаңына ұласты. Студенттер мен оқытушылар, сондай-ақ, өзге колледж

директорлары қатысқан ашық пікірталаста бұрынғы сенаторлар еңбек жолындағы естеліктерімен бөлісті. Әрқайсысы жұмысшы мамандықтан бастап, ел басқару деңгейіне дейінгі өмірлік тәжірибесін жастарға үлгі ретінде жеткізді.

ӨНДІРІС ОРЫНДАРЫ – ЕҢБЕК НАРЫҒЫНДАҒЫ ТІРЕК

Шығыс Қазақстан облысына іссапармен келген Кеңес мүшелеріне «Үлбі металлургиялық зауыты» АҚ-на қарасты музей мен ондағы құнды жәдігерлер көрсетілді. Сонымен қатар экс-сенаторлар өндірістік қуаты жылына 200 тонна уран өндіруге жететін, органикалық емес химиялық заттар мен жылу бергіш құрылғылар шығарумен айналысатын «Гольба-ТВС» ЖШС өнімдерімен танысты. Сондай-ақ, зауыт қонақтарына әлемдік деңгейдегі ірі кәсіпорынның бірі саналатын ҮМЗ-нің бүгінгі тыныс-тіршілігі жайлы бейнеролик ұсынылды. Оларды жылы қарсы алған зауыт басшылығы өндірістегі негізгі үдерістермен таныстырып, жұмыс барысын көзбен көруге мүмкіндік берді. Бұдан бөлек, Кеңес мүшелеріне зауыттағы ең мәртебелі мамандықтар жайлы ақпарат берілді.

– Еңбектің жаманы жоқ дейді. Өндірістегі жұмыстың қыр-сырын игеріп, өздеріне жүктелген міндетті ойдағыдай орындайтын мамандарды көріп қуанып отырмыз. Мұндай өндірістерде де әулеттерімен жұмыс істейтіндердің қатары көп екеніне сенімдімін. Ондай отбасылық династиялар – өз ісіне деген адалдық пен сүйіспеншіліктің ғана емес, «Еңбек адамының» жарқын үлгісі болып қала бермек, – деді Премьер-министрдің бұрынғы орынбасары, Сенаторлар кеңесінің мүшесі Бірғаным Әйтимова.

Келесі кезекте кеңес мүшелері сүт өнімдерінің 100-ден астам түрін өндіретін, атап айтқанда, әртүрлі майлығы бар пастерленген сүт, қаймақ, ірімшік, сары май, сүзбе, құрт сияқты өнімдер шығарумен айналысатын отандық кәсіпорын – «Восток Молоко» корпорациясының жұмысымен танысты. Табиғи, таза ауыл шаруашылығы өнімдерін өндіретін корпорацияға қарасты төрт жеке шаруашылық бар. Жыл сайын компания өнім көлемі мен экспорт мөлшерін арттыруға айрықша көңіл бөлуде. Бүгінде сүт зауытындағы өндірістік үдерістің басым бөлігі автоматтандырылып, роботтандырылған. Бұл өз кезегінде уақыт пен еңбек шығындарын азайтады. Зауыттың бас директоры Сейлжан Сайлаубаев кеңес мүшелерін өндірістік нысанмен таныстырды.

Қазіргі уақытта мұнда 1200-ге жуық қызметкер жұмыс істейді, соның 420-сы – жұмысшы мамандық иелері. Олардың әрқайсысы өз міндеттеріне мұқият қарап, зауыттың толыққанды жұмыс істеуін қамтамасыз етуде. Кеңес мүшелері еңбек ұжымына сәттілік тілеп, ауыл шаруашылығы саласында қолданылатын инновациялық технологиялардың маңыздылығын ерекше атап өтті.

КЕШЕГІ ЖҰМЫСШЫ – БҮГІНГІ БАСШЫ

Сенаторлар университет базасында ұйымдастырылған дөңгелек үстел форматындағы кездесуде өңірдегі кәсіби техникалық білім беру жүйесінің жай-күйімен танысты.

– Президент осы жылды жұмысшы мамандықтарының жылы деп жариялады. Бұл – үлкен сенім мен үміт жүктейтін шешім. Біз бұл бастаманы тек сөзбен емес, нақты істермен қолдауы-

мыз керек. Елдің экономикасы тек білім мен ғылымға ғана емес, өндірістегі нақты еңбекке де сүйенеді. Сондықтан зауыттар мен кәсіпорындарды жандандыру үшін ең алдымен жұмысшы кадрлардың беделін көтеруіміз қажет, – деді Светлана Жалмағамбетова.

Қуаныш Сұлтанов пен Талғатбек Абайділдин өздерінің еңбек жолдарын қарапайым жұмысшыдан бастағандарын еске алып, жұмысшы кәсібінің өмірлік тәжірибе мен табандылық қалыптастырудағы рөлін атап өтті. Қуаныш Сұлтанов бүгінде жастарды жұмысшы мамандығына тек насихатпен қызықтыру қиын екеніне тоқталды. Еңбек адамына деген құрметті ең алдымен отбасында қалыптастыру қажеттігін айтқан сенатор жұмысшы маман иелерін ынталандыру үшін арнайы марапаттау тәртібін заңмен бекіту туралы ойын ортаға салды.

Жиын барысында облыстық мәслихат депутаттары Марина Быкова мен Илья Смоляков та сөз алып, өңірдегі кадр тапшылығы мәселесін көтерді.

– Кәсіпорындар кейбір мамандықтар үшін үстемақы белгілегенімен, бұл мәселені түбегейлі шеше алмай отыр. Сондықтан бұл мамандықтардың имиджін арттыратын арнайы жобалар, әлеуметтік желілердегі танымдық видеоконтенттер қажет, – деді Марина Быкова.

ЖҰМЫСШЫ – ЕЛДІҢ ТІРЕГІ

– Экономиканы жасайтын – зауыттар мен өндіріс орындары. Ал олардың жүрегі – қарапайым жұмысшы. Бұрын бізде экономист, заңгер, қаржыгер болу сән еді. Бірақ олар өнім өндірмейді. Егер елімізде токарь, слесарь, инженер болмаса – зауыттар тоқтайды. Сондықтан дәл осы сәтте жұмысшыға сұраныс артып отыр, – деді тағы бір сөзінде Светлана Жалмағамбетова.

Кездесу соңында Сенаторлар кеңесінің мүшелері депутаттар көтерген мәселелерді назарға алып, оларды Парламент Сенаты мен Үкіметке жеткізуге уәде етті.

– Біз сапар барысында барлық сұрақтарды тіркеп отырамыз. Оларды Сенатқа, ал Сенат Үкіметке жеткізеді. Бұл – шешім табудың жолы, – деп атап өтті Сенаторлар кеңесі төрағасының орынбасары Бірғаным Әйтимова.

КӘСІБИ БІЛІМ – КЕЛЕШЕК КЕПІЛІ

Шығыс Қазақстан техникалық университеті – өндірістік мамандықтарды даярлау ісінде өзіндік орны бар білім ордасы. Қазіргі таңда бұл оқу орнында «Транспорт, транспорттық техника және технологиялар», «Көлік қозғалысын ұйымдастыру және тасымалдауды пайдалану» сынды бағыттар бойынша 400-ден астам студент пен магистрант білім алуда. Олардың қатарында шетелдік білім алушылар да бар.

Сапар аясында делегация Лу Бань шеберханасында болып, заманауи стандарттарға сай жабдықталған оқу үдерісімен танысты. Аталған шеберхана – Қытайдың инженерлік тәжірибеге бағытталған EPIP (Engineering Practice Innovation Project) бағдарламасы негізінде техникалық мамандар даярлайтын сертификацияланған орталық.

Жұмысшы – бұл жай ғана мамандық емес, ел тіршілігінің өзегі. Қоғамдағы әрбір инженер, әрбір құрылысшы, дәнекерлеуші немесе механик – көрінбейтін, бірақ аса маңызды еңбек майданының қаһармандары. Бұл мамандықтарды дәріптеу – ел болашағын нықтаумен тең. Ендеше биылғы Жұмысшы мамандықтар жылы – тек күнтізбелік атау ғана емес, қоғамдағы үлкен бетбұрыстың бастауы болғай.

ЭКОНОМИКА

Жаңғыру жолынан ауытқымақ емеспіз

АҚШ енгізген баж салығы пікір тудырды

✍ Ақерке Рағызбаева

Жуықта ел Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев әлем бетпе-бет келіп отырған жаңа сын-қатерлерге байланысты тарқатылған пікір білдірді.

– Баршаңызға белгілі, жаһандық сауда соғысының өршуі салдарынан дүние жүзінде күрделі ахуал қалыптасып келеді. Егер мұндай текетірес орын алса, оның зардабын барлық ел тартады. Оған еш күмән жоқ. Бұл ретте біз Президент Трамптың аталған қақтығысқа қатысы бар елдердің ұстанымдарын нақтылап, мүмкіндігінше келіссөз бастау үшін 90 күн мораторий жариялау туралы байыпты шешімін құптаймыз. Сарапшылар елдердің бір-біріне қарсы тарифтер енгізуі әлем экономикасының құлдырауына түрткі болып, халықаралық сауда-саттықтың бүкіл ережесін тас-талқан етуі, тіпті, оның соңы қарулы қақтығыстарға дейін ұласуы мүмкін деп ескертеді. Апта басында барлық негізгі индекстердің мәні төмендеп, мұнай бағамы барреліне 60 доллардан аспады. Алайда Америка билігі тарифтерді кейінге қалдыру туралы шешімін жариялаған соң, биржадағы бағалар өсті. Қазір жағдай біршама тұрақталғаны байқалғанымен, әлемдік қор нарығы мен шикізат биржалары бұрын-соңды болмаған мазасыз күйге түсіп тұр. Әлемнің қатаң тарифтік қақтығыстар саясатына көшкені анық. Әңгіме кезекті рецессия жайында ғана емес, жаһандық экономиканың іргесін шайқап, халықаралық қатынастар жүйесіне ауыр зардабын тигізетін дағдарысқа бет алғанымызда болып отыр. Біз қазіргі ахуалды мұқият сараптап, барлық қауіп-қатерді ескеріп жатырмыз. Ешбір қиындыққа қарамастан, Қазақстан жан-жақты жаңғыру жолынан ауытқымайды, стратегиялық бағдарымыз да өзгермейді. Біз инфрақұрылым, көлік, өнеркәсіп, ауыл шаруашылығы, цифрландыру және басқа да бағыттар бойынша ірі жобаларымызды жүзеге асыра береміз. Жұмыс тоқтамайды. Сондай-ақ, әрине, мемлекетіміз әлеуметтік міндеттемелерін орындайды, – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Мемлекет басшысының мұндай мәлімдеме жасауына АҚШ президенті Дональд Трамптың Қазақстанға қатысты баж салығын 27%-ға көтеруі туралы шешімі түрткі болды.

2 сәуірде АҚШ президенті елге әкелінетін барлық импортқа 10% көлемінде базалық баж салығын және ондаған елдерден келетін тауарларға шамамен 50%-ға дейін жететін «айна» тарифтерін енгізетінін жариялады. Ақ үйдің ресми мәліметіне сәйкес, базалық баж салықтары 5 сәуірден бастап, ал «айна» тарифтері 9 сәуірден бастап күшіне енді.

«Көптеген жылдар бойы еңбекқор америкалықтар шетте қалуға мәжбүр болды, ал өзге елдер біздің есебімізден байып, күш жинады. Енді біздің кезегіміз келді – біз өркендеуге тиіспіз. Бұл үшін триллиондаған долларды салықты азайтуға және мемлекеттік қарызды өтеуге бағыттаймыз», – деді Дональд Трамп өз мәлімдемесінде.

CNN-нің экономистері бұл импорттық баждар қысқа мерзімде жойылмаса, әлемдік рецессия қаупін тудыруы мүмкін екенін ескертеді. Ал Дональд Трамп керісінше, бұл тарифтер АҚШ-ты қайтадан бай әрі қуатты мемлекетке айналдырады деп сенеді.

Вашингтондағы оппозициялық саясаткерлер мен дәстүрлі одақтастар Ақ үй басшысының бұл шешімімен келіспейді. Олар қазірдің өзінде қарсы шараларды қарастырып, балама нарықтар мен жаңа серіктестік бағыттарын зерттей бастады.

БАЖ САЛЫҒЫН КӨТЕРУДЕГІ МАҚСАТ ҚАНДАЙ?

Баждар – бұл бір ел (АҚШ) өзінің аумағына сырттан әкелінетін тауарларға салатын салық. Яғни, егер Қазақстан (немесе басқа ел) АҚШ-қа өз тауарын сатқысы, АҚШ-тың кеден қызметі бұл тауарға қосымша салық салады.

АҚШ Президенті Дональд Трамптың мұндағы мақсаты жергілікті өндірушілерді қорғау болып отыр. Яғни, американдық өнім шетелдік өнімнен арзан болуы керек. Сонда салынған баж шетелдік тауарды қымбаттатып, тұтынушы отандық тауарды таңдауға мәжбүр болады.

Сонда баж салығын кім төлейді? Ресми түрде – импорттаушы, яғни АҚШ-тағы компания. Мысалы, олар Қазақстаннан алюминий немесе ет сатып алады. Бірақ баж салығы бар болғандықтан, импорттаушы бұл шығынды өнімнің бағасына қосады. Сонда АҚШ-та бұл тауар жергілікті тауардан қымбат болады. Өз кезегінде бұл Қазақстандық экспорттаушының пайдасын азайтады. Себебі оның тауары қымбаттығына бола АҚШ-та бәсекеге қабілетсіз болып тұр.

БАЖ САЛЫҒЫ ӘЛЕМ ЕЛДЕРІНЕ ҚАЛАЙ ӘСЕР ЕТЕДІ?

Еуропа елдері. Америка Құрама Штаттарының президенті Дональд Трамп енгізген сауда баждары Еуропа елдерінің экономикасына қауіп төндіруде. Бұл туралы итальяндық журналист Винченцо Лоруссо мәлімдеді.

Журналист Италиядағы және жалпы Еуропадағы экономикалық жағдай ушығып кеткенін атап өтті.

– Трамп енгізген баждар Еуропа экономикасы үшін, әсіресе Италия үшін үлкен проблемалар туғызады, – деп атап өтті Лоруссо.

АҚШ президенті Еуропалық Одақпен келісім жасай алатынына сенімді.

Қытай. АҚШ-тың Қытайға қатысты енгізген баж салықтары Американың өз экономикасына ауыр соққы болды. Себебі АҚШ көптеген салаларда – тұтыну тауарларынан бастап, жартылай өткізгіштер мен сирек жер металдарына дейін – Қытайға тікелей тәуелді.

– Қытайдың АҚШ-тың қорқыту сипатындағы тарифтеріне қарсы жауап шаралары біздің заңды құқықтарымыз бен мүдделерімізді қорғауға ғана емес, сонымен қатар халықаралық ережелер мен тәртіпті сақтауға, әділеттілікті қолдауға бағытталған, – деп мәлімдеді Қытай Сыртқы істер министрлігінің ресми өкілі Лин Цзянь.

Бейжің АҚШ-тан тәуелділікті азайту мақсатында энергия ресурстарын балама көздерден іздеуде. Яғни, қазір Қытай АҚШ-тан мұнай сатып алуды 90%-ға қысқартты және оны Канададан импорттауға дайын. Бұл жағдай Ресейге қарсы санкцияларды еске салады: бәсекелесті оқшауламақ болды, бірақ нәтижесінде өздері оқшауланып қалды.

Қытайдың әлеуметтік желілерінде бөлек тартыс болып жатыр. «Кім кімді қажет етеді?» немесе «Америка, сен

Reciprocal Tariffs		
Country	Tariffs Charged to the U.S.A. (Imports from Country)	U.S.A. Discounted Reciprocal Tariffs
China	67%	34%
European Union	39%	20%
Vietnam	90%	46%
Taiwan	64%	32%
Japan	46%	24%
India	52%	26%
South Korea	50%	25%
Thailand	72%	36%
Switzerland	61%	31%
Indonesia	64%	32%
Malaysia	47%	24%
Cambodia	97%	49%
United Kingdom	10%	10%
South Africa	60%	30%
Brazil	10%	10%
Bangladesh	74%	37%
Singapore	10%	10%
Israel	33%	17%
Philippines	34%	17%
Chile	10%	10%
Australia	10%	10%
Pakistan	58%	29%
Turkey	10%	10%
Sri Lanka	88%	44%
Colombia	10%	10%

Reciprocal Tariffs		
Country	Tariffs Charged to the U.S.A. (Imports from Country)	U.S.A. Discounted Reciprocal Tariffs
Peru	10%	10%
Nicaragua	36%	18%
Norway	30%	15%
Costa Rica	17%	10%
Jordan	40%	20%
Dominican Republic	10%	10%
United Arab Emirates	10%	10%
New Zealand	20%	10%
Argentina	10%	10%
Ecuador	12%	10%
Guatemala	10%	10%
Honduras	10%	10%
Madagascar	93%	47%
Myanmar (Burma)	88%	44%
Tunisia	55%	28%
Kazakhstan	54%	27%
Serbia	74%	37%
Egypt	10%	10%
Saudi Arabia	10%	10%
El Salvador	10%	10%
Côte d'Ivoire	41%	21%
Laos	95%	48%
Botswana	74%	37%
Trinidad and Tobago	12%	10%
Morocco	10%	10%

бізсіз не істер едің?» деген сарындағы бейнематериалдарға толы.

Ақ үйде, бәлкім, жағдайдың өздері үшін қолайсыз екенін түсіне бастаған сияқты. Трамп үш-төрт апта ішінде Қытаймен барлық сауда мәселелері бойынша келісімге келетінін мәлімдеді. Ол тіпті Қытайға барып, келіссөз жүргізуге дайын екенін айтты.

Вьетнам. Вьетнамның Сыртқы істер министрлігі АҚШ-тың баждарын енгізу туралы шешім екі ел арасындағы өзара тиімді экономикалық және сауда ынтымақтастығының шындығына сәйкес келмейді және стратегиялық жан-жақты серіктестік рухын көрсетпейді деп санайды.

– Біз бұл шешім екі ел арасындағы өзара тиімді экономикалық және сауда ынтымақтастығының шындығына сәйкес келмейді, бейбітшілік, тұрақтылық, ынтымақтастық және даму жолындағы стратегиялық жан-жақты серіктестік рухын көрсетпейді деп санаймыз және екіжақты экономикалық және сауда қатынастарына, сондай-ақ екі елдің азаматтары мен кәсіпкерлерінің мүдделеріне кері әсерін тигізеді, – деді Вьетнамның Сыртқы істер министрлігінің өкілі Фам Тху Ханг.

Израиль. АҚШ президенті Дональд Трамп АҚШ-қа импортталатын Израиль тауарларына (бүкіл әлем бойынша қосымша тарифтермен бірге) 17 пайыздық баж салығын енгізетіндігін жариялауы, Израиль мемлекеті мен бизнесін есеңгіретіп, көңілін қалдырды.

Трамп әкімшілігінің Израиль тауарларына осындай тарифтер енгізу туралы шешімі масқара сатқындықтан басқа ешнәрсе емес.

Бұл қадам Израиль американдық импортқа қалған барлық баждарды алып тастағаннан бірнеше сағат өткен соң жасалды – бұл ізгі ниет пен экономикалық серіктестіктің белгісі. Алайда, Трамп жауап қайтарудың орнына одақтасын жазалауды шешті. Мүмкін ол «бәрінен бұрын Америка» саясатын ұстанатын шығар, бірақ досыңа бұлай қарауға болмайды. Тарифтерді енгізудің күтпеген сипаты ынтымақтастық рухына нұқсан келтіріп қана қоймай, сонымен бірге Израиль мен АҚШ арасындағы сауда қатынастарының болашағы туралы өткір сұрақтар туғызады.

Түркия. Түркияның вице-президенті Джевдет Йылмаз ресми Анкара

АҚШ-тың баждарының өзгеруіне және олардың ел экономикасына әсеріне байланысты процестерді мұқият қадағалап отырғанын мәлімдеді.

Саясаткер Түркия үкіметі қажет болған жағдайда әлемдік саудадағы дағдарыстардың әсерін азайту үшін барлық қажетті шараларды қабылдайтынына сендірді.

«Мұндай кездерде процестерді елеуге және «авто-пилотта» әрекет етуге болмайды. Динамикалық шешімдер қажет», – деді вице-президент бұл мәселеде Түркияның көптеген басқа мемлекеттермен салыстырғанда жағдайы жақсы екенін көрсетіп.

Джевдет Йылмаз Түркияда күшті ішкі нарықтың болуына назар аударды, бұл сыртқы факторлардың теріс әсер ету қаупін азайтады.

Айта кету керек, АҚШ жаңа кедендік баж салығын салған 185 елдің тізімінде Ресей мен Беларусь жоқ.

ҚАЗАҚСТАН НЕ ДЕЙДІ?

Президент жаһандық ахуалға мейлінше бейімделіп жұмыс істеу, яғни, әр қадамды мұқият ойластырып, салмақты шешімдер қабылдау арқылы Қазақстан экономикасын түрлі сын-қатерден сақтап қалу маңызды екеніне тоқталды.

– Сондықтан Үкімет кез келген мәселені алдын ала қарастырып, тиімді және батыл әрекет етуге тиіс. Еліміздің мүмкіндіктері мол, әлеуеті орасан зор. Қаңтар-наурыз айлары бойынша ішкі жалпы өнімнің өсімі 5,8 пайыз болды. Бұл – қазіргі күрделі жағдайда өте жақсы көрсеткіш деп күмәнсіз айтуға болады. Ұлттық экономикамыз негізінен көлік саласы, құрылыс саласы, өнеркәсіп және сауда-саттық есебінен дамып жатқанын атап өткім келеді. Бұл – өте маңызды жетістік. Сонымен қатар әлемдік дағдарыс күшейіп кеткен жағдайда еліміз Ұлттық қор резерві мен алтын валюта қорының мүмкіндіктерін қолдана алады. Осындай күрделі уақытта біздің кәсіпкерлеріміз де ерекше белсенді жұмыс істейді деп сенемін. Себебі оларды ешқандай қиындыққа қарамай еңбек ете алатын нақты істің адамдары деп есептеймін. Бізге қазір құр сөздің еш қажеті жоқ. Біз бәріміз бір ел болып тек табанды және тиімді жұмыс істеуіміз керек, – деді Мемлекет басшысы.

ҰЛЫ ЖЕҢІСКЕ – 80 ЖЫЛ

Ортақ жеңіс – ортақ тағзым

ШҚО мен Алтай өлкесінің ынтымақтастығы арта түсті

✍ Айдос МЫРЗАХМЕТОВ

Жуықта Өскеменге Ресей Федерациясының Алтай өңірінен «Во все века» халықаралық гастрольдік жобасымен арнайы делегация келіп Ұлы Жеңістің 80 жылдығына арналған бірқатар іс-шаралар өткізді.

Бір таулы жүйенің екі қыратында өмір сүретін халықтар делегациясы келісті кездесуді Шығыс Қазақстан облысының әкімдігіндегі қабылдаудан бастады. Жиын барысында екіжақты ынтымақтастықтың өзекті мәселелері мен басым бағыттары талқыланды.

ШҚО әкімі Нұрымбет Сақтағановпен өткен кездесуден соң, делегация сапар бағдарламасына сүйеніп, өз жұмыстарын жалғастырды.

– Біз Ресей Федерациясының жеті өңірімен тығыз байланыстамыз. Алайда Алтай өлкесімен қарым-қатынасымыз ерекше, себебі тарихи, әрі географиялық тұрғыда біте – қайнасып жатырмыз. Біз әрдайым әріптестік рухта жұмыс істеп келеміз және өзара үйренеріміз көп, – деді ШҚО әкімінің орынбасары Ербол Нұрғалиев.

Көршілес аймақпен достық қарым-қатынасты сақтап, дамытуға мүдделі екенін алға тартқан Ербол Жолдаспекұлы өңіраралық өзара тиімді ынтымақтастықтың негізгі бағыттарына тоқталды. Атап айтқанда, өнеркәсіп, туризм, мәдениет және спорт салалары назарда тұр.

Өз кезегінде, Алтай өлкесі Үкіметі төрағасының орынбасары Виталий Снесарь көрсетілген қонақжайлық үшін алғысын білдіріп, аталған салалардың барлығында ынтымақтастық орнатуға дайын екенін айтты.

Ресейлік делегацияны бастап келген Виталий Снесарь Алтай өлкесінің «Біздің ортақ үйіміз – Алтай» халықаралық үйлестіру кеңсіндегі төрағалығын ШҚО-ға табыстауға әзір екенін мәлімдеді. Бұл бірлестік құрамына Ресей, Моңғолия, Қытай және Қазақстан кіреді.

– Осы кеңестегі төрағалығымызды аяқтап жатырмыз. Енді бастаманы жалғастыру кезегі Шығыс Қазақстан облысына тиесілі, – деді Виталий Снесарь.

МӘҢГІЛІК АЛАУҒА ГҮЛ ШОҚТАРЫН ҚОЙДЫ

Екіжақты кездесуден соң, Шығыс Қазақстан облысы әкімінің орынбасары Ербол Нұрғалиев пен Алтай өлкесі Үкіметі Төрағасының орынбасары-Губернатор Әкімшілігі басшысы Виталий Снесарь, делегация мүшелері осы сапарға мұрындық болып отырған Ұлы Жеңістің 80 жылдық мерейтойына орай, батырлар мен мен қаза тапқан жауынгерлерінің мемориалды кешеніндегі Мәңгілік алауға гүл шоқтарын қойды.

– Әріптестерімізге үлкен ризашылығымызды білдіреміз. Ортақ жеңіс деп білеміз. Бабаларымыздың жеңісін

ұмытпай, жастарға жеткізе білуге тиіспіз. Облысымызда атаулы күнге орай көптеген іс-шаралар жоспарланған. Бүгінгі мереке соның бастауы болып отыр, – деді ШҚО әкімінің орынбасары Ербол Нұрғалиев.

«ВО ВСЕ ВЕКА» КОНЦЕРТІ ӨТТІ

«Ертіс концерт» залында «Во все века» атты концерт көрерменге өткен ғасырдың ауыр белестерінен сыр шертіп, бейбіт күннің қадірін сездірген әсерлі кешке айналды. Евгений Борисов атындағы Алтай мемлекеттік «Сибирь» орыс халық аспаптар оркестрі мен Александр Березиков атындағы «Алтай» жастар ән-би ансамблі қала тұрғындарын таң тамаша етті.

– Елімізге келген танымал шығармашылық ұжымға ризашылығымызды

білдіреміз. Жалпы, Қазақстан мен Ресей елі арасындағы байланыс – тату көршілік пен одақтастық рухына негізделген достықтың үлгісі. Сондықтан мұндай шаралар елдеріміз арасындағы мәдени-рухани байланысқа дәнекер болады, – деді концерттің ашылуында сөз алған Ербол Нұрғалиев.

Кеш барысында Ұлы Отан соғысы жылдары жазылып, майдан шебіндегі жауынгерлердің рухын көтерген әндер әуеледі. Концертке келген көрермендердің қатарында аға буын өкілдері көп. Сахна төрінде бұрынғы Кеңес Одағы елдеріне кеңінен танымал болған 20-дан астам ән орындалды.

– Соғыс жылдарында жазылған әндермен қатар, «Алтай» ансамблі А.Твардовскийдің поэмасы желісімен, В. Гаврилиннің музыкасына қойылған «Дом у дороги» балетін сахналады. Бұл қойылым Талдықорған мен Алматыда да көрермендердің ыстық ықыласына бөленген еді. Ал Өскеменде бізді толы зал мен зор қошемет күтіп тұрды. Қазақстандық әріптестерімізбен қосылып, «Жеңіс күні» әнін орындау – ұмытылмас әсер сыйлады. Өнер – аударманы қажет етпейтін ортақ тіл. Осы құдірет бізді жақындастырып, халықтар достығын айқындай түсті, – деді Алтай өлкесінің еңбек сіңірген мәдениет қайраткері Вера Климанова.

Сондай-ақ, кеште Ұлы Отан соғысы жылдарында теңдесі жоқ ерлікпен тарихта қалған Ленинград қорғанысы мен блокадасы туралы шығармалар да шырқалды. Солардың бірі – И. Цветковтың «Петербургская серенада».

– Бұл шығарманы орындау барысында сол бір ауыр жылдардағы халықтың қайғысын, соғыстың салмағын, адамдардың жан күйзелісін көрерменге жеткізуге тырысамын. Орындау кезінде залда көз жасына ерік бергендер болды, – деді оркестр солисі Руслан Осипов.

Облыс әкімінің орынбасары ШҚО мәдени ұйымдары күзде Ресей Федерациясында да өнер көрсетіп, мәдени байланыстың көпірі жалғанатынын мәлім етті.

БӘРЕКЕЛДІ!

Шығыстың оқушылары білім сайысынан жеңіспен оралды

✍ Ержан ӘБІШ

Жаһандану дәуірінің талабына сай білім мен ғылымға ден қойған еліміздің жас өрендері бүгінде халықаралық аренада да өз деңгейлерін мойындатып келеді. Соның айқын дәлелі ретінде Шығыс Қазақстанның оқушылары Түркияның Анталия қаласында өткен халықаралық робототехника олимпиадасында (Fibonacci EuroAsia Robot Olympiad) жүлделі орындар иеленіп, Италияда өтетін әлем чемпионатына жолдама ұтып алды.

Осы жетістікке апарар жол биылғы 15-16 наурыз күндері Астанадағы Nazarbayev University базасында басталды. Мұнда «Астана дарыны» орталығы мен AZ GROUP LLC білім беру компаниясы ұйымдастырған «Fibonacci International Robot Olympiad» халықаралық олимпиадасының республикалық кезеңі өтті. Бұл додада елдің түкпір-түкпірінен келген дарынды оқушылар бақтарын сынап, үздіктер іріктелді. Шығыс Қазақстанның командасы сол үздіктер қатарынан көрініп, халықаралық кезеңге жолдама алған болатын.

Халықаралық деңгейдегі жарыс 16-20 сәуір күндері Түркияның Анталия қаласында өтті. Бұл жарысқа қатысу жай ғана саяхат емес, Қазақстан намысын қорғау, білім мен технология саласын-

дағы бәсекеге қабілеттілікті дәлелдеу еді. Шығыстан барған оқушылар өздерінің білімін, логикалық ойлау қабілетін, командалық жұмысын жоғары деңгейде көрсете білді.

Атап айтсақ, LEGO Line санаты бойынша Өскемендегі №16 мектептің оқушысы Әлихан Арнұрұлы, №43 мектептің оқушылары Мансұр Дәулеткер мен Әли Сейілқан үшінші орынды иеленді. Mini Sumo санатында да Шығыстың балалары жүлделі орыннан көрінді, №24 мектептің оқушысы Абай Өмірханов пен №27 мектептен келген Арсен Бижігітов қола жүлдеге ие болды. Ал Arduino Line бағыты бойынша Өскеменнің №19 мектебінен Санжар Бақберді мен №16 мектептің оқушысы Әмір Зейнелов үздік бестіктің қатарына

енді.

Робототехника саласындағы халықаралық додаларда ауыл жастарының да биіктен көрінуі – еліміздегі білім мен ғылымның шалғай өңірлерге де жетіп жатқанын дәлелдейді. Соның жарқын мысалы – Тарбағатай ауданының Маңырақ ауылынан барған «ManugaQ» робототехника командасы. Оқушылар Жалғас Қайратұлы, Жандос Амантай және Орынбек Дашынұлынан құралған бұл топ та үздік бестікке енді. Команданың бапкері Думан Амантаевтың айтуынша, ауыл мектебінде оқып, өз күштерімен осындай жоғары жетістікке жеткен оқушыларға ата-аналар мен ұстаздар, сондай-ақ ауыл тұрғындары демеу берген. Бұл шалғайдағы ауылдағы оқушылардың да әлемдік деңгейдегі бәсекеге қабілетті екенін айқындайды.

Олимпиадаға қатысқан барлық командалар Италияда өтетін әлем чемпионатына жолдама алып отыр. Бұл – болашағы зор жас буынның халықаралық дәрежеде мойындалуы ғана емес, сонымен қатар бүкіл ел үшін үлкен мәртебе. Робототехника саласында осындай маңызды додада ел намысын қорғау – үлкен сенім мен жауапкершілік.

– Бұл жарыс – жай ғана бәсеке емес, жаңа мүмкіндіктер алаңы. RoboVallі – білім мен технологияны ұштастыратын, жеңіс пен шабытқа жетелейтін алаң, – дейді ұйымдастырушылар.

Жеткіншектердің мұндай жетістікке жетуіне олардың талпынысы мен еңбегі ғана емес, сонымен қатар білім ордаларының, ата-аналардың, ұстаздардың қолдауы да үлкен рөл атқарды. Әсіресе информатика, физика пәні мұғалімдері мен ІТ үйірме жетекшілерінің күнделікті еңбегі мен бағыт-бағдары оқушыларды осындай биік белестерге алып шыққаны сөзсіз.

Білім мен технологияны қатар алып жүрген Шығыстың дарынды оқушылары болашақта еліміздің дамуына үлкен үлес қосарына сеніміміз зор.

#НЫСАН

Ұланда жаңа өнер ордасы ашылды: Министр музыка мектебіне автобус кілтін табыстады

 Айжанат БАҚЫТҚЫЗЫ

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев қосымша білім берудің маңыздылығын бірнеше рет атап өтті. Оның пікірінше, қосымша білім беру – балалардың шығармашылық және зияткерлік қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді. Бұл бағытта мемлекет тарапынан қаржы бөлініп, балалардың үйірмелерге қатысуы үшін жағдай жасалуда. Осы орайда Ұлан ауданы Қасым Қайсенов кентінде Балалар музыка мектебінің жаңа ғимаратының салтанатты ашылуы өтті.

Бұл маңызды мәдени шараға ҚР Оқу-ағарту министрі Ғани Бейсембаев, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Медеу Арынбаев, облыс басшылығы, мәдениет және білім саласының өкілдері, ата-аналар мен оқушылар қатысты.

Салтанатты шара мектеп ғимаратының лентасын қиюдан басталды. Ашылу рәсімінен кейін келген қонақтарға жаңа нысан таныстырылып, экскурсия ұйымдастырылды.

Министрдің айтуынша, бұл мектептің ашылуы – Ұлан ауданы үшін маңызды оқиға әрі шығармашылыққа бейім балалардың қабілеттерін дамытып, өнерге деген қызығушылығын арттырып, сапалы білім алуына үлкен мүмкіндік.

– Өнер ордасының ашылуы құтты болсын! Мемлекет басшысы білім саласын қолдауға жыл сайын үлкен қолдау көрсетіп отыр. Қазір еліміздегі барлық мектептерді «Жайлы мектеп» заманауи стандартына жеткізу мақсатында реновациялау, яғни қайта жаңғырту мәселесі қолға алынып жатыр. Соның аясында тек мектептер ғана емес, балабақшалар, колледждер мен өнер мектептері заман талабына сай жаңғыртылмақ. Жаңа ғимаратта жас

дарындардың өнері шыңдала берсін! Балаларымыздың жан-жақты дамуы мен табысты тұлға болып қалыптасуына жайлы орта қалыптастыру мемлекеттік саясаттың басым бағыты болып қала береді, – деп ақжарма тілегін білдірген ҚР Оқу-ағарту министрі Ғани Бейсембаев музыка мектебінің оқушыларына автобус кілтін табыстады.

Шығыс Қазақстан облысы балаларды қосымша біліммен қамту бойынша республикада алдыңғы қатарда – бұл көрсеткіш 94%-ды құрайды.

– Биыл Қазақстан халқы Ассамблеясының 30 жылдығы, Ұлы Отан соғысындағы Жеңістің 80 жылдығы атап өтілмек. Осынау атаулы күндер қарсаңында жастарымыздың жарқын болашағына жол ашатын өнер ордасының ашылуымен баршаңызды құттықтаймын! Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Ұлттық құрылтайдың төртінші отырысында қосымша білім беру мәселесіне тоқталып, «Адал азамат» бағдарламасы аясында білім мен тәрбиенің қатар жүруі керек екендігін, қосымша білім беру арқылы балаларды білімді, тәрбиелі, адал азамат етіп тәрбиелеу қажеттігіне баса

назар аударып, тапсырма берді. Өнер мектебінің ашылуы – осы бағыттағы жұмыстардың жемісі. Қаншама республикалық, халықаралық жарыстарда топ жарып жүрген өнерпаздарымыз енді осындай заманауи ғимаратта өнерлерін шыңдап, бұдан да биік жетістіктерге жетеді деп үміттенеміз. Осы мектептен болашақта танымал өнер жұлдыздары шығатынына сеніміміз мол, – деді облыс әкімі Нұрымбет Сақтағанов.

126 орынға лайықталған жаңа музыкалық мектеп – болашақ өнерпаздардың кәсіби жолына берік негіз қалайтын, шығармашылық әлеуетін дамытуға барлық жағдай жасалған заманауи білім ордасы. Мұнда домбыра, баян, қобыз, қыл-қобыз, виолончель, жетіген, скрипка, флейта, саксофон, гитара, аккордеон, фортепиано сын-

ды аспаптық бағыттармен қатар, вокал және хореография сыныптары да жұмыс істейді.

Қазақстанның еңбек сіңірген ұстазы Бақытжан Омарғалиқызы басшылық ететін жаңа мектепте заман талабына сай жабдықталған 14 оқу кабинеті бар. Хореография кабинеті айналармен, станоктармен толық жабдықталған. 126 орындық концерт залында ұзындығы 9 метр, биіктігі 4 метр болатын LED-экран орнатылған. Бұл мәдени және оқу іс-шараларын жоғары деңгейде және көп көрерменнің қатысуымен өткізуге мүмкіндік береді.

Жаңа ғимараттың есігі енді жас таланттарға айқара ашық. Бұл – өнер жолындағы алғашқы қадамын жасайтын өрендер үшін үлкен мүмкіндік, жарқын болашаққа бастар жол.

#ӨНЕРТАБЫС

Шығыстық ғалымдар отандық су сүзгісін әзірледі

Мемлекет басшысы ағын суларды тазарту инфрақұрылымын жаңғырту және су айдындарының ластану мәселесін шешу қажеттігін атап өткен болатын. Осы ретте С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университетінің ғалымдары тұрмыстық және өндірістік мақсаттарда қолданатын инновациялық отандық су сүзгілерін әзірледі.

Бұл жаңалық Үкіметтің назарын аударып, ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің қаржыландыруына ілікті. Жақында С.Аманжолов атындағы ШҚУ құны 125 миллион теңге тұратын су тазартатын сүзгі өндіретін L-BW 380 жабдығын сатып алды. Жаңа техника сүзгілерге қажетті сапалы корпустар жасауға мүмкіндік береді.

Өнімді нарыққа бір жылдың ішінде шығару жоспарланып отыр. Осы уақыт аралығында ғалымдар тобы техникалық білім алып, сүзгі жасайтын жұмыс орнын дайындаулары қажет.

«Су объектілерін тазарту үшін композициялық сүзгі материалдарын өнді-

ру» жобасы әлемдегі өзекті мәселелердің бірі – ауыз су сапасының төмендігін шешуге бағытталған.

ШҚУ ғалымдары биополимерлер, керамикалық және көміртекті материалдар негізінде, графит оксидімен модификацияланған сүзгілеуші композициялық сорбенттер өндірісін жолға қоймақ. Сондай-ақ оларды картридж түрінде құрастыруды және корпусын дайындауды университет базасында жүзеге асырады.

Алдағы уақытта қазақстандықтарға ауыр металдардан, микроорганизмдерден және органикалық қосылыстардан тазартылған су қолжетімді болмақ.

Алғашқы отандық сүзгінің ресейлік баламаларына қарағанда бағасы арзан-нырақ. Ал тұрмыстық сүзгі 4-5 ай бойы қызмет етеді.

– Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің мәліметінше, елдегі жерүсті су айдындарының шамамен 70%-ы айтарлықтай ластанған. Бұл жағдайды әсіресе Шығыс Қазақстан және Павлодар облыстарындағы өнеркәсіптік кәсіпорындар қиындата түсуде. Өндірістік көздерден шыққан ағынды сулардың шамамен 20%-ы тазартылмай, тікелей су айдындарына жіберіледі. Біз ұсынған жетілдірілген тазарту құрылғылары арқылы бұл мәселені шешуге болады деп ойлаймын, – дейді жоба жетекшісі, университеттің аға ғылыми қызметкері Тілек Қуанышбеков.

Айта кетейік, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті су ресурстарын қорғау ісіне айтарлықтай үлес қосуда. Өңірлік жоғары оқу орнында гидросарапшылардың жаңа буыны даярланып жатыр.

Екі жыл бұрын «Гидроэкология, менеджмент және трансшекаралық су қауіпсіздігі» білім беру бағдарламасы енгізілген болатын. Оның басты мақсаты – гидроресурстар мониторингінде геоақпараттық әдістерді қолдана алатын, су ресурстарын экологиялық нормалар мен ұтымды пайдалану стандарттарына сай басқара алатын мамандар даярлау.

Осылайша ШҚУ гидролог, гидрохимик, сел мамандары, гляциолог және табиғатты пайдалануда мамандар резервін дайындап келеді.

#«ALMATY TECH CUP 2025»

Халықаралық додадан олжамен оралды

 Айжанат БАҚЫТҚЫЗЫ

ШҚО-дағы Алтай қаласының №7 орта мектебінің оқушылары «Almaty Tech Cup 2025» халықаралық робототехника, инженерия және дрон жарысы чемпионатына қатысып, үздік нәтиже көрсетті.

Облыстық білім басқармасының ақпараты бойынша, чемпионат Алматы қаласында өтті. Оған 400 команда қатысты, олардың 20-сы шетелдік командалар болды. Жалпы чемпионатқа 3 мың оқушы қатысты.

Құрамында алты оқушы болған (Исмагилов Руслан, Жангелдинов Рамиль, Щепин Тимофей, Макаров Кирилл, Черных Тимур және Потанин Роман) «Алтай» командасы «Бағдарламаланатын дрондар» санатында жүлделі 3-орынды иеленіп, «Innovation Award» (Инновациялық марапат) номинациясына ие болды.

Жүлдегер оқушыларға дронға арналған радиобасқару пульті мен басқа да естелік сыйлықтар табысталды.

Ал 11-сынып оқушылары Тимур Черных пен Роман Потанинге Алматыдағы беделді жоғары оқу орындары - Turan University мен Energo University-де грантпен оқуға жолдама берілді.

Чемпионатқа қатысқан оқушылар үшін бұл үлкен тәжірибе болды. Олар жаңа идеялармен шабыттанып, білімдерін одан әрі шыңдауға мүмкіндік алды.

КОНФЕРЕНЦИЯ

«Хан апа» мектебінде зертхана жабдыкталады

✍ Айдос МЫРЗАХМЕТОВ

📷 Махаббат АХМЕТЖАНОВА

Оқу-ағарту министрі Ғани Бейсембаев пен ШҚО әкімі Нұрымбет Сақтағановтың қатысуымен Қанипа Бітібаеваның туғанына 80 жылдық мерейтойына арналған «Қанипа Бітібаеваның педагогикалық мұрасы және Қазақ тілі мен әдебиетінің өзекті мәселелері» Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясы өтті.

Жиынның мақсаты – ұстаз технологиясы бойынша жаңашыл ізденістігі шығармашыл педагогтардың іс-тәжірибесімен танысу, педагог мұрасын халықаралық деңгейде насихаттау.

Ғылым қайраткерлері мен ұстаздар қауымы бас қосқан конференция Қанипа Бітібаеваның туғанына 80 жылдық мерейтойына арналған «Тау тұлғалы тау қызы» атты естеліктер жинағының тұсаукесерімен басталды.

– Бүгінгі конференцияның маңыздылығы Қанипа Омарғалиқызын тек еске алу, ұлықтап, мақтау ғана емес, Хан апа сынды соңынан із қалдырған тұлғаның сара жолын қайта жалғау үшін бас қосып отырмыз, – деді Оқу-ағарту министрі Ғани Бейсембаев.

Келелі жиынға шетелдік, отандық жоғары оқу орындарының профессорлық-оқытушы құрамы, білім беру

орталықтарының қызметкерлері, облыстық, қалалық білім бөлімінің әдіскерлері, мектеп директорлары және тілдер пәндерінің мұғалімдері қатысты.

– Ұстаздың шәкірттері арасында 20 ғылым кандидаты, 6 педагогика ғылымдарының докторы, 5 PhD доктор шықты дейді. Негізінде, қазақ тілі, әдебиет саласында шәкірттері көрсетіп отырған жоғары көрсеткіштердің барлығы Қанипа апамыздың мұрасы, жетістігі деп білеміз, – деді ШҚО әкімі Нұрымбет Сақтағанов.

Конференция барысында, Оқу-ағарту министрі Қанипа Омарғалиқызы еңбек еткен «Дарынды балаларға арналған Жамбыл атындағы облыстық мамандандырылған мектеп-гимназия-интернаты» 18 миллион теңгеге лабораториялық кабинетпен жабдыкталатынын мәлім етті. Сол сияқты, Қанипа Бітібаева зертханаларының жетекшілеріне «Алғыс хат» беріліп, конференция барысында ұстаздың тұлғасын ашып, ғылыми баяндама жасаған ұстаздар «Құрметті педагог» төсбелгілерімен марапатталды.

ЖИЫН

«Qyzai» - әйел құндылығының шырағын жаққан форум

Өскеменде ерекше форматтағы, мазмұны терең, шабыт пен шынайылыққа толы әйелдер форумы өтті. «Qyzai» атауымен ұйымдастырылған бұл басқосу – өңір әйелдерінің табысқа жету жолындағы тәжірибесін бөлісіп, бір-біріне қолдау білдірген, өсу мен даму идеяларын ортаға салған жарқын алаң болды. Форумға Шығыс Қазақстанның түкпір-түкпірінен 120-дан астам іскер әйел жиналды.

Аталмыш іс-шара қатысушыларға тәжірибе алмасуға, табысқа жеткен әйелдердің сындарлы жолынан шабыт алып, тұлғалық және кәсіби тұрғыда өсуге, сондай-ақ пайдалы білім алуға мүмкіндік берген маңызды шара болды. Форумның ұйымдастырылуына «Өскемен әйелдері» қауымдастығы мен «Казцинк» компаниясы ұйытқы болды.

– Форум – туризм саласының, медициналық туризмнің, қоғамдық тамақтану мен жол бойы қызмет көрсету салаларының дамуына оң әсер ететініне сенімдіміз. Өйткені форум спикерлері өз брендин, тұлғасын қалыптастыру жолында талай сынақтан өтіп, табысқа жеткен жандар. Жергілікті кәсіпкер әйелдердің шынайы тәжірибесін тыңдау – қатысушылар үшін өте құнды болады деген сенімдемін, – деді «Іскер әйелдер

қауымдастығының» басшысы Елена Березинская-Абилова.

Форум екі бөлімнен тұрды. Бірінші бөлімде, спикерлер әйел кәсіпкерлігі, мансап құру, көшбасшылық жол, жеке бренд қалыптастыру, тұрмыстық тепе-теңдікке жету және қаржылық сауаттылық тақырыптарын көтеріп, қатысушылардың сұрақтарына жауап берді. Ал іс-шараның екінші бөлімінде қатысушылар жасанды интеллектті пайдалану, шешендік өнер мен тайм-менеджмент сияқты пайдалы дағдыларды үйренетін практикалық сессияларға қатысты.

Іс-шараның басты серіктесі – «Казцинк» компаниясы гендерлік теңдікке негізделген тұрақты кадрлық саясатымен, ер мен әйелге тең мүмкіндік ұсынудағы нақты қадамдарымен танылып келеді. Мысалы, бүгінде компанияда 19 мың адам еңбек етеді, оның 24 па-

йызы – әйелдер. Басшылық лауазымдарда қызмет ететін әйелдердің үлесі – 27 пайыз. Айта кету керек, 2022 жылы өндірісте әйелдер мен ерлер үшін тең мүмкіндіктерді сақтау жөніндегі жұмысы үшін компания Қазақстандағы гендерлік бағытталған кәсіпорындардың бірі болып танылды.

– Форумның форматы ерекше әрі шынайы болуды көздейді. Көптеген шаралар дөңгелек үстел мен бір сарынды баяндамалар түрінде өтетіні белгілі. Ал мұнда – бәрі басқаша. Қатысушылар спикерлермен тікелей сөйлесіп, сұрақ қойып, ой бөлісіп, тіпті бірлесе ықпалдасып, іс-қимыл жасап көре алады. Біз тілдесумен шектелтпей, адамдар мен идеяларды, тәжірибе мен шабытты тоғыстыратын көпір құрып жатырмыз, – деді «Казцинк» ЖШС әкімшілік мәселелер жөніндегі басқарушы директоры Андрей Лазарев. – «Казцинкта» ерлер мен әйелдердің үлестік қатынасын алып қарасақ – бұл елдегі орташа көрсеткіштен де, бірқатар дамыған елдерден де жоғары. Біз қызметкерлерді ер немесе әйел деп бөлмейміз. Олардың өсуі мен дамуы үшін тең дәрежеде жағдай жасаймыз.

Форум барысында әйелдерге арналған шағын кәсіпкерлік стендтері қойылып, отандық сән жетістіктерін паш еткен дефиле ұйымдастырылды. Бұл – өңір әйелдерінің қол жеткізген биіктерін көрсетудің жарқын бір көрінісі болды.

– Мен бұл форумға Cassak брендінің негізін қалаушы ретінде шақырылдым. Бұл – Шығыс Қазақстанда құрылған киім бренді. Өзісін бастап, табысқа жетіп жүрген қыз-келіншектер аз емес. Ал бүгінгі жиын – тәжірибе мен мотивацияның көзі. Өзім де кәсіпкерлікте кездескен қиындықтар мен оларды еңсеру жолы туралы ашық бөлісемін, – деді форум спикері Аяужан Әшімова.

ТАҒЗЫМ

Риддерде тыл еңбеккерлеріне құрмет көрсетілді

Кеншілер қаласында «Ардағым – ардагерім» атты патриоттық акция бастау алды. Игі шара аясында қаладағы барлық мемлекеттік мекемелер Ұлы Отан соғысы кезіндегі тыл еңбеккерлеріне арнайы барып, құттықтау білдірді.

Қарияларға жылы лебіздер айтылып, гүл шоқтары мен естелік сыйлықтар табыс етілді. Бұл – Жеңісті тылда жақындатқан жандарға деген зор құрмет пен алғыстың белгісі.

Акция ұйымдастырушылары мұндай кездесулер ұрпақтар сабақтастығы мен ел тарихына деген құрметті нығайтатынын, сондай-ақ бүгінгі бейбіт өмірдің негізін қалаған аға буынға тағзым екенін атап өтті. Игі шарадан ешбір мекеме қалыс қалған жоқ. Мектеп оқушылары да акцияға белсене қатысып, өз үлестерін қосты. Жеңіс күнін жақындатуға жандарын аямаған ата-әжелерді құттықтауға барып, бірі тақпақ айтса, бірі жүрекке жылу ұялататын жылы сөздерін арнады. Мәдениет сарайы, жастар ресурстық орталығы, «Халықаралық «Қазақ тілі» қоғамы қоғамдық бірлестігі және басқа да ұйымдар қарттарды бір серпілтіп қайтты. Қалалық жастар ресурстық орталығы өкілдерінің сөзінше, биыл ардагерлерге 16-18 мың теңгенің азық-түлік себеті берілді.

– Акция шеңберінде ардагерлерге қарақұмық, күріш, ұн, макарон, рафинадалған қант, балық консервісі, бір литр құнбағыс майы, шай, қораптағы кәмпіттер, печенье берілді. Одан бөлек, жеміс-жидектер салынды, – деді шараның басы-қасында жүргендер.

Ресми ақпаратқа сүйенсек, Риддерде 268 ардагер бар, оның 45-і – тыл еңбеккерлері. Жастар ресурстық орталығы өкілдері бірқатар ардагердің үй шаруасына да көмектесті. Ал қариялар ақ баталарын беріп, ыстық лебіздерін жеткізді. «Ардагерлеріміздің батасы мен ақ тілегі – бұл жай ғана сөз емес. Онда рухтың күші, келешек ұрпақтың бейбітшілігі мен бірлігінің кепілі жатыр», – деді ұйымдастырушылар.

Бұл бастама ел ерлігін еске салып қана қоймай, өткен мен бүгінді, болашақты жалғайтын рухани көпірге айналып отыр.

«Дидар» ақпарат

#ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ БАЙЛАНЫС

Аймақ бизнесінен – еуропалық деңгейге

Өңірлік кәсіпкерлер палатасында облыстың бизнес қауымдастығы Венгриядан келген делегациямен кездесті.

Өңірлік кәсіпкерлер палатасында облыстың бизнес қауымдастығы Венгриядан келген делегациямен кездесті.

Шарада Венгрияның Бас консулы Саболч Карой Сёке және сауда-экономикалық мәселелер жөніндегі атташе Тибор Иштван Ковач Шығыс Қазақстанмен ынтымақтастық орнатып, ортақ тіл табысу мен өзара қарым-қатынас жолдарын талқылады.

Саболч Карой Сёкенің айтуынша, Қазақстанда 36 венгриялық компания жұмыс істейді.

– Біздің кәсіпкерлер Қазақстанға инвестиция салуға мүдделі және бірле-

сіп жұмыс істеуге дайын, – деді ол.

Венгрия өкілдерін Шығыс Қазақстан облысының ауыл шаруашылығы, туризм, сауда өнеркәсібі әлеуеті қызықтырды.

Сондай-ақ, Тибор Иштван Ковач Венгрия Үкіметі бизнес бастамалары мен инвестициялық жобаларды қолдайтынын айтты.

ШҚО Кәсіпкерлер палатасы директорының экономикалық мәселелер жөніндегі орынбасары Сәкен Абдуллиннің айтуынша, өңірге келген шетелдік делегациямен өзара ынтымақтастық туралы уағдаластыққа қол жеткізілді.

#ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАР ЖЫЛЫ

Күршімдік жастар өндіріске барды

Жұмысшы мамандықтар жылы аясында Күршім ауданының кәсіпкерлер палатасының филиалы ауданның жастар орталығымен бірлесіп, оқушыларға коммуналдық кәсіпорындар мен өндірістік мекемелерге танымдық экскурсия ұйымдастырды.

Өңірлік кәсіпкерлер палатасы Күршім ауданы филиалының директоры Надежда Потанинаның айтуынша, экскурсия студенттерге бұл мамандықты жақсы түсінуге көмектесетіні сөзсіз. Мұндай кәсіптік бағдар беру кездесулері жастар арасында жұмысшы мамандықтарының маңыздылығын, балалардың кәсіппен шұғылдануына деген қызығушылығын арттырады және олардың кәсіби бағдарын дұрыс қалыптастыруда маңызды рөл атқарады.

Қазіргі күні Күршім ауданында слесарь-сантехник, газ-электр дәнекерлеуші, токарь, машина операторлары,

тиегіш бульдозер жүргізушілері сияқты мамандар аса қажет. Көпір салынды, енді ауданда жаңа өндіріс ошақтары, кәсіпкерлік нысандары көптеп ашылатыны болжанып отыр.

Енді балалар аймақтың жолдарына төселген асфальттың қалай өндірілетінін жақсы біледі. Оқушылар тазарту қондырғыларына, асфальт-бетон зауытына барып, жол құрылысы учаскесін аралады. Олар асфальт өндірісінде қолданылатын заманауи технологиялармен танысты. Жастарға қоспаны дәл илеудің қаншалықты маңызды екендігі, сапаны бақылау қалай жүргізілетіні айтылды.

#МАМАН МІНБЕРІ

Диқан еңбегі далаға кетпесін

Облысымызда алтын дәнімен аты шыққан астықты аудандар аз емес. Былтыр аймақта дәнді дақылдар бітік шығып, мол өнім алынды. Көктемнің әр күні – жылға азық. Бүгінде облыс диқандары, егін шаруашылығымен айналысатын қожалықтар, серіктестіктер кетпен, күрегін сайлап, тұқымын түгендеп көктемгі егіс қамында отыр. Шығыс Қазақстан ауыл шаруашылығы тәжірибе станциясының директоры Кенжеғазы Тоқтасынов биылғы егіс науқаны диқандарымызға жайлы болмақ екендігін, тыңайтқыштарды тиімді пайдалану, тұқымның сапалы түрлерін себу сияқты агротехникалық шараларды сақтау астық түсімінің артуына айтарлықтай септігін тигізетіндігін айтады.

Күзгі-қысқы және көктемгі ауа райы, күзгі жауын-шашын мөлшерінің молдығы әрі қар жамылғысының топырақ толық қатпай тұрып түскендігі, еріген қардың жерге жақсы сіңіп жатуы алдағы егіс жұмыстарын сәтті жүргізуге өз ықпалын тигізеді.

Күздік бидай қыс мезгілінде қанағаттандыратын жағдайда сақталып шықты. Наурыз айында күздік бидай алқаптарынан алынған монолиттік сынақтар өсімдіктердің қыстан шығу деңгейі 95 % екендігін көрсетті. Жоғарыда айтылған факторларды ескере отырып және барлық агротехникалық шаралар сақталған жағдайда 2025 жылы ауданда, аймақта ауылшаруашылық дақылдарының өнімділігі, әсіресе майлы дақылдардың өнімділігі оң нәтижесін береді деп күтілуде.

Дегенмен де, жергілікті атқарушы құрылымдар мен ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірушілері келесі шараларға көңіл аударуы қажет.

Біріншіден, климаттық жағдай мен нарықтық сұранысты ескере отырып, егістік аймақтарды дақылдармен сауатты қамтамасыз ету шаралары тиімді жүргізілуі маңызды. «Мысалы, майлы дақылдарды көбейту, оның ішінде күнбағыстан басқа сояны өсіруге көңіл бөлсе, әсіресе, суармалы жерлерде жақсы өнім алуға болады», – деген тәжірибе станциясының директоры Кенжеғазы Тоқтасынов күнбағысты есепсіз еге беруге болмайтынын алға тартты.

– Сояның ерекшелігі, бұл өнім жерді жақсы құнарландырады. Азоттың табиғи жеткізушісі: түйінді бактериялардың арқасында топырақты азотпен байы-

тады, соядан кейін кез келген дақылды егуге болады, ал келесі егілетін дәнді дақылдардың өнімділігін арттырады. Сонымен қатар егістік аймақта қара бидайдың, күзгі бидайдың және мал азығы дақылдарының үлесін қарастыруға болады, – білікті маман.

Егін шаруашылығында тұқымдарды алмастыру және жаңарту, тұқымның сапалылығы аса маңызды.

Егілетін тұқымдардың барлығы арнайы зертханадан тексеруден өткізілуі керек, айта кететін жағдай соңғы кезде ауа райы қалай өзгерсе де отандық тұқымдар төзімділігін көрсетіп келеді. Мысалы, былтыр ылғал қанша жоғары болса да отандық тұқымдардың ақүлпек клейковинасы жоғары болды. Ал, шетелден келген көпшілік тұқымның бұл көрсеткіші төмен болды.

Біздің тәжірибелік станцияның отандық дәнді, майлы, мал азығы дақылдарының бірегей және элиталық отандық тұқымдармен қамтамасыз ету мүмкіндігі бар.

– Биылғы жылғы елімізде картоп өніміне деген үлкен сұраныс туған жағдай, өнім бағасының көтеріліп кетуі бұл дақылды өсірумен жүйелі түрде жұмыс істеуді талап етеді. Осыған байланысты картоп тұқымының өнімділігін артыру үшін біздің шаруашылық гектарына 70 тоннаға дейін түсім беретін Германияның және «ҚазЖКШҒЗИ» ЖШС-нің картоп тұқымдарына тапсырыс беріп, сатып алып жатыр, – деп түсіндірді станса директоры

Маманның айтуынша, келесі мәселе – минералды тыңайтқыштарды тиімді пайдалану, бұл үшін біріншіден жер телімдерін агрохимиялық талдаудан өткі-

зу қажет, сонда ғана тыңайтқыштарды тиімді пайдалануға болады. Тәжірибелік станция бұл қызмет түрін де көрсете алады. «Мүмкіндік болса тыңайтқыштарды егістікке арнайы қондырғымен сұйық күйінде берсе әлдеқайда тиімді», – деп отыр сала мамандары.

Келесі аса көңіл аударатын жағдай: өсімдіктер ауруларының алдын алу шаралары. Аймақта 2024 жылғы ылғалдылықтың жоғары, жауын-шашынның көп болуына байланысты ауыл шаруашылығы дақылдары ауруларының дамуы үшін қолайлы жағдай пайда болды. Жауын-шашын көп болуы аурулардың таралуына ықпал етті, ал температура-ның өзгеруі өсімдіктердің иммунитетін әлсіретіп, оларды инфекцияларға осал етті: дәнді дақылдарда – тозаңды қара күйе, сабақ таты, ақұнтақ, тамыр шірігі, ақзең, септориоз; күнбағыста – ақ шірік, жалған ақ ұнтақ, құрғақ шірік, вертикаллез аурулары көп кездесті.

Ауыл шаруашылығы дақылдарының аурулары жыл сайын өнімділікті 10-30%-ға төмендетеді, ал кейбір жағдайларда дақылдардың толық жоғалуына әкеледі. Бұл шаруа қожалықтарының табыстылығына тікелей әсер етуде.

Осы шаралардың бәрін іске асыру үшін білікті мамандарды даярлау да назардағы қажеттілік. Биылғы жылы ауыл шаруашылығы мамандарының біліктілігін арттыру үшін Шығыс Қазақстан ауыл шаруашылығы тәжірибе станциясында арнайы қаражат қарастырылып отыр. Станцияда 600-ге тарта ауыл шаруашылығы мамандарының біліктілігін арттыру үшін семинар, вебинар және біліктілікті арттыратын арнайы алаң қарастырылады. Әсіресе, «Ауыл аманаты» бағдарламасы бойынша жаңадан құрылған шаруашылықтардың ма-

мандарын оқыту қарастырылған, бұл жұмыс жергілікті әкімшілікпен бірлесе отырып жүргізілмек.

Ауыл шаруашылық еңбеккерлерінің бірінші форумында президент Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев Үкіметке аграрлық ғылымды дамытуды, сондай-ақ, диқандарды елімізде өндірілген тұқыммен қамтамасыз етуді тапсырды. Бұл көрсеткішті 2028 жылы 80 пайызға жеткізу қажет. Ал жоғары сапалы (элиталық) тұқымның үлесін кемінде 15 пайызға жеткізу керек.

Осыған орай, Шығыс Қазақстан ауыл шаруашылығы тәжірибе станциясы ҚР 2024-2028 арналған отандық тұқым шаруашылығын дамытудың кешенді жобасына қатысып отыр. Бұл жоба бойынша облыста майлы және жарма дақылдарының отандық тұқымдарын шығару және оны жоғары стандартта өңдеу үшін 4,5 млрд теңге жұмсалмақ, бүгінгі күні бұл жоба ауыл шаруашылығы және экономика министрлігінің талдауынан өтіп, қаражат көзі қарастырылуда. Аталған жобаның іске асуына Сенат депутаттары да атсалысуда.

– Бұл жоба іске асса, өңір диқандарын отандық тұқымдармен қамтамасыз етуге және тек қана өзіміздің тұқымды өңдеп қана қоймай, басқа да тұқым шарушылықтарына қызмет көрсете аламыз. Өйткені, біздің облысымызда осы қызметке сұраныс бар, – дейді Кенжеғазы Тоқтасынов.

Алға қойған жоспарлар іске асырылса, ауданымыздың, облыстың ауыл шаруашылығы өнімдерін ұлғайтуға, еліміздің азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз етуге игі ықпалын тигізері сөзсіз.

Бетті әзірлеген –
Жанаргүл МҰҚАТАЙ

ҒЫЛЫМ

Жас ғалымдарға жағдай жасалмақ

✍ Жанаргүл КӨКЕНАЙҚЫЗЫ

Аймақта ғылыми зерттеулерді мемлекеттік қаржыландырудың көлемін ұлғайту және оның тетіктерін жетілдіру, ғылыми ұйымдарды кезең-кезеңімен жаңғырту шаралары белсенді жүргізіліп, шетелде тағылымдамадан өтетін жас ғалымдардың саны ұлғаюда. Докторантураға және ғылыми зерттеулерге бөлінген гранттар саны артып келеді.

Жуықта «AMANAT» партиясы жанындағы әйелдер қанаты облыстағы жас ғалымдармен кездесіп, олардың ғылыммен айналысуына тиімді жағдайлар туғызудың мүмкіндіктерін, елімізде ғылымды дамытудың болашағын талқылады.

Кездесуге келген жас ғалымдар, облыстағы жоғары оқу орындарының оқытушылары алдымен Д. Серікбаев атындағы ШҚТУ ғылыми орталықтарына экскурсия жасап, жоғары оқу орнының ғылыми жетістіктерімен танысты.

Шара барысында аймақтың жоғары оқу орындары мен өндірістеріндегі жас ғалымдар «Қазақстан ғылымындағы жас ғалымдардың рөлі» тақырыбында ұйымдастырылған дөңгелек үстел басына жиналды.

– Жас ғалымдар, оның ішінде әйел ғалымдар елімізде ғылыми атмосфераны қалыптастыруда және инновацияларды енгізуде, жалпы қоғамның дамуына ықпал етуде маңызды рөл атқарып келеді. Олардың ғылыми зерттеулерге қатысуы елге пайда әкеліп, жетістіктері ғылым мен зерттеудің түрлі салаларына елеулі үлес қосуда. Біз бүгін ШҚТУ-дың ғылыми орталықтарында болып, түрлі ғылыми жетістіктерімен таныстық. Мұнда аса маңызды ғылыми жоба – медициналық титан импланттарын жасау жобасы жүзеге асырылып жатқанын көрдік. Өкінішке қарай, титан өндірісі өзімізде бар бола тұра, титан шикізатын шетелге шығара отырып, оның дайын өнімдерін, меди-

циналық титан өнімдерін әлі шетелден қымбатқа сатып алып жатырмыз. Жаңа медициналық титан импланттарын медицинада қолдана алмай отырмыз. Бұл мәселені, осы титан импланттарын отандық медицинада пайдаланудың мүмкіндіктерін қарастыруды және оны сертификаттау мәселесін Үкімет деңгейінде көтереміз, – деді дөңгелек үстелге қатысқан Парламент Мәжілісінің депутаты Вера Ким өндірістің өңірдің ғылымын дамытуға, жас ғалымдардың жобасын жүзеге асыруға қатысты көтерілген қадау-қадау мәселелердің сөз жүзінде қалмайтынын айтып.

«AMANAT» партиясы облыстық филиалының төрайымы Сайрангүл Жұмаділованың айтуынша, ғылымды дамыту – «AMANAT» партиясы жанындағы әйелдер қанаты жұмысының 10 басым бағыттарының бірі болып келеді. Партияның әйелдері қоғамның прогрессивті өкілдері ретінде ғылымды насихаттауға және ғалымдардың мәртебесін арттыруға белсене қатысуда. Өндірісте еңбек ететін әйелдердің еңбек қауіпсіздігі мен құқықтарын қорғау да партия жұмысының маңызды бағыттардың бірі болып табылады.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев мемлекет тарапынан ғылымға жан-жақты қолдаулар көрсетуді елі-

мізді дамытудың стратегиялық міндеттерінің бірі етіп қойып отыр. Соңғы жылдары ғылыми зерттеулерді мемлекеттік қаржыландырудың көлемін ұлғайту және тетіктерін жетілдіру, ғылыми ұйымдарды кезең-кезеңімен жаңғырту шаралары белсенді жүргізіліп, шетелде тағылымдамадан өтетін жас ғалымдардың саны ұлғаюда, докторантураға және ғылыми зерттеулерге бөлінген гранттар саны артып келеді. Ғылымды дамытуға, жас ғалымдарға қолдау көрсетуге орай қолданыстағы ғылым, білім саласындағы құқықтық-нормативтік заңдылықтарға толықтырулар да енгізіліп жатыр.

Д. Серікбаев атындағы ШҚТУ ректоры Сәуле Рахметуллина кездесуде жас ғалымдарға қолдау көрсету шараларының жалғаса беретінін, жобаларды қаржыландырудың, өндіріске енгізудің мүмкіндіктері қарастырылып, жас ғалымдардың шығармашылығына жағдай жасау жалғасын табатынын атап өтті. Былтыр аталған оқу орнында мемлекеттік «Жас ғалым» бағдарламасымен 290 жас ғалым жеңілдікпен пәтер сатып алған. Қазіргі күні де пәтер алуға құжаттарын дайындап жатқан жас ғалымдар бар.

Кездесу соңында жас ғалымдар «AMANAT» партиясы қатарына қабылданды.

КӨРМЕ

Болашақ суретшілердің сырлы бояуы

✍ Жанаргүл КӨКЕНАЙҚЫЗЫ

Шығыс Қазақстан өнер мұражайында «Креативті АРТ» балалар шығармашылық студиясы оқушыларының «Шығармашылық әлеміне үңілу» атты ұжымдық көрмесі ашылды. Көрме көрермендерінің назарына балалардың кескіндеме, графика, ұсақ пластика және көлемді модельдеу бағытындағы көркем әрі шексіз қиялға толы туындылары ұсынылып отыр.

«Шығармашылық әлеміне үңілу» көрмесі – үш жылдан бері жұмыс істеп келе жатқан «Креативті АРТ» студиясының алғашқы ірі іс-шарасы. Бүгінде студияда 130-дан астам бала білім алып жатыр. Олардың 40 пайызы жан басына шаққандағы нормативтік қаржыландыру бағдарламасы бойынша тегін оқиды.

Шығармашылық орталық мектеп оқушыларының бос уақытын тиімді пайдалануды қамтамасыз етіп қана қоймай, ата-аналарға өз елінің нағыз патриоттарын тәрбиелеуге көмектесуде. Студияда сурет салудан басқа оқушыларға хореография және қазақ тілі де оқытылып жатыр.

– Бала қиялы шексіз. Бұл вернисаж келушілерге баланың жан-жақты дамуы үшін қаншалықты үлкен мүмкіндіктер, жағдайлар бар екенін көрсетеді. Бейнероликтер және балалардың өздері келушілерге студиядағы шығармашылық атмосфера, сурет әлемі туралы әңгімелейді, би билеп, өлең де оқиды, – дейді мұражайдың экспозициялық көрме жұмыстары секторының меңгерушісі Айжан Кәкімжанова.

Көрмеге қойылған суреттерге қарап, «Креативті АРТ» студиясының жас суретшілері ересектерге арналған ең қиын тақырыпты, сонымен қатар ертегілер иллюстрацияларын, анималистік және пейзаждар жанрларын, Қазақстанның дәстүрлі өнерінің мұрасын, фашистік Германияны жеңудің 80 жылдығына арналған портреттік және сюжеттік жанрларды жетік меңгергенін көруге болады. Болашақ суретшілердің сырлы бояуы көркемдігімен, мағынасымен де көз тартады.

Вернисаж қонақтары «Қағаз модельдеу», «Мүсіндік сынып» және «Кескіндеме» шеберлік сыныптарының жұмысына, сондай-ақ «Креативті фото» байқауына қатыса алады.

«Шығармашылық әлеміне үңілу» көрмесі келушілер үшін 18 сәуірден 27 мамырға дейін ашық.

БИЗНЕС ЖОБА

«Мен – кәсіпкермін»: Жобалар жарысқан күн

✍ Арайлым НЫҒМЕТОЛЛАҚЫЗЫ

📷 Ермек ЖИЕНБЕКОВ

Қазақстан–Американдық Еркін университетіне қарасты Өскемен экономика және техника колледжі, облыстық білім басқармасы мен ШҚО Кәсіпкерлер палатасының қолдауымен студенттер мен оқушылар арасында дәстүрлі «Мен – кәсіпкермін» атты облыстық турнир ұйымдастырылды.

Жарыстың мақсаты – жастарды сүйікті ісін кәсіпке айналдырып, табыс табуға ынталандыру, кәсіпкерлікке бейімділігін арттыру. Биыл байқауға облыс орталығынан және төрт аудандағы 13 колледж бен 14 мектептен 62 өтінім келіп түскен. Оның ішінде 23-і командалық, ал 39-ы жеке орындалған жұмыс. Жобалардың тең жартысы қазақ тілінде, қалғаны – орыс тілінде ұсынылды.

– Біз Нұркен Әлібеков екеуіміз «Құсбегілікті жаңғырту арқылы туризмді дамыту» жобасын дайындадық. Мақсат – ұлттық дәстүрді сақтай отырып, туристерді тарту. Өзім бала кезден құсбегілікпен айналысамын, «Мұзбалақ» атты бүркітім де бар. Бұл арқылы өңірдегі туризм саласын дамытқымыз келеді, – дейді турнирге

қатысушы Айзере Маркс.

Байқау 10 номинация бойынша өтті: әлеуметтік кәсіпкерлік, сауда, қызмет көрсету, өндіріс, шоу-бизнес және мәдениет, технологиялар, білім және цифрлық шешімдер, медицина, туризм және экология. Қатысушылар өз жобаларын сарапшылар алқасының алдында қорғап, креативті идеяларымен көзге түсті.

– Сарапшы ретінде бұл турнирге екінші мәрте қатысып отырмын. Жастардың идеялары өте қызықты, әсіресе «Бьюти-индустрияға» қатысты жобалар. Осындай бастамалар жастарға қанат бітіреді, – деді сарапшылар алқасының мүшесі, «НК» сұлулық академиясының басшысы Назым Қалымжанова.

Ұйымдастырушылардың айтуынша, 2016 жылдан бері өткізіліп келе жатқан турнир жастарға шабыт беріп қана қоймай, болашақта өз бизнес-терін бастауға алғашқы қадам болып отыр. Үздік жобалар республикалық деңгейде бақ сынасуға мүмкіндік алады. Барлық қатысушылар мен олардың жетекшілеріне дипломдар мен сертификаттар табысталды.

САНАЛЫ ҚАДАМ

Қоғам дертіне қарсы ортақ жауапкершілік

Сыбайлас жемқорлық бүкіл әлемде кеңінен таралған аса қауіпті құбылыс екені мәлім. Бүгінде елімізде сыбайлас жемқорлықпен күреске жалпы мемлекеттік мәртебе берілген.

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес, сыбайлас жемқорлық қылмыстарға негізінен лауазымдық қылмыстар жатады. Өмір көрсеткендей, қызметтік өкілеттікті асыра пайдалану, пара алу, пара беру, парақорлыққа делдал болу, қызметтік жалғандық жасау, сеніп тапсырылған мүлікті иеленіп алу немесе ысырап ету, сот шешімін немесе өзге де сот актісін орындамау – осының бәрі сыбайластық жемқорлық байланыстарды пайдалану арқылы жасалады.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл дегеніміз – бұл заңдылық; адам мен азаматтың құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін қорғау басымдығы; жариялылық пен ашықтық; мемлекет пен азаматтық қоғамның өзара іс-қимыл жасауы; сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шараларын жүйелі және кешенді пайдалану; сыбайлас жемқорлықтың алдын алу шараларын басым қолдану; сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылға жәрдем көрсететін адамдарды қорғау және көтермелеу; сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды жасағаны үшін жазаның бұлтартпастығы қағидаттары негізінде жүзеге асырылады. Оның негізгі мақсаты – қоғамда сыбайлас жемқорлықты жою болып табылады.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мақсатына қол жеткізу – қоғамда сыбайлас жемқорлыққа төзбестік ахуалын қалыптастыру; сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін жағдайлар мен себептерді анықтау және олардың салдарларын жою; сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл субъектілерінің өзара іс-қимылын нығайту; сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі халықаралық ынтымақтастықты дамыту; сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды анықтау, жолын кесу, ашу және тергеп-тексеру міндеттерін шешу арқылы іске асырылады.

Сыбайлас жемқорлықтың қоғам дерті екенін ескере отырып, дайындалып жатқан, жасалатын немесе жасалған сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы ақпаратқа ие адам бұл туралы жоғары тұрған басшыға және (немесе) мемлекеттік органның не өзі жұмыскері болып табылатын ұйымның басшылығына және (немесе) уәкілетті мемлекеттік органдарға хабар беруі тиіс.

Осы дерттің ушықпауы үшін оны тоқтатудың барлық амалдарын қолдану арқылы ғана бұл құбылысқа тиімді түрде қарсы тұруға болады.

Сондықтан сыбайлас жемқорлықпен күрес – барлық ел азаматтарының міндеті және азаматтық борышы екенін естен шығармаған жөн.

Біздің қоғамда сыбайлас жемқорлыққа орын жоқ!

Р. Ахметов

Өскемен қаласының мамандандырылған тергеу сотының аға сот приставы

КӨКТЕМ ШУАҒЫ

Этноауыл, дәстүр, рух: ШҚТУ-дағы Наурыз тойы

✍ Айна ЕСКЕНҚЫЗЫ

Шығыс Қазақстан техникалық университетінде Наурыз мерекесі айшықты түрде, ерекше сән-салтанатпен аталып өтті: киіз үйлер, этно-дефиле және «Шашбау-пати» мерекеге келген қонақтарды біріктірді. «Наурыз – береке бастауы» атты кең көлемді мәдени шара білім ордасының аумағын нағыз этноауылға айналдырып, бірлік пен жаңарудың нышанына айналды.

Университет ауласында тігілген тақырыптық киіз үйлер – көне тарихтың үні мен ұлттық рухтың айғағындай. Әрбір үй өз алдына бір әлем: қазақтың кемеңгер ойшылы Абай Құнанбайұлының 180 жылдығына арналған «Абай әлемі», Ұлы Жеңістің 80 жылдығы мен Сағадат Нұрмағамбетовке тағзым ретінде жасалған «Батыр рухы – ел тірегі» композициясы, сондай-ақ Қазақстан халқы Ассамблеясының 30 жылдығына арналған «Бірлік мекені» киіз үйі көпшіліктің ерекше ықыласына ие болды.

Мерекелік шараның сәнін келтірген ұлттық киімдер шеруі – этно-дефиле, дәмі тіл үйірет «Бауырсақ пати», нәзік

бұрымды қыздарға арналған «Шашбау-пати», сондай-ақ ұлттық ойындар мен спорттық сайыстар жиналған жұртты тәнті етті.

Мерекеге жиналғандар тек тамашалап қана қоймай, ұлттық тағамдардан ауыз тиіп, түрлі байқауларға қатысып, әсем ән мен күмбірлі күйге толы концерттік бағдарламадан рухани ләззат алды.

Шараның басты мақсаты – халқымыздың бай мәдени мұрасын насихаттау, жастарды ұлттық құндылықтарға жақындату және ел бірлігінің маңызын ұлықтау. Ұйымдастырушылар барлық қатысушыларға алғыс білдіріп, Наурыз мейрамы ШҚТУ қабырғасында тағы бір мәрте ұрпақтар сабақтастығы мен жүректер үндестігін паш еткенін атап өтті.

ЗАҢДЫҚ ТӘРТІП

Қылмыстық процестегі үйқамақ

Қазақстан Республикасының қылмыстық процесінде үйқамақ — бұл процестік мәжбүрлеу шарасы. Ол күдіктіні немесе айыпталушыны қоғамнан оқшаулау арқылы жүзеге асырылады. Бұл ретте олар қамауда ұсталмайды, алайда судья Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексінің (ҚПК) 147-бабында көзделген тәртіппен белгілеген бірқатар шектеулер қолданылады. Аталған шара ҚПК-мен реттеледі.

Қазақстан Республикасы ҚПК-нің 146-бабына сәйкес, үйқамақ күдікті немесе айыпталушы тұлғаны қоғамнан оқшаулау арқылы, оларды қамауға алмай жүзеге асырылады. Бұл ретте сот мынадай шектеулердің бірін немесе бірнешеуін белгілеуі мүмкін:

- тұрғын үйден мүлдем немесе белгілі бір уақыт аралығында шығуға тыйым салу;
- телефон арқылы сөйлесуге, хат-хабар жіберуге және байланыс құралдарын пайдалануға тыйым салу (қазіргі тармақтың 5) тармақшасында көзделген жағдайларды қоспағанда);
- белгілі бір тұлғалармен байланысуға және кез келген адамды үйіне кіргізуге тыйым салу;
- электрондық бақылау құралдарын қолдану және оларды өзімен бірге алып жүру міндетін жүктеу;

рын қолдану және оларды өзімен бірге алып жүру міндетін жүктеу;

5. бақылау мақсатында телефон қоңырауларына немесе басқа сигналдарға жауап беру, телефон арқылы хабарласу немесе белгілі бір уақытта анықтау органына немесе қадағалау жүргізуші басқа органға келу міндетін жүктеу;

6. күдікті немесе айыпталушының өзіне не оның тұрғын үйіне бақылау орнату, сондай-ақ сол тұрғын үйді немесе үй ретінде белгіленген орынды күзету;

7. күдіктіні немесе айыпталушыны қоғамнан оқшаулау мен тиісінше мінез-құлқын қамтамасыз етуге бағытталған өзге де шаралар.

Қажетті жағдайда күдікті не айыпталушының мінез-құлқын бақылау белгіленеді. Үйқамақтағы тұлғаның белгі-

ленген шектеулерді сақтауын бақылау мақсатында қылмыстық процесті жүргізуші орган тәуліктің кез келген уақытында олардың тұрғылықты жерінде болуын тексере алады. Бұл тексеріс күндізгі уақытта – екі реттен, түнгі уақытта – бір реттен артық жүргізілмейді. Лауазымды тұлғаның үйге кіруі үйқамақтағы адамның және онымен бірге тұратын тұлғалардың келісімімен жүзеге асады және отыз минуттан аспауы тиіс.

Үйқамақты қолдану тәртібі:

1. Бастамашылық: сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүргізуші тұлға үйқамақты қолдану туралы сотқа өтініш білдіру жөнінде қаулы шығарады.

2. Өтінішті жолдау: Аталған қаулы және іске қатысты расталған материалдар тергеу сотына жолданады. Өтініш прокурормен келісілген болуы тиіс. Қаулының көшірмесі бір мезгілде прокурорға да жолданады.

3. Өтінішті қарау: Тергеу судьясы материал сотқа келіп түскеннен кейін 8 сағат ішінде өтінішті қарайды. Нәтижесінде үйқамақты санкциялау немесе санкциялаудан бас тарту туралы қаулы шығарылады.

Сот бұлтартпау шарасы ретінде үйқамақты санкциялау мәселесін қарау кезінде күдіктінің жеке басын, жасы мен денсаулығын, отбасылық жағдайын, кәсібін, мүлктік жағдайын және тұрғылықты жерін ескере отырып шешім қабылдайды.

Медициналық қарсы көрсетілмдер болмаған жағдайда, күдіктіге электрондық бақылау құралдарын тағу міндеті жүктелуі мүмкін.

Шағымдану тәртібі:

Үйқамаққа алу шарасына ҚПК-де белгіленген тәртіппен сот тәртібімен шағымдануға болады. Қорғаушы тарап тергеу сотымен санкцияланған үйқамақты өзгерту немесе тоқтату туралы өтініш беруге құқылы.

Ж.Т. Аринов

Өскемен қаласының мамандандырылған тергеу сотының судьясы

МАҢЫЗДЫ

Өскеменде автобустар жаңартылмақ

Бұл туралы Өскемен қаласының әкімі Алмат Ақышов баспасөз қызметкерлеріне өткізген брифинг барысында хабарлады.

– Бұл жолы 5 жаңа автобус сатып алдық. Тағы 35 автобус сатып аламыз. Осылайша автобус паркінің 70-75 пайызы толық жаңартылады. Қандай жағдай болмасын ескі көліктер қатарда қалады, – деді Алмат Талғатұлы. Қала әкімі бүкіл автопарк көліктері жаңартылмайынша, ескі автобустар-

дың жүруі мәжбүрлі іс екенін, уақытша шыдамдылық таныту керегін айтты.

ДОДА

TOP WRESTLING LEAGUE 8 турнирі өтті

Өскемен қаласының Жекпе-жек сарайында аты аңызға айналған жаттықтырушы Василий Поповтың 80 жылдық мерейтойына орай еркін күрестен TOP WRESTLING LEAGUE 8 турнирі өтті. Бұл спорттық бәсеке Шығыс Қазақстан облысы әкімдігінің қолдауымен ұйымдастырылды.

TOP WRESTLING LEAGUE турнирі әдетте Астана, Алматы қалаларында өтеді. Спорт және мәдениет дамыту басқармасы қоғамдық бірлестігінің Президенті Әлішер Ислам турнирдің Өскемен қаласында, жалпы аймақта бірінші рет ұйымдастырылып отырғанын алға тартты. – Бұл сайыс үш жылда сегізінші мәрте ұйымдастырылып отырған турнир. Өскемен қаласында бірінші рет өнер көрсетудеміз. Біздің формат – жарық пен дыбыстық қойылымдармен, ауылдан шыққан балаларды үлкен аренаға психологиялық тұрғыда дайындау, – деді Әлішер Ислам. Турнирге алты команда қатысты. Семей, Өскемен, Алматы қалалары, Тарбағатай ауданы, Қарағанды, Павлодар облыстарынан келген командалар боз кілемде бақ пен бап сынасады. Спорт-

шылар жеті салмақ дәрежесінде өнер көрсетті. – Еркін күреспен айналысқаным алты жыл болды. Бүгінгі турнирге екі апта бұрын дайындала бастадық. Өзімізге жеңіс, қарсыластарымызға сәттілік тілеймін, – дейді Алматы қаласынан келген жас палуан Сағымбай Мұхамедәли. Командалық есеппен турнир нәтижесі бойынша бірінші орынды Алматы қаласынан келген палуандар иеленді. Екінші орынды Өскемен қаласы, жүлделі үшінші орынды Павлодар командасы ұтты. Жекелеген номинациялар бойынша турнирдегі үздік лақтыруды тарбағатайлық Оразхан Жалғас орындады. Үздік техниканы Семей палуаны Мұрат Темірлан көрсетті. Best Wrestler атағын Алматыдан келген Сағымбай Мұхамедәли иеленді.

ҚОҒАМДЫҚ КӨЛІК

Беларусь трамвайлары әкелінбек

Қала әкімі Алмат Ақышовпен өткен брифинг барысында Өскемен трамвайларының да жаңаратыны белгілі болды.

Трамвайлардың жайсыз күйі баршаға мәлім. Қала басшысы Өскемен тұрғындарының үндеуіне құлақ асып, шаһардың рельсті көлігінің жағдайымен, қызмет көрсетіп отырған мекемемен танысып қайтқан болатын. Кездесу нәтижесінде, Қазақстан көшесінде, сондай-ақ Мыза, Қабанбай батыр және Сағадат Нұрмағамбетов көшелеріндегі, соның ішінде көпір маңындағы трамвай жолдарын жаңарту және қайта құру жұмыстары жүргізілуде. Қазіргі таңда 2,7 км рельс пен 1,3 км байланыс сымы ауыстырылғаны белгілі еді. Қала әкімі бүгінгі брифинг барысында трамвайларға қатысты тың мәлі-

меттермен бөлісті. – Қаламыздың сыйлы ақсақалдарының бірі трамвай жағдайын суретке түсіріп жіберіпті. Көлік мекемесінің иесіне

ЖҮЗБЕ-ЖҮЗ

Қала басшысы Мирный кентінің тұрғындарымен кездесті

Өскемен қаласының әкімі Алмат Ақышов Мирный кенті тұрғындарымен кездесті. Белсенділік танытқан Комарова және Шевченко көшесінің азаматтары жол мәселесін, канализация құбырларын ауыстыру, автокөлік жылдамдығына шектеу қою туралы сұрақтарына жауап алды.

Комарова көшесінің жолы әбден тозған. Қай заманда салынғаны белгісіз. Ұзындығы 470 метр көше жолы ортасынан ойысып тұрғындардың мазасын қашырған. Ал көше соңында үлкен шұңқыр пайда болып, не адамдардың, не көліктің өтуіне жайлы жағдай жоқтығынан көп кедергі келтіреді. – Жолға асфальт төсейміз. Ескі ағаштарды кесеміз. Тұрғындардан сұрайтынымыз тазалық шұңқырларының кедергі келтірмеуі. Көшені біраз

кеңейтеміз. Жұмыс сапасын өзіміз де тексеретін боламыз. Бірақ, тұрғындар да қадағалауы керек – деді тұрғындарға Алмат Ақышов. Шевченко көшесінде тас жол мүлдем болмаған. Сонымен қатар тұрғындары жиі жарылатын су құбырларынан шаршағанын айтты. Құбырлар жөндеуге жарамайды, сондықтан оларды жаңарту керек. – Құжаттарды тіркеп, ұжымдық арыз беріңіздер. Барлығын есептеп, монополияға қарсы комитеттің тыңдауына шақырамыз, – деді «Өскемен Водоканал» мекемесінің директоры Ержан Әубәкіров. Тұрғындардың қала әкіміне жасаған тағы бір өтініші – балаларға арналған ойын алаңдарын салу. Өйткені бүлдіршіндер мектеп ауласына барып ойнайды екен. Бірақ ол жерде ойын алаңы жоқ. Қала әкімі бұл сұрақты бейжай қалдырмайтынын, мектеп ауласын зерделеп, тиісті жұмыстарды жүргізетінін айтты. Сол сияқты Шевченко көшесіне қиыршық тас төгіліп, келесі жылы жол салу жағдайлары қарастырылатыны айтылды.

ШАҺАР

Қасбеттерге өң кіруде

Назарбаев көшесінің бойындағы үйлердің қасбетін жөндеу жұмыстары басталды. Металлург саябағынан Комендантка көпіріне дейін 14 үйде жұмыстар басталып кетті.

– Үйлердің келбетін тұрғындар сынға алуда. Әлбетте, орталық көше болғандықтан қонақтарымызға жағымды әсер қалдыруы тиіс. Сондықтан тек сапалы материалдар қолдануымыз керек. Бұл жолы қатаң бақылауға аламыз,

– деді қала басшысы. Даңғыл бойындағы кейбір үйлер кепілдік бойынша жөндеуден өтеді. Сапасыз бояулар көп ұзамай түсіп қалуда. Кейбір үйлер тіпті үшінші мәрте сырланып жатыр.

менеджер мемлекет пен ел игілігі үшін жұмыс істеп жатса, пайдалы қызмет атқаруы керек. Алмат Талғатұлы мекеме басшысына арнайы тапсырма бергенін, егер міндет ойдағыдай атқарылмаса, қызметінен босатылатынын қадап айтты. Сол сияқты, қала басшысы трамвай жолдарын жөндеу тұрғысына тоқталды. – Қосымша, үш жаңа трамвай әкелінеді. Тапсырыс берілді. Шілдеге дейін тағы үш трамвай қатарға қосылады. Барлығы 18 трамвай қала сұранысын қанағаттандырады. Бір трамвайдың бағас 350 миллион теңге. Өте қымбат. Сондықтан кезең-кезеңімен жаңартамыз. Трамвайлар Беларусь елінен әкелінеді. Қала сәнін ашады деп ойлаймын – деді қала әкімі. Шаһар басшысы трамвай паркін басқаруға келгенде Павлодар қаласының тәжірибесін негізге алатынын және көрші облыс орталығының бұл салада жетістіктері барын атап өтті.

ҰЛАҒАТТЫ ҒҰМЫР

Ғасырдың құрдасы, заманның сырласы

Соңғы уақытта «Экологияның салдары ма, әлде қыспағы молайған тірліктің кесепаты ма, әйтеуір адамдардың ғұмыры қысқарып кетті. Бұрынғыдай ұзақ жасаған адамдар бүгінде жоқтың қасы» деген пайымдар жиі айтылып, мұның өзі көңілге шынымен үрей енгізіп, көпшілікті кәдімгідей алаңдататын болды.

Шынымен де ой жүгіртіп, сарапқа салар болсақ, бүгінде өлім-жітім жиілеп кетті. Әсіресе ұшқыр көлікке мінген жастардың апатқа ұшырауы ұшынып тұр. Ол туралы төбеде жай түсіргендей сұмдық бейне-хабарларды күнделікті естіп-көріп жатамыз. Бұл, әрине, жақсылық емес, бірақ «Адам ғұмыры толайым қысқарып кетті!» деген сөзге келіскіміздің келмейтіні де рас. «Көп» деп айтпай-ақ қояйық, дегенмен, 80-90 асып, бұл пәниден мәуелі бәйтеректей жапырағын кең жайып өтіп жатқан адамдар баршылық.

ӘКЕДЕН АЛҒАН АҚ БАТА

Ал 100-ге толып, тұтастай бір ғасырға куә болып отырған адамдар жайлы не айтқан болар едік? Ондай адамдар ілуде біреу болса да, бар ғой?! Міне, мен әңгіме желісін осындай бір ұрпақты да ұлағатты, ғұмырлы да тұғырлы, асыл да ардақты анадан бастағалы отырмын.

Мамыр айының бірінде қазіргі кезде Зайсан қаласында тұрып жатқан көненің көзі, тарихтың өзі Қайыпжамал Нұғыманқызы атты әжей тура 100 жасқа толғалы отыр. «Құжаттан қате кеткен болар, қосып жазған шығар» деп жата-тынымыз бар ғой мұндайда. Ал бұл кісінің жасы ешқандай қоспасыз, қатесіз анық жазылған. Сонымен бірге балаларының жасы, өмірбаяны бұл ақиқатты қапысыз растап отыр. Құлағының тосаң тартқаны болмаса, әжейдің әлі күнге дейін санасы сергек, көңілі ашық. Жөн

сұраған жанға айтар жауабын кәдімгідей жұптап, тиянақтап жеткізеді. Ас ішуі, үй ішінде арлы-берлі жүріп, қимыл жасағаны да көңілге қонарлықтай деңгейде.

Қайыпжамал Нұғыманқызы 1925 жылдың мамырында екі ел арасындағы жер бөлісі кезінде Қытай мемлекетіне қарап кеткен Дөрбілжің қаласы маңында дүниеге келіпті. Әкесі Нұғыман сол төңіректегі ауқатты да, беделді адамдардың бірі болған екен. Соған орай Қайыпжамал апамыз тоқшылықта өмір сүріп, қалаған ісімен айналысуға мүмкіндік алған. Балдырған қыз сегіз жасынан ораза ұстап, намаз оқыған, дінге деген жолды берік ұстанған. Әлі күнге дейін (92 жыл бойы) осы әдетінен жаңылмай келе жатқаны - осының айқын айғағы.

Сонымен қатар ес біліп, етек жапқан кезінен бастап істігуге ден қойған талапты қыз кейіннен құндыз бөрік, түлкі тымақ, қасқыр ішік, сондай-ақ, балалар киімін тігетін болған. «Он қолы оймақ бойжеткен» атанған Қайыпжамалға маңайдағы елден тапсырыстар көптеп түсіп, жоғары талғаммен тігілген бұйымдар лайықты бағасын алып отырған екен.

Жасы жеткен шақта әкесі Қайыпжамалды өзі қалаған бір жігітке ұзатып, той-томалағын жасап, отау тігіп береді. Олар көп ұзамай Бәтима атты қыз бала сүйіп, ата-ана атанады. Бірақ, тағдырға не шара, көп уақыт өтпей күйеуі аяқ астынан қайтыс болып, ол жастай жесір қалады. Апамыздың бірге туған іні-сіңлілері баршылық

...Елдің іргесі сәгілмеді,
Ырысы төгілмеді.
Замандарың тынышты,
Дастарқандарың ырысты болсын...

екен. Солар қаяқкөңіл әпкелеріне барынша көмек көрсетіп, қолдау-демеу жасаумен болады. Олардың біреуі сол өңірге аты шыққан айтулы әнші, әйгілі ақын екен. Қайыпжамал апаның тоғыз баласының сегізіншісі Серіктің (белгілі айтыс ақыны Серік Құсанбаев) сол нағашысына тартып, танымал ақын болғаны даусыз. Әйтпесе қуаң жерге шөп шықпайтынын әркім біледі.

Зайсан өңіріндегі Жарсу ауылының тумасы Сәдуақас деген еті тірі азамат жиі-жиі Қытайға өтіп, одан бері тауар тасып, үнемі сауда-саттықпен, алыс-беріспен айналысып, тіршілік жасап жүреді екен. Оның да бала-шағасы әлдеқандай қатерге ұшырап, бақилық болып кеткен көрінеді. Жастай қалған қызының келешегін ойлаған Нұғыман қарт жасы ересектеу болса да, біраз уақыт сырттай бақылай жүріп талабы зор жігітке сенім артыпты. Сөйтіпті де күндердің бір күнінде, «Балам, егер мен кісі танысам, осы азамат саған ештеңеден таршылық көрсетпейді, тартынбай етегінен ұста. Әкелік батамды бердім!» деген екен.

Әке сөзін жерге тастай алмаған Қайыпжамал келісімін береді. Сөйтіп, ол Қосанбайұлы Сәдуақаспен жұптасып, өз алдарына шаңырақ көтереді. Алғашқы перзенттерінің атын «Болашақтан үмітіміз зор ғой» деп, Үмітхан қойған екен. Екінші балаларын «Азат елдің азаматы болсын!» деген ниетпен Азатбек деп атайды.

АМАН БОЛСЫН, АЛТЫН ҚҰРСАҚ АНАЛАР!

1955 жылы Қытай өкіметі қолында кеңес мемлекетінің төлқұжаты бар қазақтарға қысқа мерзім ішінде Кеңестік Қазақстанға өтуге рұқсат береді де, Сәдуақас пен Қайыпжамал бала-шағасымен дереу жолға шығады. Көшкендердің алдыңғы дүрмегі әлдеқандай себептермен Қырғызстанға шығып кетсе керек. Онда бірер жыл тұрған соң, Қазақстанға көшуге рұқсат алған олар поезбен келіп, темір жол стансасы - Аягөзге табан тірейді. Осылайша біртіндеп жылжи келе ерлі-зайыпты Қосанбаевтар Зайсан қаласына жетіп, ор-

нығады.

Бір тірлік жасамай, қол қусырып отыра алмайтын Сәдуақас келе сала Зайсанның орталығынан өз күшімен үй тұрғыза бастайды. Сөйтіп, 1963 жылдың қыркүйегінде дүниеге келген Серіктің қырық шелпегі осы жаңа үйде қоныстоймен бірге тойланған екен.

Бұған дейін «Советімізге оралдық» деп 1955 жылы туған қыздың атын Совет деп қойған ата-ана одан кейін дүние есігін ашқан қызды Күлімхан, келесісін Гүлшат деп атапты. Серіктің айтуынша, Күлімхан мен Гүлшаттың арасында Ахмет деген ұл болған секілді, бірақ ол бала жастай қайтыс боп кетіпті. Бұл кезде Сәдуақас ақсақалдың жасы 61-де болса керек. Ол 64 жасында Еркін деген ұл сүйіп, тағы бір перзентті өмірге келтірген екен. Іскер де алғыр, табанды да қайратты қарт 78 жасында өмірден өтіпті.

Адал жар, ардақты ана бола білген Қайыпжамал апамыз балаларына саналы тәрбие, тиянақты тәлім берді. Балалары да шетінен өнегелі, елге сыйлы, жұртқа жағымды жандар болып жетті. Әрқайсысы өмірден өздеріне лайықты орын тауып, бір-бір мақтаулы шаңырақтың иесі атанды.

- Өз басым өмірімде анамның біреумен жүз шайысып, әлдекімге дауыс көтергенін естіген емеспін, - дейді Серік Сәдуақасұлы. - Ол кісі жазды күндері үйдің көлеңке жағына дөңгелек үстел қойғызып ап, көне іс мәшинесімен қашан көрсем іс тігіп отыратын. Іс тігіп отырып, ыңылдап ән салатын. Анамның жиі айтатын әні «Бүлдірген, қандай жақсы туыстармен бір жүрген» деп келетін халық әні болушы еді. Туыстарының бәрі Қытайда қалып, солардың көпшілігін көре алмай, арманда қалған жарым көңіл анам жабырқаған жанын осы әнімен жұбататын болар?! Кезінде анама арнап «Бүлдірген» деген өлең де жазған болатынымын.

Секеңнің бұл өлеңін мақалама қоса келтіргенді жөн көрдім де, қолма-қол көшіріп алдым.

Көненің көзі, асылдың сынығы, ел өмірінің тұтас бір ғасырын көзімен көріп, көңілімен түйсініп келген қарт ана артық-

кемі жоқ 100 жасқа толды. Бұл жайдың облыс демейін, Зайсан ауданы үшін ерекше бір айтулы мереке екеніне ешкім дау айта қоймас. Ғасыр жасаған ғибратты да ғажап тағдырлы адам екі үйдің бірінде отырған жоқ қой.

Сөз соңында айтарым: Асыл ана, Сіздің ұрпақтарыңыз кішігірім бір ауыл болып отыр. Осынша жаңға тірлік берген, оларды өсіріп-жеткізген Сіздің еңбегіңіз ұшан-теңіз!

Сол еңбегіңіз бұл дүниеде қайтпаса, ана жақтағы мәңгілік өмірде өтеуін тапсын! Ортамызда отыра беріңіз, Сіздей қажырлы да қайратты, бақытты да бақуатты анамыз бар деп күн сайын мақтанып жүрейік.

Ұрпағыңыздың қызығын армансыз көріңіз!

Сізге алғыс айта отырып, Сізден тараған қауымға барлық игілік пен жақсылықты тілейміз!

PS. Айтыстың ақтаңгері Серік Құсанбаевтың анасына арнаған өлеңі...

БҮЛДІРГЕН

Бүлдірген,
қандай жақсы туыстармен бір жүрген...

(Халық әні)

Біздің елде көп өсетін бүлдірген,
Ойнап жүріп, үзіп жеуші ек бір-бірден.
«Бәрі осы бүлдіретін - бүлдірген»
деп үлкендер бізді талай күлдірген.

Көкжиегін нұрға малып, Күн күлген,
Біздің елде көп өсетін бүлдірген.
Кей күндері іс тіккенде анашым,
Ыңылдайтын әні еді «Бүлдірген».

«Бір күн озып барады - деп - бір күннен»,
Ыңылдайтын анам сонда мұңды үннен.
Айырылып көрмеген соң туғаннан
Сағыныштың не екенін кім білген?!

Қол-аяғы шыматылған шынжырмен
Ел қадірін есіктегі құл білген.
«Бүлдірген» деп күрсінетін анашым,
Туғандары түсіне еніп, бір-бірден.

Кімдер жылап, бұл жалғанда кім күлген,
Ертең қандай күн туарын кім білген?!
Белгілісі - тұтас елдің тағдырын
Отаршылдар ойран салып, бүлдірген.

Қарға-құзғын бақталасса бұлбұлмен,
Мәстек ерлеп, оза шапса дүлдүлден.
Соның бәрі - бір жымысқы саясат,
Елдің ішін алатайдай бүлдірген.

Көкжиегін нұрға малып, күн күлген,
Біздің елде әлі де бар, бүлдірген.
Жер шарына шашырамай, тарыдай,
Қандай жақсы - күллі қазақ бір жүрген!..

Хасен Зәкәрия,
Құршім ауданы.

МӘДЕНИЕТ

Сазгер Талғат Әбішев: «Африкалықтар домбыраны тез меңгеріп алды»

Еліміздегі түрлі этностардың арасындағы достық пен ынтымақтастықтың маңызы зор. Бүгінде өзге ұлт өкілдерінің қазақтың рухани-мәдени құндылықтарына, оның ішінде музыкасына деген сүйіспеншілігі ерекше байқалып келеді. Әсіресе, төл аспабымыз – домбыра өзінің ерекше үнімен әлемге кеңінен таныла бастады.

Өткенде домбыраны күм-бірлесте шертіп отырған қара нәсілді азаматтардың видеосы әлеуметтік желіде кеңінен таралып, көпшіліктің назарын аударғаны бар. Бұл ерекше көрініс ұлттық мәдениетіміздің бірегейлігін тағы бір мәрте дәлелдегендей болды. Бейнероликтегі домбыраның әуені мен шетелдіктердің шеберлігі талайды таңқалдырғаны сөзсіз. Әріптестеріміз де бұл туралы жарыса жазды. Алайда аталған жігіттерге домбыра шертуді үйреткен өскемендік музыкант, сазгер Талғат Әбішевтің бұл еңбегі тасада қалғандай көрінді. Сондықтан Бірлік күні қарсаңында біз қазақтың қара домбырасын дәріптеп жүрген ұстаздан сұхбат алған едік.

БАЛАҒА «ҚОЛЫҢНАН КЕЛМЕЙДІ» ДЕУГЕ БОЛМАЙДЫ

– Талғат Асылханұлы, сіздің өміріңіздегі домбыраның орны қандай? Домбырамен алғаш қалай таныстыңыз?

– Мен Ұлан ауданының Жоғарғы Тайынты ауылында дүниеге келгенмін. Сол жерде біздің Әбішевтер отбасылық ансамбліміз болды. Әке-шешемнің қасында жүріп, алты жасымда, бірінші сыныпқа барған кезімде, әкемнің домбыра тартқанын көріп қызығып, алғашқы домбыраны сол кісіден үйрендім.

Кейін Мамай ауылына көшіп бардық. Сол уақытта мен Өскемендегі Ленин атындағы мектеп-интернатта оқыдым. Сол интернатта Қанайбек Алдашев ағамыз ансамбль ұйымдастырып, мен сол ансамбльде домбыра тартуды жалғастырдым. Ол кісі маған көптеген күйлерді үйретті. Сонымен қатар отбасылық музыкалық тәрбиемді ескеріп, музыка мектебінде бір жыл ғана оқығаным қарамастан, үлкен қолдау көрсетті. Қанайбек Тәжібайұлы басқа жаққа ауысса да домбырадан қол үзбедім. Университетте оқығанда негізгі аспабым баян болса, домбыра қосымша аспап ретінде жүрді.

Кейіннен «Мұрагер» бағдарламасы аясында балаларға домбыра үйретуді қолға алдық. Абдулхамит пен Сайра Райымбергеновтер сынды ұстаздардан балаларға домбыра шертуді, нотамен жұмыс істеуді үйретудің әдістемесін меңгердік. Содан бері жиырма жылдан астам уақыт бойы балаларға домбыра үйретіп келемін.

– «Мұрагер» бағдарламасының басты ерекшелігі неде? Неге дәл осы әдісті таңдадыңыз? Домбыраны нотасыз үйрету жүйесі балалар үшін қаншалықты тиімді?

– «Мұрагер» бағдарламасының басты ерекшелігі – оның авторы Абдулхамит Райымбергеновтің арнайы дайындаған авторлық әдістемесінде. Бұл кісі

Құрманғазы, Тәттімбет, Мәди сияқты бұрынғы ұлы күйшілеріміздің дәстүрін жалғастырып, нотасыз, яғни есте сақтау қабілеті арқылы, көзбен көріп, құлақпен естіп үйренетін әдісті қолданған.

Бағдарламаның тағы бір артықшылығы – балаларды алдын ала іріктемей, сынып бойынша түгел қабылдап, бірден күй үйретуге көшуінде. Яғни, бір сыныпты толық қабылдап, ішінен тек дарынды балаларды таңдамаймыз. Бірінші сыныптан бастап жетінші сыныпқа дейінгі аралықта тек домбыра тарту ғана емес, аңыз күйлер мен олардың шығу тарихы, күйші өмірі сияқты тақырыптар да қамтылады. Балаларға әр күйдің шығу тарихын әңгімелей отырып, оның мағынасын түсіндіре отырып үйретеміз.

Бағдарламада әр сыныпқа бір күй және екі әннен жоспарланған. Әрине, барлық бала бірдей тез меңгеріп кете алмайды. «Бес саусақ бірдей емес». Кей балалар тез қабылдайды, кейбіреулерге көбірек уақыт қажет. Бірақ біз ешкімді шектемейміз. Барлық баланы қатар алып жүреміз. Мысалы, биыл бір бала күйді ойнай алмаса, келесі жылы қолы жүре бастайды. Үшінші жылы жақсы шертетіндер қатарына қосылып, төртінші жылы үздік орындаушылардың біріне айналуы мүмкін.

Егер сол сәтте балаға «сенің қолыңнан келмейді» деп тосқауыл қойсақ, ол баланың домбыраға деген қызығушылығы мүлде жоғалуы мүмкін. Сол себепті әр баланы ынталандырып, қатарда ұстау – бұл бағдарламаның ең тиімді тұстарының бірі.

– Қазіргі кезде Өскеменде және өңірлерде «Мұрагер» бағдарламасымен жұмыс істейтін домбыра сыныптарының көбеюі негізгі білдіреді?

– Иә, қазіргі уақытта көптеген мектептерде бұл бағдарлама қолданысқа енді. Ал сол кезеңде Өскеменде тек №16 және №20 мектептер ғана жұмыс істейтін. Алғаш рет «Мұрагер» бағдарламасымен домбыра сабағы №16 мектепте өткізілді. Сол мектепте өткен семинарға қатысып, домбыра үйретудің әдіс-тәсілдерін көріп, өзім жұмыс істейтін №3 мектепке енгізуді ұйғардым. Ол кезде мен мектепте музыка пәнінен сабақ берумен қатар, тәрбие ісі жөніндегі директордың орынбасары қызметін атқарып жүрдім.

Директорым да бұл бағдарламаның қазақ балалары үшін қажеттілігін түсініп, біз қаламыздағы екінші мектеп болып осы бағдарламаны қолға алдық. Сол кезден бастап домбыра үйретуді №3 мектепте бастадым. Кейін семинарлар ұйымдастырып, басқа қазақ

мектептеріне де «Мұрагер» бағдарламасын таратуды қолға алдық. Бүгінгі таңда Өскемендегі бірқатар қазақ мектебінде бұл бағдарлама негізінде жұмыс жүргізіліп жатыр.

Өзім еңбек ететін «Жұлдыз» өнер мектебінде де домбыра мұғалімдері осы бағдарламамен сабақ беріп келеді. Әсіресе атап өткім келетіні – сол мектептің директоры Дархан Қасенов. Ол кісі «Мұрагер» бағдарламасының жалпы білім беретін мектептер үшін маңызын түсініп, Павлодарда өткен семинарға қатысып келген соң, өңірімізде бастамашы болды.

«ГҮЛДЕР» ӘНІН ЕКІ-АҚ АЙДА ҮЙРЕНІПТІ

– Сонау Африкадағы Уганда елінен келген азаматтар – Николас Каемба мен Алиу Муантагаға домбыра үйреткеніңізді былайғы жұрт жақсы біледі. Шетелдік азаматтарға қазақтың ұлттық аспабын меңгертуде қандай қиындықтар болды? Ағылшын тілін білмегеніңіз кедергі келтірді ме, әлде керісінше жаңа бір тәжірибе болды ма?

– Иә, «Нұрорда» мектебінде жұмыс істеп жүрген кезімде екі африкалық ұстаздың домбыра сабағына қызығушылық танытқаны байқалды. Сабаққа қатысып отырғандағы көзқарастарынан-ақ домбыраға деген ерекше ықыластарын байқадым. Сол кезде оларға ұсыныс жасадым «Үйретейін бе?» деп. Қуана келісті.

Содан кейін аптасына бір рет жиналып, домбыра үйрене бастадық. Әрине, тіл мәселесі мен үшін аздап қиындық тудырды. Себебі екеуі де ағылшын тілінде сөйлейтін, акценттері де әртүрлі. Сол себепті үйрету жеңіл болу үшін халық әні – «Гүлдер» әнінен бастадық. Әннің сөздерін WhatsApp арқылы жіберіп отырдым. Алдымен ән мәтінін жаттады. Содан кейін әнмен бірге орындау әдісін көрсеттім. Екі айдың

ішінде «Гүлдер» әнін толық үйреніп алды. Осы еңбектеріміздің нәтижесін түрлі БАҚ-тар жарыса жариялады.

Кейін «Тепенкөк» күйінің бастауыш бөлігін үйреттім. Қазіргі кезде ол мектептегі жұмысымнан кетіп қалғаныма қарамастан, олар әлі де домбыраны үйреніп жүр. Қазір Еділ есімді ұстаз ақырындап әрі қарай оқытып жатыр. Тіпті «Келіншек» күйін ақырын ойнап жатқандарын да естіп жатырмын. Бұл – нағыз ықыластың, ұлт аспабына деген шынайы құрметтің белгісі.

– Сіздің ойыңызша, қазақтың ұлттық музыкасын шетелдіктер неге жақсы қабылдайды?

– Қазақтың ұлттық өнеріне шетелдіктердің ықыласпен қарап, жақсы қабылдауы қуантарлық жағдай. Әсіресе, «Нұрорда» мектебінде жұмыс істеген африкалық ұстаздардың қызығушылығы ерекше болды. Бұл кісілер Өскеменге келісімшартпен төрт-бес жылға келген екен. Бұған дейін Қырғызстанда қызмет атқарған.

Николас есімді ұстаздың айтуынша, қай елде жүрсе де, сол елдің салт-дәстүрін құрметтеуге тырысады. Наурыз мерекесінде Николас қазақтың «Қара жорғасын» билеп, ұлттық мейрамға ерекше ықылас танытты. Жалпы, Африка елдерінен келген азаматтардың музыкаға деген қабілеттері

жоғары екенін байқадым. Барабан мен дауылпазды шеберлікпен соғуы, ырғақты дәл ұстауы олардың бойында музыкалық естудің жақсы дамығанын көрсетеді. Әуенді тез қабылдап, жаттап алады.

ӨСКЕМЕНДЕ ЕКІ ЖҮЗ БАЛА КҮЙ ШЕРТПЕК

– Болашақта өзіңіз армандайтын бір жобаны жүзеге асыру мүмкіндігі болса, ол қандай болар еді?

Арманым – домбыра шертуді әр балаға үйрету. Мейлі, ол ертең қарапайым жұмысшы болсын, мейлі мұғалім болсын, мейлі басқа бір маман иесі болсын – ең бастысы, домбыра үні жүрегінде жатталып қалса екен. Шетелде жүрсе де, елден жырақта жүрсе де, қазақ екенімізді тілімізбен, өнерімізбен, осы қара домбырамен дәлелдей алсақ, бұдан артық арман жоқ.

Әрине, бәрі кәсіби домбырашы болсын деген мақсат жоқ. Бірақ бас қосылған жерде домбыра шертіп, бір күймен елін еске түсіріп отырса – сол жетістік. Кім біледі, бүгінгі балалардың арасынан ертең Димаштай әлемді мойындатқан бір талант шықса, немесе Нұрғиса Тілендиевтей дара тұлға өсіп шықса, сол бала бір сәтте: «Осы жолды маған алғаш үйреткен Талғат ағай еді» – деп айтса, мен үшін одан асқан бақыт жоқ. Арман деген – осы. Сол арманның оннан біріне жетсек те, шүкір деймін.

– Қазақстан халқының бірлігі күніне орай тілегіңізді айтсаңыз.

– Елімізде тату-тәтті, бейбіт өмір сүріп жатқан жүз отыздан астам ұлт пен ұлыс өкілдері ауызбіршіліктің жарқын үлгісін көрсетіп келеді. Біз де осы мерекеге өз үлесімізді қосып жатырмыз. Білім басқармасы және Өнер мектебінің бастамасымен 1 мамыр күні алаңда екі жүз бала бір мезгілде күй орындамақ. Қазір осы шараға қызу дайындық жүріп жатыр.

Көздегеніміз – балалардың өнерін халыққа паш ету. Бұл – бірлікті нығайтатын, рухты көтеретін маңызды шара. Келе жатқан мереке құтты болсын!

– Рақмет! Еңбегіңіз жана берсін!

Сұхбаттасқан –
Ержан КЕҢЕСҰЛЫ

ТӘРТІП

Кәсіпкер мүддесін қорғау – негізгі міндетіміз

Ел Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев өзінің Жолдауларында кәсіпкерлікті ұлттық экономиканың қозғаушы күші ретінде ерекше атап келеді. Осыған орай, елімізде бизнес өкілдерін жан-жақты қолдауға бағытталған нақты қадамдар жасалуда. Бұл ретте кәсіпкерлікті заңсыз тексерістерден қорғау, олардың құқықтарын қорғау – мемлекеттің басты міндеттерінің бірі.

Кәсіпкерлерді қолдауға және қорғауға бағытталған заңдардың қолданылуын қамтамасыз етуге Бас прокуратураның Құқықтық статистика және арнайы есепке алу комитетінің Шығыс Қазақстан облысы бойынша департаменті атсалысуда.

Департамент кәсіпкерлік қызметке мемлекеттік бақылаушы органдардың заңсыз араласуынан кәсіпкерлердің құқықтарын қорғау барысында Қазақстан Респубикасының заңнамасын бұзғандығы анықталған жағдайда тексеруді тағайындау туралы актілерді тіркеуден бас тартуды қолдану құқығын пайдаланады.

saigez.kz

Атап айтқанда, 2024 жылы тексеруді тағайындау туралы актілерді тіркеуден бас тарту құқығы 21 жағдайда қолданылған, оның ішінде кәсіпкерлерге қатысты 14 тексеру анықталған.

Департамент 2024 жылы облыс деңгейінде мемлекеттік бақылаушы және қадағалау органдарының басшыларының атына 18 прокурорлық қадағалау актісін енгізді. Заңсыз тексерулер саны – 37. Тексеру заңдылығын сақтамағаны үшін 50 лаузымды тұлға жауапқа тартылды, оның ішінде 36 тұлға тәртіптік, 14 тұлға әкімшілік жауапкершілікке тартылды.

Сонымен қатар «App Store» және «Google play» маркетплейсі арқылы кәсіпкерлерге арналған «Qamqor» мобильді қосымшасын жүктеу арқылы алдағы тіркелген тексеру және тексерулер жүргізу мерзімдері туралы толық ақпаратты алуға болады.

Қазіргі уақытта республика бойынша мобильді қосымшаның 106 мыңнан аса тіркелген пайдаланушысы бар, оның ішінде Шығыс Қазақстан облысында 5 мыңға жуық пайдаланушы тіркелген.

Осы бағытта Шығыс Қазақстан облысы бойынша департаменттің алға қойған мақсаты – кәсіпкерлердің конституциялық құқықтарын қорғау, Конституцияда және ҚР заңдарында белгіленген кепілдіктердің орындалуын қамтамасыз ету.

Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитеттің Шығыс Қазақстан облысы бойынша департаменті

ҚР КОНСТИТУЦИЯСЫНА – 30 ЖЫЛ

Заң үстемдігі – әділетті Қазақстанның негізі

✍ Айна ЕСКЕНҚЫЗЫ
📷 Ермек ЖИЕНБЕКОВ

Шығыс Қазақстан университетінде ел Конституциясының 30 жылдығына орай «Конституциялық заңдылық пен құқықтық тәртіпті қамтамасыз ету – құқықтық мемлекеттің тұрақты дамуының кепілі ретінде» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция өтті.

Конференцияның басты мақсаты – конституциялық құндылықтарды терең зерделеп, оларды қоғам өміріне тиімді енгізудің жолдарын ұсыну болды. Басқосуға ҚР Мәжілісінің депутаты Ерлан Саиров, облыстық соттың төрағасы Манат Комиршинов, облыстың бас прокуроры Алмат Байшулаков, облыстық сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет басшысы Денис Шакенов, жоғары оқу орындарының профессорлары мен сарапшылары қатысты.

ҚР Конституциялық соты төрағасының орынбасары Бақыт Нұрмұханов өз баяндамасында елімізде төрт ауқымды конституциялық реформа жүргізілгенін атап өтіп, 2022 жылғы реформа – Конституциялық соттың құрылуы секілді маңызды өзгерістерге жол ашқанын айтты.

– Бүгінгі жиынның мақсаты – құқықтық реформаларды нақты ұсыныстармен толықтыру. Конституциялық құндылықтарды өмірге енгізу оңай шаруа емес, бұл барша заңгерлер мен құқық қорғау органдарының бірлескен еңбегін талап етеді. Қазіргі таңда Конституциялық сотқа 10 000-нан астам азамат жүгінді. Азаматтар заңдар мен басқа да нормативтік-құқықтық актілердің Конституцияға сәйкестігін анықтау мақсатында өтініштер жолдаған. Сот 70 түпкілікті шешім қабылдаса, соның ішінде 16 жағдайда заңдарға ресми түсіндірме беріліп, 32 жағдайда Үкімет пен мемлекеттік органдарға заңнаманы жетілдіру бойынша ұсыныстар жолданды. Бұл Конституциялық соттың азаматтардың құқықтары мен бостан-

дықтарын қорғаудағы маңызды тетігіне айналғанын көрсетеді, – деп атап өтті Бақыт Маратұлы.

Баяндамашы өз сөзінде нақты мысалдарға тоқталды. Мүгедектігі бар азамат поездға отырар кезде өзінен мүгедектігін растайтын құжатты сұраған жолсеріктің іс-әрекетіне шағымданыпты. Арызданушы ондай құжатты билет алғанда көрсеткенін айтқан.

– Бір қарағанда жолсерік те ережеге сәйкес әрекет етті. Азаматтың арызы Конституциялық сотқа қаралғаннан кейін, талдай келе, еліміздің Бас көлік прокуратурасы осы талапты ережеден алып тастады. Бұл мүмкіндігі шектеулі жандардың емін-еркін сапарлауына мүмкіндік береді, – деді төрағаның орынбасары.

Конституцияға енгізілген өзгерістердің тәжірибеде жүзеге асу деңгейін талқылаған сарапшылардың бірі – конституциялық реформаларға тікелей қатысқан, жұмыс тобының мүшесі М.Нәрікбаев атындағы ҚазГЗУ құрметті профессоры, заң ғылымдарының докторы Сара Идырышева болды. Ол өз сөзінде құқықтық және саяси ғылым салаларында жаңа конституциялық нормалардың іске асу мәселелері әлі де жан-жақты зерттеуді қажет ететінін айтты. Оның пікірінше, дәл осындай халықаралық форматтағы ғылыми кездесулер конституциялық жаңашылдықтарды талқылауға арналған тиімді

платформа болып табылады.

Бас прокурордың Конституциялық соттағы өкілі Талғат Адамов өз сөзінде Конституцияның азаматтық құқықтар мен бостандықтарды қамтамасыз етудегі рөліне тоқталды.

– Еліміздің негізгі заңына сәйкес, ең қымбат қазына – адам және оның құқықтары. Сондықтан құқықтық тәртіп пен әділеттілік – басты ұстаным болуға тиіс, – деді ол.

ШҚУ ректоры Мұхтар Төлеген конференция барысында Конституциялық сот төрағасының орынбасары Бақыт Нұрмұхановтың осы оқу орнының түлегі екенін атап өтті. Жоғары оқу орнын тәмамдағаннан кейін университет қабырғасында үш жыл еңбек еткен Бақыт Нұрмұханов оқу орнына ризашылығын білдіріп, Ата Заңның зағип жандарға арналған арнайы нұсқасын университет кітапханасына табыстады.

– Бұл сыйлық – инклюзивті білім беруге қосқан үлесіміздің бір көрінісі, – деді Бақыт Маратұлы.

Конференция ұйымдастырушыларының сөзіне қарағанда, жиын аясында ұсынылған ғылыми пікірлер мен бастамалар конституциялық заңдылықты жетілдіру, құқықтық мәдениетті арттыру және азаматтардың құқықтарын қорғау бағытында маңызды негіз болмақ. Мұндай кездесулер құқықтық мемлекеттің тұрақты дамуына жаңа серпін береді.

ТЕКСЕРІС

Заңсыз бекітілген тариф алынып тасталды

✍ Ержан ӘБІШ

Самар ауданында әлеуметтік әділдікті қамтамасыз етуге бағытталған маңызды шешім қабылданды. Прокуратураның қадағалау актісі негізінде әлеуметтік жағынан осал топтарға қатты тұрмыстық қалдықтарды шығару тарифіне жеңілдіктер қарастырылды. Бұл өзгерістер тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық саласындағы заң бұзушылықтарды жою нәтижесінде жүзеге асты. Жаңа тәртіп жыл басынан күшіне енді және мыңдаған тұрғынға нақты көмек болмақ.

Аудандық прокурорлар тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық саласындағы заңдылықтың сақталуын тексеру барысында қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және көму бойынша тарифтің заңға сәйкес бекітілмегенін анықтаған. Атап айтқанда, қолданыстағы тарифті 2013 жылдан бері ауданның тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі өз бетінше белгілеп келген және бұл Экологиялық кодекс талаптарына қайшы болған.

Қадағалау органы араласқаннан кейін бұл заңбұзушылық жойылып, аудан

мәслихатының шешімімен ресми тариф бекітілді. Сонымен қатар прокуратура бастамасымен әлеуметтік қолдауды қажет ететін азаматтарға жеңілдік қарастырылған.

Атап айтқанда, еңбек ардагерлері, мүгедек балаларды тәрбиелеп отырған отбасылар, көпбалалы аналар мен отбасылар, жетім балалар және ата-ана қамқорлығынсыз қалған 29 жасқа дейінгі жастар үшін қызмет құнына 50 пайыздық жеңілдік ұсынылды. Ал зейнеткерлер мен II топ мүгедектері үшін 25 пайыздық жеңілдік бекітілді. Ұлы Отан соғысының ардагерлері бұл қыз-

мет үшін ақы төлеуден толығымен босатылды.

Жаңа жеңілдік осы жылдың 1 қаңтарынан бастап күшіне енді және 4 мыңнан астам адамға, яғни аудан халқының 34 пайызына қолжетімді. Қазіргі уақытта қалдықтарды шығару қызметін көрсететін мекеме жеңілдіктерге құқылы азаматтардан қажетті құжаттарды қабылдауды бастап кетті.

Бұл бастама – әлеуметтік әділеттілікті нығайту мен халықтың әлсіз топтарына нақты қолдау көрсету жолындағы маңызды қадам.

Марқакөлді қандай өзгерістер күтіп тұр?

✍ Ержан ӘБІШ

Марқакөл ауданы – шекара шебінде, жырақта жатқан өңір болғанымен үнемі назарда. Біраз жылдар бойы өлкенің тұрмыс-тіршілігі айтарлықтай нашарлап, көп қиындықтарға тап болғаны белгілі. Алайда енді бұл аудан жаңадан отау құрып, өзіндік жолмен дамуға бел буып отыр. Қазірдің өзінде жоспарлар мен атқарылған жұмыстар тұрғындардың өмір сапасын арттыруға бағытталған нақты қадамдардан тұрады.

Иә, көптеген жұмыстар қолға алынды. Инфрақұрылымды жаңарту, әлеуметтік нысандарды жөндеу, ауылдарды абаттандыру сияқты бастамалар ауданға жаңа серпін берді. Сонымен қатар ауданның ауыл шаруашылығы, денсаулық сақтау, білім беру және туризм салалары да жандана бастағандай.

Марқакөлдің бүгінгі тыныс-тіршілігі – бұрынғы қиындықтардан шығу жолындағы тынымсыз еңбек. Ендігі сұрақ: ауданның даму жолында нендей мәселелер шешілмей жатыр және болашақта қандай жаңа бастамалар күтіп тұр?

ТЫНЫС-ТІРШІЛІК ЖАҢДАНА ТҮСТІ

– Марқакөл ауданының инфрақұрылымын жаңғыртуға былтыр 1 миллиард 319 миллион теңгеден астам қаржы бөлініп, толығымен игерілді. Бұл қаражат ауданды көркейтуге және әкімшілік, әлеуметтік маңызды нысандарды жөндеуге бағытталды. Күрделі жөндеуден өткен ғимараттар қатарында әкімшілік ғимарат, бұрынғы пошта, мәдениет үйі, сот, полиция, прокуратура және Марқакөл ауылындағы мектеп-интернат-колледждің жатақханасы, №1 Марқакөл орта мектебінің корпусы бар, – дейді аудан әкімі Рүстембек Кемешев.

Сонымен қатар ауылдарды сумен қамтамасыз ету, көше шамдарын орнату, абаттандыру, көгалдандыру және жолдарды орташа жөндеу жұмыстары да қарқын алды. Бұл бастамалар – тек сыртқы көріністі жақсарту ғана емес, тұрғындардың өмір сапасын арттыруға бағытталған нақты шаралар.

Қазір ауданда шамамен 7 мыңға жуық халық тұрады. Олар 5 округке қарасты 23 ауылда орналасқан. Аудандағы басты міндеттердің бірі – көші-қон есебінен тұрғындар санын арттыру.

Былыр оңтүстік өңірлерден көшіп келу бағдарламасы арқылы Ақбұлақ және Қарой ауылдарына 5 отбасы (36 адам) қоныстанды. Бір отбасына тұрғын үй алуға 4 миллион теңге, жол шығындары үшін әр отбасы мүшесіне 70 АЕК көлемінде көмек көрсетілді. Жұмысқа қабілетті азаматтар тұрақты жұмыс орындарымен қамтылды.

Биыл осы бағыттағы жұмыстар жалғасын тауып, 56 квота бөлінді. Оның 24-і қоныс аударушыларға, 32-сі қандастарға арналған. Ал 2025 жылға арналған «Дипломмен ауылға» бағдарламасы бойынша 10 квота бөлініп, ауылдық жерлерге білім, мәдениет, денсаулық сақтау, ауыл шаруашылығы саласының мамандарын тарту көзделуде. Жаңа мамандарға 2000-2500 АЕК мөлшерінде көтерме жәрдемақы қарастырылған. Сонымен қатар ауданға келген 50 маманға жергілікті бюджет есебінен 100 АЕК көлемінде қосымша көмек беріледі.

Мемлекеттік қызметке орналасқан азаматтарға үй сатып алуға қаражат бөлініп, нақты қолдау көрсетілуде. Бұл жаңа ауданға тұрақты әрі білікті кадрлар тартуға мүмкіндік береді.

– Аудан құрылған сәттен бастап жұмыссыздықты азайту және тұрғындарды еңбекпен қамту ісі күн тәртібіндегі

басты мәселе ретінде қаралып келеді. Жыл басынан бері 150 адам жұмысқа орналастырылды, жылдық жоспар – 191 адам. Қоғамдық жұмыстарға 85 адам, «Күміс жас» жобасына 52, әлеуметтік жұмыс орнына 8, «Жастар іс тәжірибесіне» 5 адам жолданды. Тұрақты жұмысқа 30 адам орналасты. Бұдан бөлек, 35 жасқа дейінгі жастарға арналған «Алғашқы жұмыс орны» мен «Жастар практикасы» жобалары арқылы жас мамандарды қолдауға басымдық берілуде, – дейді аудан басшысы.

Жол жөндеу, абаттандыру, көше жарығын орнату секілді инфрақұрылымдық жобалар да қосымша жұмыс орындарының ашылуына сеп болды. Аудандық бөлімдердің ашылуына байланысты бос лауазымдарға конкурс жарияланып, жаңа кадрлар қабылданды.

САЯХАТШЫЛАРДЫҢ ДЕНІ МАРҚАНЫҢ КӨЛІНЕ БАРАДЫ

Ауданның қайта құрылуы тек әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштермен шектелмей, инфрақұрылым мен туризм салаларында да нақты өзгерістерге жол ашты. Бұл бағыттағы жұмыстар өңірдің келешекте туристік орталыққа айналу мүмкіндігін айқын көрсетіп отыр.

Республикалық маңызы бар Омбы – Майқапшағай – Қалжыр – Марқакөл бағыты бойынша жолдың 100-124 шақырымы аралығында орташа жөндеу жұмыстары жүргізілуде. Бұл – өңір үшін маңызды әрі қажетті қадам. Себебі жол – ауданға келушілер мен жүк тасымалы үшін басты инфрақұрылым.

Аталған жөндеу аясында 108-ші шақырымдағы демалыс алаңын абаттандыру қолға алынды. Демалыс орнының автотұрағына асфальт-бетон төселіп, келушілерге жайлы жағдай жасалуда. Мұндай жұмыстар болашақта өңірге келетін туристер легін арттыруға ықпал ететіні сөзсіз.

– Былтыр Марқакөл қорығына 600-ге жуық турист келіп, бұл көрсеткіш облысқа келген туристердің 3,7 пайызын құрады. Бұл – бір қарағанда аз көрінімен, жаңадан құрылған аудан үшін жақсы бастама. Туризмнің дамуына табиғи байлық пен экологиялық аймақтың әлеуеті зор ықпал етуде. Туристердің негізгі баратын орындары – көрікті Марқакөл көлі мен тарихи мәні бар Ескі Аустрия жолы. Қазір аудан аумағында 4 қонақ үй (екеуі Марқакөл ауылында, екеуі Ұранқайда) жұмыс істейді. Жалпы алғанда, өңірдегі қонақ қонар қор 71 төсек-орыннан тұрады, бұл – облыс көлеміндегі туристік инфрақұрылымның 2,6 пайызы. Болашақта бұл көрсеткіш 126-орынға дейін жетпек, – дейді Рүстембек Кемешев.

Туризмді дамыту мақсатында мемлекеттік қолдау құралдары да белсенді қолданылуда. Өткен жылы «Ауыл аманаты» бағдарламасы аясында «Марқакөл Агро» кооперативі қолданыстағы демалыс базасында жаңа нысандар салу үшін 20 миллион теңгенің жеңілдікті кредитін алды.

Осы жылға жоспарланған 4 туристік жобаның жалпы құны 77,5 миллион теңгеден асады. Олардың ішінде екі жаңа қонақ үй ашу, бір қонақ үйді кеңейту және жылқы ауласын ашу секілді бастамалар бар.

ИГІЛІКТІҢ БАЛАЛАРЫ ИНЖЕНЕРЛІК ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМУЫ

Қазір аудан көлемінде 19 мектеп жұмыс істеп тұр. Биыл білім саласының материалдық базасын нығайтуға 23,5 миллион теңге қаражат бөлінді. Атап айтсақ, Ігілік ауылындағы мектепке 11,5 миллион теңгеге роботты техника кабинеті жабдықталып жатыр. Мұндай заманауи құралдар балалардың инженерлік ойлау қабілетін дамытуға, болашақ мамандығын дұрыс таңдауға көмектеседі. Сондай-ақ Төсқайың мектебіне 12 миллион теңгеге жаңа «Газель» көлігі алынды. Бұл – шалғай ауыл оқушыларының мектепке қатынауына қолайлы жағдай туғызатын игі бастама.

Аудандағы 20 медициналық мекеме жергілікті тұрғындарға алғашқы және шұғыл медициналық көмек көрсетуде. Бүгінгі таңда денсаулық сақтау саласында 13 дәрігер, 75 орта медициналық қызметкер және 15 санитар еңбек етіп жүр. Алайда кадр тапшылығы мәселесі бар екенін де атап өткен жөн. Бұл мәселені шешу үшін аудан әкімдігі мен медициналық ұйымдар бірігіп жұмыс істеуде. Семей медициналық университетінің түлектерімен кездесулер ұйымдастырылып, Enbek.kz платформасы арқылы бос жұмыс орындары туралы ақпарат кеңінен таратылады.

Биыл Марқакөл ауылындағы амбулаторияны жабдықтауға 24,7 миллион теңге бөлінді. Бұл қаржыға операциялық үстел, гинекологиялық кресло, кардиограф, көпфункционалды төсек сияқты маңызды құрал-жабдықтар сатып алынды. Ауыл тұрғындары үшін сапалы медициналық қызметтің қолжетімді болуы – елді мекеннің әлеуметтік тұрақтылығының негізгі көрсеткіштерінің бірі.

ҚАУЫН-ҚАРБЫЗ ӨСІРУДІ ҚОЛҒА АЛМАҚ

Өткен жылы ауыл шаруашылығын механикаландыру бағытында маңызды қадамдар жасалды. Машина-трактор паркін жаңарту жобасы аясында кәсіпкерлер 280,4 миллион теңгеге 25 техника сатып алды. Бұл көрсеткіш – техникалық базаны нығайтуда нақты ілгерілеудің айғағы. Аталған соманың 100,9 миллионы кәсіпкерлердің жеке қаражаты болса, 179,5 миллионы – жеңілдетілген несиелер арқылы қаржыландырылды. Боран ауылдық округіне 10, Марқакөлге 6, Ақбұлаққа 5, Қалжырға 4 техника жеткізілді. Ал Төсқайың ауылдық округінде қарда жүретін көлік сатып алынып, қыстағы логистиканы жеңілдетуге мүмкіндік туды.

«Ауыл аманаты» бағдарламасы шеңберінде кәсіпкерлікке серпін берген жобалар жүзеге асты. Жалпы

сомасы 76,5 миллион теңге болатын төрт жоба мақұлданып, іске қосылды. «Қызылтас» қожалығы – қымыз өңдейтін жабдыққа 25 миллион теңге алды. «Қалиқан» жеке кәсіпкерлігі тары өңдеуге арналған құрылғыны сатып алуға 2 миллион теңге игерді. «Бекзат» қожалығы жемшөп, күнбағыс майын өңдейтін және ағаш кесетін жабдықтар алуға 29,5 миллион теңге несие алды.

– Аудан бойынша егістік алқаптарын әртараптандыру жұмыстары жалғасуда. Жоспарға сәйкес, 2028 жылға қарай егістік аумағы 8,7 мың гектардан 10,4 мың гектарға дейін ұлғаяды. Бұл өсім ауыл экономикасына тың серпін бермек. Сондай-ақ Былғарытабыт, Тақыр, Қазақстан, Жаңаауыл және Қарашілік ауылдарында қауын-қарбыз өсіру көлемін арттыру көзделіп отыр, – дейді аудан әкімі. – Бұл өңір климатына бейімделген өнім түрлері арқылы жергілікті нарықты қамтамасыз етуге бағытталған.

Аудандағы мал басы жылдан-жылға артып келеді. Биыл ірі қара саны 26,4 мың басқа, ұсақ мал 40,6 мың басқа жетуге тиіс. Оның ішінде асыл тұқымды ірі қара – 1036 бас, ұсақ мал – 1477 бас.

Мал шаруашылығын дамыту үшін биыл Марқакөл ауылында мал сою пунктінің құрылысы басталады. Сонымен қатар 1 мың гектар алқапқа су үнемдеу технологиясы енгізілмек.

МАСАМЕН КҮРЕСУГЕ 30 МИЛЛИОН ТЕҢГЕ БӨЛІНДІ

Марқакөл ауданының дамуы тек экономикалық көрсеткіштермен ғана шектеліп отырған жоқ. Экологияны сақтау мен басқару ісіндегі ашықтық – қазіргі әкімдіктің басты басымдықтарының бірі. Бұл бағытта бірқатар нақты істер қолға алынып, нәтижелі жұмыстар жүргізілуде.

«Таза Қазақстан» бағдарламасы аясында аудан экологиясын сақтау мен жас ұрпаққа экологиялық тәрбие беруге бағытталған шаралар белсенді жүргізілуде. Жуырда ғана «Халықаралық құстар күні» аталып өтті. Бұл бастама балалар мен жасөспірімдердің табиғатқа деген сүйіспеншілігін арттырып, қоршаған ортаны қорғауға деген жауапкершілік сезімін ұялатуға бағытталды.

Алдағы уақытта «Табиғат біздің қолымызда!», «Экологияны жақсартуға үлесіміз қандай?» атты экосағаттар, сондай-ақ «Түлектердің ағаш егуі» челленджі, «Мөлдір бұлақ» және «Таза аймақ» акциялары өткізіледі.

Аудан тұрғындарының жаз айларында жиі көтеретін мәселесі – маса мен шіркейдің көбейіп кетуі. Бұл проблема да назардан тыс қалған жоқ. Биыл осы мақсатта бюджеттен 30 миллион теңге бөлініп, арнайы конкурс арқылы аумақтарды өңдеу жұмыстары жүргізілмек.

ЖАС ҚАЛАМ

Туған жер ыстық әрқашан

Туған өлкенің топырағы әр адамға қашан да ыстық. Бүгін қолыма қалам алып, туған жерім жайлы ой толғауды жөн көрдім. Кіндік қаны тамып, өскен жерін сүймейтін, қадір тұтпайтын адам жоқ шығар мына өмірде?! Бәрі өздерінің туған жерін мақтап, мадақтап, қорғап жатады.

Менің де дәл сондай жүрегіммен жақсы көретін, «бақытым» деп бағалайтын, «асылым» деп ардақтайтын, табиғатына тамсанатын, «жер жәннәтім» деп жырға қосатын туған жерім бар. Ол – менің Асусай ауылым. Мен туған жеріммен мақтанамын. Асусайдың табиғатының әсемдігі жазылмай жатқан бір дастандай көрінеді маған. Тау бөктерінде орналасқан менің ауылым түп-тұнық ауасымен, мөп-мөлдір суымен, жайнаған жасыл желегімен «мен мұнда лап» шақырады. Айнала қоршаған таудың біріне шықсаң болды, ерекше күйге бөленесің. Көшеде шуылдап ойнаған балалар, шұрқыраған мал, бірін-бірі көре қалса шүйірлескен адамдары...

Таңның атуы мен күннің батуының өзі табиғаттың әдемілігін паш етеді. Таң атса болды, өріске қарай мал айдаған адамдарды көресің, азан-қазан болған мал мен иттің дауысынан тыныштық үзілгендей болады. Кеш батқандағы көрініс өз алдына бөлек әңгіме. Күн ұясына жақындағанда ауыл тағы да абыр-сабыр күйге түседі. Өріске айдаған мал өз төлдеріне жетуге асығып,

ауылдың іші азан-қазан болады. Ауылдағы бар қызық та осы кезде басталатындай. Жылқылары кісінеп, сиырлары мөңіреп, иттері таласып, адамдар қызық әңгімеге батып, балалар қуаласып доп ойнап жүреді. Будақтай шыққан түтін аспан бұлттарымен жалғасып, көк жүзіне барып жоғалады. Енді оны түтін бе, бұлт па, айыру қиын...

Өскенде туған жеріме қалтқысыз қызмет етіп, атын әйгілеуге тырысатын боламын. Сенің атың - қашанда менің жүрегімнің төрінде, елі жайдарлы, жері шұрайлы, топырағы құнарлы, менің туған жерім.

Кәусар Серікбайқызы
Асусай мектебінің оқушысы

ОҚУШЫ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫ

АНА

Тербейтұғын әлдиімен ғаламды, Сілтейтұғын жақсы менен жаманды. Көсем сөздің шешені де, батыр да, Барлығы да жан анадан жаралды.

Түн ұйқысын төртке бөліп бала үшін, Ғазиз ана, неткен жансың жанашыр. Бөбегінің бір тал шашы түссе де, Уайымдайтын, ана, өзің ғанасың.

Шырт түйсе де ашуланып қабағың, Мейірімі көрінеді ананың. Абзал ана күлген кезде жымиып, Күннің нұры төгілді деп қаламын.

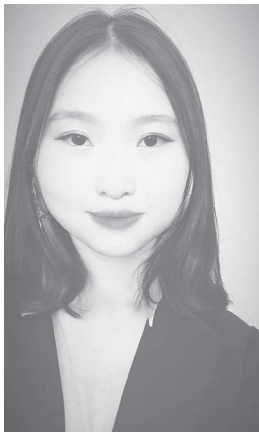
Аяжан Жанатова
Ақмектеп орта мектебінің оқушысы

БАҚЫТТЫМЫН

Бақыттымын, бауырлар, мақтанбаймын, Жерұйықты іздеген Асан қайғым. Тапты ғой жер жәннәтын Зайсан көлден, Байтоғасым әрқашан көпке жайлы.

Бақыттымын, ағайын, көппен бірге, Бақыт құсы қонады көптеп жерге. Бақыттымын, қалайша қуанбаймын, Тату болса көршілер, тату ірге.

Шұғыла Арманқызы
Ғ.Мүсірепов атындағы орта мектебінің оқушысы
Тарбағатай ауданы

МАМАНДЫҚҚА БАУЛУ

Балалар құтқарушы мамандығының қыр-сырымен танысты

Өскемен қаласындағы Отбасы үлгісіндегі балалар ауылының тәрбиеленушілері Төтенше жағдай департаментінің қызметкерлеріне қонаққа келді. Іс-шараға қатысқан 16 бала құтқарушы мамандығының қыр-сырымен танысты.

Кездесу барысында құтқарушылар қауіпсіздік мәселелеріне ерекше назар аударып, маңызды кеңестермен бөлісті және балалардың сұрақтарына жауап берді. Балалар қазіргі заманның ержүрек батырларының жұмысымен жақынырақ танысып, адамдарды құтқаруда және төтенше жағдайлармен күресте қолданылатын техникалар мен жабдықтарды көрді.

Төтенше жағдай қызметкерлері департамент мұражайына саяхат ұйымдастырып, онда оқушылар қызықты экспонаттармен танысты және қызметтің құрылу тарихын білді. Мұражай залдарында әртүрлі өрт сөндіру машиналарының модельдері мен төсбелгі коллекциялары ұсынылды. Балалар нақты өрттерден алынған заттай дәлелдемелерді қызығушылықпен қарады. Мұражай қорында өрт дулығалары, оқпан, өрт сөндірушілердің жабдықтары сияқты әртүрлі сирек кездесетін заттар бар. Мұражайға келген ұл-қыздар жауынгерлік костюмдер мен өрт сөндірушілердің арнайы бас киімдерін киіп көрді.

Балаларға ең қызықтысы – департаменттің кинологиялық

қызметімен және де іздестіру жұмыстарын жүргізіп, қауіпсіздік үшін қызмет атқаратын лаб-радор-құтқарушы Гелеймен танысуы болды. Шара барысында қонақтарға өрт-құтқару спортына үйрететін спорттық манеж көрсетілді.

Балалар үшін Мәлік Ғабдуллин атындағы азаматтық қорғау Академиясына түсу бойынша үгіт-насихат жұмыстары жүргізіліп, онда өрт сөндірушілер мен құтқарушылар мамандығын алуға болатындығы айтылды.

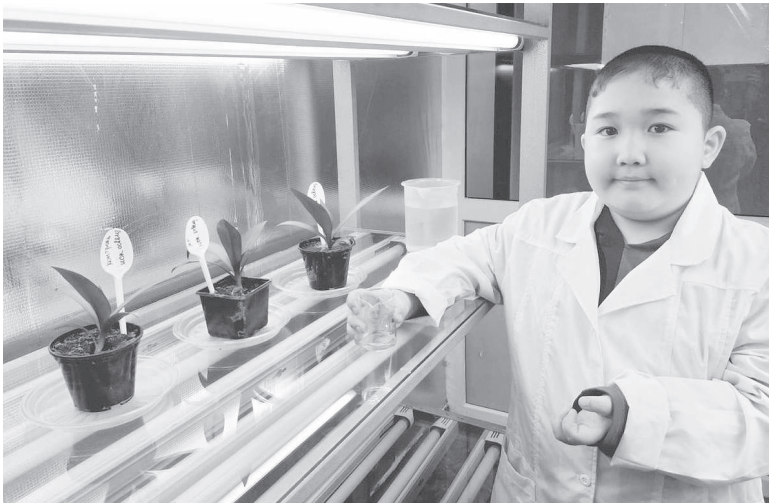
– Құтқарушы – батылдықты

ЗЕРДЕ

Жас өнертапқыш өсімдік биостимуляторын жасап шығарды

Елімізде білім сапасын арттыру мақсатында ғылым мен инновацияға бағытталған жұмыстарға ерекше көңіл бөлініп келеді. Осы тұрғыда ғылыми жобалар жасау, оларды қорғау оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытумен қатар, олардың ғылыми зерттеу дағдыларын жетілдіреді. Ғылыми жобалар арқылы оқушылар таным мен білімнің әртүрлі салаларында тереңірек жұмыс істеп, мәселелерді шешу жолдарын іздейді. Сондықтан ғылыми жоба қорғайтын дарынды оқушыларды қолдау шаралары маңызды.

Адият Ержанов – Өскемен қаласындағы «Дарынды балаларға арналған валеологиялық мамандандырылған мектеп-кешенінің» 2 «Ә» сыныбының оқушысы. Ол мектептің талабына сай, бірінші сыныптан бастап жобамен айналысады.

Сыныптастарынан айырмашылығы, Адият жобасын С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университетінің ұжымдық қолданыстағы Ұлттық зертханасында Валентина Николаеваның жетекшілігімен жасады.

қажет ететін мамандық. Жыл сайын біз мыңдаған азаматтарға өрт, су тасқыны кезінде көмекке келеміз, төтенше жағдай аймағында апаттық-құтқару жұмыстарын жүргіземіз. Өткен жылы Төтенше жағдай қызметіне 127 мыңға жуық қоңырау түсті. Құтқарушылар бұл мамандыққа шын берілген адамдар. Биыл құтқару қызметі табиғи апаттармен күресу үшін жаңа техникалармен қамтамасыз етілді. Біздің өңірде құтқарушылармен қатар алты кинологиялық қызмет итері де жұмыс істейді, олар іздестіру жұмыстарына қатысады, – деді ШҚО департамент басшысының бірінші орынбасары Фархат Әміре.

Ол традесканция «Рео» гүлін таңдап, аталған зертханада «Бақыланатын фотопериодизмі бар өсімдік өсіру биостимуляторын сынау» тақырыбында жобасын әзірлеп, оны облыстық деңгейде қорғап, жүлделі екінші орынға ие болды.

Жоба барысында Адият янтарь қышқылына негізделген биостимуляторды жасап және оны фотопериодизммен жабық өсімдіктерді суару үшін қолданып, бұл олардың өсуін және түрлі факторлардың әсерінен қорғаныс қасиеттерін арттыруға көмектесетінін дәлелдеген.

Анасының айтуынша, Адият бір орында отырып, кез келген ойыншық болсын, зат болсын, оны зерттеп, мән-жайын білуге тырысатын бала. Болашақта да маңызды зерттеулермен айналысып, ғалым болсам деп армандайды. Ғалым болу үшін, ең алдымен оқу үлгерімім жақсы болу керек деген мақсатпен, сабағын жақсы оқиды.

Адияттың ерекше қасиеті – сезімтал және ішкі жан дүниесі бай, әр нәрсені терең ойлайды және ізденімпаз бала. Ұстаздары оның болашағынан зор үміт күтеді.

Бетті әзірлеген – Айжанат БАҚЫТҚЫЗЫ

БӘРЕКЕЛДІ!

Түркістаннан олжалы оралды

✍ Нұржан КЕНЖЕҰЛЫ

Шығыс Қазақстан облысының колледж студенттері республикалық «Еңбек кубогы» спартакиадасынан олжалы оралды.

Осыдан бірер күн бұрын Түркістан қаласында техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарының студенттері арасында республикалық «Еңбек кубогы» спартакиадасы мәресіне жеткен болатын. Бұл сынға Шығыс Қазақстан облысының да командасы қатысқан. Және жерлестеріміз ауыз толтырып айтарлықтай нәтижелер көрсете білді.

Мәселен, спартакиада аясында тоғызқұмалақтан ұйымдастырылған сайысқа Өскемен жоғары медицина колледжінің командасы қатысса, шахмат пен үстел теннисінен өткен бәсекелерде Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университетінің жоғары ІТ колледжінің студенттері бақ сынаған-ды.

Сол сияқты, қыздар арасындағы волейбол жарысына Қазақстан-Аме-

рикан еркін университеті жоғары колледжінің командасы қатысса, ұлдар сайысында Абай атындағы Шығыс Қазақстан гуманитарлық колледжінің волейболшылары өнер көрсетті.

Баскетбол жарысы да шығысқазақстандықтарсыз өткен жоқ. Дәлірек айтсақ, ұлдар арасындағы додада Көлік және тіршілік қауіпсіздігі колледжінің командасы сынға түсті.

Аса тартысты өткен сайыстар қорытындысында жерлестеріміз екі спорт түрі бойынша үздіктер қатарынан көріне білді. Атап айтсақ, волейбол жарысында Абай атындағы Шығыс Қазақстан гуманитарлық колледжінің командасы топ жарса, тоғызқұмалақ сайысында Өскемен жоғары медицина колледжінің студенттері екінші орынға ие болды.

ЖАРЫС

Мемлекеттік қызметшілер арасында спартакиада ойындары өтуде

✍ Айдос МЫРЗАХМЕТОВ

Ұлы Жеңістің 80 жылдығына орай қалалар мен аудандар, облыстық басқармалар, аумақтық департаменттер арасында мемлекеттік ХVІІІ облыстық спартакиадасы өтіп жатыр.

Облыс әкімі Нұрымбет Сақтағанов Ұлы Жеңістің 80 жылдығына арналып отырған спартакиаданың салтанатты ашылуында, бүгінгі жарыстың соғысқа қатысқан ардагерлерге, жеңіске ат салысқан тыл қаһармандарына, жан қиған азаматтарға арнау екенін атап өтті.

— Бейбітшілік күндерге жеткізген батыр бабаларымыздың, аталарымыздың ерлігін, тыл еңбеккерлерінің ерлігін әрдайым есте ұстап, мақтан тұтамыз. Жандарын қиып, болашақ үшін өшпес ерлік жасады. Мұндай ерліктер біздің жүрегімізде мәңгі сақталады, — деді Нұрымбет Аманұлы.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына Жолдауында бұқаралық спортты дамытудың маңыздылығын сан мәрте айтты. Бұл орайда, Шығыс Қазақстан облысында халық-

тың салауатты өмір салтына ерекше мән беріледі. Облыста 1687 спорт нысаны жұмыс істеп тұр, халықтың 42%-ы емін-еркін спортпен айналысады.

— Өңірде 1974 мемлекеттік қызметші жұмыс істейді. Спартакиадаға 950 азамат қатысса, оның 175-і нәзік жандылар. Жарыста мемлекеттік қызметшілер спорттың футбол, волейбол, тоғыз құмалақ, арқан тартыс, үстел теннисі, жүзу, шахмат және садақ ату сияқты сегіз түрінен бақ сынасады, — деді облыс басшысы.

Кезекті спартакиада қорытындысы бойынша облыстық құрама командасы іріктеліп, мемлекеттік қызметшілердің республикалық спартакиадасында өнер көрсететін болады. Айта кету керек, республикалық спартакиада маусым айында, Шығыстың бас шаһары Өскемен қаласында өтеді.

ЕРІМ ДЕГЕН ЕЛ БАРДА...

Даңқты балуандармен кездесті

Облыс әкімдігінде аймақтағы спорттың, оның ішінде күрес түрлерінің мәселелеріне арналған жиын өтті.

Бұл күні облыс әкімі Нұрымбет Сақтағанов грек-рим күресінен Әлем, Еуропа және Азия чемпионы, Олимпиада ойындарының күміс және қола жүлдегері Дәулет Тұрлыхановпен, сондай-ақ бірнеше дүркін Әлем мен Еуропа чемпионаттарының, Олимпиада ойындарының жеңімпазы Камандар

Маджидовпен кездесті.

Кездесу барысында Шығыс Қазақстанда күрес түрлерін одан әрі дамыту, жаттықтырушылар құрамын даярлау мәселелері сөз болды. Спортшыларды тәрбиелеп, даярлауда бапкерлердің рөлі ерекше екені белгілі. Бұл бағытта әсіресе балалар мен жасөспірімдер спортын дамыту аса маңызды. Болашақ чемпиондарды тәрбиелеп шығарғымыз келсе, дәл осы бапкер даярлау бағытына күш салу қажет. Бұл туралы кездесу барысында облыс әкімі Нұрымбет Сақтағанов та айтты.

Сондай-ақ, республикалық грек-рим, еркін және әйелдер күресі федерациясының президенті Дәулет Тұрлыханов пен Камандар Маджидов облысымыздың жас балуандарымен арнайы кездесті. Бұл жас спортшылар үшін ерекше тосынсый болғаны рас. Олар аты аңызға айналған чемпиондардан қолтаңба алып қана қоймай, даңқты спортшылардың шеберлік сабағына қатысу мүмкіндігіне де ие болды.

«Дидар» ақпарат

«МЕРГЕН АРУ – 2025»

Қыз көздеген нысана - қайсарлықтың белгісі!

Биыл Жеңіс күні мерекесімен Әлия Молдағұлованың 100 жылдық мерейтойы тұспа-тұс келді. Қалың бұқара өңірдің түкпір-түкпірінде осынау мерейтойларды халық боп, көпшіл іс-шаралар арқылы атап өтпек. Бұл – ұлт рухының, батыр қыздың биік бейнесінің уақытпен үндесе қайта жаңғыруы десек болар. Осы ретте Зайсан ауданында оқ атудан өткен «Мерген ару – 2025» атты ашық біріншілік – ерекше мазмұнмен өрілген тағылымды шара болды.

Сайыс 18 жасқа дейінгі қыздар арасында ұйымдастырылып, Жеңістің 80 жылдығы мен Кеңес Одағының батыры Әлия Молдағұлованың ғасырлық мерейтойына арналды. Жеңісті жырлау мен батыр рухына тағзым ету - мұнда тек сөз жүзінде емес, нақты әрекет пен азаматтық ұстанымда көрініс тапты.

Айта кетерлік жайт, сайысқа қатысқан бойжеткендер ұлттық киім киіп өнер көрсетті. Бұл – Әлиядай ұлт аруының биік бейнесін жаңғыртумен қатар, бүгінгі қазақ қызының нәзіктігі мен өжеттігі қатар өрілген асқақ болмысын бейнеледі.

Бүгінгі ғаламторға телмірген, кейде әлеуметтік желідегі тартыс пен төбелеспен аты шығып жүрген сұрғылт тұрмыстың көлеңкесінде, дәл осындай үлгілі жарыстардың ұйымдастырылуы - бойжеткендерге бағыт берудің бір тәсілі. Бұл - сұлулық пен қуатты, тәртіп пен табандылықты тоғыстыра білген спорт арқылы тәрбиелеудің көркем көрінісі.

Жеңімпаздар мен жүлдегерлер аудан әкімінің және мәслихат төрағасының атынан арнайы марапаттарға ие болды. Алғыс хаттар мен номинациялар арқылы белсенді қатысушылардың еңбегі бағаланды. Шараға аудан әкімінің орынбасары Ришат Рамазанов, спорт ардагері Сәуле Серікбаева, оқ атудан танымал Қанатбаевтар отбасы және тағы басқа меймандар қатысып, жас мергендерге сәттілік тілеп, рухты сөздерін арнады.

Іс-шара аясында соғыс ардагерлеріне арналған тағзым да орын тапты. Тарих парақтарынан сыр шертіп, Зайсан өңірінің Ұлы Жеңіске қосқан үлесі туралы кең мәлімет берілді. 7760 азамат майданға аттанып, 1817-сі қан майданда шейіт болған екен. Олар - біздің бүгінгі бейбіт тіршілігіміздің мәңгілік күзетшілері.

Өңірден шыққан ерлік үлгісі - Кеңес Одағының батыры Василий Головченко, «Даңқ» орденінің ІІІ дәрежелі иегері Қыдырпатша Бокажанов, сондай-ақ Ғадылбек Сарсекеев пен Виктор Готовский есімдері де құрметпен аталды. Бұл тізімді жүздеген орден, медаль иегерлері толықтырып тұр.

Бүгінде ауданда көзі тірі бір ғана соғыс ардагері – 102 жастағы Закен ата Құрманқожанов өмір сүруде. Оның ерлікке толы ғұмыры жайлы деректі фильм түсірілген, ол 9-шы мамыр қарсаңында халық назарына ұсынылмақ. Сонымен қатар, аудан көлемінде 97 тыл ардагері бар. Оларға мерекеге орай материалдық көмек көрсетіліп, демеушілер қолдауымен естелік сыйлықтар тарту етілмек.

Зайсан ауданында 58 адам «Қызыл Жұлдыз» орденімен, 3 адам «Қызыл Ту» орденімен, 590 адам І және ІІ дәрежелі «Жеңіс» медальдарымен, 12 адам ІІ-ІІІ дәрежелі «Құрмет» орденімен марапатталған. Бір азамат - «Құрмет» орденінің толық иегері.

Бұл - тек бір күннің немесе бір жарыстың ғана оқиғасы емес. Бұл - ұлттың рухын көтеретін, қыз баланың нәзік жүрегіне қуат пен сенім ұялататын, елдік пен ерлікке бастайтын жаңа буын тәрбиесінің жарқын мысалы.

Сайын даланың еркіндікте өскен еркелерінің рухты спортпен айналысуы - ұрпақ тәрбиелер болашақ ана ретінде мығым қалыптасуына сеп болары сөзсіз.

АУЫЛҒА БЕТБҰРЫС

Берері мол бағдарламалар

✍ Ержан Әбіш

Шығыс Қазақстанда ауыл шаруашылығы саласы экономиканың маңызды бағыттарының бірі болып қала бермек. Өңіріміздегі жердің құнарлылығы, табиғи жағдайдың әртүрлілігі мен еңбекқор халық ауыл кәсіпкерлігін дамытуға үлкен мүмкіндік береді. Осы әлеуетті барынша тиімді пайдалану мақсатында мемлекет тарапынан түрлі қолдау бағдарламалары жүзеге асырылып келеді.

Бүгінде ауыл шаруашылығын қолдауға арналған негізгі мемлекеттік бағдарламалар тұқым шаруашылығын жетілдіруге, пестицидтер мен минералды тыңайтқыштарды субсидиялауға, су жеткізу қызметтерін жеңілдетуге, сондай-ақ мал шаруашылығын дамытуға бағытталған. Бұдан бөлек, фермерлер мен кәсіпкерлерге арналған инвестициялық субсидиялар, несие бойынша пайыздық мөлшерлемелерді өтеу, сақтандыру, өңдеу кәсіпорындарының шығындарын өтеу сынды нақты қаржылық құралдар іске қосылған.

Аталған бағдарламалар ауыл кәсіпкерлеріне үлкен көмек болып отыр. Біріншіден, олар техника мен құрал-жабдықтарды сатып алуда қаржылық ауырtpпалықты азайтады. Екіншіден, ауыл кәсіпорындарының табысын арттыруға, өндіріс көлемін көбейтуге және өнім сапасын жақсартуға жол ашады. Облыстағы бірнеше фермерлік қожалық мемлекеттік субсидияның арқасында заманауи техника алып, өнім көлемін екі есеге дейін ұлғайтып отыр.

КӘСІПКЕРЛІКТІ ЖАНДАНДЫРАТЫН БАСТАМА

2023 жылдан бастап жүзеге аса бастаған «Ауыл аманаты» жобасы ауыл тұрғындарының әл-ауқатын арттыру, жұмыссыздықты азайту және табыс көзін кеңейту мақсатында қолға алынған.

Бағдарлама аясында микрокредиттер қарастырылған. Алайда бұл қолдауларға қол жеткізу үшін үміткерге бірнеше кезеңнен өтуге тура келеді. Алғашқы қадам – сенім білдірілген агентке құжаттарын тапсыру. Бұл – «Ертіс» ӘКК» АҚ немесе «Атамекен» кәсіпкерлер палатасының шағын-қаржыландыру ұйымы. Одан кейін өтінімдер кредиттік комитетке жолданып, олар мақұлданған жағдайда ғана шағын несие рәсімделеді.

Микрокредиттің жылдық мөлшерлемесі небәрі 2,5% болғанымен, оны алу үшін кепіл мүлкі, несиелік тарихының тазалығы, салық органдарында тіркелу, табыс деңгейі сынды шарттарға сәйкес келуі қажет. Сондай-ақ қарыз алушының жасы 23 пен 63 жас аралығында болуы шарт. Бұған қоса, бұрын алған несиелер бойынша міндеттемелер толық орындалған болуға тиіс. Яғни өтелмеген мерзімі асқан берешек болмауы керек.

Кейбір ауыл тұрғындары үшін бұл талаптарды орындау оңай емес. Жеке қосалқы шаруашылықпен ғана айналысып отырған немесе табысын ресми тіркемеген адамдар кепілге қоятын мүлік жоқтығынан немесе несиелік тарихының нашарлығынан микрокредит ала алмайды.

Мемлекеттен қайтарымсыз берілетін гранттар да бар. Олардың көлемі – 400 АЕК, яғни 1 476 800 теңгеге дейін. Бұл – ауылда бизнес бастағысы келетіндер үшін үлкен мүмкіндік. Бірақ, бұл қолдауға ие болу үшін де бірнеше шарт бар: жұмыссыз ретінде электрондық еңбек биржасында тіркелу; «Бастау Бизнес» жобасы бойынша оқудан өткенін растайтын сертификат; әлеуметтік осал топқа жататындығы туралы құжаттар; онлайн өтінім беру, бизнес-жоспар әзірлеу және комиссия алдында жобаны қорғау.

Бұл талаптар қалада интернетке, цифрлық қолтаңбаға, кеңесші маман-

дарға қол жеткізу мүмкіндігі бар адамға ыңғайлы болғанымен, шалғай ауылдағы қарапайым кәсіпкер үшін қиындық тудыратыны анық.

Кімдерге қиын? Көп жағдайда қарапайым ауыл тұрғындарына, әсіресе егде жастағы азаматтар, цифрлық сауаты төмен адамдар, интернетке қол жеткізе алмайтын ауыл тұрғындары бұл бағдарламалардан тыс қалып жатады. Сондай-ақ қажетті құжаттарды жинауға, бизнес-жоспар жазуға және комиссияға қатысуға уақыты немесе тәжірибесі жетпейтіндер үшін де оңай емес.

«Ауыл аманаты» – ауыл кәсіпкерлігін жандандыруға арналған маңызды бастама. Дегенмен, оның тиімділігі тұрғындардың бағдарламаларға шынайы қатыса алуымен өлшенеді. Шарттарды жеңілдету, ақпараттық қолдау көрсету, құжат рәсімдеуді жеңілдету, шалғай ауылдардағы тұрғындарға нақты көмек ұйымдастыру жобаның шынайы тиімділігіне жол ашатын негізгі тетіктер болмақ.

Биыл бағдарламаға 3 миллиард теңге бөлінеді. Сонымен қатар 2024 жылдан қалған қаржыны қоса есептегенде жалпы көлемі 4,5 миллиард теңгеге жетеді. Бұл қаражатқа облыста болжаммен 553 жоба қаржыландырылады деп күтілуде.

ҚҰЖАТ РӘСІМДЕУ ЖЕҢІЛДЕЙ МЕ?

Ауылдық жерде өз кәсібін бастауға ниетті азаматтар үшін мемлекеттік бағдарламалар үлкен мүмкіндік саналады. Алайда ауыл тұрғындарының көпшілігі әлі күнге дейін құжат рәсімдеудегі ұзақ процесс пен бюрократиялық кедергілерге тап болып отыр. Бұл – мемлекет пен халық арасындағы байланысты әлсіретін басты себептердің бірі.

Кәсіп ашу үшін қажетті несиелер мен гранттарға қол жеткізуге тырысқан ауыл тұрғындары құжат жинауға ұзақ уақыт жұмсайды, түрлі мекемелерге барып, анықтама алуға мәжбүр болады. Бұл жағдай көпшіліктің кәсіпкерлікке қадам басуына кедергі келтіріп отырғаны жасырын емес.

Мемлекет не істеп жатыр? Соңғы жылдары бұл мәселені шешу үшін нақты реформалар мен цифрландыру бағытында бірқатар шаралар қабылданды. Олардың ішінде ең маңыздысы – бюрократияны азайтуға бағытталған «Бір терезе» қағидаты.

Қазір кәсіпкерлікке бет бұрған азаматтар үшін барлық қажетті қызметтер бір кеңседе немесе бір платформада шоғырлануда. Атап айтқанда, «Атамекен» кәсіпкерлер палатасының бөлімшелері құжаттарды жинауда, бизнес-жоспар әзірлеуде, өтінім толтыруда тегін кеңес береді. «Бастау Бизнес» жобасы аясында оқыған азаматтар мемлекеттік бағдарламаларға қатысу үшін қажетті құжаттарды дайындауда толық сүйемелдеу қызметін ала алады.

– Қазір кәсіпкер боламын деген адам үйден шықпай-ақ онлайн өтінім бере алады. Бұл үшін бірнеше платформа іске қосылған. Qoldau.kz, egov.kz, gosagro.kz сайттары арқылы тиісті құжаттар электронды түрде жолданады. Көптеген анықтамалар мемлекеттік дерекқорлар арқылы автоматты түрде тартылады, бұл қағазбастылықты едәуір азайтады. Құжаттардың көбі электронды форматта қабылданады, бұл аудан орталығына барып кезекке

түру қажеттігін жояды.

«Ауыл аманаты» бағдарламасына қатысушылар үшін арнайы «Amanatnesie» электронды жүйесі іске қосылды. Бұл жүйе өтінімдерді қабылдаудан бастап, микрокредитті беру процесіне дейінгі барлық кезеңдерді оңтайландырады, – дейді ауыл шаруашылығы басқармасының басшысы Ажар Қажыбекова. – Алайда онлайн жіберілген құжаттар жиі қате болып, қайтара жолдауды талап еткендіктен, қазір кәсіпкерлер палатасы арқылы өтінімдер тікелей қабылдануда.

Бүгінде мемлекеттік органдар бюрократияны азайту бағытында нақты қадамдар жасап жатыр. Құжаттардың саны азайып, электронды өтінім берудің мүмкіндіктері артып келеді. Бұл өз кәсібін бастауға ниетті ауыл тұрғындары үшін үлкен қолдау болмақ.

ЖЕР, ҚАРЖЫ, КАДР МӘСЕЛЕСІ ҚАЛАЙ ШЕШІЛУДЕ?

Ауыл тұрғындары үшін жер учаскелеріне қол жеткізу, қаржылай қолдаудың әділеттілігі және кадр тапшылығы сынды мәселелер әлі де өзектілігін жоғалтпай отыр. Мәселен, көптеген азаматтар ауыл шаруашылығымен айналысу үшін жер ала алмай жүргенін айтып шағымданады.

– Қазіргі заңнамаға сәйкес, ауыл шаруашылығы мақсатындағы жер учаскелері жалға алу құқығымен конкурс арқылы беріледі. Бұл конкурс баллдық жүйе негізінде қағаз форматта жүзеге асады, ал егер үміткерлер бірдей балл жинаса, жеңімпазды жер комиссиясы мүшелері дауыс беру арқылы анықтайды. Осы үдерістің ашықтығы мен әділеттілігіне қатысты сұрақтар туындап жүргендіктен, Ауыл шаруашылығы министрлігі бұл процесті электрондық форматқа көшіруді қолға алды. Қазіргі кезде жер заңнамасына өзгерістер енгізу бойынша тиісті түзетулер Парламент Мәжілісінде қаралуда. Бұл өзгерістер жер алуға үміткерлер үшін ашық әрі әділ жағдай қалыптастырып, бюрократиялық кедергілерді азайтуға жол ашады, – дейді басқарма басшысы.

Ауыл шаруашылығын қолдауға бағытталған субсидиялар мен гранттарға қатысты да қоғамда түрлі пікірлер бар. Кейбір азаматтар қаржының көбіне ірі кәсіпорындарға тиіп, шағын фермерлерге жете бермейтінін алға тартады. Дегенмен бұл мәселе де мемлекет тарапынан назардан тыс қалған жоқ. Бүгінгі таңда барлық субсидиялар мен өтінімдер Gosagro.kz және Plem.kz платформалары арқылы электрондық кезек тәртібімен жүзеге асады. Яғни, өтінім беруден бастап, қаржы аударуға дейінгі барлық үдеріс цифрлық форматта өтеді. Бұл жүйе адам фактордың ықпалын азайтып, қолдаудың ашық және әділетті бөлінуіне мүмкіндік береді. Осыған байланысты «шағын фермерлерге қолдау жетпейді» деген пікірлер шындыққа жанаспайды деуге негіз бар.

Тағы бір маңызды мәселе – кадр тапшылығы. Мәселен, Шығыс Қазақстанда жыл басындағы мәліметке сұ-

йенсек, ауыл шаруашылығы саласында 234 маманға сұраныс бар. Соның ішінде ең көп сұранысқа ие мамандықтар: агроном – 30 маман, зоотехник – 26, ветеринарлық дәрігер – 29, механизатор – 58, тракторшы-машинист – 30, сауыншы – 21, шопан – 19.

МҮМКІНДІК МОЛ, ТАЛАПТАР ДА БАРШЫЛЫҚ

Ауылдық жерде кәсіпкерлікпен айналысып, мемлекет қолдауына ие болғысы келетін азаматтар үшін бірқатар талаптар бар. Атап айтқанда, мемлекеттік бағдарламаларға қатысу кезінде кәсіпкерлерден кейбір жағдайда кепілзат сұралады. Бұл талап жаңа іс бастаған азаматтар үшін кейде қиындық туғызуы мүмкін. Дегенмен мемлекет тарапынан бөлінетін гранттар мен субсидияларды алу үшін кепілзат талап етілмейді. Ал қайтарымды қаржы, яғни жеңілдетілген несие алғысы келген жағдайда, кепіл мүлік ұсыну – міндетті шарт. Мұндағы мақсат – бөлінген қаражаттың дер кезінде және толық қайтарылуын қамтамасыз ету. Кепілзат ретінде ұсынылатын мүлік тек қана кәсіпкердің өз меншігі емес, үшінші тұлғаның меншігі болуы да мүмкін.

Ауыл кәсіпкерлігін дамытуда инфрақұрылым мәселесі де басты кедергілердің бірі болып саналады. Ауылдық жерлерде жол, су, электр қуатының жетіспеушілігі – бизнестің дамуына кедергі келтіріп отырған негізгі факторлар. Бұл мәселе де мемлекет назарынан тыс қалған жоқ. Қазіргі таңда мемлекеттік қаржылық қолдау қағидаларына сәйкес, шаруа қожалықтарына инженерлік инфрақұрылым жүргізуге арналған жобаларға қолдау көрсетіледі. Ол үшін кәсіпкерлік және индустриялы-инновациялық даму басқармасына жобалық-сметалық құжаттамасы әзірленген өтінім тапсыру қажет. Бюджет қаражаты есебінен инфрақұрылым жүргізу рәсімдері заңнама аясында жүзеге асырылады.

Сонымен қатар, ауыл шаруашылығымен айналысатын азаматтардың бір бөлігі субсидиялардың кешітірілетінін немесе толық төленбейтінін айтып шағымдануда.

– Бұл ретте субсидиялау қағидаларына сәйкес, өтінімдер белгіленген мерзімде қабылданып, оларды қарау және төлеу тіркелу уақытына қарай кезекпен жүзеге асырылады. Егер қаржы жылында қаражат жеткіліксіз болса, мақұлданған өтінімдер қосымша қаражат бөлінген жағдайда немесе келесі қаржы жылында ғана төленеді. Демек, субсидиялардың уақтылы төленбеуінің негізгі себебі – бюджет қаражатының шектеулілігі, – дейді Ажар Қажыбекова.

Иә, мемлекет тарапынан ауыл шаруашылығын дамытуға бағытталған жүйелі жұмыстар жүргізілуде. Жер мәселесі, қаржылық қолдау, кадр тапшылығы, инфрақұрылым мен бақылау тетіктері бойынша қабылданып жатқан шаралар ауыл тіршілігінің жаңа деңгейге көтерілуіне серпін береді. Ендігі міндет – осы мүмкіндіктерді тиімді пайдаланып, ауыл өмірін жан-жақты дамыту.

АҢЫЗ БЕН АҚИҚАТ

Бексен күнге созылған

Туған өлкесінің тарихын терең танымай, елі мен жері үшін жанын пида еткен ата-бабаларының есімін білмей өскен ұрпақ саналы болады деу – абсурд!

Болмысы бөлек баһадүр бабаларымыздың бізге қалдырған ең басты мұрасы – жер! Қазіргі таңда әлемде жер көлемі жөнінен 9-шы орынды алып отырған қазақ жерін болашақ ұрпаққа қалдыру үшін бабаларымыз қаншама кескілескен шайқастарды, көтерілістерді басынан өткергендігін тарих беттерінен білеміз. Осындай ел болашағы үшін маңыздылығы жоғары, Тарбағатай өңірінде болған 80 күндік «Шорға шайқасы» бабалар ерлігінің бір ғана дәлелі.

Осы сүйем жер үшін қазақтың көрмеген қиянаты, тартпаған азабы жоқ. Анталаған ата жау сұқ көзін қадап лап бергенде, жебедей қадалып, найзағайдай шаншылып, сүйем жерін бастырмай, кейінгі ұрпаққа мұра етіп қалдырды.

НЕ КӨРМЕДІ БҰЛ ҚАЗАҚ?!

Қазақтың мыңдаған сарбазы мен батырлары жан алысып, жан беріскен 80 күнге созылған «Шорға шайқасы» да ұлт қаһармандарының ел мен жер тағдырын батыл шешіп, халқын қорғай алатындығын дәлелдеп, көрегендік саясатының мызғымас беріктігін, береке-бірлігін көрсете білді.

«Қазақ қазақ болғалы, Қазақ атқа қонғалы, Не көрмеді бұл елім?!» - деп еңіреген, халқым деп қайысқан, Отаным деп жанын құрбандық етуге барған қазақ хандары мен би-батырларына мың тағзым!!!

Үш ғасырға жуық уақытты артқа тастап тарихтың қойнауына кеткен, шежіре-дастан арқылы бізге жеткен Шорға соғысы жайлы жыр, елім деп еңіреген батырлардың ынтымағы мен қазақ сарбаздарының бас қолбасшысы Қабанбайдың кемеңгерлігі, ерлігі жайлы нақты деректерді қолға ұстатады. «Барақ батыр, Абылай», «Қабанбай батыр» жырлары т.б.

Жоңғарлар Тарбағатай өңірін басып алып, жергілікті халықты Қалбаға қарай босытып жіберген. Осындай қиын кезеңде қазақтың жиырма жеті батыры төніп келген дүшпанға бірге тойтарыс береді. Шегінген жау қазіргі Қабанбай ауылының маңындағы Шорға деген жердегі қалың талдың арасын паналап, 80 күн бойы беріспей жатып алған екен.

Міне, осы шайқаста бір тудың түбінен табыла білген қазақ батырлары асқан ерлік көрсеткен. Бұның өзі ат ауыздықпен су ішіп, ер толарсақтан саз кешкен қиын заман туғанда қазақ батырларының мақсат-мүдделері бір болғандығын дәлелдей түссе керек.

Жауды тойтарған жиырма жеті батырдың ерлігі туралы ел аузында айтылған осы деректерді тарихи мәліметтер де растай түседі. Мәселен, тарихшылар К.Аманжолов пен А.Тасболатовтың «Қазақстан-

ның әскери тарихы» атты еңбектерінде төмендегідей нақты деректер беріледі: «Қолда бар архив материалдарына сүйенсек, мыңдықтан әскер құраған 29 сардардың, батырлардың рулары мен есімдері түгел толық келтірілген. Олардың ерлік істері «Шорға шайқасына» арналған жырда шебер суреттеліп, жеріне жет-

...Қазақ, қалмақ сыймады, Жетіаралдың бойына. Маңырақ, Шорға толыпты Қыры менен ойына... Ер Жәнібек Бараққа Майқапшағай, Сауыр мен Сайқан тауын көрсетті... Мынау Сайқан, Сауыр мен Тарбағатай, Маңырақ Жер сауыры деуші еді, - деген жолдардағы Жетіарал, Ма-

Шорғадағы қан майдан

кізіле мадақталады. Осындағы Абылай ханның, Қабанбай батырдың халық тарихындағы орны дәлелдеуді қажет етпейтін фактілер. Ал, Керей мен Жәнібек, Саты мен Дәулетбай, Саржомарт пен Танаш сынды от жүректі өрендер Қалба, Тарбағатай, Алтай маңында, жоғарғы Ертіс бойында қалмақпен болған ұрыстарда қайсарлығымен танылған халық батырлары.

Жырда қазақ даласының Шығыс өңірін жаудан азат ету ісіне Бөгенбай батырдың да қатысқаны – тарихи шындықтан алыстап кетпеген. Дегенмен, жырда Бөгенбай батырдың серігі Тарбағатай жеріндегі шайқасқа алты ай жүріп келсе де, дер кезінде жетіп үлгергендей болып суреттелуіне, келуін келгенмен батырдың шаршаған әскері жеңіліске ұшырап, кері шегінуге мәжбүр болуы, дәл сол кезде оларға Қабанбай, Барақ батырлардың көмекке келіп, құтқарып қалуы сияқты оқиғаларға субъективизм мәселесі тұрғысынан қараған жөн.

Дәл осы оқиғаны тарихи тұрғыдан растай түссек, «Қаракерей Қабанбай әскері Тарбағатай тауы мен Қанды су өзені бойында жоңғар әскерін талқандап, Шілікті асуымен Зайсан көліне дейін жоңғарлардың ізіне түсіп, Шитөбе, Талдыаралды азат етіп, соңғы қанды шайқастарын қазіргі Үлкен Қаратал, Көкқошқар, Кендірлік, Аққол деген жерлерде жеңіспен аяқтады. Сөйтіп, Зайсан жерінде қазақ халқы ғасыр бойы созылған күресін жеңіспен аяқтады», - деген дерекке жолығамыз.

Демек, жырлар сюжеті нақтылы тарихи оқиғаға негізделген, тіпті оқиғаның дәл сол қалпында алынғандығына көз жеткіземіз.

Жыршы тарихи шындықты беруде бір елі бұра тартпаған, тек болған оқиғаны жыр тілімен кестелеп жеткізген.

ңырақ, Шорға, Майқапшағай, Сауыр, Сайқан, Тарбағатай және Алтай, Ертіс, Қалба сияқты жер-су, өзен, тау аттары еш өзгеріссіз нақты сол қалпында беріледі [8, 121 б.].

Сол сияқты жырда бұлардан басқа Ақсу, Кендірлік, Қанды су, Теректі, Терісайырық сияқты кіші өзен-бұлақ атаулары да сол қалпында алынады.

БАБАЛАРДЫҢ ЕРЛІГІ ЕСКЕРУСІЗ ҚАЛМАСЫН

Сексен күнге созылған бұл соғыс қалай өрбіп, қалай аяқталғанына келейік. Зейнолла Сәнік, Бейсенғали Садыхан-ның «Қаракерей Қабанбай» атты кітабындағы «Шорға соғысы» атты мақала деректеріне жүгінсек, қалмақ-қазақ жағы ит пен мысықтай аңдысқан кезеңде Байжігіт елі 1754-1755 жылдары Шорға өңіріне орналасыпты.

Тама батырдың басшылығындағы бір мыңдай адамы бар жасақ жау жақ шепке қойылса керек. Бірақ Алтайдағы Алқа-білезікке бекінген қалмақтар жансыз жіберіп, қазақ қосындарының ішкі жағдайын біліп алады. Содан кейін қазекеңнің бейқамдығын пайдаланып, мол жасақпен келеді.

Олар алдымен Орқашарда жатқан Тама батыр мен Назарғазы төренің екі мыңнан астам жылқысын қолды етіп, жылқышыларын өлтіріп кетеді.

Мұнымен тынбай Тарбағатай өңірінде жайбарақат жатқан елге зобалаң туғызып, осы өңірді басып алады. Қазақтардың қалған-құтқаны бас сауғалап, Қалба тауына босып кетеді.

Осы қайғылы жағдайды Дәулетбай Қабанбайға жеткізгесін ол шайқастарда жүрген барлық қазақ батырларына үндеу жолдайды.

Қабанбай баһадүрдің үндеуін қолдап, әр шалғайдан 27

батыр жиналады.

Шорға соғысына екі жақтан қанша адам қатысқаны туралы нақты дерек жоқ. Бірақ бұл ұрысқа қазақ-жоңғар соғыстарында сыннан өткен ең таңдаулы әскери құрамалар мен жаужүрек батырлар қатысқаны күмән туғызбайды.

«Заманында Алшынбай ақын осылай жырлаушы еді» - деп бұл рухани мұраны кейінгі ұрпаққа жеткізген Кәрібай ақын Шорға шайқасына қатысқан қазақ батырларын былай дәріптейді:

Қабанбай, ер Бөгенбай, батыр Барақ,
Уалы сүйегі уақ батыр Бармақ.
Бердіқожа, Қасабай, батыр Жантай,
Қаз дауысты Қазыбек өңкей саңлақ.
Баймұрат, Райымбек, батыр Тентек.
Барлығы жауға кеткен кегін алмақ.
Қосай, Тама, Дәулетбай, батыр Шөрек.
Барлығына Қабанбай қолбасы бол,
Айқастық ата жаумен бір-неше рет.

Қалмаққа келіп тидік Шорғадағы,
Бұл жолы кем болмады олжа жағы.
Ер Барақ, батыр Жаман, Орақбайдың,
Аққан қан қылышынан сорғалады.
Осы жырдағы аттары аталған қазақ батырларының еліміздің әр түкпірінен келгендігі аңғарылады. Қанжығалы Бөгенбай Арқадан, батыр Райымбек оңтүстіктен ат терлетіп келіп, Шорға шайқасында ата жауын қирата жеңіп, Шорға жазығында табандарының ізі қалғандығы да таңдандырады.

Сонымен қатар Шорға соғысында ерлік көрсеткен Кенже, Қарасай сияқты жас батырларды атай кеткен орынды. Қарасай батыр қалмақтың Шаған атты әккі, жырынды батырын жайратып тұрып, өзі де сол жекпе-жекте көз жұмған екен. «Шорға шайқасы» туралы белгілі тарихшы-ғалым Кәмен Мамырұлы марқұмның «Қазақ халқының Жоңғар басқыншыларына қарсы күресі» атты монографиясында, Александр Барт, Айдын Сахановтың «Казахстанская правда» газетінің 1994 жылғы 5 наурыз күнгі номерінде жарық көрген «Битва при Шорге»

атты мақаласынан мынандай бір үзінді келтіріпті:

«... Жоңғарлардың алауыздығын пайдалана отырып, Қаракерей Қабанбай батыр 1753-55 жылдары Алтай, Қалба өңірінен жат жұрттықтарды қууға және қазақтардың үш айға созылған Шорға соғысында жоңғарларды күйрете жеңуге жол ашты».

Осы соғыстың нәтижесінде Маңырақ, Сауыр таулары, Шілікті жазығы қазақтарға қайтарылып, жоңғар басқыншыларынан азат етілді».

Шорға жазығындағы 80 күндік соғыс қазақ халқының, ұлт қаһармандарының ел мен жер тағдырын батыл шешіп, халқын, жерін қорғай алатындығын дәлелдеп, береке-бірлігін көрсете білді. Бұл соғыс қазақ-қалмақ шайқасының ең шешуші кезеңі болды. Яғни, кім жеңеді – сол ел қалпында қалады, кім жеңіледі – ол қайтып ел қалпына келе алмайды. Аталған шайқасқа екі жақтан сан мыңдаған сарбаздар қатысты. Ер азаматтардан бөлек, әйел адамдар да жасақ құрып, қолдарына қару алды. (мысалы: Назым, Жәнделі т.б.)

Сексен күнге созылған Шорға шайқасы қазақ тарихынан әлі өз бағасын толық ала алмай жүр. Олай болса «Жердің аты – тарихтың хаты» дегендей осыдан 270 жыл бұрын болған 80 күндік Шорға соғысында шейіт болған батырларымыздың есімдерін тасқа қашап жазып, рухтарына арнап құран-қатым түсіріп, қандары төгілген жерге «Бабалар рухы» атты мемориалдық-патриоттық кешенді салып, ұлықтаудан асқан игілікті іс бола ма? Бабаларымызды қастерлеп, туған өлкеміздің киелі орындарының біріне айналдыру – басты парызымыз.

Атақты «Шорға шайқасы» адамзат тарихында орын алған «Бородино», «Куликово», «Аңырақай» және т.б. шайқастардан мәртебесі кем емес. Шорға шайқасы сияқты «Аңырақай» шайқасына 270 жыл толуына орай майдан өткен орынға арнайы тасбелгі орнатқан. Орбұлақ шайқасына арнап фильм түсірген. Алайда, Шорға шайқасы өткен тарихи-географиялық аумақ қазіргі таңға дейін дәріптеліп, ескерілмей отыр.

Неге қазақ тарихындағы шешуші рөл атқарған ұлы шайқасты мектеп бағдарламасына қоспасқа?! Өзіміздің қазақ тарихын, Шығысымыздың тарихын одан бетер дамытар едік.

«Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында Шорға шайқасы өткен аумақты Қазақстанның киелі жерлерінің бірі ретінде бекітіп, Шорға соғысында шейіт болған батырларымыздың есімдерін тасқа қашап жазып, рухтарына арнап, қандары төгілген жерге Бабалар рухы атты мемориалдық-патриоттық кешенді салып, «Шығыс шеңбері» (Омбы-Майқапшағай) жолы бойындағы Ақмектеп ауылы тұсына (Шорға жазығы) «Шорға шайқасына» арналған панорамалық ескерткіш-стелла орнатуды ұсынамыз.

Бабаларымызды қастерлеп, туған өлкеміздің киелі орындарының біріне айналдыру-басты парызымыз.

Қайрат Айтқожин
педагог-зерттеуші
сурет: Болат Тайынов

ҰЛЫ ЖЕҢІСКЕ – 80 ЖЫЛ

Нар жүгін көтерген қария

Тарих бетінде Ұлы Отан соғысы деген атпен қалған, 1418 күн мен түнге созылған адамзат тарихындағы ең жойқын соғыстың аяқталғанына 80 жыл толғалы отыр. Мен – соғыс ардагері мен тыл ардагерінің перзентімін. Әкем Орынбасар жалындаған жас шағын өлім мен өмірдің арасында арпалысып жүріп, қан майданда етігімен су кешіп, фашист басқыншыларымен бетпе-бет соғысуға арнаса, анам Әнипа – тылда жүріп, Жеңістің жақындауына өз үлесін қосқан жан. Сондықтан шығар соғыс ардагерлері мен тыл ардагерлерін көрсем, ата-анама деген сағынышым жанымды сыздатып жібереді.

Сұрапыл соғыс талай баланың бақытты балалығын ұрлады. Сұм соғыс талай балғынды ерте есейтті. Бүгінгі әңгіменің желісі алаңсыз асық атып, талдан ат жасап, асыр салып, ойнап жүретін балалық балғын шағын жан қиярлық еңбекпен бастап, Жеңістің жақындауына қомақты үлесін қосқан, абзал ағамыз, нар тұлға Дәуіт Сағадиев туралы болмақ.

«ЕЛГЕЗЕК» АТАНҒАН БАЛА

Дәуіт аға 1936 жылы ақпан айында, төлқұжаты бойынша 14-маусымда Ұлан ауданы Күшбірлік ауылында дүниеге келген. Соғыс басталғанда бес жасар бала еді. Бірақ жасы қанша кіші болғанымен, ауыр еңбек пен аштықтың дәмін жастайынан татып өсті. Таңның атысынан күннің батысына дейін белі қатаймаған бала 16 сағат бойы жұмыс істейтін. Көктем шыққаннан бастап, ауылда қалған еңбекке жарамды қарттар мен әйелдерге еріп, егін басына аттанатын. Қос тігіп, талдан өрілген күркеде түнейтін. Таң сібірлеп атқанда-ақ өгізін жетелеп, жер жыртуға кірісетін. Кешке қарай күркеге әрең жетіп, ертеңіне тағы да сол тіршілік жалғасатын.

Дәуіт ағаның айтуынша, Үрзила деген күзетші болыпты. Үнемі егін басында жүретін, қолынан қаруын тастамайтын. Баланың сүрініп-шалынып, шаршап жүретінін көріп, анасына: «Дәуітті өгізге мінгізіп қой» депті. Өгізге жайдақ отырады. Бойында сылып алар ет жоқ, қырған пышақтай баланың құйымшағы бір-ақ ойылады. Жаны көзіне көрінсе де, тырмысып, өгізін айдай береді. Содан Қайырбаев Асқар деген бригадир ер тоқым әкеліп берді. Сол ер-тоқымнан төрт жыл түспеді. Бір қалыпты аяң жүрістен мезі болатын болуы керек, шаршағаны да бар, арасында көзі ілініп кетеді. Ол кезде өгізден топ етіп жерге құлап түседі. Жанындағы әйелдер жүгіріп келеді де, бірдеңелерін айтып, жер ұшықтарын жасап: «сынғаннан аман» дейді де, өгізге қайта отырғызып жібереді. Сол аяң тіршілік күнделікті жалғаса береді. Егін арасында колхоз малдарына шөп шабу, шөп жинау, мал жаю сияқты шаруалар да қатар жүретін. «Ашсың- ау!»,

«шаршадың-ау», «жаурадың-ау» дейтін жан болмайтын. «Шаршадым» деп айту бұл балаға да жат еді. Дәуіт бала да болса, соғыстың оңай бітпейтінін түсінетін. Қай шаруаға да елпілдеп тұратын. Жанындағы үлкендер екі иығы қайысып, қатпаған белі майысып, қу жанына тыным жоқ елпілдеген Дәуіт балаға сүйсініп, оған «Елгезек» деп, еркелетіп, ат та қойып үлгерген. Күз келіп, егін піскесін бойларында аздап болсын қауқарлары бар қарт адамдар мен әйелдер қол орақпен егін орады. Егін бау-бау болып, үйіліп жатады. Дәуіт бала құшаққа сыймайтын сүйір тасты шандып байлап, өгізіне тіркеп алып, бау-бау болып тізіліп жатқан астықтың үстімен әрлі-берлі өтеді. Сол кезде әбден пісіп, қауызына сыймай тұрған астық, қауызымен бөлініп, сауылдап, төмен ағады. Әйелдер жағы таспен таптаған бауды жинап, сыпыртқы жасап, әрі қарай сілкілеп, бөлінбей қалған астықты ажыратады собықтан. Әрі қарай өздері жасаған сыпыртқымен астықты сыпырып-жинап, қаптап тастайды. Дайын астықтарды молотилкаға, одан әрі қоймаларға тасиды. Бұл жұмыс қаһарлы қыстың 15-ші желтоқсанына дейін созылады. Егін даласынан оралған Дәуіт баланы енді астық құйылған қоймаларға жібереді. Қысқа дейін жауын-шашын астында жиналған астық дым тартады. Төрт қоймаға құйылған астықты бес бала аударып-төңкеріп, жел қақтырып, әйтеуір аман сақтап шығаратын.

Қыс ортасы ауа Дәуіт баланы басқа жұмыс күтіп тұратын.

– Точка (Жалғызтал) мен Бәйтеке ауылдарының арасында Тотпанақ деген ауыл болды. Арасы үш шақырым еді. Ол жердегі қой фермасын Шайзада деген апа басқаратын. Мені «Елгезек» деп атаған осы апа еді. Әйелдер қоздаған қойларды сауып, майдандағы әскерге қой-ешкі сүтінен брынза жасап, жіберетін. Таң атысымен сол фермаға келемін. Қой-ешкілерді қуалап жүріп ұстап, әйелдер сауып біткенше, жандарында жүремің болысып. Әйелдер қой-ешкіні сауып болғасын, қозы-лақ бағуға кетемін. Сонда таң қалатыным аш құрсақ жүрсек те, не астықтан, не брынзадан бір түйірін қалтамызға сал-

майтынбыз. Бастықтар да «мыналар аш қой!», - деп, аузымызға бір түйір дән татырмайтын. Сонда қалай жүргенбіз?! Әйтеуір ірімшіктің сары суы бар, бірдеңелерді талшық етеміз. Қазір соған таң қаламын өзім. Уақыт та өтіп жаты. Ауылда сиыр бағатын Әзербайев Қасен деген болатын. Оны Еңбек Армиясына алып кетті. Бастық: «ауылда мал бағатын жан жоқ. Дәуіт, ауылдағы балалардың арасындағы ересегі сенсің. Сен сиыр бағасың», – деді. Ауылда мен құралпас 13 бала едік. Ересегі мен болсам керек. «Сиыр бақтым, сидаң қақтым» деп, елу шақты ауыл адамдарының сиырларын бақтым. Бәрінен қиыны оқыра кезі еді. Бір сиыр оқыралап кетсе, қалғанына ие бола алмайтынсың. Бір бұзау еміп қойса, әкеңді көзіңе көрсететін басқарма. Соғыстың төрт жылын ауылда осылай өткіздім, - деп, бастан кешкен қиындықтарын айтып отырып, өз таңданысын да жасырмады Дәуіт аға әңгімесінде.

– Әлі есімде, 1943 жыл болуы керек шамасы. Қараша айының басы еді. Анам екеуміз Көктаудың етегінде орналасқан «Мұздыбай» деген қостамыз. Тұрсақ, қар жауып қалыпты. Анам мені ауылға барып, жылы киімдер әкелуге жұмсады. Ауылға қарай жүгіріп келем. Аяғымның тоңғаны соншалық, табанымды баса алмаймын. Тызылдап барады. Отыра қалып, аяғымды қос алақаныммен уқалаймын. Табаныма аздап жан кіргесін, қайта тұрып, жүгіремін. Әйтеуір әжем Рабиғаның құшағына жеттім. Әжем жерде жатқан сырмақтан ойып алып, аяғымға байпақ тігіп берді. Оны калоштың ішіне салды да, «жұмыстан қалма!» деп, кері қайтарды. Бұл да үлкендердің жауапкершілігінің жоғарылығы ғой. Оның үстіне жұмысқа бармасаң, бала деп қарамайды, бригадирлер қамшының астына алады. Бригадиріміз Қаржаубаев Қабдолла, Тайынтынов Қыдырхан деген кісілер еді. Тылда да темірдей тәртіп болғасын, күші жағынан бізден әлдеқайда басым жауды жеңдік. Бұл адамзат бұрын-соңды көрмеген ғаламат соғыс болды, – деп есіне алады бүгінде 90-ның тұтқасын ұстаған Дәуіт аға.

ЕРЛІГІ ҮШІН БЕРІЛГЕН ДЕМАЛЫС

Бесіктен белі шықпай, еңбекпен шыңдалып өскен Дәуіт аға 1955-1958 жылдары Одесса қаласында әскери әуе күштері құрамасында әскери міндетін абыроймен атқарады. Бір топ курсантты әскери ұшақтарды қондыратын радиотехниканы реттеуші электр механигі мен жүргізуші мамандығына сегіз ай дайындайды. Ішінде Дәуіт аға да бар. Курсанттық мектепті бітіріп, қолына екі мамандық бойынша куәлік алып шығады. Біріншісі – электр механиктің, екіншісі – жүргізуші куәлігі.

Дәуіт ағаның қайсарлыққа құрыштай шыңдалғанынан хабардар ететін мына бір оқиғаны айта кеткен жөн. Ол кезде Кеңес Одағының Батыры, жоғары сыныпты ұшқыш, генерал-лейтенант Стебельковтың жеке жүргізушісі болатын. Бір күні түнде аяқ астынан әскери дабыл қағылады. Киіне сала, казармандан атып шыққан Дәуіт Сағадиевке жиналып тұрған командирлердің ішінен біреуі: «Заведи машину!» деп, бұйрық береді. «ЗИС-151» маркалы, ауыр әскери техника еді. Машина ток беріп тұратын радиостанциямен жабдықталған, прицеппі бар, будкалы, он дөңгелекті болатын. Сағадиев болса, бұрын-соңды бұл сияқты ауыр машинаға отырмаған еді. Дабыл кезінде Козадов деген машина жүргізушісі келмей қалған екен. Жанына кіші лейтенант, радист Медведов Николай, ефрейтор Козырев Сергей, тағы біреулерді отырғызып алып,

тәуекелге бел байлап Сағадиев жүріп кетеді. Бағыт – Карпат тауы. Биік тау. Шығу қиын. Ауыр машина екі иығынан дем алып, тауға қарай ышқына өрмелей, ілби жылжып келеді. Кірпік қақпай, күн-түн жүріп, белгіленген уақытынан кешікпей, аман-есен межеге жетті-ау. Осы тапсырманы уақытымен бұлжытпай орындағаны үшін жауынгер Сағадиевке бір ай демалыс беріліп еді. Соғыс кезінде тылда жүріп, аянбай еңбек еткен Сағадиев Дәуіт ағамыз әскерде де бар міндетін жауапкершілікпен атқарды. Әскери міндетіне асқан адалдығы мен зор жауапкершілігі үшін Қорғаныс министрінің бұйрығымен екі адамға, соның бірі Сағадиев Дәуітке әскери мерзімі аяқталмай тұрып, жоғары оқу орнына түсуі үшін әскерден ерте босатылуына рұқсат етілді. Кеудесіне «Әскери әуе күшінің үздігі» төсбелгісі тақты.

1958 жылы Сағадиев Дәуіт Өскемен қаласындағы педагогикалық институттың өндірістік физика факультетіне түсіп, жоғары білім алады. Ұстаздардың ұстазы болып, талай мектептерде мектеп директоры, мектеп ісінің меңгерушісі болып қызмет етті. Алдынан талай шәкірттер қанаттанып ұшты. Педагогикалық қызмет жолында да абыройдан кенде болған емес. Спорттан да алда болды. «Қазақстан Республикасы Білім беру ісінің үздігі», «Еңбек ардагері», «Ұлы Отан соғысының Жеңісіне 65 жыл», «Ұлы Отан соғысының Жеңісіне 70 жыл» және «Труженику тыла. 75 лет Победы в Великой Отечественной войне» медальдарының, басқа да марапаттардың иегері.

ТЫЛ АРДАГЕРЛЕРІНЕ ҚАНДАЙ ҚОЛДАУ БАР?

Осы жолдарды жазып отырып, тыл ардагерлері Үкімет тарапынан жеткілікті қолдау алып жүр ме екен деп ойлады. Қазіргі кезде соғыс ардагерлерімен қатар тыл ардагерлерінің де қатары күн сайын сиреп барады. Жаңылыспасам, ҚР «Ардагерлер туралы» Заңы бар. Онда 1941 жылдың 22-маусымы мен 1945 жылдың 9-мамыры аралықтарында алты ай жұмыс істегендер еңбек ардагерінің санатына жататыны жазылған. Құйымшағы ойылса да, қыңқ етпей, ересектер де шыдай бермейтін қайсарлықпен, Жеңіс күнін жақындатуға барын салған, жанын салған Дәуіт ағадай төрт жыл бойы табандары тілініп жүріп, аштықтан қарындары құрысып жүріп, шөлден тілдері салақтап жүріп еңбек еткен тыл ардагерлерін Жеңіс күні таяғанда, алты ай ғана еңбек еткендермен бір деңгейге қою, сондай-ақ тыл ардагерлері мен еңбек ардагерлерінің ара-жігін ажыратпау -біздің қоғам үшін сын деп санаймын. Еңбек ардагерлері жыл сайын қатарымызға қосыла береді. Оған тәуба дейік. Тек қазіргі санақ бойынша соғыс ардагерлерінің саны 115-тің маңайында болса, тыл ардагерлерінің қатарлары да азайып барады. Тыл ардагерлерін ұрпағы ұялмайтындай уақытында тиісті деңгейде ұлықтап, жәрдемақы, басқа да әлеуметтік қолдау түрлерін көбейтсе, әлі де кеш емес. Тек тізгіні қолында барлардың құлағына жетсе осы сөзім.

Біздің жарқын болашағымыз үшін бойларындағы қажыр-қайраттарын сарп еткен Ұлы Отан соғысының барлық соғыс және тыл ардагерлеріне денсаулық тілеймін. Аталарымыз бен әжелеріміздің, әкелеріміз бен аналарымыздың, Дәуіт Сағадиев сияқты ағаларымыздың әр ісі ұрпақ үшін үлгі болмақ. Тек қолда бар алтынды бағалай білейік!

Гүлзифа Орынбасарқызы
Өскемен қаласы
Суретте: Дәуіт ата мен жұбайы
Қасиля апа Сағадиевтер.

ҰЛЫ ЖЕҢІСКЕ – 80 ЖЫЛ

Ерекше досым туралы

Бұл естелік 1998 жылы Қарағандыда жазылған. Авторы Катонқарағайдың тумасы Мәлік Имашев (1922–2013) Ұлы Отан соғысында авиацияда қызмет етіп, жүздеген жауынгерлік тапсырманы орындады. Соғысты Кенигсберг қаласында аяқтаған. Көптеген әскери және еңбек наградалары бар. Алматы партия мектебін аяқтағаннан кейін (1949–1951) Қарағандыға жіберіліп, бүкіл ғұмырын сол өңірінде өткізіп, лауазымды қызметтер атқарған. Шет аудандық партия комитетінің 1-ші хатшысы, Қарағанды облыстық партия комитетінің хатшысы, ұзақ уақыт Қарағанды облыстық кәсіподақ кеңесін басқарған. 1973–1994 жылдары облыстық «Полиграфия» кәсіпорнының бас директоры болды. Адамдық қасиеттері үшін ол үлкен беделге ие болған. Қарағандылықтар оны құрмет тұтады.

Редакциядан

Менің балалық, жастық және соғыстан кейінгі жас кезімде Катонқарағай деген шағын туған өлкемде көптеген достарым болды. Өкінішке орай, олардың көпшілігі қазір жоқ. Қабдош Бакин, Қабдош Дамитов, Құмаш Боранбаев, Оралбек Қасымов, Михаил Качесов, Николай Кузьмин және тағы да басқа көптеген азаматтар қайтыс болды, Василий Поляков әйелінің отанына – Қостанай облысына кетті, Геннадий Нечаев, Сәлімжан Алин және басқалары туған жерде қалғанымен, бірақ көп жылдар болды (елу жыл бұрын) менің туған жерімнен алыстап кетуіме байланысты олармен байланысым үзілді.

Менің жастық шақтан келе жатқан досым және әріптесім Бошай Кітапбаев – ерекше дарынды, ұйымдастырушылық қабілеті мол, жаңашылдыққа жаны құмар, кез келген жаңа нәрселердің иісін сезетін, пайдалы істің көзін тауып, одан келетін пайданы көре білетін тұлға. Ол дүниеге ертерек келді! Егер ол отыз-отыз бес жыл кейін туылса, дүниені төңкеріп, туа біткен кәсіпкерлік дарынын іскерлікпен жүзеге асырар еді. Ол қазақстандық Онассис, Дюпон, Рокфеллер болар еді!

Дегенмен, кеңестік қатаң тыйым салу уақытында да, сол жаққа немесе оңға қадам жасау Отанға сатқындық сияқты жазаланған кезінің өзінде де, ол істі соншалықты жақсы жолға қойып, шаруашылықты шеберлікпен ұйымдастырып басқара алды, ол кейіннен колхоз өндірісінің тиімділік эталонына айналдырды.

1947 жылдың басында мен майданнан оралғанда Бошай Катонқарағай аудандық атқару комитетінің хатшысы болып жұмыс істеді. Оған дейін біраз уақыт аудандық жоспарлау комиссиясын басқарды. Оның жұмысы полк штабы бастығының қызметін еске түсіретін. Шекара маңындағы үлкен аудан аумағында орналасқан ауыл шаруашылығы артельдерінің, орман шаруашылықтарының, ұйымдар мен мекемелердің жұмысы туралы барлық мәліметтер атқарушы комитеттің хатшысына жинақталатын.

Содан кейін 1950 жылы наурыз айында аудандық партия комитеті оған қиын да жауапты саланы жүктеп, аудандық тұтынушылар одағының төрағасы етіп тағайындады. Ауылдың тұрмысы көп жағдайда аудандық тұтынушылар одағының (РайПО) жұмысына байланысты болды, өйткені, ол барлық бөлшек сауда жүйесін жүзеге асырды, азық-түлік пен өнеркәсіптік тауарларды сатып алды, өндірілді және сатты.

Соғыстан кейінгі жылдарда тұтынушылар одағының бастықтары бұл қызметте ұзақ тұрақтай алмады. Оған дейін Катонқарағай аудандық тұтынушылар одағының төрағасы боп жұмыс істеген екі-үш кешегі майдангерлер «аса ірі көлемде кооператив қаржысын жымқыру мен ұрлауға жол бергені, ішімдік ішіп, жұмысын құлдыратқаны үшін» жұмыстан шеттетіліп, кейбірі ұзақ мерзімге сотталып та кетті.

Бір жылға жетер-жетпес уақытта Бошай Катонқарағай тұтынушылар одағын алдыңғы қатарға шығарып, тауар айналымы жоспарын бұрын-соңды құлақ естіп, көз көрмеген 750 пайызға орындап шықты.

Ол мұны қалай жасады? Банктен несие алып, мамыр айында шаруашылықтардан бір жарым мың бас ірі қара малын сатып алып, оларды жазғы жайылымдарда семіртіп (бордақылап), күзде Өскемен-Зырян жаңа темір жол салып жатқан әскери құрылысшыларға келісім бойынша өткізді. Жоғары жетістіктер облыс басшылығы назарынан тыс қалмай, жиырма алты жасар соғыс мүгедегі облыстың ірі аудандарының бірі – Зайсан аудандық атқару комитетінің төрағасы болып сайланды.

Партия: «Коммунистер ауылға барсын, колхоздар мен совхоздарды көтерсін» деп ұран тастағанда менің досым Бошай колхозға баруды өтінді.

– Сен неге ауданды колхозға ауыстырдың? – деген сұрағыма, ол:

– Мүгедек адам үшін үнемі ауданды аралап жүру қиын. Егер өз көзіңізбен жергілікті жерде не істеп жатқанын көрмесеңіз, дұрыс шешім қабылдап қана қоймай, не істеу және қалай істеу керектігін айту оңай емес. Сонымен қатар сіздің шешіміңізді біреу арқылы жүзеге асыру керек болады. Ал колхозда бұған бас изейтін ешкім жоқ. Өзің ойлап таптың, өзің шештің, өз шешіміңді өзің орындайсың. Нақты істермен айналысатын адам үшін колхоз – тамаша қызмет алаңы, – деп жауап берді.

Орталығы Новоберёзовка ауылында орналасқан колхоз Бошай Кітапбаев төраға болып сайланғанда аудан мен облыстың басқа да ондаған ұжымшарлары сияқты қуаты шамалы, әлсіз еді. Тек жылдар өткен соң ғана ол көршілес

бірнеше шағын шаруашылықтарды өзіне біріктіріп, Ленин атындағы колхозға, облыстағы ғана емес, республиканың өзіндегі ірі, көп салалы шаруашылыққа айналды.

Осы орайда, оның 30 мың гектар егістік алқабы, 5 мыңнан астам ірі қара малы, 50 мың қой мен ешкі, мыңдаған жылқысы, 1500 ара ұясы бар үлкен омарта шаруашылығы болғандығын айтудың өзі жеткілікті. Тек мемлекетке күнбағыс дақылын тапсыру колхозды көптеген көршілес шаруашылықтарда болмаған табыспен қамтамасыз етті. Шаруашылықтың өндірген көп түрлі өнім көлемін біздің Қарағанды облысының бұрынғы Егіндібұлақ ауданы сияқты кішігірім аудандар өндіре алмайтын.

Ленин атындағы колхоз елімізде алғашқылардың бірі болып еңбеккүннен еңбекақы төлеу жүйесіне көшті. Кейінірек менің досым Мәскеуде, КПСС Орталық Комитеті жанындағы Қоғамдық ғылымдар Академиясының экономика кафедрасында өз ұжымшарының мысалында кандидаттық диссертациясын қорғады. Оған экономика ғылымдарының кандидаты атағы берілді.

Мәскеуде өткен Бүкілодақтық кеңестердің бірінде ол өз колхозының жұмыс тәжірибесі туралы айтып, Н. Хрущевтің мақтауына ие болды.

– Қараңыздар, соғыста аяғынан айырылған жас жігіт, I топтағы мүгедек, ал істі қалай жүргізеді! Тыңдаңдар және одан үйреніңдер! – деді Хрущев.

Сол жылдары оған «Социалистік Еңбек Ері» атағы берілді. Менің айнымас досым Бошай осындай іскер адам болды. Енді іскерлігін айтқаннан кейін адамгершілік қасиетін айтпай кетуге болмайды. Мен әлі Бошайдың адами портретін сипаттаған жоқпын.

Досым Бошайдың ерекше тұлға екенін жазғанда оның адамдық биік қасиетін, елжандылығын, қамқор болмысын, мінезінің өзіндік ерекшелігі мен ашықтығын еске алдым. Шындықты айтып, үлкен бастыққа қарсылық білдіріп, дербес мінез, қайсарлық танытып, керек кезде тайынбайтын да, тайсалмайтын. Сондықтан оның облыс басшыларымен қарым-қатынасының жиі қырғын-қабак болуы ғажап емес еді.

Бірде оны өз айтқанына көндіруге тырысқан облыстық партия комитетінің бірінші хатшысы А.Неклюдов кабинетінде көмекшілерінің көзінше:

– Сен жай ғана колхоздың төрағасысың және менің саған не істей алатынымды түсінуің керек! – деп қорқытады.

Бошай бұл қорқытуға:

– Сіз маған ештеңе істей алмайсыз. Мен Сізден қорықпаймын! – деп тура жауап береді.

Мұндай текетірестер оны ақырында өз баласындай көретін – Ленин атындағы колхозды тастап, Талдықорған облысындағы шаруашылығы да одан кем емес Алдабергенев колхозын басқаруға мәжбүр болуына әкелді. Рас, алты жылдан кейін Ленин атындағы колхоз өз позицияларынан айырыла бастағанда облыстағылар кешірім сұрай отырып досымды қайта өз жеріне шақырады. Ол болмаған кезінде колхоздан үш ауыл бөлініп шығып, «Ульяновский» таулы совхозы құрылған. Төраға оралғаннан кейін Ленин атындағы колхоз екі-үш жыл ішінде шаруашылық бөлінгенге дейінгі мал басын қалпына келтірді. Ол өзінің туған колхозында тағы 10 жыл жемісті еңбек етті, зейнетке шыққан күнге дейін ұжымдық еңбек тиімділігінің үлгілерін көрсетті. Мұны мен колхоз жүйесін қиратып, жамандап жүргендерге жауап ретінде айтып отырмын.

Оның жоғары адамгершілік қасиетіне, мейірімділігі мен жан дүниесінің кеңдігіне мынадай бір ерекше факт куәландырады. Ұлы Отан соғысындағы жеңістің 50 жылдығына орай ол өз

қаражатына қатонқарағайлықтардың қаза тапқан жерлестерінің есімдері жазылған ескерткіш жасап орнатты. Қазақстанның шығысында, Ресей, Моңғолияға және Қытаймен іргелес жатқан Алтай жерін мекендеген туған елінің шежіресін баяндайтын «Тоғыз таңбалы Найман» атты екі томдық кітап шығарды.

Алпысыншы жылдардың соңында Бошай екеуіміз бір мезгілде Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің депутаттары болып сайландық. Сондықтан бізге жиі кездесуге, әңгімелесуге, бір қонақ үйде тұруға келді. Мұндай жағдайларда мен оның сессияда отырғанымен өз ұжымшарын ойлап, соның қамын жеп жүретінін байқайтынмын. Тыныш әңгіменің арасында ол кенет орнынан тұрып:

– Менің бір жерге баруым керек – дейтін.

– Қайда? – деп сұрағаныма.

– «ҚазСельхозТехникаға». Колхоздың көлігі келіп тұр. Техникаға қосалқы бөлшектер сұрап алу керек, жақында егін жинау науқаны басталады, – деп мәлімдейтін.

Бір күні ол кенет жиналды. «Қайда барасың?» – деп сұраймын.

– Димаш Ахметовичке бару керек.

– Кеш болды, ол кісі жұмысында жоқ қой. Қайда барасың?

– Оның үйіне.

– Үйіне, қалай? – деп таң қалдым.

– Неге келдің? Не дейсің, не айтасың? – деп сұрадым.

– Сағындым деймін.

Таңертең мен сұраймын ғой:

– Не? Димекеңде болдың ма?

– Болдым.

– Ал өзіңнің «сапарыңды» қалай түсіндірдің?

– Сізді көптен бері көрген жоқпын, сағындым. Сізді көргім келді.

– Ал Димеке сені қалай қабылдады?

– Жақсы. Шай ішіп, жұмыс туралы әңгімелестік. Ол машинасын шақырып, мен кетіп қалдым.

Сырт көзге қарағанда жай Алматыда тұратын бір жерлесінің үйіне қонаққа барғандай болды.

Оның есімін республикамызда жақсы біледі. Қызықты және жан-жақты тұлға болғандықтан, ол әрқашан айналасындағылардың назарын өзіне аударып жүретін, көптеген адамдар онымен танысуға және араласуға тырысатын.

Көз алдымда Қарағанды облысындағы партия саласындағы баспалдақтарынан көтерілуін бастаған Қазақстан Компартиясы Орталық Комитетінің екінші хатшысы М.Меңдібаев менімен бір кездесуінде 1988 жылы Өскеменге барған сапарында және облыстық партия конференциясына қатысу кезінде Бошаймен танысқанын айтқаны әлі есімде.

«Сіздің ағаңызбен таныстым», – деп, қуанышын жасырмай-ақ білдірді. Мен дәкей басшының аузынан досым туралы жылы сөздерді естігеніме шаттандым. Тек Марат Сәмиұлын сәл түзетіп қойдым: «Бошай менен 1-2 жас кіші, оған мен аға боламын», – деп.

Мен оның ата-анасы: Кітапбай аға мен Мәлике апаны жақсы білетінмін. Көп уақыт олардың үйінде тұрдым. Мен өзімнің «Естелік парақтары» атты кітабымда Бошайдың әкесі туралы «Ақ серке» деп аталған шағын әңгіме де жаздым. Бошай жұбайы Нағима екеуінің алты баласы, немерелері мен шөбелері бар. Бошайдың балалары әкесінің ізін жалғап, іскерліктерін танытуда, оның жақсы қасиеттерін мұра етуге тырысады.

Мәлік ИМАШЕВ,

Ұлы Отан соғысының ардагері

Суретте: Б. Кітапбаев М. Имашевтің (оң жақта) үйінде қонақта. Қонақтар қатарында академик Абылқас Сағынов пен мемлекет қайраткері Қуаныш Сұлтанов бар.

ҰЛЫ ЖЕҢІСКЕ – 80 ЖЫЛ

Жаралы алақандағы бір үзім нан

Уақыт өте келе кей оқиғалар көмескі тартуы мүмкін, бірақ Ұлы Жеңістің рухы мен оған қатысқан жандардың ерлігі ешқашан ұмытылмайды. Арада 80 жыл өтсе де, сол зұлмат жылдардың зардабы мен жеңіс жолындағы жанкештілік жайындағы әңгімелер әрбір жүрекке жетіп, жас ұрпақтың бойында отансүйгіштік пен рухани биіктікті қалыптастырып келеді.

Мен бүгінде университеттің 3-курс студентімін. Алайда он жыл бұрын, 4-сыныпта оқып жүргенімде Ұлы Жеңістің 70 жылдығына орай шығарма жазу барысында алғаш рет соғыс туралы терең ойланып, отбасымдағы ең қымбат естеліктермен танысқан едім. Ол кезде соғысты тек кинодан көрген, қиялмен ғана елестете алатын бала болсам, қазір – ержүрек ата-бабаларымыздың тағдырына басқаша, тереңірек үңіле алатын жастамын.

Соғыс... Көз алдыма көркем фильмдерден көрген жарылған бомба, атылған оқ, өлім құшқан адамдар мен жазықсыз қиылған тағдырлар, қираған қала мен қан сасыған дала елестейді. Жетімдер мен жесірлердің зары, аналардың көз жасы, тірі жетімге айналған балалардың жүрек үні құлақтан кетпейді. Бастапқыда «Мен не жаза алам? Соғысты көрген жоқпын ғой...» деген ой маза бермеді. Бірақ сол сәтте үйге қонаққа келген нағашы әжемнің жүректарды естелігі бәрін өзгертіп жіберді.

– Әже, сіз соғыс туралы білесіз бе?

Айтып беріңізші... – деп сұрадым.

– Соғыс басталғанда мен небәрі үш жаста едім. Анасыз қалдым. Панамыз жалғыз әкеміз еді. Ал ол майданға кетті. Жетімнің күні не болсын, шырағым... – деп әжем бір ауыр күрсініп, көзіне жас алды.

Осылайша, мен алғаш рет отбасымыздағы шынайы, ауыр тағдыр туралы білдім. Әжем Сағиза Нығметқызы 1938 жылы Марқакөл ауданындағы Былғарытабыт ауылында дүниеге келген екен. Әкесі Нығмет Түйірбайұлы соғыс басталғанда төрт баласын өгей шешенің қолына тастап, майданға аттанды. Сол кезде жүрегінен шыққан жыр жолдарын ауылдағы колхоз председателіне (Криянов) аманат ретінде айтып кеткен екен:

*Криянов деген бастығым,
Шабылмай қалды-ау астығың.
Жаутаңдап қалды-ау төрт балам,
Криянов саған тапсырдым...
Бастық бұл аманатты жанына жа-*

қын қабылдап, балаларға анда-санда көмек көрсетіп тұрған екен. Алайда өгей шешенің қаталдығы жетімдердің өмірін ауырлатып жібереді. Күнделікті таяқ, аштық пен суық олардың балалық шағын жалмап, ерте есейтеді. Картоп еккен егістікте қалған ұсақ түйнектерді жинап, отқа көміп пісіріп, бір үзім дәмге зар болған күндер көп еді. Бірақ одан да ащысы ананың мейірімі мен әкенің қамқорлығынан айырылу болатын.

Араға төрт жыл салып, 1944 жылдың желтоқсан айында хат келеді: «Мен соғыста ауыр жараланып, госпитальда жатырмын. Қолым жазылса, соғысқа қайта араласам, жазылмаса елге қайтам». Жеңіске небәрі бес ай қалғанда, ауыр жараланған атам елге оралады. Ол – Калининград майданында жаумен шайқасқан жауынгер. Нағашы әжем айтқан осы бір оқиға әлі күнге дейін жадымда жаңғырып тұрады.

Жаяу әскер құрамында соғысқан атамның полкі вокзал маңына тоқтап, сәл аялдайды. Дәл сол сәтте аспанды қақ жарып, оқ пен бомба жауа бастайды. Қарсы тараптың сұмпайы солдаттары шабуылға шыққан екен. Жанұшыра жүгіріп келе жатып, атам аяқ астында тапталып жатқан бір үзім нанды көреді. Аш-жалаңаш күндердің дәмін татқан атам үшін бұл бүкіл өмірдің мәні еді. Сол сәттегі бір үзім нан аш құрсаққа емес, үмітке айналған, тіршіліктің дәміндей сезілген, өмір мен өлім арасындағы жұмақтың елесіндей асыл еді. Атам сол нанды еңкейіп ала бергенде, жарылыс үдей түсіп, отты бомба жарықшағы оң қолына тиіп, алақанын

жарақаттап, сүйегін тілгілеп өтеді. Қан-жоса күйге түскен алақаны майданнан алған ауыр естеліктің ізіне айналды. Естүсінен айырылған атам тек госпитальда ғана есін жияды. Сол ауыр жарақаттың салдарынан майдан даласындағы шайқасқа қайта кірісе алмай, елге мүгедек болып оралады.

Бірақ атам елге келген соң да қарап жатпайды. Тыл еңбегіне араласып, таудан көмір қазып, Мококин деген ұстаға өткізіп, отбасын асырайды. Жаралы қолымен қой бағып, балаларына тірек болған Нығмет атам еңбек саласының майталманына айналады. Ел арасында беделді, еңбекқор азамат атанып, зейнетке шыққанша ала таяғын тастамай, озат шопан болған. Жүзге дейін өмір сүріп, иманды ғұмыр кешкен атам ұлын ұяға, қыздарын қияға қондырып, ұрпағына адалдық пен еңбектің, ерліктің өнегесін қалдырды.

Менің көз алдымда тек жаралы жауынгер ғана емес, нағыз батыр бейнесі тұр. Қан майданда да, тылда да аянбай еңбек еткен атамның өмірі – тарихтың тірі парағы, өнегенің асыл үлгісі. Әжемнің балалық шағындағы осы естеліктер арқылы мен сол жылдардың ащы дәмін жаныммен сезінгендей болдым.

Ұлы Жеңіс тек қарумен келмеген. Ол мызғымас рухпен, төгілген термен, қанмен және көз жаспен келген. Нығмет атамдай майдангерлердің, еңбек адамдарының арқасында бүгінгі тәуелсіз күн туды. Біз – сол ерліктің мұрагеріміз.

Балауса Оразалықызы

#ӨНЕГЕ

Қазыналы қариялар – қоғамның алтын діңгегі

Халқымызда «Қариясы бар ел – қазынасы бар ел» деген тағылымды сөз бар. Саналы ғұмырын ел мен жердің игілігіне арнаған, парасатпайымы биік ақсақалдар – ұлттың рухани тірегі, тәрбие мектебі. Олар ел ішінің ынтымағын сақтап, жас буынға жөн сілтеп, кешегіні бүгінмен байланыстырушы алтын көпір іспетті.

Осындай азаматтардың бірі – Шығыс Қазақстан облыстық ақсақалдар алқасының төрағасы Манарбек Мұхамеджанов. Ол өңір ақсақалдарының басын біріктіріп, қоғамдық маңызды бастамалардың ұйытқысы болып отыр. Ақсақалдар кеңесінің жұмысы, ұлттық құндылықтарды насихаттау, жас ұрпаққа тәлім-тәрбие беру бағытындағы игі істер жүйелі түрде жүзеге асуда.

Манарбек Мұхамеджанов Қазақ мемлекеттік университетінің журналистика факультетін, Астанадағы Мемлекеттік қызмет академиясын бітірген. Облыста түрлі жауапты және басшылық қызметтер атқарған. Бірнеше ғылыми, тарихи-танымдық еңбектердің авторы. Мәдениет қайраткері, Тарбағатай ауданының құрметті азаматы.

Қариялар қамын күйттеп, ел ішіндегі ынтымақ-берекенің нығаюына күш сап жүрген ол АМАНАТ партиясының белсенді мүшесі ретінде саяси реформалардың жүзеге асуына үлес қосып келеді.

Ақсақалдар ұйымын ортақ іске жұмылдырып, жергілікті атқарушы органдармен бірлесе отырып, ел игілігі үшін еңбек етуде. Сайлаухан Аухадиев,

Әлібек Нұрмұхамедов, Аман Сұлтанғалиев, Сағынбек Ақанов, Олег Фролов сынды ел ағаларымен кеңесе отырып, нақты жоспар жасалды. Қазір сол бойынша қыруар жұмыс атқарылып жатыр.

Биылғы «Жұмысшы мамандықтар жылы» аясында арнайы іс-шаралар жоспары құрылып, белсенді қариялар сол бағытта нақты қадамдар жасауда.

Манарбек Әзімбекұлының Өскемен өңірі ақсақалдарының бірінші және екінші форумдарына қатысып, діни экстремизмнің алдын алуға бағытталған ой-пікірлерін айтып, ұлт руханияты мен дәстүрлі мәдениетті сақтау жолында маңызды ұсыныстар білдіргені есімде. Оның пайымынша, діни экстремизмнің басты себептерінің бірі – кей азаматтардың жалған діни сенімге еріп, ұлттық салт-дәстүрден, ата-баба жолынан, тарихи-мәдени құндылықтардан алшақтауы, тамыр үзуі.

Ақсақалдардың облыстық көшпелі үшінші форумы 2019 жылы Тарбағатай өңіріндегі Ырғызбай әулие кешенінде өткен болатын.

– Ақсақал деген ардақты атқа лайық бола отырып, өзіміздің өмірлік тәлім-тәрбиемізді, халықтық игі дәстүрлер мен салт-сананы кейінгі ұрпаққа үйретуге, аталы сөз айтып, туыстықты, бірлікті, елдікті сақтау жолында үлгі болуға тиіспіз. Жастарды білімге, ізеттілікке, еңбекке баулумен қатар, ауыл арасындағы кикілжіңдер мен келіспеушіліктерге бәтуа айтып, татулық орнатуға мүдделіміз, – деді сол жиында облыстық ақсақалдар алқасының төрағасы.

Ақсақалдар кеңесі – халқымыздың

дәстүрлі институты. Бұрынғы бабалар заманында да осындай кеңестер құрылып, қоғамдық маңызды мәселелерді шешкен. Қазақ хандығында тарихи рөл атқарған хан кеңесі мен билер кеңесі де өз бастауын осы ақсақалдар кеңесінен алған. Хандарымыз ел басқаруда, батырларымыз жер қорғауда ақсақалдардың ақыл-кеңесіне сүйенген.

Бүгінгі таңда имамдар ата-баба дәстүрінен бастау алған дінімізді насихаттап, ұлттық құндылықтарды ұлықтап келеді. Жастарымыз да сол дәстүрден ажырамай, үлкендердің үмітін ақтауы аса маңызды. Бұл ретте өмір көрген, көпті түйген ақсақалдардың ақыл-кеңесі ауадай қажет.

– Ұрпақ тәрбиесі – ардагер-ақсақалдардың борышы. Бүгінгі таңда ардагерлердің жас ұрпақты тәрбиелеуге араласуы – еліміз бойынша ең өзекті мәселелердің бірі. Ақсақалдар қауымы қоғамдық-саяси белсенділігін арттыруға тиіс. Бұл – ардагерлер ұйымдарының басты жарғылық міндеттерінің бірі, – дейді төраға.

Балтабай Жоламанов, Болат Әлімғожин, Ерболат Сәдуақасов, Исламхан Әбижанов, Серік Оразбаев, Мәсура Сағымбаева сынды белсенді қариялар да бекітілген жоспарға сәйкес ауқымды жұмыстар атқарып келеді. Мәселен, ұжым ішінде дүниеден өткен ардагерлерді еске алу шаралары ұйым-

дастырылады. Олардың рухына тағзым ретінде шахмат, дойбы турнирлері өткізіледі.

Сондай-ақ жоспарлы түрде «Таза қала» акцияларына қатысу, көше атауларын беру бойынша ұсыныстар енгізу, әкімдердің есеп беру жиналыстарына қатысу, ардагерлерді мерейтойларымен құттықтау, олардың қоғамдық іс-шараларға белсене араласуына жағдай жасау бағытында жүйелі жұмыстар жүргізілуде.

Ардагер-ақсақалдар мектеп оқушыларымен, ата-аналармен жиі кездесіп, тәрбиелік мәні зор әңгімелер айтып, ақыл-кеңес беріп келеді. Олар №20, 24, 44, 45, 46, 47 және өзге де мектептердің оқу-тәрбие жұмыстарына белсене қатысады.

Қоғамдық өмірдің әр саласына белсене араласып, өз тәжірибесімен бөлісіп жүрген ардагерлер – елге тірек, ұрпаққа үлгі. Ақсақалдардың қатысуымен өтетін кездесулер, тәрбиелік мәні бар іс-шаралар мен бастамалар – қоғам дамуына қосылған сүбелі үлес. Олар балалардан жеткен салт-дәстүрлерді сақтап қана қоймай, оны кейінгі буынға аманаттауда. Сондықтан бүгінгі қоғамда ақсақалдардың ақылы мен парасаты ауадай қажет.

Нұрғожа Серьянов,
ардагер ұстаз

ҰЛТТЫҚ КІТАП КҮНІ

Кітапты сүйіп оқитын жастар көбейіп келеді

✍ Ержан ӘБИШ

Биыл елімізде алғаш рет 23 сәуір Ұлттық кітап күні ретінде ресми бекітіліп, бұл ерекше күнді ел болып атап өтудің негізі қаланды. Мемлекет басшысының бастамасымен енгізілген бұл мереке – кітапқа, білім мен руханиятқа деген құрметтің жарқын көрінісі. Осы айтулы күнге орай Пушкин атындағы облыстық кітапханада «Қуатты елдің жастары – кітаппен» атты танымдық пікірталас алаңы өтті.

Бұл шара – тек бір күндік басқосу емес, ел болашағы – жастардың рухани дамуына, әдебиетке деген сүйіспеншілігін арттыруға бағытталған тың бастама. Пікірталас алаңына Өскеменнің әдеби-шығармашылық топтары, атап айтсақ «Төр Алтай-дың әдеби әлемі», «Кітаппен өскен мен», «Кітап ал» топтарының мүшелері мен бөлсенді кітапсүйер жастар қатысты. Олар өз ойларын еркін білдіріп, кітап оқудың жастар өміріндегі маңызы мен қоғамдағы рөлін талқылады.

Шараның шымылдығын белгілі балалар жазушысы Күлмай Сембайқызы ашты. Ол өзінің балалық шағы мен шығармашылық жолын еске ала отырып, кітаптың адам өміріне қосатын өлшеусіз үлесі туралы әсерлі әңгіме айтты. Оның сөзі жастарды қанаттандырып, әрқайсысының жүрегіне кітапқа деген қызығушылық дөнін септі.

Пікірталасқа қатысқан «Аманат» партиясы облыстық филиалының «Жастар рухы» жастар қанатының төрайымы Қорлан Туғамбаева да сөз сөйлеп, қазіргі жастардың кітапқа деген көзқарасы, әдеби талғамы және оқу мәдениеті жөнінде өз ойын ортаға салды.

Шарада жас ақындар мен шығармашылықпен

айналысатын жастар – Қызырбек Дүргінбай, Серік Қуанғанұлы, Әділ Әуезхан өздерінің жүрекжарды жырларын оқып, кітаптан алған рухани әсерлерімен бөлісті. Әр өлең – олардың жан-дүниесінің, ізденісінің, болашаққа деген сенімінің көрінісі болды.

Кітапхана оқырмандарының ішінен ерекшеленген отбасылық оқырмандар – Шыңғыс Манарбекұлы мен Шырын Ардаққызы өз балаларына кітапты қалай қызықтырып оқытатынын, отбасылық оқу дәстүрін қалай қалыптастырғанын әсерлі әңгімеледі. Бұл мысалдар оқырман қауымға үлкен ой тастады.

Пікірталас барысында жастар кітап оқуды қай форматта қалайсыз, қандай жанрларды оқуға құштарсыз, кітап таңдағанда кімнің кеңесіне жүгінесіз, сіз үшін кітап оқудың басты мақсаты не, кітап оқу мәдениеті дегеніміз не деген сұрақтар төңірегінде қызу талқы жүргізді.

Жастардың бұл ойлары бүгінгі буынның саналы көзқарасын, әдебиетке деген іңкәрлігін көрсетті. Шара барысында жас өнерпаздардың орындауында өсем әндер шырқалып, көштің шырайын аша түсті. Қатысушылар арасында викториналық сұрақтар ұйымдастырылып, жеңімпаздарға кітапхана атынан естелікке кітаптар сыйға тартылды.

Бұл шара тек мерекелік жиын ғана емес, ұлт болашағы – жас ұрпақтың рухани көкжиегін кеңейтуге бағытталған нақты қадам болды. Кітап арқылы рухани жаңғыру, ұлттық құндылықтарды сіңіру бүгінгі күннің басты ұстанымы екенін көрсетті.

Шара соңында қатысушылар ұйымдастырушыларға алғыстарын білдіріп, мұндай кездесулердің жиі өтуі қажет екенін жеткізді. Расында да қоғамның кемел келшегі – кітаппен тыныстап, біліммен қаруланған ұрпақтың қолында.

Ұлттық кітап күні – сөз өнеріне, руханиятқа, мәңгілік құндылықтарға тағзым ету күні. Ендеше, кітап оқудан жалықпайық!

ның табиғи ресурстар және табиғатты пайдалануды реттеу басқармасы» мемлекеттік мекемесі, тел. 87475497781.

Жоба бойынша құжаттама БЭК-те: <https://ecoportal.kz/> және ЖАО сайтында <https://www.gov.kz/memleket/entities/vko-tabigat?land=ru>, «Қоғамдық тыңдау» бөлімінде орналастырылған.

Ескертулер мен ұсыныстар e-mail:a.eldarbekova@akimvko.gov.kz мекенжайы бойынша, тел: 87713770768 қабылданады.

Жоба материалдарымен қағаз түрінде Өскемен қаласы, Ә.Қашаубаев көшесі, 32А мекенжайы бойынша танысуға болады.

Ақпарат алуға және құжаттардың көшірмесін көруге болатын электрондық пошта мекенжайы мен телефон нөмірі: e-mail: erbosyn@gmail.com, oksanabaston@mail.ru, тел: 87056022393.

Учаскенің географиялық координаттары және әсер ету аумағының географиялық координаттары

Бұрыштық нүктелер	Бұрыштық нүктелердің географиялық координаттары	
	солтүстік ендік	шығыс бойлық
1	50°21'58,56"	83°28'29,68"
2	50°21'58,32"	83°28'52,1"
3	50°21'42,64"	83°28'50,11"
4	50°21'38,31"	83°28'42,71"
5	50°21'39,94"	83°28'37,21"

келесі телефондар арқылы хабарласуға болады: 8-771-922-04-41.

Тапсырыс беруші: «Шығыстүстімет» ЖШС, БСН 140740012829, Шығыс Қазақстан облысы, Өскемен қ., Александр Протозанов атын. көш., 121, тел. 8 (7232) 59-35-59.

Жобаны әзірлеуші: ««Инженерлік шешімдер» жобалық-құрылыс компаниясы» ЖШС, БСН 011140001174, Шығыс Қазақстан облысы, Өскемен қ, Серікбаев к. 37, тел. 8 (7232) 71-13-81.

Жергілікті атқарушы орган – «Шығыс Қазақстан облысының Табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ, эл.мекенжайы: priemnaya_upripvko@akimvko.gov.kz, пошталық мекенжайы: Өскемен қ., К.Либкнехт көш., 19, тел. 8 (7232) 25-72-06.

Жоба бойынша құжаттама ndbecology.gov.kz сайтында және ЖАО сайтында e-priroda.gov.kz. «Қоғамдық тыңдаулар» бөлімінде орналастырылған.

Жоспарланған қызмет туралы қосымша ақпаратты алуға болады: almira.kurgambayeva@kazminerals.com, 8-77192-20441.

Ескертулер мен ұсыныстар келесі электрондық мекенжайлар бойынша қабылданады:

almira.kurgambayeva@kazminerals.com, priemnaya_upripvko@akimvko.gov.kz, a.eldarbekova@akimvko.gov.kz.

ХАБАРЛАНДЫРУ

«Нуржан Инвест» ЖШС Экологиялық кодексі талаптарына сәйкес ашық жиналыс түрінде қоғамдық тыңдау өткізілетіндігін хабарлайды.

1. Жобалық құжаттаманың атауы: Шығыс Қазақстан облысында орналасқан «Нуржан Инвест» ЖШС Прудхоз жер қойнауы учаскесінің тау-кен жұмыстарының жоспарына ықтимал әсерлері туралы есеп.

2. Әсер аумағы: ҚР, ШҚО, Өскемен қ. Координаттары: т.1 - 82° 27' 58,16" СШ, 49° 59' 59,45" ВД; т.2 - 82° 28' 00" СШ, 50° 0' 1,13" ВД; т.3 - 82° 27' 47,48" СШ, 50° 00' 00" ВД; т.4 - 82° 27' 38,32" СШ, 50° 00' 2,63".

3. Қоғамдық тыңдау **2025 жылдың 29 мамырында сағат 10.00-де** ҚР, ШҚО, Новоявленка ауылы, Садовая көшесі 15, Мәдениет үйі мекенжайы бойынша өтеді.

Онлайн тыңдаулар сілтеме бойынша ZOOM платформасында бейнеконференция арқылы өткізіледі:

<https://us05web.zoom.us/j/83921003235?pwd=2nXtsgQ53N8xBaLBDW0Qq6jpMAgFhI.1>

Конференцияны сәйкестендіруші: 839 2100 3235. Қолжетімдік коды: 7q6jqe.

4. Жоспарланған қызметтің бастамашысы: «Нуржан Инвест» ЖШС, БСН 210740029561. Мекенжайы: 070000, ҚР, ШҚО, Өскемен қ., Мейірім к-сі, 17 үй, тел: 87777349706, e-mail: too_nurzhaninvest@mail.ru.

5. Әзірлеуші: «EcoUnion» ЖШС БСН 230240024744. Мекенжайы: 070004, ҚР, ШҚО, Өскемен қ., Әуезов даңғылы 11/2, н. т. 66, тел. (8-7232) 61-05-324, e-mail: ecounion23@mail.ru.

6. Жобалық құжаттама пакетімен ОЖ жағдайы туралы Ұлттық деректер банкінің сайтында танысуға болады: <https://ndbecology.gov.kz/>, сондай-ақ ШҚО Табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасының сайтында: <https://www.gov.kz/memleket/entities/vko-tabigat?lang=ru>.

7. Жоспарланған қызмет, қоғамдық тыңдаулар өткізу туралы қосымша ақпаратты, сондай-ақ жоспарланған қызметке қатысты құжаттардың көшірмелерін мына мекенжайлар бойынша сұратуға болады: «Нуржан Инвест» ЖШСҚР, ШҚО, Өскемен қ., Мейірім к-сі, 17 үй, тел. 87777349706, e-mail: too_nurzhaninvest@mail.ru, «EcoUnion» ЖШС, 070004, ҚР, ШҚО, Өскемен қаласы, Әуезов даңғылы 11/2, тел. 8(7232) 61-05-32, e-mail: ecounion23@mail.ru.

8. Ескертулер мен ұсыныстар қоғамдық тыңдаулар өткізілгенге дейін 3 жұмыс күнінен кешіктірілмей мына мекенжайлар бойынша қабылданады: электрондық – e.nurkaigrova@akimvko.gov.kz; пошталық мекенжайы Қазақстан Республикасы, ШҚО, Өскемен қаласы, К. Либкнехт көшесі, 19. Телефон: 8(7232)25-73-20.

ҚҰРМЕТТІ САЛЫҚ ТӨЛЕУШІЛЕР!

Сіздердің назарларыңызға, Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2018 жылғы 16 ақпандағы № 208 «БКМ қолдану мәселелері туралы» бұйрығына сәйкес, техникалық талаптарға сәйкес келмеуіне байланысты 100 шақты бақылау-кассалық машиналар (БКМ) моделдері мемлекеттік тізілімнен алынып тасалғанын жеткіземіз.

Мемлекеттік тізілімнен шығарылған БКМ модельдерінің тізімі Комитеттің ресми сайтында келесі сілтеме бойынша орналастырылған:

https://kgd.gov.kz/sites/default/files/gosuslugi/prilozhenie_ob_isklyuchenii_0.docx

Осыған байланысты, егерде мемлекеттік тізілімнен шығарылған БКМ-дарды қолданып жүрген болсаңыздар, мемлекеттік тізілімге енгізілген, техникалық талаптарға сәйкес келетін БКМ модельдеріне көшу қажет.

Мемлекеттік тізілімге енгізілген онлайн/офлайн БКМ модельдерінің тізімі Комитеттің ресми сайтында келесі сілтеме бойынша орналастырылған:

https://kgd.gov.kz/sites/default/files/gosuslugi/gosreestr_kkm_ru_0-2.docx

САЛЫҚ ТӨЛЕУШІЛЕРДІҢ НАЗАРЫНА!

Шығыс Қазақстан облысы бойынша Мемлекеттік кірістер департаменті 2024 жылға жеке тұлғалардың көлік құралдарына салық төлеу мерзімі 2025 жылдың 1 сәуірінде аяқталғанын хабарлайды.

2 сәуірден бастап мерзімі өткен әрбір кешіктірілген күн үшін Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесінің 1,25 еселенген мөлшерінде өсімпұл есептеледі. Бұл дегеніміз, төлем неғұрлым ұзақ кешіктірілсе, соғұрлым қарыз сомасы артады.

Салықты уақтылы төлемеген жағдайда, салық органдары қарызды 30 жұмыс күні ішінде өтеуді талап ететін хабарлама жібереді. Егер, 30 күн өткеннен кейін салық төленбесе және қарыз сомасы 1 АЕК-тен асса, салық бұйрығы шығарылады, оны 5 жұмыс күні ішінде орындау қажет.

Бұдан әрі салық берешегін мәжбүрлеп өндіріп алу үшін мүлікке тыйым салу және алып қою, шоттарды бұғаттау сияқты өндіріп алу шараларын қолдану үшін жеке сот орындаушыларына беріледі, ал 40 АЕК-тен жоғары берешек сомасы болса елден шығуға тыйым салуға салық бұйрығы шығарылады. Сонымен қатар, жеке сот орындаушыларымен берешек сомасынан басқа, берешек сомасының 25% мөлшерінде жеке сот орындаушының қызметтері үшін қосымша сома өндіріп алады.

Бүгінгі таңда Шығыс Қазақстан облысының 26 139 тұрғыны көлік салығы бойынша борышкер болып табылады, берешектің жалпы сомасы 861,1 млн.теңгені құрайды. Салықты уақтылы төлеу – бұл міндет қана емес, сонымен қатар ауыр зардаптарды болдырмау тәсілі.

ЖАРНАМА БӨЛІМІНІҢ ТЕЛЕФОНЫ: 8 (7232) 75-28-22, 87772397682

MARKETING@ALTAINNEWS.KZ

ДІН

Қатымханаларда қонақасын өткізуге тыйым салынды

✍ Ақерке РАҒЫЗБАЕВА

Шығыстың бас имамы және ақсақалдар алқасы ас беру, қонақасы өткізу, жаназа мен жерлеу мәселелерін талқылап, ысырапшылдыққа жол бермей, парыздарды дұрыс орындауға шақырды.

Халифа Алтай мешітінде «Ислам және отбасы құндылықтары» жылы аясында «Ас беру мәдениеті – қоғам өркениетінің көрінісі» тақырыбында облыстық ақсақалдар кеңесі мен ҚМДБ ШҚО өкілдерінің отырысы өтті. Жиында ақсақалдар ас беру мен қонақасы кезіндегі ысырапшылдық, жаназа мен жерлеу мәселелеріндегі олқылықтарды талқылады.

– Біздің жиналуымыздағы негізгі мәселе – астағы ысырап. Дәстүріміз бен шариғатқа сай келмейтін тұстарды атап, халыққа дұрыс бағыт-бағдар беру. Біреулер мұны ас дейді, хатым дейді, құдайы тамақ дейді, бірақ жиналудың басты себебі – дүниеден өткен марқұмның рухына дұға жасау, – деді ШҚО бас имамы Думан Сайфуллин.

ЫСЫРАПҚА ЖОЛ БЕРМЕУ

Қазақстан мұсылмандары діни басқармасы ас беру мәдениетіне қатысты арнайы құжат қабылдады. Шығыс Қазақстан облысының бас имамы Думан Нәдірұлы осы құжаттың негізгі талаптарын түсіндіріп өтті.

– Бірінші кезекте ысырапшылдыққа жол берілмеуі керек. Бұл – уақыттың да, астың да ысырабы. Уақыт ысырабы дегеніміз – асқа кешігіп келу, ұзаққа созылған көңіл айту мен тілек білдіру. Бұрын ата-бабаларымыз оқылған Құран мен айтылған дұғадан ұзақ сөйлемеген. Екіншіден, тамақтың ысырабы – қазіргі таңда той мен астың дастархандарын ажырату қиын. Сондықтан халыққа жеңіл болу үшін орта есеппен жеті түрлі ас беру ұсынылған, – деді бас имам.

Ас беру кезінде көпшіліктің көңілін табуға тырысып, дастархан жайған отбасы қарызға батуы мүмкін.

– Бес саусақ бірдей болмағандай, адамдар да әртүрлі. Барша жұртты бірдей разы қыла алмайсың. Сондықтан асты Алланың разылығы үшін беру керек. Дастархан «марқұмның атынан

автордан

ҚОНАҚАСЫНДА ҮНЕМ БОЛСЫН

Ақсақалдар қонақасын мейрамханада өткізуді ысырапқа жатқызды. Көп жағдайда үй иелері дәмхана іздеп, дастархан әзірлеумен айналысып, келген адамдармен кездесе алмай қалады. Қаралы отбасы аза тұтып үлгермейді. Сол себепті қонақасын үй ішінде өткізіп, келген кісіге ауыз тигізіп, шай беру әлдеқайда жөн болары айтылды.

– Қонақасыда марқұмның жақын туыстары мен ақсақалдар түні бойы бірге болады. Олар үшін арнайы ас әзірленбейді. Бұрын қазақ қонақасы үшін бір малын сойған. Бұл – марқұмға құрметтің белгісі. Ал қазір қайтыс болған адамның балалары мейрамхана іздеп, сандалып жүреді. Бұл дұрыс емес. Қонақасы қаралы үйде шағын дастарханмен өтуі керек, – деді Сабыр Оспанов.

Сабыр Жұмағалиұлы мешіт жанындағы қатымханалардың да қонақасы өткізуден бас тартуы қажет екенін айтты. Себебі осы үрдіс мешіттен басталса, халық оған оңай бейімделіп кетеді.

Отырыс қортындысы бойынша, ҚМДБ ШҚО өкілдігі ШҚО Ақсақалдар кеңесімен бірлесе отырып, Шығыс Қазақстан облысының мешіттерінің қатымханаларында бақилық болған адамға қонақасы беруді үзілді-кесілді тоқтату, сондай-ақ, мейрамхана, дәмхана мен тойханаларға қонақасын өткізу ысырапшылдыққа жол беру екендігі ескертіліп, түсінік жұмыстарын жүргізу қаулы етілді. Бұдан бөлек, бақилық болған адамның жаназасы, жетісі, қырқы, жылдығы кезінде дастарханда ҚМДБ ұсынған жеті түрлі тағам ғана болуы қадағаланатын болады.

берілген садақа болсын» деген ниетпен жайылуы қажет. Басқа ниет – астың сауабын кемітеді, – деп атап өтті Думан Нәдірұлы.

Сонымен қатар, ақсақалдар жеті түрлі асқа міндетті түрде қазы-қартаны қосудың қажеті жоқ екенін айтты.

– Қазы-қарта – еттің ең қымбат түрі. Адамдар асқа қазы жеу үшін емес, көңіл айтуға, Құран бағыштауға келеді. Сондықтан дастархан мәзірінен қазы-қартаны алып тастау жөн болады, – деді облыстық ақсақалдар кеңесінің мүшесі Сабыр Оспанов.

Шариғатта ас беру міндеттелмеген. Бұл – қаралы үйге көңіл айтып, дұға жасап, қолдау көрсету үшін жасалатын амалдардың бірі.

ЖАНАЗА РӘСІМІ – ПАРЫЗ АМАЛ

Марқұмның артынан міндетті түрде орындалуы тиіс төрт амал бар: мәйітті жуындыру, ақ матаға кебіндеу, жаназа намазын оқу, жер қойнына тапсыру.

– Жаназа намазына қатысу – мұсылманның міндеті. Әр тәкбірдің арасында айтылатын сөздер – марқұмға арналған дұғалар. Қазақ ешқашан топырақ салудан қалған емес. Алайда бүгінде жаназаға келмей, қонақасымен шектелеп, кетіп қалатындар бар. Бұл дұрыс емес. Біздің міндетіміз келесі күні басталады. Жаңағы төрт амалды орындауға қатысуымыз керек, – деді Думан Сайфуллин.

Сондай-ақ, ақсақалдар зират басындағы жағдайға да назар аудару қажеттігін айтты. Қабір дұрыс қазылып, мәйіт тиісті түрде жерленуі керек.

Бұған қоса, құдайы ас пен жұма намазының уақыты қабаттаспауын қадағалау қажет.

#ЛОГИСТИКА

Аудан орталықтарына автобус қатынасы қайта ашылды

✍ Айна ЕСКЕНҚЫЗЫ

Облыс орталығынан Ұлан ауданындағы Бозанбай ауылы мен Марқакөлге, Тройницкое бағытына автобус қайта жүре бастайды. Бозанбай ауылына тұрақты автобус бағыты 25 сәуірден бастап іске қосылады.

ШҚО жолаушы көлігі және автомобиль жолдары басқармасының хабарлауынша, Өскемен қаласынан Бозанбай бағытына автобус күн сайын сағат 11:30 және 16:30-да Абай даңғылы бойындағы автовокзалдан жүреді. Ал Бозанбай ауылынан облыс орталығына сағат 7:30 және 13:30-да

ауыл әкімдігі жанындағы аялдамадан қатынайды. Жолақысы – 1 000 теңге, 15 жасқа дейінгі балалар үшін 50 пайыздық жеңілдік бар.

Марқакөл ауылына автобус 1-мамырдан жүре бастайды. Автобус Абай даңғылындағы автовокзалдан сағат 14:30-да шығады. Марқакөлден Өскемен ба-

ғытына автобус сағат 7:00-де қозғалады. Жолақысы – 4 500 теңге, балалар үшін – 50%.

Сондай-ақ, 1-мамырдан бастап Мыза көшесіндегі автобекеттен тағы екі бағыт бойынша автобустар қатынай бастайды. Өскемен-Жаңа-Қанай бағыты бойынша автобус сағат 12:00 және 16:50-де жүреді. Жолақысы – 650 теңге. Ауылдан облыс орталығына кері бағытта – сағат 8:20 және 13:20-да. Өскемен– Тройницкое бағыты бойынша автобус сағат 16:45-те, ал кері бағытта – сағат 7:00-де жүреді. Билет құны – 1 500 теңге. Балалар билеті толық бағасының жартысына тең.

Облыстың салалық мекемесі көпбалалы аналар мен бірінші топтағы мүгедектер барлық облыстық маршруттарда тегін жол жүру құқығына ие екенін еске салды.

Жұлдыз–жорамал (28 сәуір – 4 мамыр)

ТОҚТЫ Бұл аптада белсенділік танытып, жаңа жобаларға бастамашы боласыз. Жұмыстағы белсенділігіңіз жоғары бағаланады. Қарым-қатынаста ашықтық маңызды рөл атқарады. Денсаулыққа көңіл бөліп, артық күш жұмсамауға тырысыңыз. Апта соңында қуанышты жаңалық күтілуде.

ТОРПАҚ Қаржы мен жеке даму салаларында алға ілгерілеу байқалады. Жаңа мүмкіндікке батыл қадам жасайсыз. Отбасыңыздан қолдау табасыз, бұл сізге сенімділік береді. Аптаның екінші жартысы тынығуға қолайлы. Дене белсенділігін арттыру пайдалы болады.

ЕГІЗДЕР Сіз үшін бұл апта – қарым-қатынас пен шығармашылық кезеңі. Көптен бері ойлап жүрген идеяңызды жүзеге асыруға мүмкіндік туады. Кездейсоқ таныстық маңызды рөл атқаруы мүмкін. Жұмыста кішігірім өзгерістер болуы ықтимал. Апта соңында жоспардан тыс сапар орын алуы мүмкін.

ШАЯН Отбасылық мәселелер мен үй шаруалары басты назарда болады. Эмоциялық тұрақтылықты сақтау маңызды. Қиын жағдайларды сабырмен шешуге тырысыңыз. Достарыңызбен кездесіп, рухани тынығуға қолайлы кезең. Апта соңына қарай жақсы жаңалық естисіз.

АРЫСТАН Өзіңізге сенімділік артып, мансапта жаңа белеске көтерілу мүмкіндігі туады. Таныстар арқылы маңызды ұсыныс алуыңыз мүмкін. Жеке өмірде романтикалық сәттер күтілуде. Креативті ойлар мен шабыт оянады. Апта соңында демалысты жақсылап жоспарлаңыз.

БИКЕШ Аптада тәртіп пен жоспарға сүйену арқылы үлкен нәтижеге жетесіз. Жұмыстағы жинақтылығыңыз әріптестеріңіздің сенімін арттырады. Денсаулыққа көңіл бөліп, ұйқы режимін ретке келтіріңіз. Жақындарыңызбен жылы әңгіме шабыт сыйлайды.

ТАРАЗЫ Жаңа таныстықтар мен қызықты кездесулерге толы апта. Шығармашылық шабыт артып, бастамаларыңыз қолдау табады. Қаржылық жағынан күтпеген табыс болуы мүмкін. Эмоцияңызды бақылауда ұстап, салмақты шешімдер қабылдаңыз. Демалыс күндері табиғат аясында тынығу пайдалы болады.

САРЫШАЯН Сезім мен логика арасында тепе-теңдік табу қажет. Апта маңызды шешімдер қабылдауға қолайлы болмақ. Іскерлік қарым-қатынаста жаңа мүмкіндіктер туындайды. Жеке өмірде ескі достық қайта жандану ықтимал. Демалуға және ой жинауға уақыт бөліңіз.

МЕРГЕН Апта жаңалық пен қозғалысқа толы болады. Шығармашылық шабыт артып, жаңа жобаларда табыс күтіледі. Достармен қарым-қатынас күшейіп, ортақ идеялар пайда болады. Іс-сапар немесе саяхат жоспарлануы мүмкін. Апта соңында жағымды кездесу күтіп тұр.

ТАУЕШКИ Аптада кәсіби салада тұрақтылық пен ілгерілеу байқалады. Ішкі түйсігіңізге сеніп, дұрыс шешім қабылдайсыз. Қаржылық жағдай жақсарады. Жақындармен жылы кездесулер мен шынайы әңгімелер көңіл-күйді көтереді. Демалыс күндері тынығуға және өзіңізді еркелетуге уақыт бөліңіз.

СУҚҰЙҒЫШ Аптада креатив пен батыл қадамдар сәтті нәтиже береді. Жаңа идеяларыңыз бағаланады және қолдау табады. Таныс ортада беделіңіз артады. Жақын адамдармен ашық сөйлесіп, түсініспеушілікті жойасыз. Апта соңында көңіл көтеретін іс-шараға қатысуыңыз мүмкін.

БАЛЫҚ Рухани тынығуға және ішкі үйлесімділік табуға қолайлы апта. Шығармашылықпен айналысу – жан дүниенің қуаныш сыйлайды. Материалдық мәселелерде сабыр сақтаңыз. Қарым-қатынастағы кішігірім кикілжіңдерді ашық диалог арқылы шешуге болады. Апта соңында шабыт пен қуаныш оралады.

БАҚ-тың меншік иесі: «ALTAI-NEWS» медиа-орталығы» ЖШС Бас директоры А.К.ДҮЙСЕНОВ	Бас редактор Инабат ҚАЙСА	Қабылдау бөлмесі: тел: 8(7232)75-17-97 Жарнама бөлімі: 8-777-239-76-82, 8(7232) 75-28-22, e-mail: marketing@altaynews.kz	Жарияланған материалдардағы пікір редакциянікімен сәйкес келмеуі мүмкін. Редакция тапсырысымен жазылмаған материалдар үшін қаламақы төленбейді. ® белгісі қойылған материалдар коммерциялық негізде жарияланады. Материалдарды редакцияның келісімінсіз көшіріп басуға тыйым салынады.	Газет «Рекламный Дайджест» ЖШС-нің баспаханасында басылды. Өскемен қаласы, Абай даңғылы, 20/1. Көлемі 6 баспа табақ. Газет аптасына бір рет шығады. Таралымы 3700 Тапсырыс №17	
---	-------------------------------------	---	---	---	------

3
>

Гастрольный проект
«Во все века»:
делегация
из России
посетила ВКО

5
>

Восточный
Казахстан –
потенциальный
центр рабочих
профессий

Рудный Алтай

ВОСТОЧНО-КАЗАХСТАНСКАЯ
ОБЛАСТНАЯ ГАЗЕТА

№ 17 (21032) 24 апреля 2025 год
www.rudnyi-altai.kz
Выходит с 10 апреля 1918 года

11-14
>

КАК ИЗМЕНИТСЯ ОБЛИК
УСТЬ-КАМЕНОГОРСКА
В 2025 ГОДУ?

7
>

Мы в ответе
перед
планетой!

19
>

Грация и сила
в каждом
прыжке

#МОДЕРНИЗАЦИЯ

Качество жизни превыше всего

Медиацентр «Altai-News»
Махаббат Ахметжанова

Посёлок Касым Кайсенов Уланского района стремительно расширяется. Вместе с численностью населения растёт и потребность в социальной инфраструктуре, в том числе в образовательных и медицинских учреждениях. Аким Восточно-Казахстанской области Нурымбет Сактаганов посетил социальные объекты посёлка – действующие школы и строящуюся поликлинику.

БЕЗОПАСНОСТЬ – В ПРИОРИТЕТЕ

В средней школе посёлка Касым Кайсенов главе региона рассказали о текущей ситуации и поделились вариантами решения насущных вопросов. Сейчас школы здесь работают с перегрузкой, в две смены, так как их посещают вдвое больше учеников.

Нурымбет Сактаганов осмотрел учебные помещения, побеседовал с педагогами и учащимися. Одной из главных тем встречи стала не только перегруженность учреждения, но и его техническое состояние. Часть здания дала осадку. Как выяснилось, при строительстве не были учтены особенности грунта: в паводковый период в основании скапливается вода, что со временем и привело к просадке. Этот вопрос требует безотлагательного решения.

– Необходимо провести комплексное обследование здания, выявить проблемные участки и провести ремонтные работы летом – в период каникул, чтобы не нарушать учебный процесс. Безопасность и комфорт учащихся – наш приоритет, – подчеркнул Нурымбет Сактаганов.

В данное время в посёлке Касым Кайсенов ведётся проектирование новой школы на

600 мест. Этот шаг позволит разгрузить существующие учреждения и обеспечить детям качественные условия для обучения в одну смену. Нурымбет Сактаганов отметил, что населённые пункты с активным приростом требуют системного подхода – строительство социальных объектов не должно превращаться в долгострой. Необходимо не только устранить последствия, но и тщательно планировать развитие инфраструктуры, учитывая реальные темпы роста посёлка.

ГОРИЗОНТЫ ДЛЯ ТВОРЧЕСТВА

Также в посёлке Касым Кайсенов недавно открыли новое здание детской музыкальной школы – современное, полностью оснащённое и уже готовое принимать учеников.

В церемонии открытия школы участвовал министр просвещения Казахстана Гани Бейсембаев. Вместе с символическими ключами от учебного заведения он вручил учащимся ключи и от школьного автобуса.

– В Казахстане ведётся работа по реновации, то есть модернизации всех школ в соответствии с современным стандартом «Комфортная школа». В рамках этой рабо-

ты будут модернизированы не только школы, но и детские сады, колледжи и школы искусств. Создание комфортной среды для всестороннего развития и становления наших детей успешными личностями остаётся приоритетным направлением государственной политики, – подчеркнул Гани Бейсембаев.

Восточный Казахстан – один из лидирующих регионов в стране по охвату детей дополнительным образованием – порядка 94% школьников имеют доступ к кружкам, секциям и студиям. Новая школа в посёлке Касым Кайсенов внесёт свой положительный вклад в эту статистику.

– На четвертом заседании Национального курултая Глава государства Касым-Жомарт Токаев акцентировал внимание на вопросах дополнительного образования, подчеркнув необходимость единства образования и воспитания в рамках программы «Адал азамат», особо отметив необходимость воспитания детей через дополнительное образование. Открытие школы искусств – это показатель работы нашего региона в данном направлении, – сказал аким ВКО Нурымбет Сактаганов.

Новое учебное заведение оснащено 14 современными кабинетами, приспособленными для занятий творчеством. А для выступлений и репетиций предусмотрен концертный зал на 126 мест.

– У нас несколько основных направлений: инструментальное, в которое входит обучение игре на народных казахских и русских инструментах, также на фортепиано, скрипке, виолончели, духовых и ударных. Есть театральное отделение, хореографическое, а также вокал. В штате 54 педагога,

основная часть – молодые выпускники вузов и колледжей по музыкальным направлениям и костяк опытных педагогов. Также у нас подписан меморандум о сотрудничестве с Восточно-Казахстанским училищем искусств имени народных артистов братьев Абдулиных, – рассказала заместитель директора по учебной работе детской музыкальной школы Жанар Жакупова.

ДОСТУПНОСТЬ И КОМФОРТ

В посёлке Касым Кайсенов Уланского района откроется новая поликлиника – строительные работы на завершающем этапе.

Объект станет важным звеном в медицинской инфраструктуре района и региона. Само здание уже построено, сейчас близятся к завершению вспомогательные работы – отделка, благоустройство прилегающей территории и подготовка подъездных путей.

Аким ВКО отметил значимость объекта для обеспечения доступности первичной медицинской помощи в сельской местности.

– Важно, чтобы люди и ра-

ботали, и получали качественные медицинские услуги в достойных условиях. В новой поликлинике предусмотрены лифты – это принципиальный вопрос доступности, особенно для пожилых людей и маломобильных граждан, – подчеркнул Нурымбет Сактаганов.

Ввод в эксплуатацию новой поликлиники позволит оказывать амбулаторную помощь жителям посёлка и близлежащих населённых пунктов на более высоком уровне.

– Штат сотрудников почти полон, осталось найти одного узкого специалиста. Учреждение рассчитано на приём 150 пациентов в смену. В поликлинике также будет функционировать дневной стационар на шесть койко-мест, – рассказал главный врач Уланской районной больницы Кайрат Оскенбаев.

Поликлиника станет ещё одним шагом в модернизации инфраструктуры здравоохранения ВКО, повысит уровень медицинского обслуживания и создаст комфортные условия труда для медицинского персонала.

Завершить строительные работы планируется летом текущего года.

#ЖЕНСКИЙ ФОРУМ

Qyzai: формула личного бренда

Ақерке Рағызбаева
ТОО «Казцинк»

В Усть-Каменогорске форум женских инициатив «Qyzai», организованный Ассоциацией «Женщины Усть-Каменогорска» при поддержке компании «Казцинк», объединил более 120 участниц со всего региона. Это важное событие дало женщинам возможность обменяться опытом, а также приобрести полезные знания.

– Мы уверены, что форум даст положительный эффект для развития туристической отрасли, медицинского туризма, общественного питания, сервиса. Выступят спикеры, которые сами прошли путь проб и ошибок, прежде чем стали успешными. Это очень ценно – услышать о живом опыте наших местных предпринимательниц, добившихся успеха в разных сферах бизнеса, – отметила председатель

Ассоциации «Женщины Усть-Каменогорска» Елена Березинская-Абилова.

Спикеры поднимали темы женского предпринимательства, построения карьеры, лидерства, формирования личного бренда, достижения жизненного баланса и финансовой грамотности. А на практической сессии участницы получили полезные инструменты – от использования искусственного интеллекта для дальнейшего развития до ораторского мастерства и тайм-менеджмента.

Организатор масштабного

форума – компания «Казцинк» – придерживается гендерного баланса в вопросах карьерного роста, заработной платы и социальных инициатив. За поддержку равных прав и возможностей для женщин и мужчин на производстве в 2022 году компания была признана одной из гендерно ориентированных компаний в Казахстане.

– Формат форума – необычный и живой, и это наша сознательная инициатива. Часто мероприятия проходят в формате круглых столов и скучных докладов, под кото-

рые все засыпают. Здесь – всё иначе. Участницы смогут напрямую общаться со спикерами, задавать вопросы, делиться своими мыслями и даже вместе с экспертами попробовать что-то создать. Мы не просто говорим, мы создаём мост между людьми и идеями, между опытом и вдохновением, – отметил управляющий директор по административным вопросам ТОО «Казцинк» Андрей Лазарев. – В компании работают 19 000 человек, из них 24% – женщины. И это учитывая специфику – тяжёлое промышленное производство. Если говорить о руководителях всех уровней, то у нас 27% – женщины. Это выше, чем в среднем по стране, и даже выше, чем во многих странах с прогрессивной практикой. Если честно, мы не делим сотрудников на мужчин и женщин. Мы создаём равные условия для роста и развития, и всё зависит от того, насколько человек сам стремится расти.

Во время форума были организованы стенды с про-

дукцией местных предпринимателей. На дефиле в фойе представили достижения казахстанской моды. Организаторы хотели продемонстрировать, чего уже смогли достичь женщины Восточного Казахстана.

– Я сегодня приглашена на этот форум в качестве основателя казахстанского бренда Cassak. Это восточно-казахстанский бренд одежды. В нашей области очень много женщин, которые делом и словом реализуют свои инициативы, делятся историями успеха. Поэтому сегодняшний форум для меня очень значим. Те, кто только начинают свой путь, – будь то в предпринимательстве или в общественной деятельности, – смогут услышать истории своих предшественниц, получить полезный опыт и мотивацию. Сегодня я расскажу о создании своего бренда, о запуске производства в Восточно-Казахстанской области. Поделюсь, с какими трудностями можно столкнуться и как их преодолевать, – отметила спикер Аяжан Ашимова.

#МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО

Алтай – наш общий дом

✍ Медиацентр «Altai-News»

📷 Жібек Нұрахмет

В рамках международного гастрольного проекта «Во все века» делегация из приграничного региона России посетила Восточно-Казахстанскую область, приняла участие в ряде мероприятий и представила собственную концертную программу, посвящённую 80-летию Победы.

На встрече с акимом ВКО Нурымбетом Сактагановым члены делегации обсудили вопросы сотрудничества и приоритетные направления взаимодействия, после чего продолжили свою работу согласно графику пребывания.

НЕРУШИМАЯ СВЯЗЬ

– Мы сотрудничаем с семьёй регионами Российской Федерации. Но с Алтайским краем у нас особенные отношения, потому что исторически и географически мы очень тесно связаны, – обратился к члену делегации заместитель акима ВКО Ербол Нургалиев. – Мы всегда очень тесно сотрудничали, и нам есть чему друг у друга учиться.

Он добавил, что Восточный Казахстан заинтересован в поддержании и развитии добрососедских отношений и остановился на нескольких ключевых направлениях, которые могли бы стать основой для взаимовыгодного межрегионального взаимодействия: промышленность, туризм, культура и спорт.

В свою очередь заместитель председателя правительства Алтайского края Виталий Снесарь поблагодарил за гостеприимство и выразил готовность сотрудничать во всех упомянутых сферах. Также он отметил, что Алтайский край был бы рад видеть Восточный Казахстан в качестве преемника на руководящем посту в Международном координационном совете «Наш общий дом – Алтай». В состав объединения входят Россия,

Монголия, Китай и Казахстан.

– Мы заканчиваем председательство в этом совете, – сказал Виталий Снесарь. – Теперь наступает время Восточно-Казахстанской области, если область готова эту инициативу подхватить.

ВО ВСЕ ВЕКА

В рамках визита в Восточный Казахстан члены делегации Алтайского края приняли участие в церемонии возложения цветов к мемориальному комплексу «Победа» в память о погибших воинах и героях Великой Отечественной войны.

– Мы очень рады, что цикл мероприятий к 80-летию Победы мы начинаем вместе с нашими коллегами из Алтайского края. Мы никогда не должны забывать подвиг предков, должны помнить об этой страшной войне, о том, какой ценой досталась победа. В регионе запланирован ряд мероприятий, приуроченных к юбилею Победы. Сегодняшняя акция – их начало, – отметил Ербол Нургалиев.

Вечером на сцене «Ертіс концерт»

была представлена концертная программа «Во все века». Зрители насладились выступлениями Алтайского государственного оркестра русских народных инструментов «Сибирь» имени Евгения Борисова и Государственного молодёжного ансамбля песни и танца «Алтай» имени Александра Березикова с участием солистов из Казахстана.

В зале «Ертіс концерт» звучали песни, написанные в годы войны и поднимавшие боевой дух солдат на фронте.

– Мы выражаем благодарность известному творческому коллективу, посетившему нашу страну. В целом, отношения между Казахстаном и Россией являются примером искренней дружбы, основанной на добрососедстве и духе союзничества. Поэтому мы это ценим и всегда рядом с вами, – подчеркнул Ербол Нургалиев, обращаясь к творческой делегации из Алтайского края, и адресовал им тёплые слова поздравления от имени акима Восточно-Казахстанской области.

Концерт посетили многие представители старшего поколения. На сцене прозвучали более 20 популярных пе-

сен военных лет. Также ансамбль песни и танца представил известный балет «Дом у дороги» на музыку В. Гаврилина по мотивам поэмы А. Твардовского.

– Нас тепло и радушно встречали полные залы не только в Талдыкоргане и Алматы, но и в Усть-Каменогорске. Совместное исполнение песни «День Победы» с нашими казахстанскими коллегами подарило невероятные эмоции. Я считаю, что это яркое проявление дружбы народов. Искусство не нуждается в переводе. Поэтому эта сила объединила и сблизила нас, – отметила заслуженный работник культуры Алтайского края Вера Климанова.

«Смуглянка», «Тёмная ночь», «Катюша», «Элия», «День Победы», «Солдатская полка», «Победная пляска» – это не просто широко известные народные песни, а произведения, которые в ожесточённых боях дарили солдатам надежду, вселяли веру в мирное будущее и пробуждали стремление к победе. Особое место занимают произведения, посвящённые защите блокадного Ленинграда – беспрецедентному уроку героизма для всего мира. Одно из них – «Петербургская серенада» Игоря Цветкова.

– Исполняя это произведение, я стараюсь передать слушателям боль и душевные переживания людей, которые испытали тяготы и страдания войны в те трудные дни. Среди зрителей бывают и те, у кого на глазах наворачиваются слёзы, кто особенно взволнован, – рассказал солист оркестра русских народных инструментов «Сибирь» Руслан Осипов.

Творческий концерт «Во все века», посвящённый 80-летию Победы, подарил жителям Усть-Каменогорска трогательный вечер воспоминаний о минувших днях.

Предстоящей осенью творческие коллективы Восточно-Казахстанской области планируют ответную поездку в Российскую Федерацию с концертными выступлениями. Это шаг, направленный на дальнейшее укрепление культурных связей.

#КОНКУРС

Идеи на миллион

✍ Арайлым Орсаринова, Таир Сапаргалиев

📷 Ермек Жиенбеков

В Усть-Каменогорске состоялся традиционный областной турнир среди студентов и школьников «Я – предприниматель», организованный Усть-Каменогорским колледжем экономики и финансов Казахстанско-Американского свободного университета, областным управлением образования и Палатой предпринимателей ВКО.

Цели конкурса – стимулирование учащихся средних общеобразовательных школ и студентов, обучающихся в учреждениях технического и профессионального образования региона, к занятиям любимым делом и овладению профессией, способной приносить реальный доход, а также выявление их потенциала и способностей к ведению бизнеса.

В этом году в турнире помимо представителей областного центра участвовали студенты 13 колледжей и 14 школ из четырёх районов ВКО. Всего на конкурс поступили 62 заявки, из них 23 командные и 39 индивидуальных. 31 проект представлен на казахском языке, 31 – на русском.

– Мы с моим одноклассником Нуркеном Алибековым подготовили проект в номинации «Туризм», в частности «Развитие туризма через возрождение искусства работы с ловчими птица-

ми». Наша цель – привлечь туристов в регион через возрождение древних традиций. К примеру, в селе Бозанбай, где мы живем, уже несколько лет проходят чемпионаты областного и республиканского уровней с участием и использованием ловчих птиц. Там я стала победителем и призёром. С восьми лет меня приобщил отец к искусству работы с ловчими птицами. У меня есть двухлетний беркут по кличке Мұзбалак. Так как я занимаюсь этим делом и освоила все тонкости обращения с ловчими птицами, считаю целесообразным рассмотреть пути своего дальнейшего развития параллельно с туризмом, – сказала участница турнира Айзере Маркс (на фото).

Турнир проходил по десяти номинациям, таким как «Социальное предпринимательство», «Торговое дело», «Сфера услуг», «Производство», «Шоу-бизнес, культура и творчество», «Технологическое предпринимательство и интеллектуальные технологии» (инновационная высокотехнологичная идея), «Образование, связь, информация и цифровые технологии», «Медицина и технологии здравоохранения», «Туризм», «Экология и технологии ресурсосбережения».

Участники презентовали свои актуальные, креативные и инновационные

проекты. Экспертная группа, состоящая из местных предпринимателей, проанализировала и оценила защищаемые бизнес-проекты в каждой номинации.

– Я участвую как член экспертной коллегии по номинациям «Социальное предпринимательство» и «Шоу-бизнес, культура и креативные индустрии». В этой роли выступаю во второй раз. Отличные проекты! Сколько у нас есть талантливых, одарённой молодёжи. Как прекрасны современные, креативные взгляды и идеи молодёжи в «Бьюти-сфере»! На мой взгляд, очень важно поддерживать инициативы студентов и учащихся, уделять им внимание, – говорит член экспертной коллегии, руководитель Академии красоты «НК» Назым Калымжанова.

По словам организаторов, традиционный турнир, проходящий с 2016 года, придаст новый импульс молодёжи региона, исполнению их желаний. Кроме того, это уверенный шаг к реализации их бизнес-идей в будущем. По решению экспертной коллегии, лучшие проекты и их авторы получают путёвку на республиканский турнир. Победители в номинациях, все участники и их научные руководители будут награждены специальными дипломами и сертификатами.

#ФОРУМ

Единство в труде

✍ Арайлым
Орсаринова,
Дамир Омаров
📷 Жібек Нұрахмет

2025 год Глава государства Касым-Жомарт Токаев объявил Годом рабочих профессий. Эта инициатива направлена на повышение значимости рабочих профессий и привлечение молодёжи в эту сферу. В Казахстанско-Американском свободном университете состоялся областной молодёжный форум «Единство в труде: Год рабочих профессий».

Работа форума была выстроена на основе ключевого принципа «Рабочие специальности – основа развития страны, а человек труда – опора общества». Главная цель мероприятия – содействие формированию культуры безопасного труда и позитивного отношения к рабочим профессиям среди молодёжи, особенно студентов. Организаторами форума выступили представители областного общественного объединения «Ассамблея жастары». В рамках встречи обсуждалась роль рабочих профессий в развитии общества, укреплении национального единства и построении инклюзивного будущего.

– Мы проводим этот форум совместно с недавно созданной студенческой ассамблеей. Нам удалось собрать порядка двухсот студентов из

разных учебных заведений. Основная задача – донести до молодёжи, почему 2025 год объявлен Годом рабочих профессий, какова значимость рабочих специальностей для экономики страны, почему важно выбирать именно эти профессии и какую ценность они будут представлять в будущем. Через такие встречи мы стремимся воспитывать уважение к труду и формировать правильные ориентиры, – рассказал заместитель председателя ОО «Ассамблея жастары» по ВКО Берик Сарсеков.

В качестве спикеров были приглашены ведущие специалисты крупных промышленных предприятий города, учителя казахского языка и литературы, а также председатели студенческих ассамблей колледжей и университетов ВКО, которые выступили с докладами.

– В ходе этого форума я выступила с докладом на тему «Язык и воспитание –

духовная опора человека труда» – пришла поделиться мнением с молодёжью. Язык – это наш основной инструмент, отражающий сущность нашей нации. Говорят, что нация, потерявшая свой язык, исчезает, поэтому сегодня я хочу подчеркнуть для этой молодёжи, что язык – это наше будущее, история нашего прошлого и отражение нашего настоящего, – поделилась одна из спикеров Куралай Камалиева, учитель казахского языка и литературы средней школы №20 имени А. Байтурсынова.

Участники областного молодёжного форума «Единство в труде: Год рабочих профессий» в формате свободного микрофона задали спикерам волнующие их вопросы и получили соответствующие ответы. Молодёжь проявила особый интерес и активно участвовала в диалоге, обмениваясь мнениями.

#ПРОФОРИЕНТАЦИЯ

В гостях у энергетиков

✍ Дмитрий Чжан
📷 Жібек Нұрахмет

Школьники Усть-Каменогорска побывали в гостях у работников Согринской ТЭЦ.

В рамках реализации Плана мероприятий в Год рабочих профессий в Восточно-Казахстанской области организуют профориентационные встречи для будущих выпускников школ Усть-Каменогорска.

В этот раз школьники посетили Согринскую теплоэлектроцентраль, где узнали об особенностях работы энергетиков и о привилегиях, которые предоставляются сотрудникам предприятия.

– Работа очень серьёзная, сложная, но в то же время интересная. Ты полностью погружаешься в эту работу и отдаёшь себя всего ей. Сейчас начинается летняя ремонтная компания. Мы готовимся к отопительному сезону, поэтому нас ждёт масштабный ремонт электродвигателей. А сегодня школьникам покажем технологический принцип ремонта станций, познакомим с электрооборудованием. У нас есть что показать,

– рассказал заместитель начальника электрического цеха по ремонту Согринской ТЭЦ Владимир Чернов.

Школьникам было интересно узнать, как функционирует предприятие, в каких условиях работают сотрудники, соблюдают ли технику безопасности.

Никита Потапов проходит производственную практику на ТЭЦ.

– На данном мероприятии есть карьерный рост. Я сюда пришёл работать дежурным электромонтёром. В будущем планирую стать дежурным инженером электростанции. Выпускникам хочу сказать, чтоб не сомневались: здесь и по зарплате не обижают, и карьерный рост имеется, – поделился практикант.

Общаясь со школьниками, Никита отметил: если молодой человек хочет выбрать профессию, работу, которая будет цениться во все времена, то пусть приходит на ТЭЦ.

#БЛАГОТВОРИТЕЛЬНОСТЬ

Поддержка, меняющая судьбы

Воспитанники детских домов Восточно-Казахстанской области осваивают рабочие специальности, участвуя в проекте благотворительного фонда «Samruk-Kazyna Trust».

Месяц назад в Казахстане стартовал благотворительный проект «Samruk Umiti», призванный помочь подросткам, оставшимся без попечения родителей, с выбором профессии и будущего. Об этом рассказали в благотворительном фонде «Samruk-Kazyna Trust», который является единым оператором благотворительности Группы компаний «Самрук-Казына».

В проекте участвуют сто подростков из Восточно-Казахстанской и Павлодарской областей – регионов, где особенно остро стоит проблема профподготовки среди воспитанников детских домов. От ВКО принимают участие около 50 детей из центра «Умит» и детской деревни семейного типа города Усть-Каменогорска.

Каждый участник получает сопровождение куратора, который помогает определить сильные стороны ребёнка и выбрать направление обучения. Программа предлагает знакомство с востребованными техническими профессиями – от электромонтёра и слесаря до оператора связи и машиниста электровоза. Подростки

будут посещать колледжи и предприятия, где смогут увидеть, как выбранная профессия реализуется в жизни.

Помимо этого, ребята пройдут курсы по финансовой грамотности, управлению личными ресурсами и развитию уверенности в себе, что является важной частью подготовки к самостоятельной жизни. На занятиях по финграмотности подростки учатся распределять личный бюджет: например, во время практических заданий в супермаркете им нужно уложиться в недельный лимит.

– Мы хотим, чтобы эти дети не просто получили знания, но и почувствовали, что у них есть шанс на достойное будущее, чтобы они сами осознанно выбрали профессию и уверенно шли к своей цели, – прокомментировала генеральный директор фонда «Samruk-Kazyna Trust» Альфия Адиева.

После окончания программы участникам помогут с трудоустройством на предприятиях «Самрук-Казына».

Фонд «Samruk-Kazyna Trust»

#ВОЛОНТЁРЫ

Служение добру как образ жизни

📷 «Рудный Алтай»

В Восточно-Казахстанской области продолжают активно развивать волонтерство. В 2024 году волонтеры региона провели более 685 мероприятий, охватив около 5,2 тысячи человек. Об этом на брифинге в Региональной службе коммуникаций сообщил директор Молодёжного ресурсного центра ВКО, руководитель областного фронт-офиса волонтеров Айдос Адильбеков.

Одним из ярких примеров стал февральский марафон помощи, когда волонтеры организовали более 50 акций по оказанию поддержки гражданам в морозные дни. В рамках экологической акции «Таза Қазақстан» были высажены 600 саженцев на горе «Қазақстан» в Усть-Каменогорске и более 22 тыс. сеянцев в Асубулакском

лесном хозяйстве Уланского района. За время акции эко-волонтеры провели более 280 мероприятий, в ходе которых собрали свыше 19 тонн мусора.

Особо стоит отметить работу фронт-офиса по оказанию гуманитарной помощи. В апреле 2024 года волонтеры собрали и направили более 20 тонн гуманитарных

грузов пострадавшим от наводнения в Северо-Казахстанской области.

Ключевым достижением стало утверждение дорожной карты по развитию волонтерства на 2024–2026 годы, что даст новый импульс развитию этой сферы в регионе. В рамках государственной поддержки акиматами Глубоковского и Зайсанского районов были реализованы несколько проектов на сумму 3,5 млн тенге.

Волонтерскую деятельность восточноказахстанцев активно популяризируют в медиапространстве. В 2024 году были опубликованы более 750 материалов в СМИ, включая телевидение, газеты, новостные сайты и социальные сети.

Роль волонтеров в жизни региона трудно переоценить. В Восточно-Казахстанской области сегодня действуют более двух тысяч волонтеров из 37 неправительственных организаций и 13 инициативных групп. Их активность и преданность делу способствуют формированию сильного и сплочённого общества.

#ПРИОРИТЕТЫ

Восточный Казахстан – кузница специалистов

✍ Арайлым Орсаринова,
Елизавета Седых
📷 Жібек Нұрахмет

В рамках Года рабочих профессий, объявленного по инициативе Главы государства Касым-Жомарта Токаева, члены Совета сенаторов при Сенате Парламента Республики Казахстан посетили Восточно-Казахстанскую область, чтобы изучить актуальные вопросы представителей рабочих профессий. Глава региона Нурымбет Сактаганов рассказал членам Совета о работе, проводимой в данном направлении.

Гости из Астаны в ходе поездки по региону провели совещание в областном акимате, встретились с местными жителями, рабочими, выслушали их вопросы и предложения, обменялись мнениями о перспективах технических и инженерных специальностей.

РАЗВИТИЕ КОМПЕТЕНЦИЙ

В настоящее время обеспечение рынка труда необходимыми кадрами является одним из основных приоритетов в ВКО. Это не просто статистика, а залог развития страны. Совместно с крупными предприятиями региона утверждён комплексный план, направленный на повышение престижа рабочих профессий.

– В 38 колледжах области обучаются около двадцати тысяч студентов. Из них порядка пяти тысяч выпускников трудоустраиваются по своей специальности, и этот показатель составляет 86,6%, – отметил глава региона на встрече с

членами Совета сенаторов.

В регионе функционируют центры компетенций при пяти колледжах. Один из них уже прошёл международную аккредитацию, ещё один аккредитуют в текущем году. Для молодёжи в сельской местности запущены мобильные учебные центры, обеспечивающие доступность образования.

В области также развивается система дуального обучения. На сегодняшний день налажено партнёрство между 27 колледжами и 448 предприятиями, более пяти тысяч студентов проходят профессиональную практику на производстве. Это позволяет молодёжи совершенствовать свои навыки в реальной среде и быть конкурентоспособной на рынке труда.

Член Совета сенаторов, государственный деятель Куаныш Султанов высказал мнение, что промышленный потенциал Восточного Казахстана позволяет региону стать центром рабочих профессий. В продолжение темы было отмечено, что с 2025 учебного года в образовательных учреждениях региона будут введены новые рабочие специальности по таким направ-

лениям, как строительство, сельское хозяйство, авиация, энергетика и водный транспорт.

На совещании с членами Совета сенаторов обсуждались также вопросы льготного ипотечного кредитования для специалистов в сфере энергетики. Ожидается, что в рамках программы «Наурыз жұмыскер» работники, трудящиеся на предприятиях и в учреждениях страны, получат жильё. К слову, первая одобренная заявка по данной программе принадлежит специалисту из Восточно-Казахстанской области.

МОЛОДЁЖНЫЙ АВАНГАРД

Столичная делегация посетила несколько учебных заведений области для ознакомления с инновационным потенциалом. В их числе Усть-Каменогорский высший политехнический колледж, который считается флагманом технического образования на Востоке.

В настоящее время в колледже обучаются около 1 200 студентов. Среди них более 500 молодых людей постига-

ют тонкости своей профессии на практике. Это стало возможным благодаря дуальной системе обучения, которую внедрил колледж. Учебное заведение наладило тесные связи с промышленными предприятиями региона и создало все условия для того, чтобы студенты как можно раньше начали получать опыт работы.

Особую роль в развитии профессионального образования играет проект «Worldskills Kazakhstan». Студенты колледжей находятся в авангарде этой инициативы. Члены Совета сенаторов ознакомились с IT-центром, лабораторией беспилотников, кабинетами электроники и теплотехники учебного заведения.

– Усть-Каменогорский высший политехнический колледж является важным центром не только подготовки профессиональных кадров, но и выпуска конкурентоспособных специалистов. Достижения колледжа следует использовать в качестве примера для других регионов. Пришло время поднять статус трудящихся и сделать так, чтобы они гордились собой, – заявила Гульжан Каргусова, член Совета сенаторов.

Встреча переросла в неформальную беседу. В открытой дискуссии приняли участие студенты, преподаватели и руководители других колледжей региона.

– Трудолюбивый человек никогда не останется позади. Главное – быть преданным своей профессии. А государство сегодня создаёт все условия для молодёжи, – подвели итог участники встречи.

ПЕРЕДОВИКИ ПРОИЗВОДСТВА

Члены Совета сенаторов посетили ряд производственных объектов в Восточном

Казахстане. Для них организовали экскурсию по цехам «Ульбинского металлургического завода». Мощность предприятия составляет 200 тонн урана в год, также здесь выпускают компоненты теплоносителей. Гостям была предоставлена информация о наиболее престижных рабочих профессиях на заводе.

– Нам было приятно видеть специалистов, которые в совершенстве овладели тонкостями производственной работы и с самоотдачей и большой ответственностью выполняют возложенные на них обязанности. Я уверен, что в таких отраслях работает много семейных династий. Эти люди останутся ярким примером преданности и любви к своему делу, – отметила член Совета сенаторов Бирганым Айтимова.

Делегация также ознакомилась с работой корпорации «Восток-Молоко» – отечественного предприятия, выпускающего более ста наименований молочной продукции, в том числе пастеризованное молоко различной жирности, сметану, сыры, масло, творожные изделия, топленое масло. В состав корпорации входят четыре частных фермы, которые производят натуральную сельскохозяйственную продукцию.

Ежегодно руководство компании уделяет большое внимание увеличению объёмов производства и объёмов экспорта. Сегодня большая часть производственных процессов на молочном заводе автоматизирована и роботизирована, что в свою очередь сокращает временные и трудовые затраты.

В настоящее время здесь трудятся около 1 200 человек, из которых 420 – рабочие.

#ТРУДОУСТРОЙСТВО

Карьерный маршрут для молодёжи

✍ Медиацентр «Altai-News»

В Восточном Казахстане молодёжи предлагают много возможностей для профессионального образования, трудоустройства и совершенствования. Каждую неделю в регионе проходят несколько мероприятий, призванных направить устремления молодого поколения в русло созидательного и успешного труда.

ВОСТРЕБОВАНЫ ВСЕГДА

В Усть-Каменогорске в рамках проекта «Жастарға жұмыс» состоялась ярмарка вакансий, организованная Восточно-Казахстанским областным филиалом молодёжного крыла «Жастар рухы» при партии «Аманат». В ней приняли участие более 30 работодателей и студенты старших курсов местных учебных заведений. Им были предложены более двух тысяч вакансий от городского центра карьеры.

– Данная ярмарка была организована в рамках Года рабочих профессий. В этом направлении у нашей партии есть специальная программа

«Работа для молодёжи». Это большая поддержка и помощь выпускникам колледжа и университета в этом году. Очевидно, что рабочие профессии всегда востребованы, – прокомментировала председатель молодёжного крыла «Жастар рухы» Қорлан Тұғамбаева.

МАЛЕНЬКИЕ ШАГИ К БОЛЬШИМ РЕЗУЛЬТАТАМ

18 апреля в Усть-Каменогорске состоялся карьерный семинар – практико-ориентированный тренинг, объединивший студентов, молодых специалистов и тех, кто находится в

поиске новых карьерных горизонтов. Участники получили не только мотивацию, но и действенные инструменты для самореализации и профессионального роста.

Председатель Регионального совета деловых женщин НПП РК «Атамекен» по ВКО Елена Березинская-Абилова поделилась историей своего карьерного пути – от первых шагов в продажах до руководящих должностей и собственного бизнеса. Её рассказ вдохновил участников на смелые действия, напомнив, что даже ошибки – это часть роста. Бизнесвумен подчеркнула важность веры в себя, умения адаптироваться к изменениям и никогда не бояться брать на себя ответственность.

Руководитель психологической службы ВКТУ имени Д. Серикбаева Нургул Жарасбаева подробно остановилась на внутренних установках, которые часто мешают людям успешно

пройти собеседования или даже просто начать искать работу. Участники узнали, как справляться с синдромом самозванца, неуверенностью в себе и страхом провала. Тренинг включал интерактивные упражнения, направленные на повышение самооценки и осознанности.

Завершила воркшоп руководитель корпоративного центра обучения предприятия «Усть-Каменогорская ТЭЦ» Наталья Слабодчикова. Она рассказала о практических инструментах тайм-менеджмента и их применении в повседневной жизни. Участники узнали, как грамотно расставлять приоритеты, избегать выгорания и выстраивать баланс между личной жизнью и карьерой. Особый акцент был сделан на техниках «быстрой победы» – маленьких, но регулярных шагах к большим результатам.

#ПОДРОБНОСТИ

Деловая повестка Востока: идеи, бренды, вызовы

✍ Дана Нагиева
📷 Пресс-служба ПП ВКО

Генеральный консул и атташе по торгово-экономическим вопросам Венгрии побывали в Восточном Казахстане с целью налаживания делового сотрудничества. Предприятия ВКО принимают участие в ежегодном форуме машиностроителей Казахстана. Пути развития национальных брендов региона и повышения их узнаваемости на внутреннем и мировом рынках обсудили в Палате предпринимателей ВКО. Частные медицинские организации высказали свою позицию касательно нововведений в Налоговый кодекс, предложенных Правительством. У бизнеса возникли вопросы по оформлению санитарных книжек в электронном виде.

ДЕЛОВЫЕ СВЯЗИ

В Палате предпринимателей Восточно-Казахстанской области (ПП ВКО) состоялась встреча с делегацией из Венгрии.

Генеральный консул Венгрии Саболич Карой Сёке и атташе по торгово-экономическим вопросам Тибор Иштван Ковач приехали для поиска точек соприкосновения и налаживания сотрудничества с Восточным Казахстаном.

Как сообщил Саболич Карой Сёке, в Казахстане работают 36 венгерских компаний.

– Предприниматели страны заинтересованы в инвестициях в Казахстан и готовы к совместной работе, – отметил он.

Представителей Венгрии заинтересовал потенциал Восточно-Казахстанской области: агросфера, туризм, торговая отрасль. Также Тибор Иштван Ковач сообщил, что венгерское правительство поддерживает бизнес-инициативы и инвестиционные проекты.

По словам заместителя директора по экономическим вопросам ПП ВКО Сакена Абдуллина, с делегацией достигнута договорённость о взаимном сотрудничестве.

– Планируется подготовить предварительную информацию о перспективных направлениях развития, найти точки соприкосновения для предпринимателей двух стран, – рассказал Сакен Абдуллин.

ФОРУМ МАШИНОСТРОИТЕЛЕЙ

Казахстанские и зарубежные производители представят свою продукцию и новейшие разработки на международной выставке «Kazakhstan machinery fair 2025», которая проходит в рамках форума машиностроителей в столичном МВЦ «ЭКРО» с 23 по 25 апреля 2025 года.

На заседании совета машиностроения ПП ВКО обсудили возможности ежегодного форума машиностроителей Казахстана и перспективы сотрудничества в регионе. Компании Восточного Казахстана, которые уже не первый раз будут участвовать в таком мероприятии, поделились опытом и успешными кейсами, сообщили в пресс-службе ПП ВКО.

На форуме будут обсуждаться вопросы реализации Комплексного плана развития машиностроения, роль зарубежных партнёров в развитии отрасли, а также актуальные тенденции роботизации и цифровизации промышленности, подготовка кадров для машиностроительной отрасли. Особое внимание будет уделено развитию базовых производств, перспективам железнодорожного, сельскохозяйственного, нефтегазового машиностроения и автомобилестроения.

Регистрация участников Форума машиностроителей Казахстана – на сайте Smkz.kz

КАК ПРОДВИНУТЬ БРЕНД?

Как сообщили в пресс-службе ПП ВКО, в палате обсудили пути развития национальных брендов Восточного Казахстана и повышения их узнаваемости на внутреннем и мировом рынках.

В регионе много продукции, которую знают во всём мире, но, к сожалению, товаропроизводители не пользуются таким правом собственности, как географическое указание.

Как рассказал руководитель отдела по правам интеллектуальной собственности Департамента юстиции ВКО Елжас Кайдаров, в регионе зарегистрированы всего семь наименований продукции в соответствии с требованиями географических указаний: «Тугылское рыбное филе», «Катон-Карагайский натуральный мёд», «Восточно-Казахстанская медовуха», «Шемонаихинский хлеб», «Курчумское рыбное филе», «Алтайская форель», «Восточно-Казахстанское масло сладко-сливочное».

– Для коммерциализации продукции разработан план мероприятий, согласно которому будет поэтапное продвижение бренда «Катон-Карагайский натуральный мёд», – сказал Елжас Кайдаров.

Как один из этапов привлечения широкой аудитории и узнаваемости продукции на рынке предложено включить производственные точки, где выпускают товары, в туристические маршруты региона.

По словам специалистов Управления предпринимательства и индустриально-инновационного развития ВКО, по Катон-Карагайскому району разработаны 14 маршрутов, по остальным районам ещё 38. Туроператорам предложат включить точки производства «Катон-Карагайского натурального мёда» в свои маршруты.

Кроме этого, продвижение товаров осуществляется через торговые сети, ярмарки и электронные платформы. Однако на маркетплейсах есть некоторые сложности с продажами.

– На многих площадках продажи нулевые. На платформе Kaspi, где активно идёт торговля, количество позиций ограничено. У перекупщиков продукции много площадей, а производителей не дают варианты. Такой вот парадокс, – поделился глава крестьянского хозяйства «Мёд Алтайский» Алексей Касымбаев (на фото).

Заместитель директора по правовым вопросам ПП ВКО Айжан Жангирханова выразила позицию палаты о том, что у предпринимателей, которые продвигают свою продукцию, занимающуюся защитой интеллектуальной собственности, брендируют продукцию, состоящую в государственном реестре, являющуюся победителями конкурса «Лучший товар Казахстана», должны быть привилегии.

– Успешная коммерциализация проекта требует коллективных усилий, совместной проработки многих вопросов, при тесном взаимодействии государства и бизнеса, – подчеркнула Айжан Жангирханова.

СПОРЫ ОБ НДС

Частные медицинские организации Восточного Казахстана не поддерживают нововведения по налогу на добавленную стоимость (НДС) и корпоративному подоходному налогу (КПН), которые предлагает Правительство Казахстана, сообщили в пресс-службе ПП ВКО.

– Если ставка будет введена, то медицинские услуги вырастут на 30–40%. Вся нагрузка ляжет на плечи пациентов, потому что оказываются услуги, а не реализуется товар, где можно взять в зачёт НДС. Эта глобальная проблема коснётся здоровья населения и откинет назад выявление заболеваний на ранних стадиях. Люди снова будут обращаться за медицинской помощью только в крайних случаях, что чревато запущенностью и осложнениями, – высказались представители отрасли на встрече в ПП ВКО.

По словам директора клинико-диагностической лаборатории «Олимп» Ержана Джекупова, в Усть-Каменогорске первичную медико-социальную помощь оказывают только три полноценных поликлиники, основную массу пациентов обслуживают частные больницы.

– Примерно 84% населения вернутся в государственные поликлиники, но с таким потоком они не справятся. У государства увеличатся расходы на финансирование в рамках гарантированного объёма бесплатной медицинской помощи. Более того, все дорогостоящие услуги оказываются частными организациями на субподряде. Государство не вытянет новые технологии. Но и мы не сможем своевременно следовать современным требованиям, поскольку будем ограничены в развитии, – считает Ержан Джекупов.

В настоящее время предприниматели готовят соответствующее коллективное обращение в Правительство, передаёт пресс-служба ПП ВКО.

ЦИФРОВИЗАЦИЯ ДОШЛА НЕ ДО ВСЕХ...

У предпринимателей ВКО из сферы торговли возникли вопросы с оформлением санитарных книжек, полученных в текущем году. Работники, которые проходили медицинский осмотр, получили результаты в виде бумажной справки, как было ранее. Об этом они рассказали на встрече с представителями Департамента санитарно-эпидемиологического контроля Восточно-Казахстанской области (ДСЭК ВКО), сообщают в пресс-службе палаты.

Как сообщила руководитель отдела контроля за объектами питания ДСЭК ВКО Гульнар Калибасова, с 1 января 2025 года в стране введён электронный формат личных медицинских книжек.

– Медицинские организации, осуществляющие медицинскую деятельность и зарегистрированные в информационной системе «Система ресурсами управления» (ИС СУР), независимо от форм собственности должны формировать справку в электронном виде, – напомнила Гульнар Калибасова.

По её словам, в ВКО медицинские организации готовы выдавать справки в электронном формате. Но если у работника есть собственная книжка и срок медосмотра ещё не истек, то проходить его заново не требуется.

Специалисты также проинформировали, что даже если выдано бумажное заключение, то впоследствии данные должны быть внесены медицинской организацией в систему ИС СУР.

Предприниматели могут проверить актуальность медицинских книжек своих сотрудников через портал трудовых ресурсов Enbek.kz. А работники должны получить результаты медицинского осмотра и данные о личной медицинской книжке через сервис E-Densauyk в мобильном приложении «eGov-mobile», а также SMS-оповещение с номера 1414.

В ДСЭК ВКО просят предпринимателей обращаться в департамент, если всё-таки данные не внесены в систему ИС СУР.

Заместитель директора по правовым вопросам Палаты предпринимателей ВКО Айжан Жангирханова предложила по итогам встречи составить списки медицинских организаций, которые пока не оформили санкнижки в электронном формате, и направить их в ДСЭК ВКО для дальнейшей работы.

– Предприниматели и их работники рискуют быть оштрафованными, – предупредила она.

Также владельцы магазинов у дома обратили внимание на несоблюдение правил маркировки на государственном языке ввезённых в страну товаров.

– При приёме товаров не всегда успеваем проверить сразу маркировку, почему мы должны нести за это ответственность? – возмутились субъекты бизнеса.

Руководитель отдела контроля за требованиями технических регламентов ДСЭК ВКО Алёна Кравченко пояснила, что департаментом осуществляется контрольный закуп товаров. Ответственность за маркировку несёт поставщик, но предприниматели не должны брать товар, не соответствующий установленным правилам и регламентам. Хранение и приём такого товара запрещается.

– В таких случаях необходимо либо вернуть продукцию, либо маркировать её самостоятельно. Часто поставщики вместе с товаром прилагают специальные стикеры с переводом текста, – сказала Алёна Кравченко.

#ТАЗА ҚАЗАҚСТАН

Мы в ответе перед планетой

✍ Подготовила Дана Нагиева

📍 Министерство экологии и природных ресурсов РК, «Рудный Алтай»

Итоги экологического фестиваля подвели в Казахстане. Как стало известно, каждый третий казахстанец принял участие в экологических инициативах 2025 года, в том числе жители ВКО. А Восточно-Казахстанский технический университет имени Д. Серикбаева на фестивале был удостоен номинации «Зелёный университет».

ЭКОФЕСТИВАЛЬ

21 апреля 2025 года в Астане состоялся экофестиваль с участием Главы государства, в рамках которого были организованы выставочные и интерактивные зоны для демонстрации инновационных экологических проектов. Мероприятие было посвящено итогам первого года реализации инициативы «Таза Қазақстан» и собрало волонтеров, активистов, стартаперов, представителей вузов и крупных промышленных предприятий страны. Об этом подробно рассказали в Министерстве экологии и природных ресурсов Республики Казахстан.

Президент страны Касым-Жомарт Токаев в своём выступлении подчеркнул особую значимость проводимого фестиваля.

— Год назад мы все вместе запустили проект «Таза Қазақстан». Хочу выразить искреннюю благодарность всем, кто с первого дня принимает активное участие в этой общенациональной акции. Отрадно видеть среди участников увлечённых и талантливых молодых людей. Сегодня в каждом уголке нашей страны вы усердно трудитесь на благо общества. Это пример для других. Как Глава государства я всегда буду поддерживать вас! — сказал Касым-Жомарт Токаев.

Семь выставочных зон фе-

По направлению «Зелёные технологии» Международным центром зелёных технологий и инвестиционных проектов были организованы девять выставочных зон.

«TabQorTech» — экодрон для мониторинга лесов и их восстановления. Беспилотник патрулирует лесные массивы в реальном времени, выявляя незаконные вырубки и другие угрозы экосистемам. Ещё одна уникальная функция — автономная посадка деревьев: дрон разбрасывает биоразлагаемые капсулы с семенами и питательными веществами, обеспечивая высокую приживаемость саженцев даже в засушливых регионах.

Мобильный комплекс «Smartecofield» позволяет быстро устранять последствия нефтеразливов, сокращая срок очистки почвы с 12–15 месяцев до 1–2 месяцев и не нанося вреда экосистеме.

— Для «Bank RBK» огромная честь быть частью такого масштабного и значимого события, которое объединяет усилия государства, бизнеса и общества в деле защиты окружающей среды. Отрадно, что это не просто площадка для демонстрации экологических инициатив, это символ нового мышления и общей ответственности за будущее, — подчеркнула представитель генерального спонсора экофестиваля, председатель правле-

1,6 млн зелёных насаждений, приведены в надлежащее состояние более 5 тыс. объектов историко-культурного наследия, кроме того, очищены более 5,8 млн кв. метров площади вокруг рек, озёр и других водоёмов.

Напомним, в июне прошлого года для упрощения подачи заявок на решение проблем в городской среде и сфере экологии подключён чат-бот @TazaQazBot. Из поступивших на сегодня более 16 тыс. заявок решения приняты по 14,6 тыс. заявок.

В этом году министерством переданы в регионы более 300 тыс. единиц саженцев, а также запущен проект по оснащению 130 школ Астаны и Жезказгана контейнерами для раздельного сбора отходов.

Стоит отметить, что все участники экофестиваля смогли оставить экологические пожелания и предложения на «Дереве желаний», в том числе молодёжь из Восточного Казахстана.

Главным событием вечера стала церемония вручения наград лидерам и новаторам за значительный вклад в защиту окружающей среды. Совместно с Министерством культуры и информации Республики Казахстан были определены четыре номинации для награждения: «Үздік экологиялық стартап жоба», «Жасыл университет», «Экологическое просвещение и информирование», «Суды үнемдеп, болашақты сақта». Особое внимание было уделено волонтерам, благодаря которым экологическое движение обрело всенародный масштаб.

Победителем конкурса в номинации «Үздік экологиялық стартап жоба» стал проект «Faceplate». Это инновационная платформа для мониторинга и управления работой солнечных и ветровых электростанций в реальном времени.

В номинации «Жасыл университет» (Зелёный университет) победу одержал Восточно-Казахстанский технический университет имени Даулета Серикбаева. Учебное заведение было отмечено за активную реализацию экологических проектов, развитие образовательных программ в сфере устойчивого развития, а также за значительный вклад в формирование экологически сознательной молодёжи.

По итогам конкурса «Экологиялық білім үздігі» в номинации «Организация, дружественная к природе» победило КГУ «Общеобразовательная школа №16» отдела образования г. Темиртау Управления образования Карагандинской области.

В номинации «Экологическое просвещение и информирование» победитель — КГУ «Общеобразовательная школа

№7 отдела образования города Костаная» Управления образования акимата Костанайской области.

В конкурсе рисунков «Суды үнемдеп, болашақты сақта» победители определены следующим образом:

1 место — Бугаева Елизавета, общеобразовательная средняя школа №87 г. Караганда;

1 место — Галымжан Аружан, школа-гимназия №35 имени Хамита Ергалиева г. Атырау;

2 место — Бибитова Айзере, общеобразовательная средняя школа №69 села Жанаконь, Актюбинская область;

3 место — Шамильева Айла, школа-лицей №56 имени Ш. Карима г. Астана.

Вместо традиционных статуэток победители получили саженцы, символизирующие вклад каждого лауреата в сохранение природы.

Экофестиваль завершился гала-концертом с участием звёзд эстрады. Инициатива «Таза Қазақстан» — больше чем акция, теперь это образ жизни.

МАРАФОН СОБЫТИЙ

В рамках общенациональной инициативы «Таза Қазақстан» с 21 по 26 апреля по всей стране пройдут масштабные мероприятия. Тематическая неделя стартовала в Астане с республиканского экофестиваля. Теперь эстафету подхватили и регионы страны.

В течение недели под эгидой «Таза Қазақстан» в городах и сёлах будут организованы около 200 различных экологических мероприятий. Завершится неделя общереспубликанским субботником. В рамках масштабной акции по озеленению населённых пунктов планируется высадить 20 000 саженцев.

Следует отметить, экологические мероприятия в рамках инициативы «Таза Қазақстан» будут продолжены на постоянной основе, охватывая всё больше участников. Её главная цель — формирование устойчивой экологической культуры и ответственности, повы-

шение уровня экологической грамотности, а также внедрение современных подходов к управлению природными ресурсами.

Призываем всех граждан страны присоединиться к экологической инициативе и внести свой вклад в сохранение природы и улучшение экологического будущего Казахстана!

ЧИСТАЯ ТАВРИЯ

В Восточно-Казахстанской области активно реализуется программа «Таза Қазақстан»: проводятся всевозможные акции, челленджи, конкурсы и флешмобы. Недавно в Усть-Каменогорске были проведены «Чистые игры». В мероприятии приняла участие 21 команда — 80 активных и неравнодушных участников, которые соревновались не только в скорости, но и в сортировке и осознанном подходе к сбору отходов. Итого были собраны 280 мешков мусора, 186 кг крупногабаритного мусора, 265 кг старых покрышек.

В качестве примера стоит также привести субботник в селе Таврия Уланского района, в котором активное участие приняли более 200 человек — жители села, студенты, учителя, представители государственных органов и различных организаций. Участники очистили территорию от мусора, побелили стволы деревьев, очистили родники. Общественные места отдыха и обочины дорог также были очищены от мусора и приведены в порядок.

«Таза Қазақстан» — это не просто разовая акция, это важная инициатива, направленная на повышение ответственности каждого гражданина перед родной землёй. Сегодняшнее событие в селе Таврия — яркое тому подтверждение», — прокомментировали организаторы мероприятия.

Стоит отметить, что акция «Таза Қазақстан» проводится регулярно во всех регионах страны в весенний и осенний периоды. Цель — благоустройство населённых пунктов и повышение экологической осведомлённости.

стиваля были посвящены вторичной переработке — «Вторая жизнь отходов».

К примеру, проект «Kaz-StoneBox» предполагает производство мебели и контейнеров для раздельного сбора отходов из каменной бумаги — экологичного и водостойкого материала. Продукция прочна, долговечна, не боится влаги и полностью перерабатывается, являясь экологичной альтернативой дереву и пластику.

Компания «Technic Destroy» перерабатывает отработанные литий-ионные батареи и возвращает ценные металлы (литий, кобальт, медь) обратно в производство. Это уменьшает загрязнение окружающей среды и снижает зависимость от импорта сырья.

ния «Bank RBK» Наталья Акентьева.

В рамках фестиваля были подведены итоги Концепции развития экологической культуры «Таза Қазақстан».

Министр экологии и природных ресурсов РК Ерлан Нысанбаев отметил, что количество участников экологической инициативы превысило шесть миллионов человек — это практически каждый третий казахстанец. Общими усилиями были собраны 1,1 млн тонн мусора.

В регионах традиционными стали масштабные экологические мероприятия «Таза өлке», «Киелі мекен», «Жасыл аймақ», «Өнегелі ұрпақ», «Мөлдір бұлақ», в рамках которых очищены 1,8 млн га территорий, посажены порядка

#ЗАЩИТА ДЕТСТВА

Безопасность начинается с внимания

Генеральный прокурор Республики Казахстан Берик Асылыов: «Цифровая защита детей – первый шаг «SIM KIDS».

Защита детей – один из главных наших приоритетов. Глава государства отметил, что обеспечение безопасности детей, защита их прав, создание благоприятных условий для их гармоничного развития – наиважнейший приоритет государственной политики.

«По моему поручению выработаны предложения в Комплексный план по защите детей от насилия, профилактике суицидов и обеспечению их прав и благополучия на 2023–2025 годы, по ограждению несовершеннолетних от опасного влияния деструктивного контента в интернете, которые сейчас находятся в Правительстве. Со своей стороны мы уже приступили к их реализации», – сообщил генеральный прокурор Казахстана Берик Асылыов.

Так, в Алматы прокуратурой совместно с оператором связи «Tele2/Altel» запущен пилотный проект «SIM KIDS». Это специальная детская сим-карта, оснащённая функциями защиты от пропаганды суицида, порнографии, наркотиков, онлайн-казино и иных интернет-угроз.

С помощью этой карты родители смогут видеть, какие приложения использует ребёнок, ограничивать доступ к опасным сайтам, а также дозваниваться, даже если устройство переведено в беззвучный режим.

Проект вызвал большой интерес у родителей. После завершения тестирования детская сим-карта станет доступна для всех.

Работа по созданию безопасной среды для детей должна идти на опережение. Ребёнок должен быть защищён в цифровом пространстве от вовлечения в опасные игры суицидального характера, лудоманию, а также от любого негативного контента, способного нанести вред психике и исказить родительские ориентиры в его воспитании.

Важно помнить, что безопасность ребёнка начинается с внимания в семье. Взрослым стоит быть чуткими к изменениям в настроении детей, их кругу общения и увлечениям.

Генеральная прокуратура РК

#ИДЕОЛОГИЯ

Реформа доверия и правовой культуры

Концепцию по продвижению в обществе идеологии закона и порядка на 2025–2030 годы утвердили в Казахстане. Соответствующее Постановление принято Правительством, передаёт пресс-служба премьер-министра Республики Казахстан.

Документ направлен на продвижение в обществе высокого уровня правовой культуры и осознания гражданами важности соблюдения законов.

В частности, в концепции определено видение по продвижению в обществе идеологии закона и порядка, которое основано на анализе текущей ситуации в правовой культуре. При разработке концепции был учтён и международный опыт.

Документ предполагает активное гражданское участие в поддержании правопорядка, формирование негативного отношения к коррупции и теневым практикам.

Сегодня Казахстан активно проводит реформы, направленные на укрепление принципов законности и порядка, которые являются ключевым элементом концепции слышащего государства. Эта работа будет и далее продолжена.

В результате реализации главных направлений концепции планируется укрепить в обществе осознание верховенства Закона. В рамках этой работы будет и далее совершенствоваться законодательство. Документ предполагает реализацию мероприятий, направленных на повышение

правовой грамотности граждан и дальнейшее обеспечение доступности правосудия. Планируется организация обучающих мероприятий по повышению правовой грамотности граждан и применению этих знаний на практике. В частности, внедрение практики правового просвещения для студентов будет включать активное вовлечение молодёжи в различные формы обучения, направленные на развитие умений эффективно применять знания права в реальных ситуациях.

Предусматриваются меры по повышению эффективности сервисной модели деятельности государственных и правоохранительных органов с акцентом на профилактику правонарушений и службу населению, внедрение новых инструментов сотрудничества государства и общества, направленных на формирование культуры открытости государственных органов, запуск современных цифровых сервисов для граждан, в частности, развитие функционала электронного правительства открытых данных eGov, проведение общественного мониторинга закупок и другие. К этой работе будут активно подключаться НПО.

Также будет продолжена реформа кадровой политики, подготовка сотрудников полиции с проведением курсов повышения квалификации, учебно-методических сборов, укрепление принципа меритократии, развитие «soft skills» (*гибкие навыки. – Прим. ред.*), а также модернизация материально-технического оснащения. Предпо-

лагается расширение функций ситуационно-аналитического центра Министерства внутренних дел с помощью искусственного интеллекта для обработки больших данных: видеопотоки с камер (распознавание лиц и номеров), соцсети (мониторинг угроз), криминальная статистика (прогнозирование очагов преступности); оснащение оперативных служб программами для автоматического сопоставления улик и поддержки принятия решений следователями, а также обучение следователей работе с ИИ-инструментами, новым тактикам расследования (профайлинг, методики допроса, цифровая криминалистика). Планируется организация совместной с соседними государствами борьбы с транснациональной преступностью и обмен информацией.

В результате принятия комплексных мер предполагается, что в обществе произойдут положительные сдвиги в соблюдении законности и правопорядка, люди перейдут к более ответственному и сознательному подходу. Это значит, что каждый гражданин будет не только уважать права других, но и активно соблюдать правопорядок, что приведёт к общему улучшению дисциплины.

Кроме того, в результате принятых мер ожидается повышение доверия населения к государственным и правоохранительным органам. В целом, это всё должно привести к снижению числа правонарушений, улучшению качества обслуживания граждан и повышению экономической привлекательности и инвестиционной среды.

#ОПЕРАТИВНАЯ СВОДКА

Умные решения и сила человечности

✍ Дмитрий Чжан

📷 Департамент полиции ВКО

В Восточно-Казахстанской области полицейские предотвратили суицид и отыскали с помощью видеоаналитики пропавшего подростка.

УГОВОРИЛ ЖИТЬ

В полицию поступило сообщение о молодом человеке, намеревавшемся прыгнуть с балкона девятого этажа жилого дома в Усть-Каменогорске.

На место незамедлительно прибыл экипаж патрульной полиции батальона патрульной полиции Управления полиции г. Усть-Каменогорска в составе инспекторов Кайрата Ташкенбаева и Ерасыла Муратханова (*на фото*).

Один из сотрудников остался на улице для координации действий, второй поднялся на девятый этаж и начал переговоры с гражданином, находившимся уже за перилами балкона.

«Мужчина 25 лет находился в тяжёлом психоэмоциональном состоянии. В ходе диалога инспектору удалось установить доверительный контакт. Выяснилось, что гражданин страдает от зависимости и чувствует себя одиноким. Внимательно выслушав его, страж порядка начал говорить с ним о возможности начать всё сначала, о ценности человеческой жизни и о том, как важно не сдаваться, несмотря ни на что», – сообщили в ДП ВКО.

Внимательное и человеческое отношение Ерасыла Муратханова помогло уговорить усть-

каменогорца отказаться от рокового решения. Он самостоятельно вернулся на безопасную сторону балкона, после чего был передан врачам скорой помощи.

ИИ В ПОМОЩЬ

В областном центре Восточно-Казахстанской области сотрудники полиции с помощью системы видеоаналитики установили местонахождение 17-летнего подростка, который без ведома родителей прибыл из сельской местности в областной центр. Обеспокоенные исчезновением сына родители обратились за помощью в его розыске.

Для поиска в систему городского видеонаблюдения была загружена фотография несовершеннолетнего. В результате видеоаналитика зафиксировала его передвижение – одна из камер, расположенных на проспекте, помогла установить местонахождение юноши. Стражи порядка оперативно передали подростка родителям.

«Использование интеллектуальных систем видеонаблюдения с функциями распознавания лиц, трекинга и анализа транспортных потоков зарекомендовало себя как эффективный инструмент профилактики правонарушений и раскрытия преступлений по горячим следам», – прокомментировали в Департаменте полиции ВКО.

В Усть-Каменогорске полиция продолжает развивать систему «умного» видеонаблюдения. В общественно значимых местах областного центра планируется внедрить 300 видеокамер с функцией видеоаналитики, что позволит значительно повысить уровень общественной безопасности, укрепляя принцип «Закон и порядок» в регионе.

#КОНСТИТУЦИЯ

Начало новой эпохи

✍ Елизавета Седых
📷 Ермек Жиенбеков

В Усть-Каменогорске состоялась международная научно-практическая конференция «Обеспечение конституционной законности и правопорядка как гарант устойчивого развития правового государства», посвящённая 30-летию Конституции Республики Казахстан. Восточно-Казахстанский университет имени С. Аманжолова стал первым региональным вузом, который инициировал масштабную конференцию по данной тематике.

Во время конференции спикеры выступили с авторскими докладами о конституционной реформе и аспектах её реализации, конституционных основах трансформации государства и общества и на другие актуальные темы. Конституционная законность обеспечивает юридическую определённую и предсказуемость государственной политики. Это, в свою очередь, укрепляет доверие общества к власти, способствует инвестиционной привлекательности страны и формирует

условия для эффективного развития гражданского общества. Такой подход особенно важен в условиях глобальных вызовов и трансформаций, когда устойчивость институтов и соблюдение правовых норм становятся гарантами национальной безопасности и прогресса.

– Как вам известно, в 2022 году в Конституцию внесли огромное количество изменений и дополнений. Я принимала непосредственное участие в этом, была в составе рабочей группы, – поделилась профессор департамента частного права КазГЮУ имени М. С. Нарикбаева доктор юридических наук Сара Идрышева. – Очень отранно, что Восточно-Казахстанский университет первым из региональных вузов очень

достойно и на международном уровне решил обсудить проблемы трансформации конституционных норм и их реализации. Я думаю, что очень не хватает такого рода мероприятий, поскольку проблемы степени реализации конституционных новелл до сих пор не рассматриваются, есть лишь единичные работы моих коллег.

Участие в конференции приняли представители научного сообщества Казахстана и государственных ведомств, а также иностранные специалисты.

– Сегодня будет затронуто много вопросов о теории и практике применения норм Конституции, их воздействии на наше общество, – отметил со-

ветник генерального прокурора Талгат Адамов перед началом пленарного заседания. – Конституция определяет всю жизнедеятельность общества. Она устанавливает основные положения, в рамках которых принимают все законодательные акты.

В рамках конференции также состоялась церемония подписания меморандума о взаимопонимании между аппаратом Конституционного суда Республики Казахстан и ВКУ имени С. Аманжолова. По завершении конференции наградили победителей конкурса «30 лет Конституции – проверь себя!», который проходил на базе ВКУ и участниками которого стали три тысячи студентов.

Напомним, Конституцию Республики Казахстан приняли на общенациональном референдуме 30 августа 1995 года. А три года назад в стране была проведена реформа Конституции. Президент Касым-Жомарт Токаев отмечал, что реформа ознаменовала собой начало новой эпохи в истории страны, а изменения сделают основы государственного устройства Казахстана более прочными, откроют путь к развитию гражданского общества, укрепят взаимопонимание и национальный диалог. В итоге эти шаги будут способствовать повышению благосостояния народа и светлomu будущему страны.

#ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЕ

Курс на открытость

В Восточно-Казахстанской области произошли важные изменения в системе управления охотничьими угодьями: полномочия по их перезакреплению переданы от акимата уполномоченному государственному органу – Территориальной инспекции лесного хозяйства и животного мира. Этот шаг обусловлен вступлением в силу новых законодательных норм.

Как сообщили в местном исполнительном органе, сразу после перехода

компетенций Восточно-Казахстанское областное общественное объединение охотников и рыболовов подало заявку на перезакрепление десяти охотничьих хозяйств. 3 июля 2024 года уполномоченный орган пролонгировал договоры по этим участкам сроком на 25 лет.

В акимате Восточно-Казахстанской области при этом подчёркивают, что, несмотря на перераспределение полномочий, они продолжают контролировать соблюдение принципов законности и справедливости, исполнение норм охотничьего законодательства.

Что касается судебного спора с

участием охотобщества, в акимате пояснили, что причиной отказа в перезакреплении стало несоответствие предоставленных документов ряду требований: отсутствовали утверждённый план развития хозяйств на 2024-2025 годы и межхозяйственное охотустройство. Верховный суд Республики Казахстан подтвердил законность отказа, поддержав решения судов нижестоящих инстанций.

При этом важно отметить: срок действия прежних договоров истёк 24 июня 2024 года – следовательно, права заявителя нарушены не были. Комиссия также предоставляла возможность

для устранения замечаний и повторной подачи документов, однако заявитель предпочёл судебный путь.

Дополнительно следует учитывать, что с 21 мая 2024 года утратили силу прежние правила перезакрепления охотугодий, согласно Приказу министра экологии и природных ресурсов №107.

В акимате Восточно-Казахстанской области заявили о готовности к открытому и конструктивному диалогу с охотниками и всеми заинтересованными сторонами для совместной выработки эффективной модели управления охотресурсами региона.

#ТАРИФЫ

Эксклюзивные льготы для самарцев

В Восточно-Казахстанской области по акту надзора прокуратуры принят льготный тариф для отдельных категорий граждан.

Проведённым прокуратурой района Самар анализом законности в сфере жилищно-коммунального хозяйства установлено, что местным исполнительным органом в нарушение требований Экологического кодекса на протяжении длительного периода не принимались меры к установлению тарифа на сбор, транспортировку и захоронение твёрдых бытовых отходов.

Действовавший до вмешательства надзорного органа тариф ут-

верждён в 2013 году районным отделом ЖКХ самостоятельно.

По акту надзора данное нарушение устранено, решением маслихата района соответствующий тариф утверждён.

По инициативе прокуратуры в целях реализации права местных исполнительных и представительных органов по оказанию дополнительных мер социальной поддержки лиц из числа социально уязвимых слоёв населения при утверждении вышеуказанного решения предусмотрен перечень категорий граждан, имеющих право на льготы.

В частности, льготы на вывоз ТБО в размере 50% установлены ветеранам труда, семьям, имеющим и воспитывающим детей с

инвалидностью, многодетным семьям и матерям, детям-сиротам и детям, оставшимся без попечения родителей, не достигшим двадцати девяти лет, потерявшим родителей до совершеннолетия, 25% – пенсионерам по возрасту, лицам с инвалидностью второй группы и т. д. Ветераны Великой Отечественной войны освобождены от уплаты за вывоз мусора.

С 1 января 2025 года данными мерами могут воспользоваться более 4 тысяч граждан, что составляет 34% всего местного населения. В настоящее время мусоровывозящим предприятием начата работа по приёму необходимых документов от льготников.

Прокуратура ВКО

#НАЛОГИ

Подлежат замене

Около ста моделей контрольно-кассовых машин исключены из государственного реестра в Казахстане.

Департамент государственных доходов по Восточно-Казахстанской области доводит до сведения налогоплательщиков, что в соответствии с Приказом министра финансов Республики Казахстан от 16 февраля 2018 года №208 «О некоторых вопросах применения ККМ» около 100 моделей ККМ исключены из государственного реестра по причине несоответствия характеристик ККМ техническим требованиям.

Перечень исключённых моделей ККМ размещён на официальном сайте Комитета государственных доходов Республики Казахстан kgd.gov.kz.

В связи с чем департамент уведомляет налогоплательщиков Восточно-Казахстанской области о том, что в случае применения исключённых из государственного реестра моделей ККМ необходимо перейти на другие модели, включённые в реестр.

Перечень онлайн / не онлайн ККМ, включённых в государственный реестр, также размещён на официальном сайте Комитета государственных доходов Республики Казахстан.

#ЭПИДОБСТАНОВКА

Мал клещ, да кусуч

✍ Елизавета Седых

Весна пришла! Впереди время отдыха на природе, пикников, шашлыков, открытие дачного сезона. Казалось бы, чем может быть опасен загородный отдых? – Наоборот, свежий воздух и выход на природу полезны для здоровья. Однако любителям загородных прогулок, туристических походов и тем, чья работа связана с пребыванием в лесу, нельзя забывать о том, что они подвергаются опасности быть укушенными клещом, что чревато заражением такими клещевыми инфекциями, как весенне-летний клещевой энцефалит, иксодовый клещевой боррелиоз (болезнь Лайма), клещевой риккетсиоз и другие.

Наиболее опасной из перечисленных инфекций является клещевой энцефалит – это острое инфекционное природноочаговое заболевание, которое вызывается вирусом, передаётся клещами, характеризуется поражением центральной нервной системы, приводящим к развитию парезов и параличей конечностей, в осложнённых случаях – до летального исхода.

Напоминаем, что в Восточном Казахстане природными очагами клещевого энцефалита являются девять территорий области: Глубоковский, Ал-

тай, Катон-Карагайский, Самар, Улкен Нарын, Уланский, Шемонаихинский районы, окрестности городов Риддера, Усть-Каменогорска.

ДЕРАТИЗАЦИЯ

Одной из эффективных мер профилактики клещевого энцефалита являются мероприятия по борьбе с переносчиками клещевых инфекций, в связи с чем заместитель руководителя Департамента санитарно-эпидемиологического контроля Восточно-Казахстанской области (ДСЭК ВКО) Сауле Слямгазина проинформировала руководителей всех санаторно-курортных, летних оздоровительных организаций для детей и взрослых, туристических

баз, зон и мест отдыха, а также руководителей организаций и учреждений, работающих на территориях природных очагов клещевых инфекций, о необходимости выполнения требований Санитарных правил, утверждённых Приказом министра здравоохранения Республики Казахстан №44 от 16.05.2022 г., а именно:

- обеспечение специалистов, работающих на территории природного очага клещевых инфекций, защитной специальной одеждой, репеллентами и другими средствами индивидуальной защиты от клещей;
- проведение среди работников инструктажей по вопросам профилактики заражения

клещевыми инфекциями и мерам индивидуальной защиты от клещей;

- проведение весенней противоклещевой обработки;
 - расчистка и благоустройство территории и прилегающей территории в радиусе не менее 100 метров перед началом заезда отдыхающих;
 - санитарная рубка леса, обрезание деревьев, удаление сухостоя и валежника, скашивание травы, разреживание и обрезка кустарника, уничтожение свалок бытового, строительного и растительного мусора;
 - расчистка и расширение лесных дорожек, ведущих к жилым и подсобным помещениям, к водным источникам, местам отдыха, спортивным площадкам;
 - поддержание благоустроенного состояния объекта в течение всего сезона;
 - проведение противоклещевой обработки и расчистки походных дорожек от сухостоя и валежника по обе стороны на расстоянии не менее пятидесяти метров при наличии туристических маршрутов;
 - недопущение на территорию объекта домашних животных;
 - проведение дератизационных мероприятий.
- Напомним, с 7 апреля по 5 мая на эндемичных территориях области проходят мероприятия по дератизационной и дезинсекционной обработке для борьбы с клещевым энцефалитом и туляремией. В зо-

нах обработки в этот период распыляют дезинфицирующие препараты и раскладывают родентицидные приманки.

ЛЕЧЕНИЕ

В районах Восточно-Казахстанской области, эндемичных по клещевому энцефалиту, в период эпидсезона на базе медицинских организаций действуют пункты серопрфилактики, где жители области могут получить прививки иммуноглобулина.

По состоянию на 16 апреля из эндемичных территорий области за медицинской помощью по поводу укусов клещей обратились всего 360 человек, удельный вес детей до 14 лет составил 31%. 92% лиц обратившихся за медицинской помощью по поводу укусов клещей с профилактической целью получили иммуноглобулин против вируса клещевого энцефалита, остальные 8% (30 чел.) не охвачены серопрфилактикой по разным причинам. Случаев заболевания клещевыми инфекциями в ВКО не зарегистрировано.

– В Усть-Каменогорске взрослым после укусов клещей нужно обращаться в травматологический пункт КГП «Городская больница №4» по улице Серикбаева, 1/5. Детей принимают в Центре матери и ребёнка по адресу: проспект Казыбек би, 1», – сообщили в Восточно-Казахстанской областной больнице со ссылкой на ДСЭК ВКО.

#ВАКЦИНАЦИЯ

Проверено временем

✍ Дмитрий Чжан

В Казахстане 15 тысяч девочек получили вторую дозу прививки против вируса папилломы человека (ВПЧ).

В Казахстане продолжается реализация программы иммунизации против ВПЧ. На сегодняшний день в рамках первого этапа вакцинацию прошли более 132 тысяч девочек в возрасте 11–13 лет, более 15 тысяч получили вторую дозу вакцины. Об этом сообщили в пресс-службе Министерства здравоохранения Республики Казахстан.

С момента начала кампании вакцинации против вируса папилломы человека (ВПЧ) полный курс получили свыше 147 тысяч девочек. По данным министерства здравоохранения, ни в одном из случаев не было зафиксировано серьёзных побочных эффектов. Вакцина признана безопасной, хорошо

переносится и рекомендована Всемирной организацией здравоохранения как надёжное средство профилактики.

Наиболее опасные штаммы ВПЧ – особенно 16 и 18 типы – считаются главной причиной развития рака шейки матки. Иммунизация в раннем возрасте помогает сформировать прочный иммунный ответ и значительно снижает риск заболевания в будущем.

«Ежегодно рак шейки матки уносит жизни около 300 тысяч женщин по всему миру. В Казахстане ежегодно выявляются около двух тысяч новых случаев этого онкологического заболевания», – сообщили в Минздраве.

Национальная программа вакцинации против ВПЧ проводится в плановом порядке и охватывает девочек в возрасте от 11 до 13 лет. Казахстан присоединился к числу 135 стран, внедривших данную практику с целью профилактики онкозаболеваний и укрепления женского здоровья.

#ПРОФИЛАКТИКА

Говорим открыто, действуем вместе!

✍ Altainews.kz

В Восточно-Казахстанской области зафиксировано снижение заболеваемости туберкулёзом почти на 38% с 2014 года.

В ВКО заболеваемость туберкулёзом снизилась на 37,9%, а детская заболеваемость – на 62,5%. Об этом сообщил и. о. руководителя по стационарной службе и профилактической работе ВКО фтизиопульмонологического центра Болатбек Елшибеков на брифинге в Региональной службе коммуникаций.

– Эти достижения стали возможны благодаря целенаправленной работе медицинских организаций, которые провели массовые профилактические обследования, расширили доступ к тестированию и внедрили современные методы диагностики и лечения, – сказал он.

В ходе месячника борьбы с туберкулёзом, приуроченного к Всемирному дню борьбы с этим опасным заболеванием, с 24 февраля по 24 марта в Казахстане проводились мероприятия, помогающие повышать осведомлённость граждан о туберкулёзе, его профилактике, симптомах и важности ранней диагностики. Специалисты информировали население о современных методах диагностики и лечения, а также при-

влекали внимание к необходимости тестирования на лекарственную чувствительность.

За минувшие десять лет специалисты отметили общую тенденцию – старение туберкулёза. Если в 2014 году на людей старше 45 лет приходилось более трети случаев заболевания, то в 2023 году эта цифра увеличилась до 51%. Это связано с ростом числа пожилых людей, что требует особого внимания к профилактическим мерам среди этой группы населения.

Основными факторами, способствующими распространению заболевания, остаются высокая распространённость ВИЧ-инфекции, рост случаев сахарного диабета, а также проблемы с употреблением алкоголя и курением. Также тревожную ситуацию вызывает высокая заболеваемость среди заключённых и рост отказов от вакцинации БЦЖ новорождённых, что угрожает защите детей от инфекции.

Важной частью месячника стало развенчание мифов о туберкулёзе. В рамках кампании был запущен челлендж «Туберкулёз – говорим открыто, действуем вместе!», целью которого стало повышение осведомлённости и разрушение предвзятых стереотипов о болезни. Большое внимание уделялось и проблеме стигматизации пациентов с туберкулёзом, что нередко затрудняет их диагностику и лечение.

#КРАЕВЕДЕНИЕ

Притяжение, или Прогулка из прошлого в будущее

✎ Анатолий Лаптев
📷 Из архива автора

«...Каменная набережная, дворцы культуры, ордена на заводских знамёнах и на знамени области. Страна таким образом обозначила уверенную трудовую поступь усть-каменогорцев, их победы. И всё это давалось не так просто, как полагают некоторые представители сегодняшней молодёжи. И всё это как-то отождествлялось и с моей собственной жизнью. И была гордость за город, и хотелось, чтобы о нём, нашем славном Оскемене, узнали как можно больше людей...»

За долгую свою жизнь мне не единожды приходилось убеждаться, причём на массе примеров, – первые впечатления всегда самые верные. Эту истину я накрепко усвоил, когда в моей жизни произошли глобальные изменения. По-научному – метаморфоза. Случилась она после того, как мой отец – сирота, с отрочества познавший, по чьём фунт лиха, – получил приглашение от своего брата и, не откладывая в долгий ящик, принял судьбоносное решение. И мы, покинув тёплый город Баку, прозванный западными журналистами «бензokolонкой страны Советов», оказались в Усть-Каменогорске – тогда ещё провинциальном городке на востоке Казахстана.

ОТ БАРАКОВ ДО ФИНСКИХ ДОМИКОВ

Город, который в те далёкие послевоенные годы таковым можно было назвать с большой натяжкой, мне поначалу не приглянулся. Он чем-то скорее напоминал языческое городище, описанное в трудах Геродота. Мрачный, неуютный, неухоженный. С кучами разбросанного мусора, дурно пахнущими помойками, ухабистыми дорогами, мощёнными мелкой щебёнкой.

И, в довершение, деревянные бараки казарменного типа, выстроившиеся в ряд как по ранжиру в районе Стройплощадка. Вот в одном-то из них мы и нашли свой временный приют. Профком отцовской службы щедро по тем временам выделил нам «двушку» на втором этаже. В крохотной коммуналке мне отвели уголок, ставший, говоря высоким слогом, моим первым личным пристанищем на древней земле номадов. Должен сказать, что сие жилище больше смахивало на лагерьный закуток. Нам первое время пришлось даже спать на импровизированных нарах, сляпанных на скорую руку.

Стройплощадка тогда была местом расселения приехавших флибустьеров попеременно с вербованным рабочим людом, ну, и таких бедолаг, как мы. Здесь помимо покосившихся от времени бараконередко встречались экзотические халупы, возведённые из бросовых стройматериалов и производственных отходов, и, представьте, даже землянки. Ютились в них в основном созидатели будущего флагмана цветной металлургии страны – свинцово-цинкового комбината. Среди этого людского конгломерата было довольно много уроженцев Страны восходящего солнца, пленённых в период советско-японской войны. Как-то мне очень повезло. Я сумел выменять – не помню, на что – у одного из потомков самураев губную гармошку. Для того времени это была большая редкость!

МИНИПОЛИС «НОВАЯ ГАВАНЬ»

Мой самый первый школьный звонок прозвучал на плацу школы №12 по улице Бажова, куда меня определили родители, а затем уже, в связи с переездом, звонок прозвенел для меня в школе №19 на Новой Гавани.

Тем временем будущая восточная столица республики благодаря массовому строительству промыш-

ленных объектов росла бурными темпами. Показательный тому пример – рабочий посёлок, образовавшийся на берегу горной речки Ульбы буквально в одночасье. Название дали этому «миниполису» (и месту нашего будущего проживания) довольно поэтичное – Новая Гавань. Всё бы ничего, но опять глаза мозолили пара приснопамятных баракон с двухэтажной бревенчатой школой – этикие рудименты прошлого. Хорошо, что рядом с ними сразу же начали возводить добротные многоэтажки из кирпича.

Главной же достопримечательностью этой городской окраины стали сборные финские домики, которые образовывали целые улицы. Одно из таких щитовых жилищ, возведённое прямо над речным обрывом, стало и моей крепостью, и моим государством со своим уставом и порядками-беспорядками, где я был самый главный и мне позволялось всё.

ВРЕМЯ, ВПЕРЁД!

Здесь, в ново-гаванской колыбели, росло, зрело, год от года меняясь, моё отношение к городу. Это уже было зрелое, объективное восприятие Усть-Каменогорска с позиции его коренного жителя, каковым я мог уже себя считать. Со временем оно обрело формы патриотизма. Нет, не квасного, – истинного.

Ульба, ласковая, прозрачная, рыбные омуты и шиверы, медвяные терпкие тальниковые заросли, невысокие пологие горы. Большая кипучая жизнь советских пятилеток набирала темп. Усть-Каменогорск постепенно обретал черты города-завода. Дымящиеся трубы вырастали прямо из рабочих посёлков. Появились и собственные «почтовые ящики» – те самые, с дробью...

Часами мы, детвора, глазели на кукурузники – самолёты АН-2, что взлетали с близлежащего аэродрома. Располагался он тогда напротив винзавода. Пахучая барда, которую «винзаводские» выбрасывали тогда прямо в Ульбу, невероятно привлекала рыбу, так что клёв здесь был сногшибательный. Да много чего было...

А город, между тем, рос. Целыми кварталами. Почему сразу с квартала «Б», до сих пор остаётся загадкой. Где же всё-таки, в конце концов, находится или, может быть, находился квартал «А»?..

Время – вперёд! В какие-то недели другие возводились чудо-строения шестидесятых – сборные железобетонные

тырнадцатизэтажные «свечки».

Каменная набережная, дворцы культуры, ордена на заводских знамёнах и на знамени области. Страна таким образом обозначила уверенную трудовую поступь устькаменогорцев, их победы. И всё это давалось не так просто, как полагают некоторые представители сегодняшней молодёжи. И всё это как-то отождествлялось и с моей собственной жизнью. И была гордость за город, и хотелось, чтобы о нём, нашем славном Оскемене, узнали как можно больше людей.

ЖЕМЧУЖИНА В ОЖЕРЕЛЬЕ СТРАНЫ

Возможно, это определило мой профессиональный выбор – видеопублицистику. Я не однажды задумывался, особенно после затяжных путешествий по городам и весям бывшего Союза, что же меня так привлекает в Усть-Каменогорске? Ведь, объективно, он всё ещё далёк от идеала. Но есть в этом городе, на слиянии двух рек, некая необъяснимая притягательность!

Хотя мне доводилось встречать множество людей, для которых, как и для меня, Усть-Каменогорск не является родиной, но со временем он стал им так же близок и дорог, как родные пенаты. И нередко бывает так, что, покинув город по воле сложившихся обстоятельств, по прошествии какого-то времени они вновь сюда возвращаются. Думаю, что некая аура витает над нашим замечательным городом в устье каменных гор, этими благословенными местами, которые в учёном мире из-за их географического расположения и уникальной природы называют Седьмым континентом.

Подтверждает неординарность Рудного Алтая (а это – одно из самоназваний весьма важного региона республики, нередко именуемого «жемчужиной» в её «ожерелье») одна довольно весомая научная гипотеза, предполагающая, что одной из прародин человечества, его колыбелью являются предгорья Южного Алтая, расположенные в Восточном Казахстане.

Ну, а Беловодье? – Откройте энциклопедию, интернет. Местом нахождения этой полумифической страны благоденствия считается бухтарминская долина.

Так что нет дыма без огня. Не зря, наверное, наши предки в поисках лучшей доли и рек «молочных» оседали в этих местах. Вот и наша семья когда-то, покинув в одночасье крупнейший мегаполис хлебного Кавказа, оказалась в тогда ещё малоизвестном городке, уютно расположившемся в излучине седого Иртыша и его горного притока Ульбы. И сегодня, по прошествии нескольких десятков лет, я по-прежнему безмерно благодарен судьбе и своим дорогим родителям, совершившим этот довольно отважный поступок.

ВОСТОЧНАЯ СТОЛИЦА

Хотелось бы, чтобы все мы несмотря ни на что оставались верны нашему замечательному городу!

Давайте будем любить его не только на словах, но и по мере сил активнее участвовать в решении насущных городских проблем, помогая Усть-Каменогорску расти, становиться день ото дня уютнее и краше. Давайте поднимать своей созидательной деятельностью его имидж, доказывая, что наш город заслуживает почётных прав называться неофициальной восточной столицей Республики Казахстан.

#ИНФРАСТРУКТУРА

✍ Елизавета Седых, Дана Нагиева, Дамир Омаров
📷 Махаббат Ахметжанова, Жібек Нұрахмет, Даниил Суворов

Для сотен тысяч устькаменогорцев эта цитата из известной композиции – отнюдь не пустой звук. Развитие городской инфраструктуры, строительство жилья, школ и спортивных объектов, создание современных общественных пространств, благоустройство улиц и дворов областного центра – такова программа-минимум акима Усть-Каменогорска Алматы Акышова и городской администрации.

ГРАНИ БЛАГОУСТРОЙСТВА

В Усть-Каменогорске продолжают вносить коррективы в Генеральный план развития города, который был разработан в 2017 году и давно требует обновления. С помощью дизайн-кода центральные улицы города приведут к единому архитектурно-художественному облику. Но благоустройство коснется не только центра, в отдаленных районах также появятся комфортные зоны досуга и отдыха.

Как сообщил аким областного центра Алматы Акышов на брифинге в Региональной службе коммуникаций, для формирования цельного архитектурно-художественного облика Усть-Каменогорска созданы проекты комплексного благоустройства центральных улиц – так называемый дизайн-код. Они включают в себя предложения по оформлению фасадов зданий, входных групп, вывесок, кондиционеров, встроенных объектов и других элементов. Также в проектах есть предложения по формированию безбарьерной среды.

Проектировать архитектурную подсветку, проводить благоустройство и озеленение общественных пространств и прилегающих территорий в городе также будут с опорой на дизайн-код.

А чтобы благоустройство коснулось не только жителей центра, в городе ежегодно будут облагораживать не менее пяти отдаленных микрорайонов с низкоэтажной застройкой. В каждом из них будут комплексно развивать инфраструктуру.

«В сложившейся городской застройке проживает большое количество людей, для которых также необходимо создать зоны отдыха и досуга в шаговой доступности. Мероприятия планируется выполнять в две очереди», – отметили в акимате Усть-Каменогорска.

ДИЗАЙН-КОД ДЛЯ ФАСАДОВ

Как стало известно в ходе брифинга, глава областного центра намерен продолжить работу своего предшественника по ремонту фасадов жилых многоэтажек. Некоторые объекты будут реставрировать впервые, а некоторые дома подрядчики покрасят заново в рамках гарантийных обязательств.

– Есть очень много домов, на которые смотришь, и становится стыдно, – заметил Алматы Акышов.

В 2025 году в городе отремонтируют фасады многоэтажек по проспекту Н. Назарбаева, 19, 21, 23, 27, 29, 31, 33, 36, 38, 40, 42, 44, 46 и 48. Красить бу-

дут также несколько домов по улице Казахстана.

Аким отметил, что некоторые из объектов придется приводить в порядок уже не в первый раз. Ранее их ремонтировали, но многоэтажки быстро потеряли презентабельный внешний вид. Восстанавливать облик таких домов подрядчики будут в рамках гарантийных обязательств.

Реконструкции подвергнутся дома перед въездом на Ульбинский мост по улице С. Нурмагамбетова, 52, 55 и проспекту Ауэзова, 49. Эти три здания представляют собой единый ансамбль.

– Флаги мы оставим, потому что это смотрится очень красиво. И добавим подсветку, – сказал аким.

Работы по декоративному и художественному оформлению зданий запланированы на проспектах Победы и Сатпаева.

ЭРА СКВЕРОВ

В областном центре запланирован масштабный проект по созданию новых общественных пространств в целях развития городской среды и массового спорта. Основная идея проекта – формирование благоприятной атмосферы для занятий физической культурой и активного отдыха. Особый акцент сделан на развитие массового спорта, создание комфортных зон для прогулок и культурного досуга.

Одним из центральных объектов обновления станет сквер в микрорайо-

не Согра. Здесь планируется масштабная реконструкция – обустроят сразу два сквера общей площадью 54,5 квадратных метра, где появятся детские и спортивные площадки, прогулочные маршруты, зоны отдыха и современное освещение.

Также благоустройство коснется скверов ВКТУ, по улице Лихарева, в мкрн Защита, в посёлках Меновное, Куленовка, с учётом потребностей всех горожан. В этих районах проложат освещённые дорожки, разобьют зелёные зоны, установят современные архитектурные формы, организуют места для отдыха и детские игровые площадки. Для любителей спорта обустроят футбольные поля, баскетбольные и волейбольные площадки, воркаут-зоны. Также в сквере в посёлке Меновное запланированы установка памятника и входной арки, а в Куленовке рядом с опорным пунктом полиции проведут дополнительное озеленение и благоустройство.

Преобразятся скверы на проспекте Н. Назарбаева в районе улицы Мостовой, а также на Бульваре Гагарина. Кроме того, в порядок приведут территорию рядом с Восточно-Казахстанской областной филармонией.

– По правую сторону от филармонии есть хороший сквер. Мы его будем облагораживать. Установим маленький фонтанчик, лавочки, беседки, – объяснил Алматы Акышов.

Одним из самых интересных объектов станет уникальное общественное пространство в створе улицы Казахстан, спроектированное как современная площадка для молодёжи и

Этот город –

детские площадки, прогулочные зоны и коммерческие объекты – рестораны и кафе.

– Проект уже есть. Он стоит около 27 миллиардов тенге. Конечно, сумма очень большая. Но там будут самые разные зоны отдыха. Это будет такой центр притяжения для людей, – рассказал Алматы Акышов. – Проект хороший, по мере финансирования с удовольствием будем его реализовывать.

Создание новых общественных пространств в Усть-Каменогорске станет важным шагом в развитии городской среды и улучшении качества жизни жителей. Проекты ориентированы на активное вовлечение горожан в спорт и культурные инициативы, что сделает областной центр ещё более комфортным и привлекательным.

БЮДЖЕТ НАРОДНОГО УЧАСТИЯ

В Усть-Каменогорске по программе «Бюджет народного участия» выделили более 800 миллионов тенге. На эти средства будут благоустроены 16 дворовых территорий и установлены 15 игровых и 9 спортивных площадок.

Аким областного центра Алматы Акышов на брифинге в Региональной службе коммуникаций сообщил, что намерен продолжать модернизацию дворовых территорий, которую начал его предшественник. При этом будут сокращаться необоснованные траты, но к социальным программам, которые направлены на создание комфортных условий для жизни населения, это не относится. Напротив, бюджет, предназначенный для этих целей, планируют ежегодно увеличивать.

– Для сравнения скажу, что в прошлом году у нас по программе «Бюджет народного участия» выделили 522 миллиона тенге, а в этом году – 830 миллионов тенге, – привёл данные аким.

КАЧЕСТВО ЖИЗНИ

Аким рассказал также о планах по жилищному строительству в городе. Параллельно с возведением домов в Усть-Каменогорске начнут прокладывать новые инженерные сети и благоустраивать придомовые территории.

Как сообщил Алматы Акышов, в городе планируют ввести в эксплуатацию 306,8 тысячи квадратных метров жилья. Активно застраивать будут перспективные участки в 22, 24 и 26 жилых районах, а также микрорайонах Спорт и Нұрлы жол.

Так, в 22 жилом районе предусмотрено строительство 110 многоквартирных домов на 9 302 квартиры.

– Особенность этого микрорайона в том, что там уже есть оптово-распределительный центр, а ещё будет супер-ЦОН, – поделился планами Алматы Акышов. – Также по поручению Президента мы построим крытый стадион на пять тысяч мест.

В 24 жилом районе возведут 92 многоэтажек на 11 715 квартир, а в 26 районе – 75 домов на 8 128 квартир.

Параллельно с планами по вводу жилья в эксплуатацию власти города разрабатывают 23 проекта по строительству инженерных сетей и благоустройству новых жилых массивов.

Аким Усть-Каменогорска рассказал, что планирует уделить особое внимание развитию пяти перспективных районов города. Предстоят масштабные работы по развитию 22, 24 и 26 жилых районов, а также Нұрлы жол и Спорт, о развитии жилищного строительства в которых упомянуто выше. В скором времени здесь также появятся новые детские сады, школы, медицинские организации, спортивные объекты и благоустроенные зоны отдыха.

для занятий спортом. Здесь появятся скейт-парк, воркаут-зоны, баскетбольная площадка, теннисные столы и даже трибуны для зрителей. Для удобства посетителей установят раздевалки и фудкорты. Будет благоустроена пешеходная зона на участке от улицы Пермитина до улицы М. Горького. Важной частью проекта станет арт-дизайн – стены украсят граффити, художественные росписи и муралы. Для безопасности горожан объект будет оснащён системой видеонаблюдения.

Как рассказал аким города, в районе Чечека в скором времени появится новая зона отдыха.

– Там нет никакого благоустройства, но есть большой поток людей. И есть старая асфальтированная дорога, по которой гуляют люди, – сказал Алматы Акышов. – Мы решили эту территорию сделать удобной для горожан.

Вдоль старой дороги установят скамейки, урны, беседки и другие элементы.

Новую зону отдыха планируют организовать и в Левобережной части города. Здесь появится гребной канал, а рядом с ним – пляжи, спортивные и

самый лучший город на Земле

Площадь 22 жилого района – свыше 327 га. По словам акима, он будет обеспечен инженерными коммуникациями, в настоящее время разрабатывается проектно-сметная документация для строительства сетей и благоустройства этой территории. В районе планируют построить шесть школ на 4 405 мест и десять детских садов на 2 218 мест.

Площадь 24 жилого микрорайона составляет более 426 га. Здесь предусмотрено строительство шести школ на 7 560 мест и 14 детских садов на 5 090 мест. Также в районе появится детский центр досуга на 750 мест.

26 жилой район занимает около 67 га. Городские власти планируют построить здесь две школы на 1 200 мест, поликлинику на 250 посещений в смену и пожарное депо.

Масштабные изменения коснутся также района Нурлы жол, площадь которого составляет 82 га. Речь идёт о строительстве школы на 1 200 мест, четырёх детских садов на 230 мест, а также хоккейного модуля площадью 4,8 тыс. кв. метров.

Район Спорт занимает территорию площадью более 95 га. Его тоже будут благоустраивать: построят школу на 600 мест, два детских сада и медицинское учреждение.

– Развитие микрорайонов позволит значительно улучшить качество жизни горожан, обеспечив жителей современными образовательными, медицинскими и спортивными объектами, а также благоустроенными общественными пространствами, – отметили в акимате Усть-Каменогорска.

СВЕТИТЬ ВСЕГДА, СВЕТИТЬ ВЕЗДЕ!

На сегодняшний день в Усть-Каменогорске установлены 38 тысяч фонарей, из них 22 тысячи находятся на балансе города, ещё 16 тысяч – на балансе Центра государственно-частного партнёрства.

– Одновременно у нас не горят 2 500 ламп. Это около 10%. Наша цель – уменьшать этот процент, – сообщил Алмат Акышов во время брифинга. – На замену перегоревших точек уже выделили 1 700 дополнительных ламп.

По словам акима, в прошлом году систему уличного освещения обслуживали два разных подрядчика. Из-за этого во время аварий не получалось оперативно выявить, кто отвечает за линию, вышедшую из строя. А аварии происходили в городе регулярно.

– СИП-линии пролегают под землёй. Они подвергаются давлению и рвутся, – объяснил глава города.

Сколько компаний будут отвечать за систему уличного освещения в этом году, пока неизвестно. Часть ламп уже взяла на обслуживание компания «Горсвет LTD», тендер на обслуживание оставшихся светоточек ещё не состоялся.

БОЛЬШЕ СПОРТА – БОЛЬШЕ ТУРИСТОВ

По словам Алмата Акышова, у властей есть намерение построить сразу несколько крупных спортивных объектов в городе. Так, в 19 микрорайоне появится стадион «Алтай арена» площадью 46,6 тысяч квадратных метров.

В посёлке Шығыс построят ипподром площадью 537,7 квадратных метров. Он станет центром развития конного и национального спорта.

– Договор с подрядчиком мы уже заключили, работы начнутся при хороших погодных условиях, – сказал аким Усть-Каменогорска.

В микрорайоне Спорт возведут Академию настольного тенниса, где смогут заниматься не только профессиональные спортсмены, но и люди с ограниченными возможностями.

На Комсомольском острове появится крытое футбольное поле площадью 800 квадратных метров. Для региона, в котором большую часть года стоят холода, это особенно актуальный проект.

Также Алмат Акышов рас-

скажет о планах по ремонту бассейна на улице Добролюбова, 44 и модернизации 19 дворовых спортплощадок в городе.

Перечисленные проекты позволят создать новые рабочие места как на этапе строительства, так и после ввода объектов в эксплуатацию. Ожидается, что благодаря новым спортивным объектам город сможет выступать площадкой для проведения масштабных соревнований и привлечёт больше туристов.

В этой связи аким города Алмат Акышов проинспектировал переходы по проспекту Сатпаева и в районе ТД «Daniel», чтобы оценить их текущее состояние и наметить план дальнейших действий. По его словам, обеспечение безопасности пешеходов, особенно детей, – один из ключевых приоритетов.

В рамках ремонтных работ планируется обновление наиболее изношенных объектов: покраска, укрепление конструкций, устранение дефектов, установка LED-экранов.

Кроме того, в текущем году

скажет о планах по ремонту бассейна на улице Добролюбова, 44 и модернизации 19 дворовых спортплощадок в городе.

Перечисленные проекты позволят создать новые рабочие места как на этапе строительства, так и после ввода объектов в эксплуатацию. Ожидается, что благодаря новым спортивным объектам город сможет выступать площадкой для проведения масштабных соревнований и привлечёт больше туристов.

НАШИ ПЕРЕПРАВЫ

В Усть-Каменогорске ведутся работы по реконструкции и ремонту существующих надземных переходов. Некоторые из них находятся в неудовлетворительном состоянии: повреждены конструкции, требуется обновление покрытий и покраска.

Надземные переходы остаются востребованными среди горожан, обеспечивая безопасный и удобный переход через оживлённую проезжую часть. Особую актуальность этот вопрос приобретает в районах с высокой интенсивностью движения.

начнётся строительство нового надземного перехода на проспекте Есенберлина. В этом районе планируется открытие новой комфортной школы, и для учеников необходимо создать безопасные условия передвижения. Такой же надземный переход планируется построить в районе гастронома «Fresh Market».

Алмат Акышов рассказал журналистам, почему в Усть-Каменогорске pontонный мост несколько месяцев подряд был частично перекрыт. Так, в прошлом году в районе переправы начали ремонт коллектора. Требовалось в два этапа заменить трубы, которые пролегают под мостом, а каждый из этих этапов занимает примерно две недели. Но средства выделили слишком поздно – когда уже подступили осенние холода.

– Работу начали, но в какой-то момент остановили, поскольку возник риск того, что в отопительный сезон трубы лопнут, – аргументировал аким.

Он отметил, что по этой причине ремонт затянулся на месяцы.

– Сейчас мы будем постепенно переводить давление на одну трубу и менять другую. Замена займёт примерно две

недели. Потом перейдём на вторую трубу, – объяснил аким.

По самым оптимистичным прогнозам, ремонт должны завершить в первых числах мая, и тогда мост откроют для проезда.

Также в этом году планируются ремонтные работы на Ульбинском мосту.

Что же касается многострадального Иртышского моста, который пестрит глубокими ямами, то в настоящее время власти города проводят оценку стоимости ремонта, а затем определяют объём и сроки ремонтных работ.

– Каждый год его латают, пытаются закрыть ямы. Но это не выход, – сказал Алмат Акышов. – Сейчас мы изучаем мост, начиная с основания. Там есть слои. Будем смотреть по слоям. Если они не соответствуют требованиям, будем полностью убирать покрытие и делать всё заново, чтобы можно было минимум на десять лет забыть про этот мост.

Аким добавил, что ремонтные работы на переправе планируют начать в текущем году, после того как завершится обследование моста.

Вскоре может преобразиться и один из ключевых транспортных узлов города – мост через Комендантку. Проезжую часть здесь расширят до шести полос вместо нынешних четырёх. Инициатива обусловлена растущей нагрузкой на дорожную сеть, особенно в часы пик. Сегодня участок моста фактически превращается в «бутылочное горлышко», сводя на нет пропускную способность шестиполосного проспекта Н. Назарбаева. Из-за сужения именно в этом месте регулярно возникают заторы и пробки.

Как пояснили в акимате Усть-Каменогорска, проект предусматривает не только расширение полотна, но и обновление инженерных конструкций, повышение уровня

безопасности, а также улучшение условий для движения пешеходов. Ожидается, что после завершения реконструкции транспортный поток станет значительно более равномерным, а время в пути сократится.

Важно отметить, что на период строительных работ движение по мосту полностью перекрывать не планируется. Работы будут проводиться поэтапно, с перекрытием одной полосы и обеспечением реверсивного движения.

На сегодняшний день проект находится в стадии подготовки. Разрабатывается техническая документация.

ВАШ ВКЛАД В КРАСИВОЕ БУДУЩЕЕ

В рамках республиканской программы «Таза Қазақстан» с 5 апреля по 31 мая 2025 года в Усть-Каменогорске объявлен двухмесячник санитарной очистки города. Цель этой масштабной акции – сделать город чище и уютнее.

Тысячи устькаменогорцев каждую субботу выходят на уборку прилегающих территорий и достопримечательностей города. Это волонтеры, студенты и школьники, общественники, государственные служащие, сотрудники предприятий и организаций областного центра.

– Субботник – это не просто уборка, а способ объединить людей. Сегодня мы не только навести порядок, но и получили заряд позитива. Думаю, такие акции стоит проводить чаще, – поделилась впечатлениями одна из участниц эко-субботника «Көктем әуені», проведённого при активном участии общественного объединения «Центр экологического развития общества».

Организаторы отметили, что экологические акции будут продолжаться, и всем желающим предложили присоединиться к следующим мероприятиям.

Администрация областного центра также призывает всех жителей, предприятия и организации активно включиться в уборку территорий.

«Каждый из нас может внести свой вклад в общее дело и преобразить Усть-Каменогорск. Это прекрасная возможность объединиться и показать нашу любовь к городу не на словах, а на деле. Ваша активность – это вклад в чистое и красивое будущее Усть-Каменогорска!» – призывают в акимате Усть-Каменогорска.

#ИНФРАСТРУКТУРА

На перекрёстке всех дорог

✍ Елизавета Седых,
Дамир Омаров
📷 Жібек Нұрахмет,
Даниил Суворов

В Усть-Каменогорске продолжают работы по обновлению дорожной сети. В городе построят новые транспортные развязки, проведут модернизацию трамвайных путей и комплексный ремонт городских магистралей. Обновляться будут автобусный и трамвайный парки. Также власти намерены возродить речной транспорт и планируют создать канал, который соединит Иртыш с котлованами КНМ.

ПУТИ-ДОРОГИ

В настоящее время в Усть-Каменогорске продолжается строительство многоуровневой транспортной развязки на пересечении проспектов Сатпаева и Есенберлина, а также улиц Жібек жолы и Базовой. Этот участок играет важную роль в городской транспортной системе, так как соединяет центр с левобережной частью города.

– Пробки у нас начинаются на этом участке, а заканчиваются на кольце, где раньше стоял Байтерек. Поэтому бессмысленно строить развязку с одной стороны. Мы будем делать всё комплексно, – сообщил аким областного центра Алмат Акышов на брифинге в Региональной службе коммуникаций.

Он добавил, что в районе кольца, где пересекаются проспект Победы, улицы Казахстан и Набережная им. Е. П. Славского, тоже появится развязка под Иртышским мостом. Сейчас готовится технико-экономическое обоснование проекта.

Стройка долго простаивала, но работы возобновят в ближайшее время и планируют завершить проект в текущем году. Развязку, которая соединит улицу Пермитина с Набережной имени Е. П. Славского, должны были завершить ещё в 2023 году, но из-за проблем с финансированием объект превратился в долгострой.

Глава областного центра заверил журналистов, что доведёт проект до логического завершения.

– Работы возобновим в ближайшее время. Развязку завершим до конца года. Там очень много уже сделали, вся основная работа выполнена, – подчеркнул Алмат Акышов.

В рамках обновления дорожной сети в городе реализуют и другие проекты, в частности комплексный ремонт городских магистралей, в том числе на проспектах Абая, Шакарима и улице Кабанбай батыра. Также в Усть-Каменогорске устранят дефекты на проезжих частях и отремонтируют внутридворовые проезды.

Аким также сообщил, на каких улицах в 2025 году проведут средний ремонт дорог и гравийную отсыпку.

– Это то, что уже утверждено. Но мы на этом не останавливаемся. По мере встреч с населением будет появляться всё больше просьб и заявок. Поэтому мы изыскиваем средства и стараемся мак-

симально увеличить количество дорог, которые планируется отремонтировать, – сказал Алмат Акышов.

Он отметил, что в этом году ремонтная кампания стартовала раньше обычного. Это позволит увеличить объёмы и темпы обновления дорожной инфраструктуры. На сегодняшний день работы ведутся на 18 участках общей протяжённостью 17 километров. Дополнительно запланирован ремонт ещё 17 участков протяжённостью 7,7 километра.

Перечень ремонтируемых дорог будет дополняться – решение о включении новых участков принимается по итогам встреч акима с жителями города и анализа поступающих обращений.

ТРАНСПОРТНОЕ РАЗНООБРАЗИЕ

Власти города собираются модернизировать трамвайные пути и покупать новые вагоны. Но обновлять парк и рельсы будут постепенно, так как это очень затратно.

Во время брифинга аким Усть-Каменогорска ответил на вопросы журналистов о том, как планируется развивать трамвайное хозяйство в областном центре.

– Трамвайные пути будем ремонтировать по мере возможностей бюджета. Очень дорогое это удовольствие, – сказал Алмат Акышов. – Сейчас приедут три новых трамвая. Думаю, что к июлю ещё будут три трамвая. В целом, 18 трамваев закрыли бы нашу потребность. Но они тоже очень дорогие.

Отметим, глава областного центра дал коллегам поручение изучить менеджмент трамвайного хозяйства в Павлодаре, перенять опыт соседей и взять на вооружение самые удачные решения.

Обновлению подлежит и автопарк города, продолжил знакомить с проектами Алмат Акышов. Так, планируется заменить старые автобусы на маршруте №25. Такое решение администрация Усть-Каменогорска приняла после несчастного случая, в результате которого пострадала жительница областного центра. К слову, состояние автобусов на этом маршруте давно вызывает нарекания граждан.

Во время брифинга акиму задали вопрос о том, планируется ли убирать с линии старый транспорт.

– Пять новых автобусов мы уже закупили. В этом году дополнительно ещё 35 купим. После этого у нас где-то 75% автобусного парка будет составлять новый транспорт, – объяснил градоначальник.

Он добавил, что старые автобусы будут на линии до тех пор, пока количество новой техники не достигнет 100%.

– Но именно на многострадальном маршруте №25 мы поменяем автобусы на новые. Я даю официальное поручение и беру на себя эту ответственность, – добавил аким.

Тем временем, в Усть-Каменогорске на линию вышли сезонные дачные автобусы №№25а, 13а, 4а, 7а, которые курсируют вдоль садоводческих товариществ.

Что касается воздушного транспорта, то с 13 мая в ВКО начнёт курсировать самолёт прямым рейсом из Усть-Каменогорска в Анталию. Направление откроют в рамках сезонной чартерной программы, которая реализуется совместно с туроператорами и направлена на обеспечение комфортного и доступного отдыха для жителей Восточно-Ка-

СРЕДНИЙ РЕМОНТ ДОРОГ В 2025 ГОДУ

- проспект Абая (от улицы Интернациональной до остановки «Старый подхоз»);
 - проспект Шакарима (от проспекта Абая до моста через Ульбу);
 - улица Кабанбай Батыра (от улицы Новаторов до улицы Малдыбаева);
 - мост через Ульбу (улица Интернациональная);
 - местный проезд на проспекте Н. Назарбаева (от улицы Виноградова до улицы 30-й Гвардейской дивизии);
 - местный проезд на улице Казахстан (от улицы М. Горького до улицы Бейбітшілік);
 - улица Севастопольская;
 - улица Кокжал Барака (от проспекта Сатпаева до магистрали Северной);
 - переулок Вешний (от улицы Согринской до улицы Егорова);
 - улица Геологическая (с выходом на улицу Волочаевскую);
 - центральная улица микрорайона Болашақ;
 - улица Евгения Брусиловского;
 - проезд к бывшей городской больнице Усть-Каменогорска №1 (со стороны проспектов Абая и Шакарима);
 - улица Анатолия Иванова (20 микрорайон);
 - центральная улица 21 микрорайона (дорога к саду «Темирлан»);
 - улица Рейша;
 - проезд от улицы Казахстан до улицы Бурова.
- Гравийную отсыпку проведут на некоторых участках ЦТУ №1, 2, 5, 6, 7, 8, 9 и 11.

захстанской области. Как сообщили на странице аэропорта со ссылкой на президента компании Серика Оразгалиева, маршрут в данном направлении будет действовать ориентировочно до 26 сентября. «Прямой рейс позволит сократить время в пути и избежать пересадок, что особенно актуально для путешествий с детьми», – отмечают в АО «Аэропорт Усть-Каменогорска».

Также в мае увеличится частота рейсов по направлению Новосибирск – Усть-Каменогорск. Осуществлять их будет компания «S7 Airlines».

– Если сейчас по маршруту Новосибирск – Усть-Каменогорск самолёты летают три раза в неделю, то теперь, с 4 мая, рейсы будут выполняться четыре раза в неделю, – рассказал Серик Оразгалиев.

В Новосибирск самолёты будут летать по понедельникам, средам, пятницам и воскресеньям.

ПО ВОЛНАМ ИРТЫША

Есть оригинальные идеи у акимата Усть-Каменогорска. Власти планируют создать канал, который соединит Иртыш и котлованы Комбината нерудных материалов (КНМ). По каналу будет ходить речной транспорт.

– Сейчас мы ждём научного обоснования: если между рекой Иртыш и котлованами сделать канал, не уйдёт ли вода из котлованов в реку? – объяснил аким Усть-Каменогорска.

Напомним, в прошлом году действующий на тот момент аким области Ермек Кошербаев поручил создать в областном центре пляж в районе КНМ.

Как рассказал Алмат Акышов, благоустройство самих котлованов начнётся в мае. Непосредственно пляжем будет заниматься хозяин водоёма. А подъездные пути, электричество и другие элементы инфраструктуры обеспечит городской акимат. Работы планируют закончить в конце августа – начале сентября.

Также в Усть-Каменогорске планируют обустроить причал на Речном вокзале. Предполагается, что там будет полноценная зона отдыха для горожан и туристов.

НА РЕСПУБЛИКАНСКОМ УРОВНЕ

Восточно-Казахстанская область подключилась к республиканской программе по обновлению транспортной инфраструктуры – в регионе началась подготовка к капитальной модернизации пяти железнодорожных вокзалов.

Как сообщили в акимате Восточно-Казахстанской области, в список объектов, подлежащих реконструкции, вошли вокзалы «Өскемен-1», «Алтай», «Күмістау», «Риддер» и «Шемонаиха». Предполагается, что масштабное обновление завершится в конце октября этого года.

Особое внимание в проекте уделено главному транспортному хабу области – железнодорожному вокзалу «Өскемен-1». Здание получит современный архитектурный облик, будет расширен зал ожидания, построен новый конкорс и отремонтирован пешеходный мост. Часть работ направлена на обеспечение доступности для маломобильных групп населения и граждан с ограниченными возможностями.

#МАССОВЫЙ СПОРТ

Ледниковый период на озере Шалкар

✍ Таир Сапаргалиев
📷 «Рудный Алтай»

В минувшем зимнем сезоне нам так и не удалось ни разу покататься на коньках. Это они, наоборот, всю зиму прокатались и пролежали в багажнике авто, чему напрямую поспособствовали самые различные объективные и субъективные причины. В конечном счёте всё упиралось в элементарную нехватку времени либо в нежелание выходить из зоны комфорта, дефицит силы воли.

Однако учитывая давнюю тягу к катанию на коньках – этому популярному виду досуга и одновременно эффективному способу физической зарядки на свежем морозном воздухе – повторять в будущем такой не совсем удачный личный сезон нам не хотелось бы ни в коем случае.

В Восточном Казахстане, который считается центром развития зимних видов спорта в масштабе республики, между тем, взят курс на дальнейшее их продвижение, придание нового импульса сфере туризма, совершенствование инфраструктуры. В частности, планируется в самом ближайшем будущем развивать горнолыжный спорт, как это будет одновременно на достойном уровне происходить в Алматы, также имеющем богатые и прочные традиции.

Изюминкой прошедшей зимы в Восточном Казахстане явилось долгожданное открытие зимнего сезона туризма и спорта на Сибирских озёрах в Уланском районе, куда летом и зимой стремятся многие горожане на отдых. В тёплое время, естественно, это купание, загорание на пляжах и восстановление сил на туристических базах, в гостевых домах, а иногда и просто в обычных палатках у берега. С этим всё понятно в летний отпускной – действительно бархатный – сезон, но руководство области ставит задачу по возможности создать приемлемые условия для отдыха населения, гостей, туристов в круглогодичном режиме. И в последнее время на побережье Сибирских озёр мы наблюдаем перемены, направленные на организацию цивилизованного отдыха, укрепление местной инфраструктуры, обеспечение мер безопасности для людей, соблюдение экологических требований, чтобы не нарушить природный баланс, сохранив жемчужину уланской земли.

СТАРТ СЕЗОНА

Надо отдать должное, впервые в разгар зимы 2025 года акимат области и района организовали у третьего по счёту (среднего) Сибирского озера под названием Шалкар, где находится муниципальный пляж, открытие зимнего сезона туризма и спорта.

В чём же «фишка» этой цен-

ной и своевременной идеи, которая нашла позитивный отклик у многочисленных гостей, туристов, местных жителей? Не секрет, что на протяжении многих лет по инициативе энтузиастов складывалась традиция катания на коньках, когда на степном озере замерзала вода, и появлялся толстый, надёжный лёд. Из близлежащих сёл, районов, главным образом из областного центра, сюда направлялась вереница автомобилей с желающими покататься на коньках, подышать свежим воздухом, отдохнуть весь день на лоне природы. С развитием социальных сетей, популяризацией экзотических видов досуга,

рые мы привыкли ездить даже после работы, благо там есть освещение, а в багажнике авто лежат наготове коньки.

Когда говорят о глобальном потеплении, кажется, что нас это напрямую не касается, однако теперь оно, возможно, добралось и до нас, ведь зимой стало выпадать всё меньше снега, не бывает уже и свирепых морозов до самой весны.

В областном центре – на родине казахстанского хоккея с шайбой – в прошлом веке почти в каждом дворе заливали каток, в городе не имело также недостатка в хоккейных коробках. В них до поздней

серией «Моя игра» утверждается, что канадские дети становятся на лёд и коньки как минимум с четырёх лет, для них этот вид спорта стал национальным достоянием, брендом, бизнесом. Восточный Казахстан в немалой степени был и остаётся известным в стране и мире по своим знаменитым хоккеистам, в разные годы защищавшим спортивную честь республики на самом высоком уровне. Это тоже бренд нашего региона, как и опыт участия наших хоккеистов и конькобежцев в зимних олимпиадах, чемпионатах мира, республики, области, да и просто на любительском уровне.

вились мировые рекорды, а катание на коньках являлось частью общей культуры местного населения. Бывало так, что линзу катка делали плавающей, по периметру прорубая лёд на всю толщину, чтобы поверхность получалась абсолютно горизонтальной – будто выровненной гигантским волшебным плотницким уровнем. В соцсетях иногда можно увидеть фотоснимки из стран Европы, на которых хоккеисты проваливаются под лёд из-за того, что он не вовремя подтаял. А разве на реках ВКО не заливали в былые времена природные ледовые катки? Летом на речке или озере все учились плавать, а зимой – кататься на коньках, да и редкий вид спорта дарит такое ни с чем не сравнимое ощущение полёта.

ПОЛЕЗНОЕ ХОББИ

Известно ли читателям, что писатель Лев Толстой учился катанию на коньках после 60 лет? По казахстанским меркам мужчины в этом возрасте выходят на пенсию, на отдых от трудов праведных. По свидетельствам источников, заслуживающих доверия, классик добился в своём увлечении незаурядных достижений, выписывая на поверхности замёрзшего пруда замысловатые вензеля, парил надо льдом, да ещё приобщил к этому многочисленную семью и родню с пользой для здоровья.

Один из наших коллег-журналистов рассказывал о своём дедушке, который до глубокой старости сохранял верность своему пристрастию к посещению ледовых катков. В идеальном состоянии хранил спортивный инвентарь в виде старинной марки коньков из особой стали, которые сами по себе являлись почти музейным экспонатом, отражая культуру старшего поколения.

По этому поводу вспоминается также забавная ситуация, произошедшая много лет назад с автором этих строк на одном из катков Усть-Каменогорска. Вместе с коллегами отправившись на футбольный стадион, который в зимнее время использовался для заливки катка, нам пришлось взять с собой хоккейные коньки родом из детства. По сравнению с нынешними образцами выглядят они очень просто и скромно – кожаные ботинки на обычных шнурках, – стопа в них очень подвижная, постоянно заваливается с одной стороны на другую. Как в них катались и играли любители и профессионалы в прежние времена, даже уму непостижимо, а ведь они добивались больших успехов, хотя и получали травмы, поскольку ботинки почти не защищали стопу от попадания шайбы.

Главное, однако, было в другом. Гардеробщик, примерно одного с нами возраста, и не думал насмехаться над нами из-за ретро-коньков, а наоборот, выразил искреннее уважение, воскликнув: «О!!! Сразу видно – наши люди!»

отдыха, физкультуры, туризма и спорта, подобные поездки и локации стали очень востребованными. Если в Алматы и пригородных районах одно время вызывали интерес замёрзшие озёра, где спортсмены и любители снимали эффектные рилсы и размещали их в соцсетях, получая гаранти-

рованные лайки, то в Восточном Казахстане сам Всевышний велел использовать свои козыри.

Это, наверное, тот самый идеальный случай, когда инициатива снизу, от населения, получила реальную и адресную поддержку сверху, со стороны органов власти, а стихийный, нужный процесс переведён в цивилизованное русло, и перед ним открываются явные перспективы дальнейшего развития.

БЕЗ СНЕГА И ЛЬДА

В нынешнем году в ВКО зимы практически не было, что создало проблемы для заливки постоянных катков, на кото-

ночи происходили ледовые баталии, и массовый интерес к канадскому хоккею со стороны родителей и их детей обеспечивал резерв кандидатов в специализированные хоккейные школы.

В качестве поучительного примера можно вспомнить историю XX века, когда дворовые команды Усть-Каменогорска в финалах турниров «Золотая шайба» в Москве становились чемпионами, занимали призовые места. Этому способствовала отменная ледовая подготовка, отличное катание наряду с самобытной техникой, которая шлифуется в бесконечных играх во дворах. В мемуарах великих хоккеистов НХЛ под

ВСЁ ПОД КРЫШЕЙ

В прошлом веке в Усть-Каменогорске был единственный Дворец спорта с двумя всего ледовыми манежами, но в новом тысячелетии появились современные модули – по улице Михаэлиса и в микрорайоне КШТ. Такой же объект появился в районе Алтай, где также на глазах растёт интерес к хоккею с шайбой и стали заметны достижения местных тренеров и хоккеистов. Таким образом, с площадок под открытым небом хоккей перемещается под крышу, где искусственный лёд «варят» в течение всего спортивного сезона. В выходные дни в Усть-Каменогорске для всех желающих организуют катание на коньках, но пока трудно сказать, как будут складываться погода и условия для заливки уличных катков.

В этой связи вспоминаются книги известного конькобежца из прошлого Евгения Гришина, в которых он рассказывает, как в скандинавских странах были организованы катки на замёрзших озёрах. Причём на них даже проводились турниры высочайшего международного уровня, ста-

#ПОДРОБНОСТИ

Будни спасателей ВКО: жаркая неделя

✍ Дмитрий Чжан
📷 Пресс-служба ДЧС ВКО

Жаркой выдалась прошедшая неделя для спасателей Восточного Казахстана. В эти дни в регионе пожары фиксировали в степи, лесу, домах и даже торговом центре.

ОГНЕННАЯ УГРОЗА В СТЕПИ

В Восточно-Казахстанской области произошло несколько масштабных природных возгораний. Одно из самых крупных случилось в Зайсанском районе, где пламя охватило значительные площади сухой растительности.

Для тушения привлекались вертолёты, которые осуществили 11 сбросов воды – в общей сложности были израсходованы более 30 тонн. Кроме того, активно работали наземные подразделения, задействованные в тушении.

Сотрудники Департамента по чрезвычайным ситуациям Восточно-Казахстанской области (ДЧС ВКО) провели профилактическую опашку территории вокруг села Биржан-Сал в Зайсанском районе. Это дало возможность полностью снять угрозу распространения огня на жилые постройки и уберечь населённый пункт от пожара. По результатам проведённого воздушного осмотра было установлено, что в настоящее время опасности для близлежащих сёл нет. Население было своевременно проинформировано об обстановке, – сообщили в пресс-службе ДЧС ВКО.

Здесь отметили, что работы по тушению осложнялись труднодоступным болотистым ландшафтом, густой растительностью и сильным ветром с порывами до 20 метров в секунду. Несмотря на сложные условия, возгорание было полностью потушено. По предварительным оценкам, огнём была охвачена территория площадью около 1 000 гектаров. К счастью, никто не пострадал.

А чуть позже пожар был зафиксирован на участке Бекбай того же Зайсанского района. На этот раз горели 150 тонн заготовленного сена.

Силами пожарных возгорание было оперативно устранено. Огонь не распространился на находящиеся рядом здания, – отметили в пресс-службе департамента.

Спасатели в очередной раз предупреждают: при хранении сена необходимо строго соблюдать нормы пожарной безопасности.

ПОЖАР В ЛЕСУ

В Восточно-Казахстанской области с начала текущего года зафиксированы уже четыре случая лесных пожаров. Общая площадь возгораний составила

177 гектаров. Об этом сообщили в ходе брифинга, прошедшего на площадке Региональной службы коммуникаций.

С 14 апреля на территории Восточно-Казахстанской области официально установлен пожароопасный период. На сегодняшний день зафиксированы четыре лесных пожара на площади 177 гектаров, а также шесть возгораний сухой растительности общей площадью 58 гектаров, – сообщил старший инженер управления государственного пожарного контроля ДЧС ВКО Азамат Кумарбеков.

По его словам, для повышения эффективности превентивных мер в рамках подготовки к пожароопасному сезону 2025 года сотрудники департамента организовали рабочее совещание с представителями профильных ведомств.

Мы активизировали информационную работу в СМИ по вопросам предотвращения природных пожаров. Также были направлены официальные уведомления в адрес заинтересованных государственных структур, – отметил представитель ДЧС.

Он также добавил, что в регионе сформирован необходимый запас горюче-смазочных материалов для противопожарных мероприятий. К обеспечению безопасности в пожароопасный период привлечены более трёх тысяч человек личного состава, задействованы свыше 50 единиц техники, имеются беспилотные летательные аппараты для оперативного мониторинга ситуации и всё необходимое оборудование для тушения.

Заместитель руководителя Управления природных ресурсов и регулирования природопользования ВКО Мерхат Амиров, в свою очередь, отметил, что с осени прошлого года в регионе ведутся профилактические мероприятия: проводится санитарная вырубка, расчищаются лесные просеки, создаются противопожарные барьеры и проводится опашка территорий.

Ситуация находится под постоянным контролем спасательных служб ДЧС ВКО, – подчеркнул он.

Лесной фонд Восточно-Казахстанской области составляет 2,9 миллиона гектаров, из них 1,6 миллиона гектаров покрыты лесом. В прошлом году в регионе были зарегистрированы 13 случаев лесных пожаров.

КОРОТКОЕ ЗАМЫКАНИЕ

В Усть-Каменогорске сотрудники ДЧС ВКО провели учебную тренировку по ликвидации условного пожара в здании торгового дома. По сценарию учений, возгорание произошло на первом этаже в торговом зале вследствие короткого замыкания электропроводки.

Охранник объекта обнаружил задымление и немедленно вызвал экстренные службы по номеру 112, а затем попытался самостоятельно потушить

пламя. Однако из-за плотного задымления ликвидировать очаг возгорания ему не удалось.

К месту условного ЧС оперативно прибыли подразделения противопожарной службы. При помощи спасательного капюшона охранник был выведен из задымлённой зоны. Сотрудники ДЧС совместными усилиями потушили условный пожар на площади 40 квадратных метров.

В рамках этих учений пожарные отрабатывали навыки реагирования на экстренные ситуации. Слаженность действий спасателей и персонала объектов с массовым пребыванием людей напрямую влияет на безопасность граждан, – пояснил оперативный дежурный службы пожаротушения и аварийно-спасательных работ ДЧС ВКО Мерей Шарипханов.

В тренировке были задействованы четыре единицы специальной техники и 30 сотрудников противопожарной службы области.

Главная цель учений – отработать координацию действий при тушении пожара и эвакуации большого числа людей, включая работников и посетителей торгового центра.

Подобные мероприятия позволяют не только отработать механизмы реагирования на чрезвычайные ситуации, но и подробно изучить особенности здания с точки зрения пожарной безопасности, а также применить на практике современные методы тушения и эвакуации.

Департамент по ЧС ВКО напоминает основные правила поведения в случае возникновения пожара в местах массового скопления людей:

- необходимо как можно быстрее покинуть здание через ближайший эвакуационный выход;
- двигайтесь в сторону, противоположную очагу возгорания, не теряя времени;
- при задымлении следует передвигаться на четвереньках или ползком, так как ближе к полу температура воздуха ниже, а концентрация кислорода – выше;
- при сильном дыме следует прикрыть рот и нос многослойной тканью, желательна из хлопка, и дышать через неё;
- при первых признаках пожара незамедлительно сообщите об этом по телефонам 101 или 112.

ПЛАМЯ – НЕ ИГРУШКА

В Восточно-Казахстанской области сотрудники экстренных служб усилили работу по профилактике чрезвычайных ситуаций среди населения. Главная цель – повысить осведомлённость жителей о правилах безопасности и сократить число происшествий за счёт активного информационного сопровождения, встреч и практических мероприятий.

Спасатели региона в сотрудничестве с педагогами центра «Юный спасатель»

КГУ «ШЦДО №29» посетили специальный детский сад «Алтын Дан», где провели для воспитанников познавательное и интересное занятие. В доступной игровой форме ребят обучали, как правильно вызвать службу спасения по номеру 112, организовали весёлую эстафету, показали обучающий мультфильм и провели интерактивные игры.

Дети с большим интересом откликнулись на предложенную программу: активно участвовали в конкурсах, с энтузиазмом выполняли задания и охотно включались в диалог со спасателями.

Наш детский сад регулярно принимает участие в таких мероприятиях. Это важно и полезно: дети с раннего возраста учатся правильному поведению в экстренных ситуациях, что способствует снижению рисков и укрепляет основы безопасности, – поделилась заместитель директора по учебной работе специального детского сада «Алтын Дан» Жадыра Бекжанова.

ПОМОЩЬ С НЕБА

В экстренных ситуациях, особенно когда речь идёт о детях, каждая минута имеет значение. Недавно в Восточно-Казахстанской области спасатели пришли на помощь сразу нескольким малышам, которым срочно понадобилась медицинская помощь.

Новорождённого ребёнка из Риддера экстренно доставили в Усть-Каменогорск на вертолёт МЧС РК. Перевозку выполнил экипаж «Казавиаспаса» Министерства по чрезвычайным ситуациям Республики Казахстан. Пилоты Руслан Агламбеков и Олег Алфеев на борту вертолёта МИ-8 обеспечили безопасный и оперативный перелёт.

На протяжении всего полёта ребёнка сопровождали специалисты санитарной авиации, контролируя его состояние и оказывая необходимую помощь. По информации ДЧС ВКО, благодаря профессиональным действиям как летного состава, так и медицинской бригады, транспортировка прошла успешно – малыш был доставлен в лечебное учреждение без осложнений.

Во второй раз за неделю вертолёт МЧС задействовали для спасения новорождённой.

Все те же пилоты «Казавиаспаса» МЧС РК Руслан Агламбеков и Олег Алфеев на вертолёт МИ-8 с бригадой врачей санавиации Асхатом Куанышбаевым и Ларисой Величко совершили срочный перелёт из города Шемонаиха в город Усть-Каменогорск для транспортировки новорождённой девочки.

Благодаря профессионализму пилотов и врачей полёт прошёл благополучно, маленький пациент доставлен в медучреждение Усть-Каменогорска, – прокомментировали случай в ДЧС ВКО.

Эти случаи стали яркими примерами слаженной работы экстренных служб и медицинских специалистов, которые ежедневно спасают человеческие жизни.

#К 80-ЛЕТИЮ ПОБЕДЫ

Сеять разумное, доброе, вечное...

✎ Меир Токобаев
📷 Из семейного архива
Аухадиевых

Среди тех, кто родился в предвоенном 1939 году и кого с полным правом можно называть детьми войны и тыла, – житель Усть-Каменогорска Сайлаухан Аухадиев. В невероятно тяжёлые годы он вместе с матерью после уборки урожая собирал остатки колосьев на полях колхоза «Бестерек» Курчумского района для пропитания семьи. С малых лет трудился рядом со взрослыми, вносил свой посильный, но не менее важный вклад на трудовом фронте для приближения долгожданной Победы.

Сайлаухан Аухадиев рассказывает, что работал погонщиком на току, по долгу не слезая с коня при обмолоте хлебных злаков, связанных в снопы, а также принимал участие в колхозном сенокосе. Вместе с дедушкой Аухади был занят на пастбе колхозного поголовья овец, а в другое время на домашней ручной мельнице с каменными жерновами перемалывал зёрна пшеницы для получения муки.

ВЫБОР СУДЬБЫ

Возможно, всё это впоследствии повлияло на выбор его жизненного и трудового пути, на решение стать агрономом, выращивать для людей хлеб, которого так не хватало государству в годы тяжких испытаний.

При поддержке и с благословения матери молодой человек отправился в Алма-Ату и поступил в сельскохозяйственный институт на крайне востребованную и дефицитную специальность в те трудные годы, когда многие другие думали лишь об элементарном выживании. Наверное, с подачи и лёгкой руки матери его стремление заглянуть далеко вперёд и ко всему подходить профессионально ещё в те времена стали основным кредо юноши, обдумывающего свою жизнь на перепутье дорог.

В итоге получилось так, что Сайлаухан не просто выращивал хлеб, трудился в зерновой отрасли, поднялся по этой служебной вертикали с самых низов – от хлебного поля до руководителя отрасли областного уровня. Однако агрономия оказалась лишь одним из направлений его деятельности, хотя и очень важным. В дальнейшем аграрий занимался делами государственного масштаба, более широкого, чем профессиональная стезя на пшеничной ниве.

Работал агрономом в совхозе, колхозе, был председателем колхоза, директором совхоза в различных районах ВКО, около десяти лет успешно руководил Тарбагатайским районом, а потом его перевели в областную центр – на повышение. В Усть-Каменогорске он безупречно трудился более 30 лет, на протяжении 16 лет возглавлял четыре госучреждения областного уровня. Здесь наш герой тоже своим примером опровергает давнее мнение о том, что кадры прежней формации могут оказаться не у дел в условиях перехода к рыночной экономике. Вопреки этому, в своё время Сайлаухан Абилович стал первым руководителем антимонопольного ведомства – совершенно новой структуры в регионе. Его практический опыт, теоретические знания, природный талант управленца стали именно тем багажом, который необходим для топ-менеджеров не только в сфере сельского хозяйства, но и на стыке многих других отраслей.

СВОЙ ПОВСЮДУ

Редкий случай, когда одному человеку присвоены звания почётного гражданина сразу трёх районов Вос-

точного Казахстана – Катон-Карагайского, Курчумского, Тарбагатайского, – а также города Усть-Каменогорска. Причём население каждой из этих административно-территориальных единиц считает Аухадиева именно своим, родным, местным, что для него является самой наивысшей оценкой, как и орден Трудового Красного знамени, которым он награждён за свой труд.

Каждый человек, особенно с возрастом, очень трепетно и внимательно относится к своим корням, генеалогическому древу, но замыкаться в узких родоплеменных рамках, принципах землячества аксакал не считает верным. Он чувствует себя как дома в Курчуме, Акжаре, Маркаколе, Улкен Нарыне, областном центре – везде, где жил, трудился и где есть много коллег, знакомых, друзей, хотя и родился он в 1939 году в селе Бестерек Курчумского района.

– Первым девизом в моей жизни были слова великого поэта-мыслителя Абая Кунанбайулы, – признаётся Сайлаухан Аухадиев, – «Любите всех людей как своих братьев». Жизнь показала, что нет плохих наций, бывают плохие люди. Нам надо научиться слушать и слышать друг друга. Ничто не даётся нам так дёшево и не ценится так дорого, как вежливость, внимание.

Наш герой около 28 лет жизни посвятил работе в агросекторе Восточно-Казахстанской области, причём на ответственных должностях, начиная от села, района и до области, поэтому волей-неволей постоянно возвращается к главной теме своей профессиональной жизни как агроном, который тесно сотрудничал с коллегами по науке на целине.

– Ещё одним моим жизненным принципом являются слова великого

академика Тимирязева, – продолжает аксакал, – «Тот, кто сумел бы вырастить два колоса там, где прежде рос один, две былинки травы, где росла одна, заслужил бы благодарность всего человечества». Хорошо зная о том, что земля – мать богатства, а труд – его отец, я всегда старался всеми силами мобилизовать полеводов на повышение плодородия земли, урожайности сельскохозяйству.

СПРОС НА ПОЛИВ

Сегодня, как известно, в развитии агропромышленного комплекса области делается акцент на искусственном орошении полей, а в Серебрянске открыто производство дождевальных машин отечественной сборки. Ведётся активная работа по восстановлению гидросооружения на реке Кандысу в Тарбагатайском районе, магистральных и других каналов, возрождаются традиции поливного земледелия, чьи основы закладывались в былые времена при непосредственном участии Сайлаухана Аухадиева. Есть ещё абсолютно уникальный опыт создания у села Тугыл Призайсанской оросительной системы, позволившей на исторически безжизненных землях получать стабильные урожаи сельскохозяйств, превратить берег в оазис. Всё это востребовано жизнью, экономикой, аграриями как никогда, а «Рудный Алтай» постарается, в свою очередь, рассказать об этом опыте подробнее.

Многие знают, что наш герой работал главным агрономом в знаменитом колхозе-миллионере имени Ленина, жил в селе Алтынбел (ранее – Новоберёзовка) района Улкен Нарын (ранее – Большеарымский). Затем более пяти лет успешно трудился в должности председателя, вплоть до назначения директором совхоза «Бурановского» в Маркакольском районе. Об этом подробно изложено в книге «Председатель», посвящённой ветерану Великой Отечественной войны, Герою Социалистического труда, легендарному главе колхоза имени Ленина, ветерану труда, автору нескольких книг, общественному деятелю ВКО Бошаю Китапбаеву, которая была издана в 2018 году его сыновьями. Авторы книги тепло отзываются о Сайлаухане Аухадиеве как о прогрессивной личности, вошедшей в число выдающихся представителей многонационального дружного коллектива.

КНИГИ ЖИЗНИ

С выходом на заслуженный отдых в 2000 году наш аксакал был избран председателем первичной организации, а также членом президиума Усть-Каменогорского городского и Восточ-

но-Казахстанского областного советов ветеранских организаций. В 2014 году также избран председателем Усть-Каменогорского городского Совета аксакалов, а в 2018 году вошёл в состав членов Совета общественного согласия Ассамблеи народа Казахстана Восточно-Казахстанской области, где делится опытом с молодёжью и с детьми.

Аграрий по призванию, где бы ни проживал, Сайлаухан никогда не отрывался от земли. В частности, работая в колхозе имени Ленина, при выборе жилья для семьи прислушался к совету коллег заселиться в дом с небольшим садом и огородом. В сельской местности все и всё на виду, и о том, какой агроном приехал к ним, какой из него хозяин, люди будут, естественно, судить по состоянию жилья, надворных построек, отношению к труду на домашнем участке. Если любое дело горит в руках, огород с садом обильно и стабильно плодоносят – значит, человек на своём месте, земля отзывается урожаем, и в колхозе будет толк.

Об этом Аухадиев написал в книге под названием «Еңбекпен өрілген өмір», изданной в 2019 году в жанре семейной и профессиональной хроники, хотя в ней охвачено очень многое помимо жизни, судьбы и работы автора.

Есть ещё стереотип, что в южных районах ВКО бедные почвы, дефицит влаги, и потому там якобы выгоднее развивать животноводство, но наш герой уже всё и всем доказал о высоком потенциале мелиорации в сфере растениеводства.

В городе наш герой тоже не усидел на одном месте. Будучи пенсионером, продолжает работу на дачном участке, а, как известно, потомки великих кочевников и степняков в земледелии тоже могут дать фору опытным дачникам, огородникам – это дело для души.

Есть у Сайлаухана Аухадиева и ещё одна книга под названием «Есте журер есті сөз» о сокровищнице народной мудрости, накопленной в течение многих веков, сохраняемой и адресуемой самой широкой аудитории.

Журналисты, повседневно работающие со словом, иногда сожалеют, что не заняты конкретным делом, не производят хлеб, мясо, молоко, овощи. А тут мы видим, что у представителя реального сектора, агрария по призванию и профессии, очень велико уважение к слову, письму, книге, умной мысли, и находим подтверждение о необходимости духовной пищи.

И на хлебном поле, и на творческой ниве Сайлаухан Аухадиев руководствуется словами, которые принадлежат одному из бывших президентов США Джону Кеннеди: «Не спрашивай, что твоя страна может сделать для тебя, спроси, что ты можешь сделать для своей страны».

#ДОСУГ

Победили сильнейшие

📷 ВКО Совет ветеранов

Восточно-Казахстанский областной Совет ветеранов 15 апреля организовал среди ветеранов турнир по тоғызқұмалақ, посвящённый 80-летию Великой Победы.

Турнир стал частью комплекса мероприятий, направленных на поддержку и активизацию деятельности ветеранских организаций области.

Цели турнира – развитие и популяризация национальной игры тоғызқұмалақ, пропаганда здорового образа жизни среди пожилых людей, стимулирование их к активному участию в спортивной и общественной жизни, а также укрепление связей между ветеранами.

Участники турнира продемонстрировали высокий уровень подготовки, стратегическое мышление и предан-

ность традициям.

Мероприятие прошло в тёплой и дружеской атмосфере, способствующей сплочению представителей старшего поколения.

По итогам турнира 1 место занял А. Боқасов из Усть-Каменогорска, 2 место – М. Пархоменко из Риддера, 3 место разделили между собой представители Уланского района Б. Акылбаев и Д. Гарифуллин. Победители награждены дипломами и денежными премиями. Все участники получили сертификаты об участии в соревнованиях.

#КОНФЕРЕНЦИЯ

Наследие педагога как символ обновления

✍ Дамир Омаров
📷 Махаббат Ахметжанова

Международная научно-практическая конференция «Педагогическое наследие Канипы Битибаевой и актуальные вопросы казахского языка и литературы» приурочена к 80-летию со дня рождения выдающегося педагога, академика, заслуженного деятеля Казахстана Канипы Битибаевой.

Конференция собрала ведущих учёных, педагогов-практиков, директоров школ и представителей методических центров нашей страны, а также гостей из ближнего зарубежья.

Были обсуждены актуальные проблемы педагогической практики и развития образовательной системы.

— Учитель всегда был и остаётся ключевой фигурой в системе образования. От его квалификации, мировоззрения и личной ответственности зависит образование подрастающего поколения, то есть будущего страны. Глава государства Касым-Жомарт Токаев отмечал, что талантливые учителя формируют лучшие качества всей нации, а в воспитательной работе вместе с педагогами должны участвовать родители. Именно через систему образования формируются ценности, патриотизм и гражданская зрелость будущих поколений, — отметил министр просвещения Гани Бейсембаев в ходе своего выступления.

Канипа Битибаева — имя, хорошо известное не только казахстанскому образовательному и научному сообществу. Её подход к преподаванию казахского языка и литературы в советское и постсоветское время стал образцом методического новаторства, а труды и сегодня служат отличными пособием для многих педагогов. Конференция стала не только актом признания заслуг, но и возможностью осмыслить научно-педагогическое наследие академика сквозь

призму вызовов XXI века.

— Среди учеников Канипы Битибаевой — порядка двадцати кандидатов наук, шесть докторов педагогических наук, пять докторов PhD. Все высокие достижения, которые демонстрируют её многочисленные ученики, — это наследие, плоды труда нашей Канипы-апа, — подчеркнул аким ВКО Нурымбет Сактаганов.

Конференция была выстроена по двухуровневой системе: пленарное заседание и работа по тематическим секциям. Основное внимание было сосредоточено на нескольких направлениях: «Актуальные вопросы преподавания казахского языка и литературы» — с акцентом на современные методики и подходы; «Инновационные технологии Канипы Битибаевой и профессиональное мастерство учителя» — с изучением авторских разработок и педагогических экспериментов; «Национальные ценности и духовно-нравственное воспитание» — как ключевой элемент преподавательского наследия академика; «Естественные науки и технический прогресс сквозь призму гуманитарного подхода» — дань междисциплинарности, развитием которой Канипа Битибаева занималась много лет.

Особое место заняла презентация

сборника воспоминаний «Тау тұлғалы тау қызы», посвящённого 80-летию юбилею Канипы Битибаевой.

Организаторы уделили внимание и культурной части конференции. Гости посетили выставку, где были представлены личные вещи юбиляра, книги, архивные документы и аудиовизуальные материалы. А в секции филиалов её лабораторий демонстрировались методические разработки, которые используют и по сей день в образовательных учреждениях Казахстана. Также гостям представили театрализованную композицию о жизни педагога, позволившую взглянуть на её судьбу не только через призму научных достижений, но и в целом как человека эпохи, хранителя национальной идентичности.

В условиях трансформации системы образования Казахстана имя Канипы Битибаевой вновь становится символом обновления, опоры на традиции и движения вперёд.

На конференции было отмечено, что областная специализированная школа-гимназия-интернат имени Жамбыла для одарённых детей, где трудилась Канипа Битибаева, будет оснащена лабораторным кабинетом. На эти цели дополнительно выделены 18 миллионов тенге.

#БИБЛИОТЕКА

Бегом за книгой!

📷 ВКОБ имени А. С. Пушкина

23 апреля в Казахстане отмечали Национальный день книги – праздник, призванный подчеркнуть важность чтения и литературы в интеллектуальном и культурном развитии общества. В этот день библиотеки Восточного Казахстана дали старт книжной неделе, наполненной разнообразными мероприятиями, направленными на популяризацию чтения среди жителей региона. Об этом подробно рассказали в областной библиотеке имени А. С. Пушкина.

В Восточно-Казахстанской областной библиотеке имени А. С. Пушкина состоялось открытие интерактивной выставки литературы «Кітап – білім бұлағы» / «Книга – источник знаний», на которой был представлен широкий спектр изданий, способных заинтересовать читателей всех возрастов.

Одним из ярких моментов праздника стал литературный диктант, посвящённый знаковому произведению выдающегося учёного, путешественника и просветителя Шокана Уалиханова — «Географический очерк Заилийского края». Студенты учебных заведений города продемонстрировали свои знания и любовь к литературе, а лучшие из них были награждены дипломами и памятными подарками — книгами.

Международный ресурсный центр и Центр знаний областной библиотеки подготовили для молодого поколения увлекательные интеллектуальные игры. Студенты и школьники с азартом приняли участие в квесте «Бегом за книгой» и литературном квизе, проявив эрудицию и находчивость.

Не менее интересной стала встреча в Восточно-Казахстанской областной детско-юношеской библиотеке с известной поэтессой и писательницей, заслуженным деятелем Казахстана, лауреатом многочисленных международных и республиканских литературных конкурсов, членом Союза писателей и журналистов Казахстана, победительницей конкурса Mecenat.kz и автором книги «Өмір бәйтерегі» Сауле Досжан. Читатели смогли пообщаться с любимой писательницей, задать ей вопросы и узнать больше о её творческом пути.

В библиотеках других городов, районов и сёл области также были проведены яркие мероприятия и организованы масштабные книжные выставки, посвящённые Национальному дню книги.

Книжная неделя в ВКО предлагает множество интересных событий: литературные вечера, творческие встречи с известными писателями, прямые эфиры, конкурсы, мастер-классы и другие тематические мероприятия, призванные увлечь жителей региона чтением и привить любовь к книге как источнику знаний, мудрости и вдохновения.

#ДУХОВНОСТЬ

Расточительству не место

✍ Ақерке Рағызбаева,
Дамир Омаров

Главный имам Восточного Казахстана и Совет аксакалов обсудили вопросы проведения поминальных обедов (ас беру), похорон и захоронения. Участники встречи призвали избегать излишеств и следовать религиозным и культурным традициям, не искажая их сути.

В мечети «Халифа Алтай», в рамках Года ислама и ценности семьи, прошло совместное заседание областного Совета аксакалов и представителей Духовного управления мусульман Казахстана по Восточно-Казахстанской области (ДУМК ВКО). Тема встречи — «Культура ас беру как отражение цивилизованного общества».

Поднимались вопросы чрезмерных затрат при организации поминальных трапез, а также искажений в

проведении похоронных ритуалов.

— Главная цель нашего собрания — обратить внимание на расточительство, особенно в обрядах ас беру. Мы хотим обозначить те моменты, которые не соответствуют ни нашим традициям, ни нормам шариата, и дать людям правильные ориентиры. Кто-то называет это ас, кто-то — хатым, кто-то — құдайы тамақ (традиционная трапеза в честь умершего), но суть остаётся одна — молитва за душу усопшего, — отметил главный имам ВКО Думан Сайфуллин.

Он напомнил, что по инициативе ДУМК принят специальный документ, регулирующий культуру ас беру, и кратко изложил его основные положения.

— В первую очередь, важно избегать расточительства. Это касается и времени, и еды. Что такое расточительство времени? Это когда люди опаздывают на ас, когда выражение соболезнований и произнесение речей затягивается. Наши предки, прочитав Коран и вознеся дуа, не переходили к долгим разговорам. Во-вторых — расточительство в еде. Сейчас всё труднее отличить стол поминального обеда от свадебного. Поэтому, чтобы облегчить задачу, предлагается ограничиться подачей семи видов блюд, — пояснил Думан Сайфуллин.

Проведение қонақасы (угощения после похорон) в кафе — это дополнительная нагрузка и излишняя трата, подчеркнул главный имам области. Часто хозяева тратят силы и время на поиск заведения, организацию банкета, при этом даже не видят гостей, не успевают попрощаться с близкими, не знают, кто приходил, кто ушёл. Порой родные усопшего не успевают как следует пережить траур.

Именно поэтому правильное проводить ас дома, в кругу близких, по традиции: угостить гостей, предложить чай. Это сохраняет душевную атмосферу и облегчает бремя семьи. Также время ас беру не должно совпадать с пятничной молитвой (жұма намаз), чтобы не нарушать регламент религиозного дня.

#КОННЫЙ СПОРТ

Грация и сила
в каждом прыжке

✍ Елизавета Седых
📷 Махаббат Ахметжанова

Выставка «Шығыс арғымағы 2025» состоялась в селе Винном Глубоковского района на территории конноспортивного клуба «Титан». Участники показали мастерство верховой езды и боролись за призовые места.

В программу вошли показательные выступления спортсменов – конкур, выездка, выступление паралимпийцев и групповой конный номер. Также на территории «Титана» были организованы мастер-классы по адаптивному конному спорту и иппотерапии, ремесленные ярмарки и концерт.

– Из-за погодных условий из районов не смогли приехать несколько участников. Но те спортсмены, которые сегодня участвовали в выставке, показали прекрасные результаты, – поделился впечатлениями аким Восточно-Казахстанской области Нурымбет Сактаганов.

Конники из нашего регио-

на традиционно завоёвывают призовые места на республиканских олимпиадах и достойно представляют ВКО и страну на международном уровне.

Победительницей выставки стала владелица школы верховой езды «UK Equestrian School» Александра Попова.

– Такие мероприятия очень важны, потому что конный спорт у нас развивается, становится больше коневладельцев, – сказала Александра. – Победе я очень рада. Эмоции меня сегодня захлестывают, потому что вчера мои лошади на репетиции отказывались что-либо показывать. И я думала, что мы уедем ни с чем. Другие участники тоже большие молодцы, их лошади показали себя очень хорошо.

Помимо конного спорта в регионе также уделяют внимание развитию иппотерапии – реабилитации с помощью верховой езды. Услуги по иппотерапии на сегодняшний день получают свыше 130 детей из Восточно-Казахстанской области.

Глава региона рассказал, что в ближайшее время новые спортивные направления, связанные с верховой ездой, начнут внедрять в Риддере и Уланском районе.

#СПАРТАКИАДА

Снова на высоте

📷 Управление образования ВКО

Студенты колледжей Восточно-Казахстанской области стали победителями республиканской спартакиады «Кубок труда», сообщают в Управлении образования ВКО.

С 15 по 18 апреля 2025 года в городе Туркестане среди студентов организаций технического и профессионального, послесреднего образования прошла спартакиада «Кубок труда», в которой приняла участие команда Восточно-Казахстанской области.

Студенты колледжей Восточно-Казахстанской области соревновались по нескольким видам спорта: команда Усть-Каменогорского высшего медицинского колледжа играла в тоғызқұмалак, команда Высшего ИТ-колледжа ВКТУ имени Д. Серикбаева – в шахматы и настольный теннис, команда Высшего колледжа КАСУ – в волейбол среди девушек, команда Восточно-Казахстанского гуманитарного колледжа имени Абая – в волейбол среди юношей, команда Колледжа транспорта и безопасности жизнедеятельности – в баскетбол среди юношей.

В результате команда юношей Восточно-Казахстанского гуманитарного колледжа имени Абая одержала победу в волейболе, а команда Усть-Каменогорского высшего медицинского колледжа заняла второе место в тоғызқұмалак.

Поздравляем победителей и желаем нашим студентам дальнейших успехов!

#ПРАЗДНИК

Нет предела Наурызу

📷 Пресс-служба ВКТУ имени Д. Серикбаева

В Восточно-Казахстанском техническом университете имени Д. Серикбаева ярко отметили Наурыз: юрты, этнодефиле и шашбау-пати объединили гостей праздника. Об этом рассказали в пресс-службе вуза.

В ВКТУ имени Д. Серикбаева прошло масштабное культурное мероприятие «Наурыз – истоки благополучия». Праздник весеннего обновления и национального единства собрал студентов, преподавателей, почётных гостей и жителей города.

Территория вуза превратилась в настоящий этноаул: здесь были установлены тематические юрты, каждая из которых рассказывала о знаковых личностях и исторических событиях. Особый интерес вызвали юрта «Мир Абая», посвящённая 180-летию великого казахского поэта и мыслителя, композиция «Дух героя – опора народа» в честь 80-летия Победы и памяти Сагадаты Нурмагамбетова, а также «Обитель единства» – к 30-летию Ассамблеи народа Казахстана.

Необычными акцентами праздника стали этнодефиле в национальной одежде, баурсак-пати, шашбау бұрымпати, спортивные конкурсы и традиционные игры. Гости торжества с удовольствием дегустировали национальные блюда, участвовали в состязаниях и наслаждались концертной программой.

Праздник стал отражением культурного многообразия Казахстана и напомнил о важности сохранения традиций и патриотического воспитания молодёжи. Организаторы поблагодарили всех участников за активность и яркие эмоции, отметив, что Наурыз в ВКТУ вновь объединил поколения и сердца.

Пасха объединила сердца

✍ Дмитрий Чжан
📷 Евгений Щетников

Народными гуляньями и играми отпраздновали Светлую Пасху в областном центре Восточного Казахстана. А в ВК областной библиотеке имени А. С. Пушкина вспомнили историю празднования католической Пасхи.

НАРОДНЫЕ ГУЛЯНИЯ

В Усть-Каменогорске горожане отметили Пасху. На площадке Дома дружбы – центра общественного согласия были организованы народные гуляния, игры, выставка изделий народного творчества и ярмарка.

Пасха – один из важнейших христианских праздников, отмечающий Воскресение Иисуса Христа.

– Традиционно на Пасху расписывали яйца. Провожу для детей мастер-класс на эту тему. Возраст детей не ограничен: от четырёх лет и старше. Вообще, традиционно яйца и взрослые расписывали, как расписывают обереги. Рисовали не только для души, но и рисовали, чтобы подарить, хранить в течение года этот оберег. Яичко разбивалось в тот момент, когда теряло свою силу, – рассказала педагог школы искусств «Жұлдыз» Лариса Кокушинская.

Весело, с удовольствием горожане играли в «ручеек» – под песню «Гори, гори ясно» парами пробегали под поднятыми руками остальных пар. Тот, кто в по-

следней паре успевал схватить платок, тот и становился ведущим.

– Мне очень понравилась эта игра. Песню многие слышали, но вот игры, связанные с этой песней, я видела впервые. Я зарядилась праздничным настроением. Ещё мне понравились танцы и песни фольклорного ансамбля «Бастеньки». Сразу поднялось настроение, а ноги сами начали притопывать в такт музыки, – поделилась своими впечатлениями жительница областного центра Александра Гончарова.

Вниманию горожан была также представлена ярмарка, на которой можно было приобрести сувениры к празднику.

ИСТОРИЯ И СИМВОЛЫ

Примечательно, что в 2025 году празднование совпало у православных христиан и католиков, выпав на 20 апреля, – такое быва-

ет не каждый год.

Участники дискуссионного немецкого клуба в библиотеке имени А. С. Пушкина собрались в очередной раз, чтобы вспомнить историю празднования католической Пасхи и посмотреть короткое видео «Как проходит праздник в Германии». Основной формой проведения мероприятия стала дискуссия на тему «Как современная молодёжь относится к празднованию Пасхи». Беседа плавно перешла в игру «Крокодил», в ходе которой участники угадывали пасхальные символы. Завершилась встреча клуба традиционной игрой «Поиск пасхальных яиц».

В клубе разговорного английского языка также прошла встреча на тему «Католическая Пасха». Участники разучивали слова по теме и составляли с ними предложения, обсуждали, какие блюда готовят традиционно на Пасху и как отмечают этот праздник католики.

#ПОИСКОВАЯ РАБОТА

Долгая дорога домой

✍ Елизавета Седых
📷 Предоставлены
Зауреш Байкеновой

Волонтер из Восточно-Казахстанской области Зауреш Байкенова ищет родственников солдат, которые в годы Великой Отечественной войны не вернулись с фронта. Она занялась поисковой деятельностью в 2016 году, после того как сама зашла в тупик в попытках пролить свет на судьбу деда, не вернувшегося с фронта. За это время женщина помогла «вернуться» домой огромному количеству бойцов и не планирует останавливаться на достигнутом.

НЕ ЗАБЫВАТЬ

Будучи ученицей 9 класса, Зауреш Байкенова поставила перед собой серьезную цель. Она решила выяснить, что стало с её дедушкой Темиргалием Дюсебаевым, который не вернулся с фронта в годы Великой Отечественной войны. Солдат значился пропавшим без вести.

Внучка установила примерный боевой путь деда Темиргалия по рассказам родственников и обратилась в архивы.

— Это был 1974 год. Я начала искать деда, — вспоминает Зауреш Байкенова. — Мне

просто засекречены. Годы спустя поисковики СНГ объединятся в единую сеть, что позволит пролить свет на судьбы множества погибших героев, но в далёком 1974 году юная Зауреш просто не знала, как организовать поиск.

— Я тогда для себя закрыла эту тему, — говорит женщина. Жизнь потекла своим чередом. После школы Зауреш Байкенова поступила в университет, а после университета пошла работать в школу учителем русского языка и литературы. Затем она стала заместителем директора по воспитательной работе. Дни сменялись неделями, а

ИДТИ ПО СЛЕДУ

— Мы — первые помощники поисковых отрядов Казахстана и других бывших союзных республик, — говорит Зауреш Байкенова.

Сейчас она на добровольных началах занимается поиском потомков солдат, которые не вернулись с фронта. Жизнь этих героев прервалась на поле боя. На поле же они и остались, вдали от родины и семьи. Их не провожали в последний путь и не чествовали. Но благодаря стараниям волонтеров погибшие участники боевых действий получили шанс вернуться домой.

Останки солдат обнаруживают и поднимают поисковые отряды. Затем героев идентифицируют. Иногда это можно сделать с помощью «смертного медальона» — небольшого футляра, в котором солдаты хранили записки с персональными данными. Иногда раскрыть секрет личности погибшего помогают письма и документы, которые поисковики находят в гимнастёрках. Любая мелочь может стать той самой зацепкой, которая позволит выяснить, кем был безымянный солдат.

После того как личность установлена, отряды передают все данные волонтерам-поисковикам.

— Мы изучаем информацию и документы, которые нам направляют, — объясняет Зауреш Байкенова. — Устанавливаем боевой путь дивизии, выясняем, в каких событиях она участвовала и кем были найденные герои.

После тщательного расследования поисковики формируют досье на каждого солдата и приступают к поис-

пришёл ответ из Подольского архива. Сообщили, что его нет ни в одном из списков — он не числился ни среди раненых, ни среди погибших, ни среди военнопленных.

Гораздо позже наша героиня узнала, что архивы военных лет не всегда вели аккуратно — имена и фамилии солдат часто фиксировали с ошибками, из-за чего получить нужную информацию о некоторых участниках боевых действий было практически невозможно. А некоторые данные были

недели месяцами. Женщина проводила всё своё время в делах и заботах. Но мысли о том, что же стало с её предком, не покидали нашу героиню. В 2016 году она вышла на пенсию и решила возобновить поиски деда Темиргалия.

— Я связалась с поисковым отрядом «Искатель» из города Тула, — вспоминает Зауреш Байкенова.

Так в её жизни началась новая глава.

#К 80-ЛЕТИЮ ПОБЕДЫ

Помним, гордимся, скорбим...

✍ Елизавета Седых

Акима Усть-Каменогорска призвал горожан делиться историями о родственниках, участвовавших в Великой Отечественной войне. Все истории будут публиковать в социальных сетях в рамках республиканской акции «Ер есімі – ел есінде».

В рамках общереспубликанской акции «Ер есімі – ел есінде» жители города получат возможность рассказать о родственниках, которые принимали участие в Великой Отечественной войне.

«Все присланные истории будут опубликованы в социальных сетях в преддверии Дня Победы, чтобы сохранить память о подвигах наших героев и передать её будущим поколениям», — отметили в акимате областного центра.

Для того чтобы принять участие в акции, необходимо заполнить краткую анкету в Telegram-боте (https://t.me/Eresimi_elesindebot).

В анкете следует указать:

- ФИО ветерана;
- год рождения и дату смерти (если имеется);
- место рождения;
- место службы;
- приложить фотографию в хорошем качестве.

Информацию о ветеранах будут принимать до 5 мая.

ку родственников и потомков. Если родных удаётся установить, волонтеры отправляются на встречу.

— Самая первая моя встреча была с родными воина из Курчумского района. Его звали Саден Ержанов, — делится Зауреш Байкенова.

Волонтер опубликовала информацию о солдате в социальных сетях, и с ней связался внук погибшего героя. Через него волонтер вышла на родную сестру Садена Ержанова, которая жила в посёлке Ахмирово.

— Я с ней созвонилась. Она и плакала, и радовалась одновременно, — продолжает волонтер. — Она рассказала, что Саден ушёл на фронт совсем молодым. Ему ещё не было 18 лет, но он приписал себе лишний год и отправился воевать.

Сестра не знала Садена лично, поскольку родилась уже после войны. Но в детстве родители часто рассказывали ей про отважного старшего брата, который ушёл защищать отечество и пропал без вести. Отец и мать долгие годы ждали своего сына и пытались выяснить, что с ним произошло. Но ушли из жизни до того, как поисковикам удалось обнаружить останки солдата.

— Саден был награждён медалью. Эта медаль сейчас хранится в Ленинграде, в музее, — рассказывает Зауреш Байкенова.

Поисковики искали его по всей России, но шли по ложному следу. Дело продвинулось лишь тогда, когда в Казахстане начали появляться собственные поисковые отряды.

ВЕРНУТЬ ИЗ НЕБЫТИЯ

Зауреш Байкенова помогла «вернуться» огромному числу солдат. Но дедушку Темиргалия Дюсебаева она продолжает искать до сих пор. Волонтер выяснила, что предок воевал в составе 377-ой Валгинской

Краснознамённой стрелковой дивизии. Мужчину дважды ранили на фронте, но он выжил. А дальше его след теряется. В июле 1944 деда Зауреш либо госпитализировали, либо он отстал от своей части и догонял боевых товарищей.

— Я прорабатываю обе версии, думаю над ними. Когда у меня будут результаты, я хочу издать небольшую книгу о том, как шла моя поисковая работа, как я узнала о судьбе дедушки, через какие этапы проходила, — говорит Зауреш Байкенова.

Собеседница признаётся: чтобы установить такие подробности о некогда живущих солдатах, необходимо приложить массу усилий. Приходится обрабатывать много информации, проверять различные теории, поднимать старые архивы, вести переговоры с другими поисковиками. Но всё это не испугает человека, который искренне увлечён делом и видит в нём свою миссию.

— Мы должны помнить о своих корнях и свято хранить эту память, — уверена женщина. — Перед нами, волонтерами, стоит благородная задача — вернуть героев из небытия.

Поиски солдат и их родственников идут непрерывно. Неизвестные герои, которые десятилетиями лежали в братских могилах или на полях бывших сражений, возвращают себе свои имена. А воинов, личности которых установить невозможно, перезахоранивают по всем правилам и с должными почестями. Волонтеры-поисковики публикуют списки найденных бойцов, разыскивают их потомков, передают информацию и памятные вещи родственникам погибших или в музеи.

Приобщиться к этой благородной деятельности может каждый. Достаточно лишь просмотреть списки солдат. Возможно, там окажутся знакомые имена и фамилии.

ВНИМАНИЕ, ПОИСК!

Содружество волонтеров разыскивает родственников военнопленных солдат Великой Отечественной войны

ФИО военнопленного		Дата рождения	Место рождения	Дата пленения	Место пленения
Гусляков Василий Иванович		25.02.1919	ВКО, Верхубинский р-н, с. Верхуба	15.05.1942	Харьков
Умарп Кайраш	Рядовой	1915	ВКО, Бутахан	03.07.1941	Минск
Урмикбаев Исаим	Рядовой	1906	ВКО, Тускаин	18.05.1942	Керчь
Чаимбаев Кадис Чаимбаевич	Рядовой	1923	ВКО, Маркакольский район	27.09.1942	Волхов
Шевченко Иван Андреевич	Рядовой	14.01.1920	ВКО, Гумашкино	26.07.1941	Могилев
Шипунов Иван Афанасьевич	Рядовой	15.01.1910	ВКО, Кумашкино	09.08.1942	Сталинград
Шкирко Иван Иосифович	Ст. сержант	30.05.1902	Петропавловка	18.05.1942	Керчь
Шматов Филипп Денисович	Рядовой	16.03.1905	ВКО, Богачиха	07.05.1942	Крым
Шопинский Иван Александрович	Рядовой	20.10.1919	ВКО	03.07.1941	Минск
Шпак Афанасий Семенович	Мл. лейтенант	22.08.1915	ВКО, Ишимское	19.05.1942	Изгом
Юдин Петр Харлампиевич	Рядовой	15.09.1912	ВКО, г. Зыряновск	16.07.1942	Миллерово
Никольский Виктор Борисович	Рядовой	23.04.1920	ВКО	04.07.1941	Могилевская область
Ничков Александр Александрович	Рядовой	18.12.1920	ВКО	22.07.1941	Витебск
Давлеткалиев Ихлас Давлеткальевич	Рядовой	1897	ВКО	02.07.1942	Курск
Данилов Емельян Мартинович	Рядовой	1902	ВКО	27.06.1941	Белосток
Дементьев Николай Сергеевич	Рядовой	13.12.1921	ВКО, район Шемонаиха, Камышинка	26.07.1941	Могилев
Ногабай Байказ	Рядовой	1918	ВКО	20.07.1941	Минск
Нудин Федор Константинович	Рядовой	22.12.1915	ВКО, г. Риддер	27.06.1941	Волковыск
Симаков Сергей Иванович	Сержант	07.10.1913	ВКО, Соловьёво	04.07.1942	Старый Оскол
Симигук Иван Владимирович	Рядовой	1921	ВКО, д. Малоросийка, Шемонавский район	14.07.1941	Бобруйск
Ламонов (Ламанов) Михаил Степанович	Рядовой	22.12.1915	ВКО, Риддер	27.06.1941	Волковыск
Могилев Устин Иасонович /Иасонович/ Асенович/	Кузнец	1909	ВКО, район Кировский, Бобровка	26.01.1943	Сычевка
Ларионов Федор Андреевич	Лейтенант	26.12.1917	ВКО	07.11.1941	Алексив
Маслаков Алексей Владимирович	Рядовой	1921	ВКО, Петровск	22.06.1941	Немиров
Губанов Григорий Акимович	Рядовой	23.11.1903	Некрасовка	10.09.1941	Синяево
Сергеев Леонид Ильич	Лейтенант	24.06.1915	Сосновка	16.06.1942	Волошино
Сердюков Алексей Феофанович	Старшина	21.02.1914	Сосновка	07.08.1942	Сталинград
Серебров Виктор Владимирович	Лейтенант	1902	ВКО, г. Усть-Каменогорск	08.07.1942	Ельня
Серохвостов Петр Мартынович	Сержант	1916	ВКО	17.07.1942	Харьков
Серсимбаев Омар Урзалиевич	Рядовой	15.04.1919	Бакты	03.07.1941	Кремелис
Серекпаев Де(с)занбай	Рядовой	1918	Олаково	27.07.1941	Россияны
Смирнягин Василий Сергеевич	Лейтенант	17.01.1906	ВКО, г. Риддер	17.08.1942	Абганерово
Мусинов Кусман	Рядовой	1917	ВКО, Катон-Карагайский р-н, с. Урыль	не позднее 10.01.1942	
Мухамедиев Гайса	Рядовой	1894	ВКО	не позднее 21.01.1943	
Смородинов Павел Иванович	Лейтенант	22.01.1922	Малая Лесовица		
Гусляков Ефим Иосифович		1914	ВКО, район Лениногорск	20.03.1943	
Урилов Яков	Рядовой	10.05.1918	ВКО, д. Макарово		Будешть
Никулин Аркадий Иванович		20.03.1919	ВКО	20.03.1944	Буг
Ниязов Нургали Дастарваевич (Жастарбаевич)		1914	ВКО, Троицкий	27.07.1941	Белосток
Нуробаев Каймула Нуробаевич		1902	ВКО	08.08.1942	Дон
Нурпеисов Искандер Нурпеисович		1916	ВКО, Троицкий	10.07.1942	Кантимировка

Нурединов Мухамбет Нурутдинович		20.03.1915	ВКО, Таксай	26.06.1941	Мариуполь
Юдаков Василий Тимофеевич		22.01.1920	ВКО, Хайрузовка	08.07.1941	Минск
Грохотов Владимир Захарович		24.12.1917	Бородулино	08.1941	Белоруссия
Грошев Федор Трофимович		01.07.1899	Киселёвка	29.07.1942	Севастополь
Давыдов Виктор Максимович		1922	ВКО, Шемонавский р-н, с. Половинка	Не позднее 12.06.1942	Харьков
Нурединов Мухамбет Нурутдинович		20.03.1915	ВКО, Таксай	26.06.1941	Мариуполь
Ламонов Андрей Константинович		06.09.1902	ВКО, Зыряновский район, с. Путинское	6 мая 1942 года	Березовка
Михайлов Иван Прохорович		17.09.1918	ВКО, г. Усть-Каменогорск, Согра	11.08.1941	Кричев
Сидоренко Михаил Сидорович		1920	ВКО, район Больше-Нарымское, Кизек	15.09.1941	Петергоф
Сеченов Федор Лазаревич		24.04.1902	ВКО	12.07.1942	Лисичанск
Мукажан Ахтай Мукажанович		1912	ВКО, район Маркаколь	15.05.1942	Керчь
Муканов Бакзада Муканович		1911	ВКО, с. Сырзык	15.04.1944	Ковель
Моинбаев Мирхан (Мейирхан)		02.1897	ВКО, Таргын	03.03.1943	Харьков
Мохов Петр Елисеевич		12.07.1921	ВКО, Парыгино	28.06.1941	Белоруссия
Мотышев Андржан		15.05.1898	ВКО	04.11.1942	Велиж
Мусдбаев Сембай Джумагулович (Суюнбай)		1913	ВКО	23.07.1942	Могилев
Мусаханов Камали Мсахарович (Мусахарович)		1921	ВКО	21.06.1942	Ростов
Муранов Иван Иванович		1902	ВКО, г. Усть-Каменогорск	27.07.1942	Волхов
Мохов Иосиф Родионович		28.11.1922	ВКО		Брянск
Гусляков Василий Иванович		1914	ВКО, район Лениногорск	20.03.1943	
Синицын Василий Кондратьевич		1902	КазССР	14.07.1942	
Молостов Денис Филиппович		10.07.1921	ВКО	16.07.1941	
Юшков Александр		09.09.1917	ВКО, Зайсанский район	Не позднее 03.10.1942	
Юшков Александр Степанович		17.01.1917	ВКО, г. Зайсан	Не позднее 22.04.1942	
Мулдомяров Канза	Рядовой	1902	ВКО, Курчумский р-он,		
Лебедев Сергей Александрович	Рядовой	1920	ВКО, с. Парыгино		
Лаптев Тимофей Евстигнеевич	Рядовой	15.07.1917	ВКО, г. Усть-Каменогорск / Парыгино / Бородино		
Данилов Емельян Мартынович	Рядовой	1908	ВКО, с. Верх-Уба		
Шараканов Каир	Рядовой	1905	ВКО, г. Усть-Каменогорск		
Давиденко Василий Ерофей	Рядовой	12.05.1909	ВКО, г. Усть-Каменогорск		
Шабаршов Федор Яковлевич	Рядовой		ВКО, Бухтарминский р-н		
Шушуньков Лазарь	Рядовой	04.04.1905	ВКО, Солдатово		
Шадыгин Карп Яковлев Кирилл Михайлович		1921 02.1897	ВКО		
Юрьев Михаил Евдокимович		1913	ВКО, Быково, Зырянский край		
Юрьев Михаил Евдокимович		1913	ВКО, Шемонавский р-н, д. Кабасново		
Никульшин Владимир		1925	ВКО, Зыряновский р-он		
Гуденов Марк		1919	ВКО, Шулдубай		
Мотышев Андржан		1900	ВКО, Зайсанский р-н, Жорсунский с/с		
Узаков Урун	Рядовой				

Вдохновляющие победы

Угловые точки	Географические координаты угловых точек	
	северная широта	восточная долгота
1	50°21'58,56"	83°28'29,68"
2	50°21'58,32"	83°28'52,1"
3	50°21'42,64"	83°28'50,11"
4	50°21'38,31"	83°28'42,71"
5	50°21'39,94"	83°28'37,21"

#ПАТРИОТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ

«Лента Победы» как символ памяти

✍ Дмитрий Чжан
📷 ОВП района Алтай

В районе Алтай в ходе патриотической акции во всех учебных заведениях школьникам раздали голубые ленты «Жеңіс лентасы».

В районе Алтай 16 апреля прошла патриотическая акция по раздаче голубых лент «Жеңіс лентасы». Главная цель – сохранить для нынешних и будущих поколений память о героических годах Великой Победы, о тех, кто положил свои жизни ради спасения страны и свободы будущих поколений.

«В рамках акции отдана дань уважения подвигам предков, подаривших потомкам мир и свободу. Каждый, кто присоединился к акции, внёс свой вклад в сохранение памяти о Великой Победе», – пояснили в ОВП района Алтай.

«Лента Победы» символизирует отвагу и мужество нашего народа, проявленные на полях сражения и в тылу. Более пяти тысяч голубых ленточек раздали детям во время проведения акции.

– «Лента Победы» объединяет вокруг общих ценностей. Вокруг благодарности и уважения ко всем, кто защищал нашу страну. Символ связан с гордостью за Великую Победу, это символ уважения и благодарности ко всем

защитникам Отечества, – подчеркнула учитель начальных классов средней школы №6 Елена Орлова.

#ЗНАЙ НАШИХ!

Исходный код успеха

✍ Айжанат Иксанова,
Дамир Омаров
📷 Altainews.kz

Старшеклассница из Усть-Каменогорска Алина Капар получила грант на обучение в одном из лучших университетов Гонконга.

Ученица 12 «В» класса Назарбаев интеллектуальной школы города Усть-Каменогорска Алина Капар стала обладательницей полного гранта на обучение в Гонконгском политехническом университете по специальности «Computer science» (компьютерные науки).

Гонконгский политехнический университет – государственное высшее учебное заведение, с 1994 года имеющее статус университета. Сегодня он стабильно входит в топ-30 университетов Азии по версии международных рейтингов.

Получение полного гранта в одном из самых престижных университетов Азии стало подтверждением высокого уровня знаний, исследовательских

способностей и стремления Алины к науке. Учёба в Гонконге откроет перед ней широкие горизонты для реализации инновационных проектов в сфере космических технологий и информационных систем.

За время учёбы в Назарбаев интеллектуальной школе Усть-Каменогорска Алина проявила себя как талантливая и целеустремлённая личность, добившись успехов сразу в нескольких на-

правлениях – науке, творчестве и общественной деятельности. Она стала обладательницей патента на образовательную платформу «Book Took», участвовала в качестве волонтера в проекте «Space App Hackathon», вошла в число финалистов конкурса «DPG LAB», отлично проявила себя в международных дебатах «Model United Nations», а также неоднократно отличалась на школьных мероприятиях. Глубокие знания и воспитание, полученные в школе, несомненно, сыграют ключевую роль в её будущем профессиональном пути.

Алина Капар – юная исследовательница с большим будущим, одна из тех, кто уже сегодня стремится менять мир к лучшему с помощью науки, технологий и социальных инициатив. Её интерес к инновациям вдохновляет, а стремление предлагать миру смелые решения говорит о становлении яркой личности и будущего лидера.

«Мы искренне радуемся её достижениям и от всей души поздравляем Алину с получением гранта. Уверены, что она прославит нашу школу, продолжит покорять новые вершины и станет настоящим профессионалом своего дела!» – передают наставники своей блестящей воспитаннице.

Под счастливой звездой

Гороскоп с 25 апреля по 1 мая

ОВЕН Период подарит шанс проявить себя в новом деле. Смелость и уверенность станут вашими союзниками. В личной жизни важно не спешить и быть внимательными к партнёру. Выходные подойдут для активного отдыха.

ТЕЛЕЦ Ваше упорство принесёт плоды – главное, не бросать начатое. В рабочих вопросах возможны интересные предложения. В любви стоит прислушаться к своим настоящим чувствам. На выходных полезно сменить обстановку.

БЛИЗНЕЦЫ Период обещает быть живым и насыщенным встречами. Не бойтесь задавать вопросы и вступать в диалог. В отношениях – время лёгкости и игривости. Выходные подойдут для короткой поездки или похода в гости.

РАК Сосредоточьтесь на внутреннем состоянии – оно повлияет на всё остальное. Рабочие дела потребуют от вас дисциплины и чёткости. В личной жизни не бойтесь говорить о важном. В выходные стоит позаботиться о себе.

ЛЕВ В предстоящий период вы можете стать лидером, даже не стремясь к этому. Вас будут слушать и поддерживать – пользуйтесь моментом. В отношениях проявите уважение к мнению партнёра. Выходные – для радости и отдыха.

ДЕВА Звёзды советуют расставить приоритеты и не распыляться. Возможны небольшие сложности, но вы с ними справитесь. В любви – время для честных разговоров и согласия. В конце недели полезно погулять на свежем воздухе.

ВЕСЫ Удачный период для восстановления баланса во всех сферах. Рабочие вопросы потребуют дипломатии и такта. В личной жизни будет важно не уходить от ответственности. В выходные хорошо провести время с близкими.

СКОРПИОН Вас ждёт прилив энергии и желания действовать. Используйте эту силу с умом, не тратя её на конфликты. В любви стоит быть мягкой – это поможет сблизиться. В выходные можно позволить себе спонтанность.

СТРЕЛЕЦ На работе возможны новые горизонты – не упустите шанс. Период подойдёт для общения, обучения и обмена идеями. В отношениях звёзды советуют больше слушать. В конце недели полезно замедлиться и выдохнуть.

КОЗЕРОГ Период обещает стабильность, если не поддаваться волнениям. Рабочие задачи потребуют упорства, но результат порадует. В отношениях важны доверие и поддержка. В выходные займитесь тем, что давно откладывали.

ВОДОЛЕЙ У вас будут возможности для творческого самовыражения. Не бойтесь делиться своими идеями – они найдут отклик. В отношениях возможен неожиданный поворот к лучшему. В выходные займитесь тем, что вдохновляет.

РЫБЫ Период принесёт ясность в запутанную ситуацию. Доверяйте своей интуиции – она не подведёт. В любви на первый план выйдут нежность и забота. В выходные дни звёзды рекомендуют вам побыть наедине с собой.

Собственник СМИ:

ТОО «ALTAI-NEWS» медиа-центр
Газета «Рудный Алтай» зарегистрирована в Комитете информации Министерства культуры и информации РК.
Регистрационный номер
KZ30VPY00082618 от 24.11.2023 г.
Газета «Рудный Алтай» – обладатель премии Академии журналистики Казахстана
Наш адрес: 070003, г. Усть-Каменогорск, ул. Гоголя, 36

Генеральный директор
ТОО «ALTAI-NEWS»
медиа-центр
А. К. Дюсенов

Главный редактор
В. А. Айтказин

Контент-редактор
Х. В. Дорошенко

Рекламный отдел:
тел/факс: 8 (7232) 752-822
e-mail: marketing@altainews.kz

Сайт газеты
«Рудный Алтай»
www.rudnyi-altai.kz
e-mail: russred@altainews.kz

За достоверность рекламы и объявлений редакция ответственности не несет. Статьи, обозначенные знаком ✖, публикуются на правах рекламы. Перепечатка без согласования с редакцией запрещена. Не заказанные редакцией материалы не оплачиваются, не рецензируются и не возвращаются. Мнения авторов не всегда совпадают с мнением редакции, газета распространяется по Республике Казахстан.

Газета отпечатана в типографии ТОО «Печатное издательство-агентство «Рекламный Дайджест» г. Усть-Каменогорск, пр. Абая, 20/1. Объем печати 6 п. л. Выходит один раз в неделю. Тираж номера 3 372 экз. Заказ №17

Altainews
MEDIA CENTRE

ЭФИРНАЯ СПРАВКА

23 апреля 2025 г.

Данная эфирная справка подтверждает, что 23 апреля 2025 года в 15.10 в эфире радиостанции «NS» 103,1 FM, диапазон вещания распространяется на город Риддер и прилегающие территории в радиусе 100 километром от города, была размещена информация:

ТОО «Ертіс Нугрим» сообщает, что 6 июня 2025 г. в 11:00 часов по адресу: Восточно-Казахстанская область, г. Риддер, ул. Семеновой, 19 ГУ «Аппарат акима г. Риддер» (конференц-зал) проводятся общественные слушания в форме открытого собрания по материалам (ПНЭ, ПЭК, ПУО, ППМ) для получения экологического разрешения на воздействие на окружающую среду к Плану горных работ на разработку техногенных минеральных образований (заскладированных до 31.05.1992 г.) клинкерсодержащего отвала Лениногорского ГОКа.

Регистрация участников ведется при предъявлении документа, удостоверяющего личность. Регистрация начинается за 30 минут до начала обсуждения.

Вместе с тем, имеется возможность проведения данных общественных слушаний в режиме онлайн посредством видео-конференц-связи на платформе ZOOM.

Для участия в слушаниях необходимо пройти по ссылке: <https://us04web.zoom.us/j/9068831893?pwd=fWn9wnGXBQLe7hZRLDAn9vaKCU6IR.1&omn=72880679275>

Идентификатор конференции: 906 883 1893

Код доступа: 3kxTV

Заказчик проекта: ТОО «Ертіс Нугрим», г. Астана, район Есиль, ул. Сарайшык, 5-116. БИН: 160540013219. e-mail: erbosyn@gmail.com, тел. 77005015501.

Разработчик проекта: ТОО «GREENGEO», Восточно-Казахстанская область, г. Усть-Каменогорск, ул.А.Кашаубаева, 32А. тел. 87055222251, БИН 230640018348, e-mail: too_greengeo@mail.ru, контактное лицо: Акулова О.А.

Местный исполнительный орган – ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования Восточно-казахстанской области», тел. 87475497781.

Документация по проекту размещена на ЕЭП <https://ecoportal.kz/> и на сайте МИО <https://www.gov.kz/memleket/entities/vko-tabigat?land=ru>, в разделе «Общественные слушания».

Замечания и предложения принимаются по адресу: e-mail: a.eldarbekova@akimvko.gov.kz, тел. 87713770768.

С материалами проекта в бумажном виде можно ознакомиться по адресу: г. Усть-Каменогорск, ул.А.Кашаубаева, 32А.

Электронный адрес и номер телефона, по которым можно получить информацию и ознакомиться с копией документов: e-mail: erbosyn@gmail.com, oksanabaston@mail.ru тел: 87056022393.

Географические координаты участка и географические координаты территории воздействия

Угловые точки	Географические координаты угловых точек	
	северная широта	восточная долгота
1	50°21'58,56"	83°28'29,68"
2	50°21'58,32"	83°28'52,1"
3	50°21'42,64"	83°28'50,11"
4	50°21'38,31"	83°28'42,71"
5	50°21'39,94"	83°28'37,21"

Директор

Адамова Н.В

ЭФИРЛІК АНЫҚТАМА 23 сәуір 2025 г.

Бұл эфирлік анықтама 2025 жылғы 23 сәуірде сағат 14.10-да "NS" 103,1 FM радиостанциясының эфирінде хабар тарату ауқымы Риддер қаласы мен қаладан 100 километр радиустағы іргелес аумақтарға таралғанын растайды, ақпарат орналастырылды:

«Ертіс Нугрим» ЖШС 2025 жылдың 6 маусымында сағат 11:00-де Шығыс Қазақстан облысы, Риддер қ., Семенова к-сі, 19 мекен-жайы бойынша «Риддер қ. әкімінің аппараты» ММ (конференц-залында) Лениногор КБК құрамында клинкер бар үйіндіні (31.05.1992 ж. дейін сақталған) техногендік минералдық түзілімдерді әзірлеуге арналған Тау-кен жұмыстарының жоспарына қоршаған ортаға әсер етуге экологиялық рұқсат алу үшін (ЭНБ, ЭББ, ҚББ, ӨБҰ) материалдары бойынша ашық жиналыс нысанында қоғамдық тыңдаулар өткізілетінін хабарлайды.

Қатысушыларды тіркеу жеке басын куәландыратын құжатты көрсеткен кезде жүзеге асырылады. Тіркеу талқылау басталғанға дейін 30 минут бұрын басталады.

Сонымен қатар, ZOOM платформасында бейне-конференц-байланыс арқылы онлайн режимінде қоғамдық тыңдау деректерін өткізу мүмкіндігі бар.

Тыңдауларға қатысу үшін сілтеме бойынша өту керек
<https://us04web.zoom.us/j/9068831893?pwd=fWn9wnGXBQLe7hZRLDAHn9vaKCU6IR.1&omn=72880679275>

Конференция идентификаторы: 906 883 1893

Қол жеткізу коды: 3kxhTV

Жобаның тапсырыс берушісі: ЖШС «Ертіс Нугрим», Астана қаласы, Есіл ауданы, Сарайшық көшесі, 5-116. БСН: 160540013219. e-mail: erbosyn@gmail.com, тел. 77005015501.

Жобаны әзірлеуші: «GREENGEO» ЖШС, Шығыс Қазақстан облысы, Өскемен қаласы, Ө. Қашаубаева, 32А. тел. 87055222251, БСН 230640018348, e-mail: too_greengeo@mail.ru, байланыс тұлғасы: Ақулова О. А.

Жергілікті атқарушы орган – «Шығыс Қазақстан облысының табиғи ресурстар және табиғатты пайдалануды реттеу басқармасы» мемлекеттік мекемесі, тел. 87475497781

Жоба бойынша құжаттама БЭК-те орналастырылған <https://ecoportal.kz> / және ЖАО сайтында <https://www.gov.kz/memleket/entities/vko-tabigat?land=ru>, «Қоғамдық тыңдау» бөлімінде.

Ескертулер мен ұсыныстар қабылданады мекен-жайы бойынша қабылданады: e-mail: a.eldarbekova@akimvko.gov.kz, тел. 87713770768.

Жоба материалдарымен қағаз түрінде Өскемен қаласы, Ө. Қашаубаев көшесі, 32А мекенжайы бойынша танысуға болады.

Ақпарат алуға және құжаттардың көшірмесін көруге болатын электрондық пошта мекенжайы мен телефон нөмірі: e-mail: erbosyn@gmail.com, oksanabaston@mail.ru, тел. 87056022393.

Учаскенің географиялық координаттары және әсер ету аумағының географиялық координаттары

Бұрыштық нүктелер	Бұрыштық нүктелердің географиялық координаттары	
	солтүстік ендік	шығыс бойлық
1	50°21'58,56"	83°28'29,68"
2	50°21'58,32"	83°28'52,1"
3	50°21'42,64"	83°28'50,11"
4	50°21'38,31"	83°28'42,71"
5	50°21'39,94"	83°28'37,21"

Директор

Адамова Н.В.

22 апреля 2025 г. 1:54 PM

Автомобильная остановка
1031А с. Радзюк, ул. Независимости, 37

Автобусная остановка
ИЖО, с. Рыльск, рр. Печенгская, 37

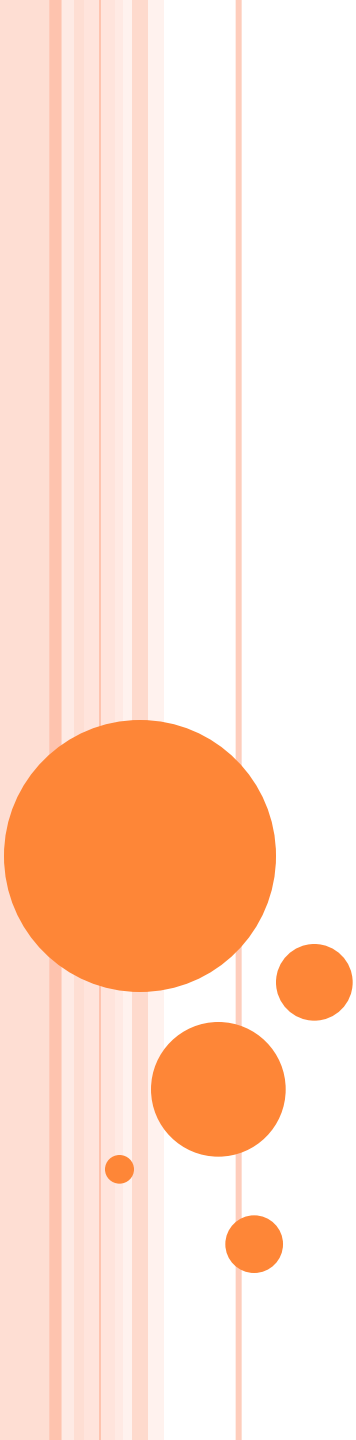
Здание ГУ "Аппарат акима г. Риддер"
ВКО, г. Риддер, ул. Семеновой, 19
22.04.2025 г. 13:57 ч.

Приложение 7

№ п/п	Замечания и предложения участников (фамилия, имя и отчество (при наличии) участника, должность, наименование представляемой организации)	Ответы на замечания и предложения (фамилия, имя и отчество (при наличии) отвечающего, должность, наименование представляемой организации)	Примечание (снятое замечание или предложение, «не имеет отношения к предмету общественных слушаний»)
1	С какого года планируете начать работы? Акужанов Б.А. – заместитель акима г. Риддер	Начало работ 2026 год. В текущем году проект проходит согласования для получения экологического разрешения и получения лицензии на недропользование. Акулова О.А. – главный специалист эколог ТОО «GREENGEO»	Замечание снято
2	После получения лицензии будете осуществлять работы своими силами или будут превлекаться партнеры? Акужанов Б.А. – заместитель акима г. Риддер	Клинкеры текущей переработки окисленных руд месторождения Шаймерден, принадлежащие ТОО «Казцинк» будут разрабатываться совместно с ТОО «Казцинк», а в дальнейшем собственными силами ТОО «Ертис Нугрим». Алимжанова Ж.М. – главный специалист ТОО «GREENGEO»	Замечание снято
3	ТОО «Орман Дала» аффилированная фирма, кому будет передаваться клинкер? Акужанов Б.А. – заместитель акима г. Риддер	Это самостоятельная фирма и существующий дробильно-сортировочный комплекс, куда планируется перевозить клинкер находится в непосредственной близости от отвала ТМО. Акулова О.А. – главный специалист эколог ТОО «GREENGEO»	Замечание снято
4	После того как клинкер будет переработан остатки куда будут девать? Акужанов Б.А. – заместитель акима г. Риддер	ТОО «Ертис Нугрим» будет осуществлять добычу, а ТОО «Орман Дала» будет осуществлять переработку клинкера разделяя его на магнитную и немагнитную фракции, после переработки реализуются сторонним организациям для дальнейшего использования в качестве сырья. Акулова О.А. – главный специалист эколог ТОО «GREENGEO»	Замечание снято
5	Где зарегистрировано ТОО «Ертис	В настоящее время предприятие	Замечание снято

	Нугрим»? Акужанов Б.А. – заместитель акима г. Риддер	зарегистрировано в г. Астана, но в последующем при осуществлении намечаемой деятельности налоги будут отчисляться по месту осуществляемой деятельности. Алимжанова Ж.М. – главный специалист ТОО «GREENGEO»	
6	Еще раз заявитель подтвердил намечаемая деятельность будет только добычные работы или еще переработка? Гажеман Н.Н. руководитель отдела экологической экспертизы РГУ «Департамент экологии по ВКО»	ТОО будет осуществлять только добычные работы. Акулова О.А. – главный специалист эколог ТОО «GREENGEO»	Замечание снято
7	Согласно Отчета ОВВ какие предусмотрены мероприятия по снижению физического воздействия на население и окружающую среду? Гажеман Н.Н. руководитель отдела экологической экспертизы РГУ «Департамент экологии по ВКО»	Работы проводятся на исторически промышленно освоенной территории промплощадки г. Риддер. Все работы осуществляются на территории с ограниченным доступом. Проектными решениями предполагается использование техники и средств защиты, обеспечивающих уровень звука на рабочих местах, не превышающий 80 дБА, согласно требованиям ГОСТ 27409-97 «Шум. Нормирование шумовых характеристик стационарного оборудования». Общие требования безопасности». Предусмотрены требования по соблюдению пожарной безопасности в лесах При реализации работ по недропользованию сброс сточных вод в поверхностные и подземные водные объекты, недра или на земную поверхность отсутствует. Акулова О.А. – главный специалист эколог ТОО «GREENGEO»	Замечание снято
8	Намечаемая деятельность будет осуществляться на территории населенного пункта, что не соответствует требованиям статьи 25 кодекса о недрах и недропользовании. Обоснуйте расположение намечаемой деятельности в разрез требований кодекса о недрах и	Согласно письма ГУ «Министерство промышленности и строительства Республики Казахстан» от 07.03.2025 № ЗТ-2025-00366109 в соответствии с пп. 1) п. 3 ст. 25 Кодекса запрет, установленный пп. 2) п. 1 ст. 25 Кодекса, не распространяется на проведение операций по разведке	Замечание снято

	недропользовании? Гажеман Н.Н. руководитель отдела экологической экспертизы РГУ «Департамент экологии по ВКО»	твердых полезных ископаемых или операций по добыче твердых полезных ископаемых, согласованных с местным исполнительным и представительным органами путем заключения соглашения, предусматривающего социально-экономическую поддержку местного населения, проживающего на соответствующей территории. В этом случае наличие данного соглашения является условием для выдачи соответствующей лицензии. Алмжанова Ж.М. – специалист ТОО «GREENGEO».	
9	Доработать План мероприятий по охране окружающей среды, предусмотреть мероприятия которые несут экологический эффект. Гажеман Н.Н. руководитель отдела экологической экспертизы РГУ «Департамент экологии по ВКО»	Указанные рекомендации будут учтены в плане природоохранных мероприятий. Акулова О.А. – главный специалист эколог ТОО «GREENGEO»	Замечание снято

«ЕРТІС НУГРИМ» ЖШС ҮШІН ӘСЕР ЕТУГЕ РҰҚСАТ АЛУҒА АРНАЛҒАН МАТЕРИАЛДАР

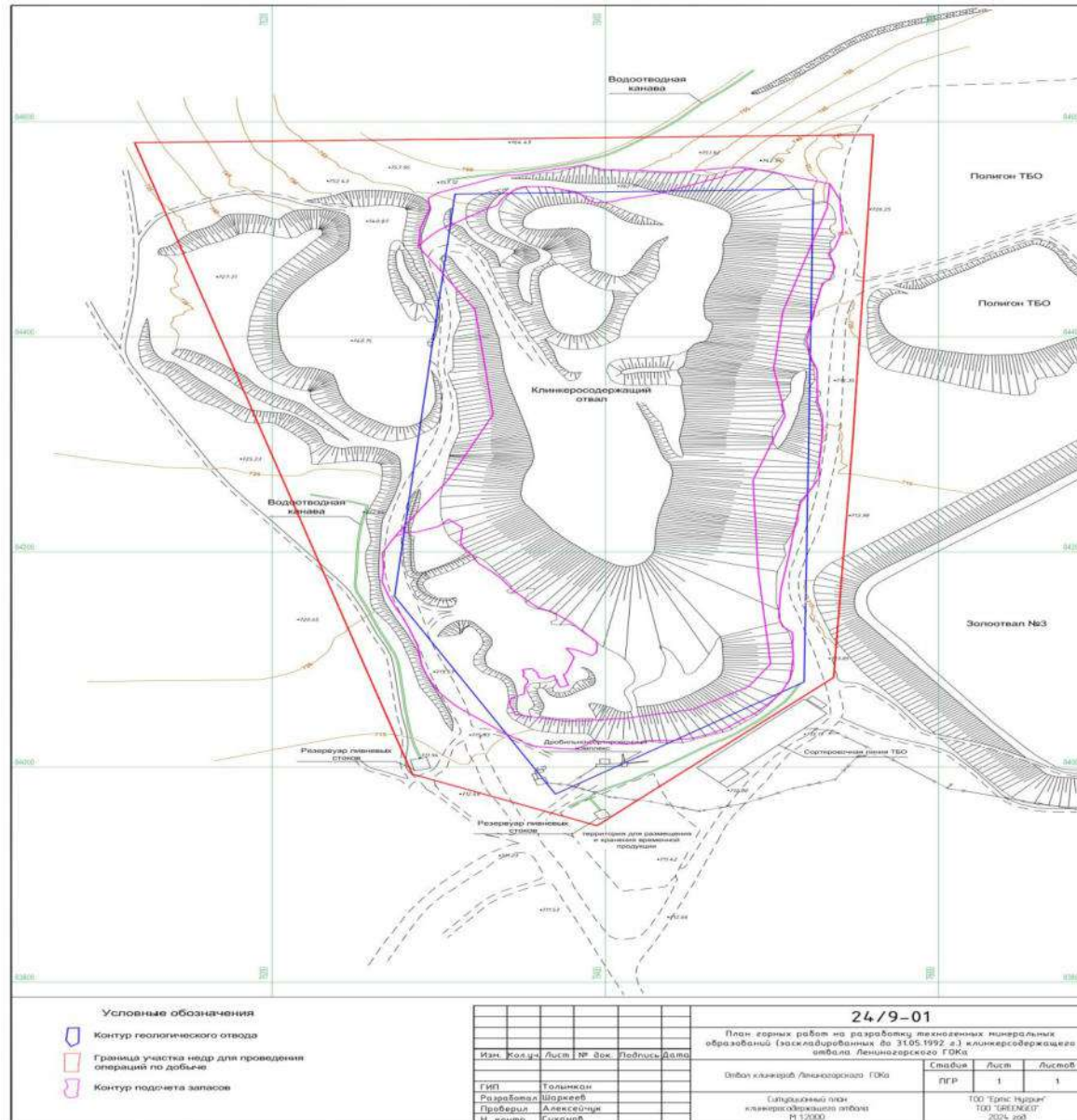
**Тапсырыс беруші және
жер қойнауын пайдаланушы
«Ертіс Нугрим» ЖШС**

КІРІСПЕ

- Экологиялық рұқсат - жеке кәсіпкерлер мен заңды тұлғалардың қоршаған ортаға теріс әсер ету құқығын куәландыратын және қызметті жүзеге асырудың экологиялық шарттарын айқындайтын құжат болып табылады.
- Әсер етуге рұқсат алу үшін **«Ертіс Нугрим» ЖШС** үшін келесі құжаттама әзірленді:
 - - 2026-2035 жылдарға арналған ықтимал әсер туралы есеп («GREENGEO» ЖШС әзірлеген (2023 жылғы 20 желтоқсандағы № 02724Р мемлекеттік лицензия);
 - - Қалдықтарды басқару бағдарламасының жобасы ("GREENGEO" ЖШС әзірлеген (2023 жылғы 20 желтоқсандағы № 02724Р мемлекеттік лицензия);
 - - Өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасының жобасы (GREENGEO ЖШС әзірлеген);
 - - 2024-2026 жылдарға арналған қоршаған ортаны қорғау іс-шаралар жоспары. («GREENGEO» ЖШС әзірлеген).

АУДАННЫҢ ШОЛУ КАРТАСЫ

ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

Әрекеттегі нормативті құжаттарға сәйкес, техникалық тапсырманың негізінде «GREENGEO» ЖШС-не «Ертіс Нугрим» ЖШС ТМТ Шығыс Қазақстан облысының Риддер қаласында орналасқан Лениногорск тау-кен байыту комбинатының клинкері бар үйіндісінен металлургиялық клинкерлермен ұсынылған техногендік минералды түзілімдерді (ТМТ) алуды жобалау (өңдеу) жүзеге асырылды.

«Ертіс Нугрим» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі 31.05.1992 жылға дейін сақталған Лениногорск тау-кен байыту комбинатының клинкері бар қалдықтар үйіндісінің техногендік минералдық түзілімдерден (ТМК) мыс, алтын және ілеспе компоненттерін барлау үшін жер қойнауын пайдалану құқығына ие.

Осы тау-кен жұмыстары жоспарының мақсаты:

Лениногор тау-кен байыту комбинатының клинкері бар үйіндіден металлургиялық клинкерлермен ұсынылған техногендік минералды түзілімдерді (ТМК) уақтылы және жүйелі түрде табу (өңдеу) қамтамасыз ету.

ТМО қалдықтар үйіндісін игеру кезінде клинкер қоры толығымен өндіріліп, шығарылады, ал қалдықтар үйіндісін жою Риддер қаласы мен оның маңындағы экологиялық жағдайды жақсартады.

Әкімшілік жағынан Клинкер үйіндісі Риддер мырыш зауытының (РМЗ) өнеркәсіп алаңының аумағында, көліктік және энергетикалық инфрақұрылымы бар Тихая өзені аңғарының оң жағалауында орналасқан өндірістік қалдықтар полигонында орналасқан.

Барлау аумағының ауданы 0,20 шаршы км. Лениногорск тау-кен байыту комбинатының клинкер үйіндісі ыңғайлы жерде орналасқан: автомобиль және темір жолға дейінгі қашықтық 2,5 км, электр желісі 1,3 км қашықтықта, РМЗ өнеркәсіп алаңынан оңтүстік-шығысқа қарай 3,0 км жерде орналасқан.

ӨНДІРІС ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ ҚЫСҚА СИПАТТАМАСЫ

- үйіндінің жоғарғы бөлігін тегістеуден (туралаудан) тұратын тау-кен және дайындық жұмыстары;

- өңдеуші компанияға сату үшін кен қоймасына жеткізумен ТМТ әзірлеу. Осылайша, жаңа жер телімдерін бұзу жоспарланбайды, клинкерлердің қозғалысы бір учаскенің ішінде жүзеге асырылады.

ТМТ өңдеу бұрғылау-жару жұмыстарынсыз жүзеге асырылады.

ТМТ тиеу үшін экскаватор мен бульдозер, ал қажет болған жағдайда алдыңғы тиегіш қолданылады. Клинкерлердің агломерацияланған бөлігін алдын ала қопсыту үшін экскаватор қондырмасын – гидравликалық балғаны қолдану қарастырылған. Клинкерлер қалдықтар үйіндісіне жақын орналасқан жылжымалы ұсақтау және сұрыптау кешеніне жеткізіледі.

Біріншіден, үйіндінің оңтүстік және оңтүстік-батыс бөліктерінде орналасқан Шәймерден кен орнының тотыққан рудаларын ағымдағы өңдеуден алынған клинкерлермен жабылмаған клинкер қорлары игеріледі.

Осы клинкерлерді игеріп, оларды сақтауға арналған алаңдарды босатқаннан кейін Шаймерден кен орнынан тотыққан кендерді ағымдағы өңдеуден шыққан клинкерлерді босату алаңдарына жылжыта отырып, үйіндінің жоғарғы бөлігін кезең-кезеңімен бөлшектеу жүргізіледі.

Осы клинкерлерді игеріп, оларды сақтауға арналған алаңдарды босатқаннан кейін Шаймерден кен орнынан тотыққан кендерді ағымдағы өңдеуден шыққан клинкерлерді босату алаңдарына жылжыта отырып, үйіндінің жоғарғы бөлігін кезең-кезеңімен бөлшектеу жүргізіледі.

Барлық өндірілген клинкерлер (1992 жылға дейін сақталған) бірден автосамосвалдарға тиеледі және тікелей жылжымалы ұнтақтау және сұрыптау кешенінің жанында орналасқан кен қоймасына өңдеу үшін «ОРМАН ДАЛА» ЖШС жіберіледі.

Осылайша, 1992 жылға дейін сақталған Лениногорск тау-кен байыту комбинатының клинкерлеріне арналған үстеме жыныстар «Казцинк» ЖШС иелігіндегі Шәймерден кен орнындағы тотыққан рудаларды ағымдағы өндеуден алынған клинкерлер болып табылады.

Лениногорск ГОК клинкерлерін игеру кезінде Шәймерден кен орнындағы тотыққан рудаларды ағымдағы өндеуден алынған клинкерлер ыдырап, өнеркәсіптік полигондағы «Казцинк» ЖШС жұмыс істеп тұрған өнеркәсіп алаңының аумағында орналасқан Лениногорск ГОК клинкерін (1992 жылға дейін сақталған) игеру кезінде босаған учаскелерге тасымалданады.

Лениногор тау-кен байыту комбинатының клинкері бар қалдықтар үйіндісінен техногендік минералды түзілімдерді игеру кезіндегі тау-кен өндіру жұмыстары экскаватор мен автосамосвалдарды пайдалана отырып, биіктігі 10 м-ге дейінгі орындықтарда шегіну тәртібімен жұмыс істеуден тұрады.

Ауысымдық қалашық үшін шаруашылық-тұрмыстық үй-жайларды салу тау-кен жұмыстары жоспарында қарастырылмаған, өйткені барлық қажетті әкімшілік-шаруашылық үй-жайлар Риддер қаласындағы өндірістік базаның аумағында орналасады. Риддер қаласында жұмысшыларды орналастыру мен тамақтандыру ұйымдастырылып, кәсіпорынға Риддер қаласының су құбырынан ауыз су тартылады. Техникалық сумен жабдықтау «Казцинк» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің аумағындағы қолданыстағы техникалық су алғышымен қамтамасыз етіледі. Жұмыс орнында кезекші вагон орнатылып, Виза-238 немесе соған ұқсас биоәжетхана жабдыкталады.

ЭМИССИЯЛАР НОРМАТИВТЕРІНІҢ ЖОБАСЫ

Жұмыс барысында қазу және тиеу жұмыстары, жүк көтергіш машиналарды пайдалану, жанармай құю, көше тазалау машинасын пайдалану сияқты 4 ұйымдаспаған шығарынды көздері (6001-6004) анықталды.

Бұл жобада рұқсат етілген шығарындылардың нормативтері 10 жыл мерзімге **(2026-2035 жылдарға)** белгіленген.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 202-бабының 17-тармағына сәйкес жылжымалы көздер үшін рұқсат етілген шығарындылар нормативтері белгіленбеген. Автокөлік құралдарынан ластаушы заттардың шығарындылары үшін төлем отынның нақты шығыны бойынша жүргізіледі.

Реттеуге жататын ластаушы заттардың жалпы шығарындылары:

2026-2035 жж. 9,1757 тонна/жылына.

Қазақстан Республикасының 2021 жылғы 2 қаңтардағы № 400-VI ЗРК Экологиялық кодексінің 2-қосымшасына сәйкес қатты пайдалы қазбаларды бағалау мақсатында тау-кен массасын өндіру және топырақтың қозғалысы арқылы қатты пайдалы қазбаларды барлау II санат объектісіне жатады.

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің міндетін атқарушының 2022 жылғы 11 қаңтардағы № ҚР ДСМ-2 бұйрығымен бекітілген «Қоршаған ортаға және адам денсаулығына әсер ететін объектілердің санитарлық-қорғау аймақтарына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» Санитариялық қағидаларына сәйкес осы түрдегі санитарлық-қорғау жұмыстарының аймағы белгіленбеген. Нысан жіктелмеген.

Кәсіпорын жұмыс істеп тұрғандықтан, шашыраңқы есептеу қолданыстағы 100 м санитарлық қорғау аймағында жүргізілді.

ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ БАҒДАРЛАМАСЫ ЖОБАСЫ

Қалдықтарды басқару бағдарламасы Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 335-бабының 1-тармағына сәйкес әзірленді.

Кәсіпорынның жұмыс істеуі кезінде қалдықтардың келесі түрлері түзіледі: *аралас тұрмыстық қалдықтар (АТҚ), сұрту шүберектері (майлы шүберектер), қара металл сынықтары.*

Жұмыс орнында пайда болатын қалдықтардың барлық түрлерін уақытша сақтау 6 айдан аспайтын мерзімге қамтамасыз етіледі. Кейіннен қалдықтар мамандандырылған ұйымдармен жасалған шарттар бойынша толық көлемде шығарылады немесе кәсіпорында кәдеге жаратылады.

Қалдықтарды Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес арнайы бөлінген және жабдықталған орындарда ғана (учаскелерде, қоймаларда, қоймаларда, контейнерлерде және басқа сақтау орындарында) жинақтауға жол беріледі.

ӨНДІРІС ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БАСҚАРУ БАҒДАРЛАМАСЫ ЖОБАСЫ

Өндірістік мониторингке:

Өндіріс мониторингі кәсіпорынның қоршаған орта жағдайына әсерін кейіннен бағалау үшін бақылауды, мәліметтерді қарауды және талдауды ұйымдастыруды қамту кіреді.

Осы кәсіпорын үшін өндірістік экологиялық бақылау объектілері:

- ластаушы заттардың шығарындыларының көздері;
- өндіріс және тұтыну қалдықтары.

Өнеркәсіптік қоршаған орта

Мониторинг бағдарламасы келесі түрлерді қарастырады
мониторинг:

Қоршаған ортаның өндірістік мониторингі бағдарламасы мониторингтің келесі түрлерін қарастырады:

Санитарлық-қорғау аймағының шекарасындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау тоқсан сайынғы төлемдерді жүзеге асыру кезінде аккредиттелген зертханамен 4 пунктте санитарлық-қорғау аймағы шекарасында инструменталды әдіспен тоқсанына бір рет, 2ТР-ауа статистикалық есептілігін жасау кезінде жылына бір рет жүргізіледі.

Топырақ жамылғысының жай-күйін бақылау аккредиттелген зертханада аспаптық әдіспен жылына бір рет жүргізіледі. Жер үсті және жер асты суларының жай-күйін бақылау аккредиттелген зертханада аспаптық әдіспен жылына екі рет жүргізіледі.

ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ ШАРАЛАРЫ ЖОСПАРЫ

- Төменде шығарындылар стандарттарын сақтауға қатысты шаралар берілген:
- - жабдықтарды дер кезінде профилактикалық тексеруден өткізу;
- - тиеу-түсіру жұмыстары кезінде шаңды басу жұмыстарын жүргізу;
- - Үйіндіден нөсер және еріген суды бетон ұңғымаларына жинау, содан кейін айдау және шығару;
- - дренаждық каналдарды жақсы техникалық жағдайда ұстау;
- - Технологиялық жолдарды уақытылы күтіп ұстау;
- Жабдықты жанармай құю кезінде май ұстайтын құрылғыларды пайдалану;
- Участкедегі ландшафтты бастапқы қалпына келтіру;
- Жануарлар дүниесінің мекендеу ортасы мен өсімін молайту жағдайларын сақтау;
- Мамандандырылған ұйыммен келісім бойынша өндіріс және тұтыну қалдықтарын уақтылы кәдеге жарату;
- Қалдықтардың түзілуі мен қозғалысының есебін жүргізу;
- - Жауапты тұлғаларды қоршаған ортаны қорғау мәселелері бойынша экологиялық оқыту, семинарларға қатысу.

АЙМАҚТЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУЫНЫҢ АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ

1. Өнеркәсіптік нысанның ресурстарын ұлғайту перспективалары;
2. Халықты жұмыспен қамтуды арттыру (өндірістік объектілердің қызмет көрсету персоналы);
3. Тікелей салықтар, төлемдер, кәсіпорыннан аударымдар және жұмыскерлерден алынатын табыс салығын шегерімдер есебінен бюджеттің кірісі өседі.
4. Қалдықтар үйіндісін игеру кезінде клинкер қоры толығымен өндіріліп, шығарылады, ал үйіндіні жою Риддер қаласы мен оның төңірегінде экологиялық жағдайды жақсартады.

*НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА
РАҚМЕТ!*

МАТЕРИАЛЫ ДЛЯ ПОЛУЧЕНИЯ РАЗРЕШЕНИЯ НА ВОЗДЕЙСТВИЕ ДЛЯ ТОО «ЕРТІС НУГРИМ»

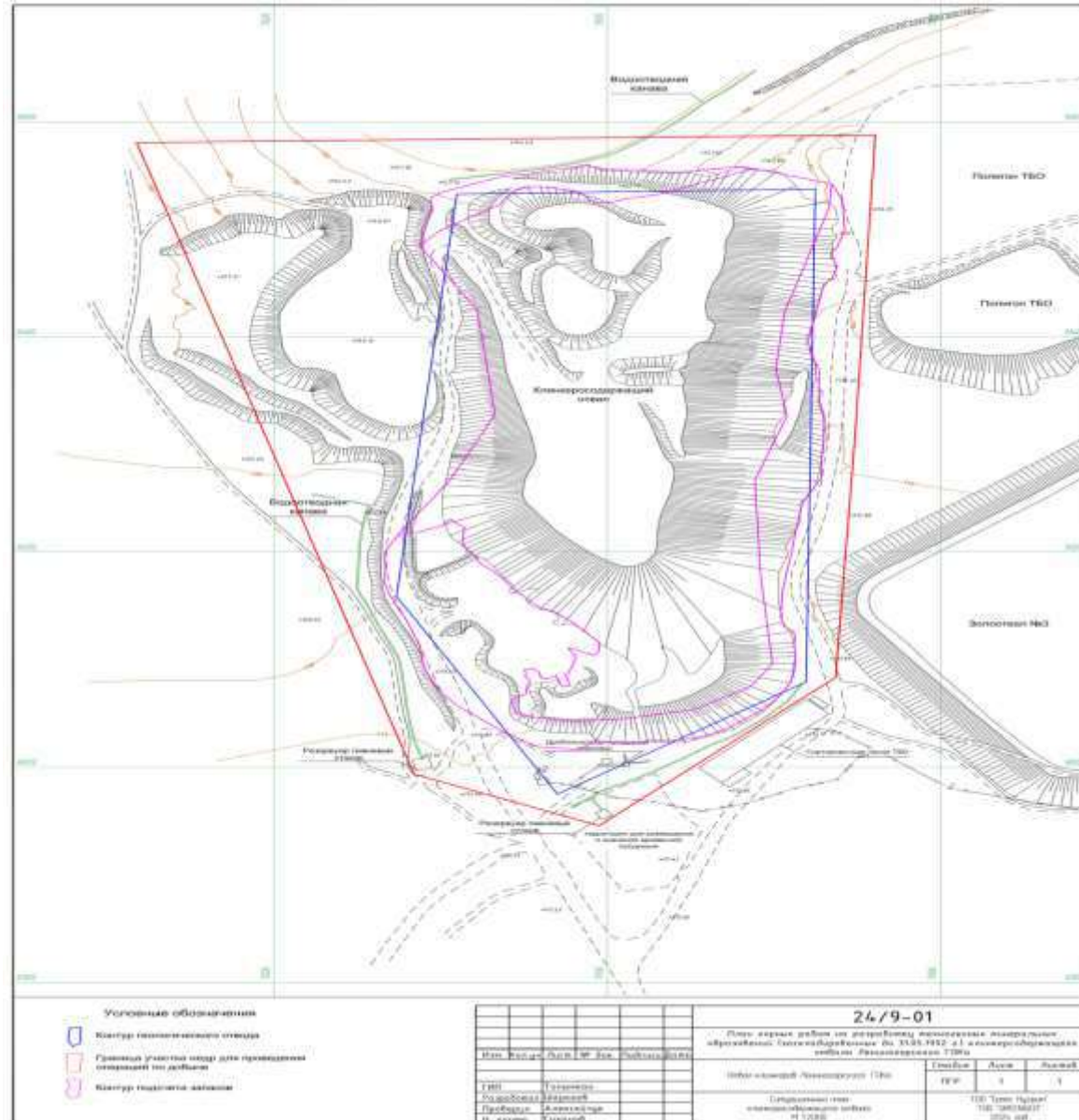
**Заказчик и недропользователь
ТОО «Ертiс Нугрим»**

ВВЕДЕНИЕ

- Экологическое разрешение - документ, удостоверяющий право индивидуальных предпринимателей и юридических лиц на осуществление негативного воздействия на окружающую среду и определяющий экологические условия осуществления деятельности.
- С целью получения разрешения на воздействие для **ТОО «Ертіс Нұғрім»** разработана следующая документация:
 - - Отчет о возможных воздействиях (ОВВ) на период 2026-2035 гг. (разработан ТОО «GREENGEO» (государственная лицензия № 02724Р от 20.12.2023 г.);
 - - Проект программы управления отходами (разработан ТОО «GREENGEO» (государственная лицензия № 02724Р от 20.12.2023 г.);
 - - Проект программы производственного экологического контроля (разработан ТОО «GREENGEO»);
 - - План мероприятий по охране окружающей 2026 гг. (разработан ТОО «GREENGEO»).

ОБЗОРНАЯ КАРТА РАЙОНА

ОБЩИЕ СВЕДЕНИЯ

Проектирование добычи техногенных минеральных образований (ТМО), представленных металлургическими клинкерами из клинкерсодержащего отвала Лениногорского ГОКа расположенного в г. Риддер Восточно-Казахстанской области, выполнено на основании Технического задания на проектирование, выданного ТОО «Ертіс Нугрим» для ТОО «GREENGEO» в соответствии с действующими нормативными документами. ТОО «Ертіс Нугрим» обладает правом недропользования на разведку меди, золота и попутных компонентов из техногенных минеральных образований (ТМО) клинкерсодержащего отвала Лениногорского ГОКа, заскладированных до 31.05.1992 г. на основании Контракта № 4771-ТПИ от 18.01.2016 года.

Целью настоящего Плана горных работ является:

Обеспечение своевременной и планомерной добычи техногенных минеральных образований (ТМО), представленных металлургическими клинкерами из клинкерсодержащего отвала Лениногорского ГОКа.

В процессе отработки отвалов ТМО будут полностью добыты и вывезены запасы клинкера, ликвидация отвала улучшит экологическую обстановку в г. Риддер и его окрестностях.

Административно Отвал клинкера расположен в районе промплощадки Риддерского цинкового завода (РЦЗ), на полигоне промышленных отходов, который находится в правобережной части долины реки Тихой, с наличием транспортной и энергетической инфраструктуры.

Площадь разведываемой территории составляет – 0,20 км².

Отвал клинкера Лениногорского ГОКа имеет удобное положение: расстояние до автомобильной и железной дороги – 2,5 км, ЛЭП расположена в 1,3 км, РЦЗ находится в 3,0 км к юго-востоку от промплощадки.

КРАТКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕХНОЛОГИИ ПРОИЗВОДСТВА

- горно-подготовительные работы, заключающиеся в разваловке верхней части отвала;
- разработка ТМО с доставкой на рудный склад для реализации компании переработчику. Таким образом, нарушение новых земельных участков не планируется, перемещение клинкеров будет осуществляться в пределах одного участка.

Отработка ТМО осуществляется без применения буровзрывных работ.

Для погрузки ТМО будет использоваться экскаватор и бульдозер, при необходимости – фронтальный погрузчик. Для предварительного рыхления спекшейся части клинкеров предусматривается использование навесного оборудования на экскаватор – гидромолота. Доставка клинкеров будет осуществляться до мобильного дробильно-сортировочного комплекса, в непосредственной близости от отвала.

Сначала разрабатываются запасы клинкера, не укрытые клинкерами текущей переработки окисленных руд месторождения Шаймерден, которые находятся в южной и юго-западной части отвала.

После разработки этих клинкеров и освобождения площадей их хранения выполняется поэтапная разваловка верхней части отвала с перемещением клинкеров текущей переработки окисленных руд месторождения Шаймерден на освободившиеся площади.

Весь добываемый клинкер (засклаженный до 1992 г.) сразу грузится в самосвалы и отправляется в ТОО «ОРМАН ДАЛА» на переработку на рудный склад, расположенный непосредственно возле мобильного ДСК.

Таким образом вскрышными породами для клинкеров Лениногорского ГОКа, заскладированных до 1992 г. являются клинкеры текущей переработки окисленных руд месторождения Шаймерден, принадлежащие ТОО «Казцинк». В ходе разработки клинкеров Лениногорского ГОКа клинкеры текущей переработки окисленных руд месторождения Шаймерден будут разваловываться и перемещаться на освобожденные в ходе разработки клинкера Лениногорского ГОКа (заскладированного до 1992 г.) места, расположенные в пределах территории действующей промышленной площадки ТОО «Казцинк» на полигоне промышленных отходов.

Горно-добычные работы при отработке техногенных минеральных образованиях из клинкерсодержащего отвала Лениногорского ГОКа заключаются в отработке уступами высотой до 10 м в отступающем порядке с помощью экскаватора и автосамосвалов.

Строительство бытовых и служебных помещений вахтового поселка Планом горных работ не предусматривается, так как все необходимые административно-бытовые помещения будут расположены на территории производственной базы в г. Риддер. Проживание и питание работников будет организовано в г. Риддер, питьевой водой предприятие будет обеспечиваться с водопроводной сети г. Риддер. Техническое водоснабжение будет осуществляться за счет существующего технического водозабора на территории ТОО «Казцинк».

На площадке работ устанавливается дежурный вагон и оборудуется биотуалет типа «Виза-238» или аналог.

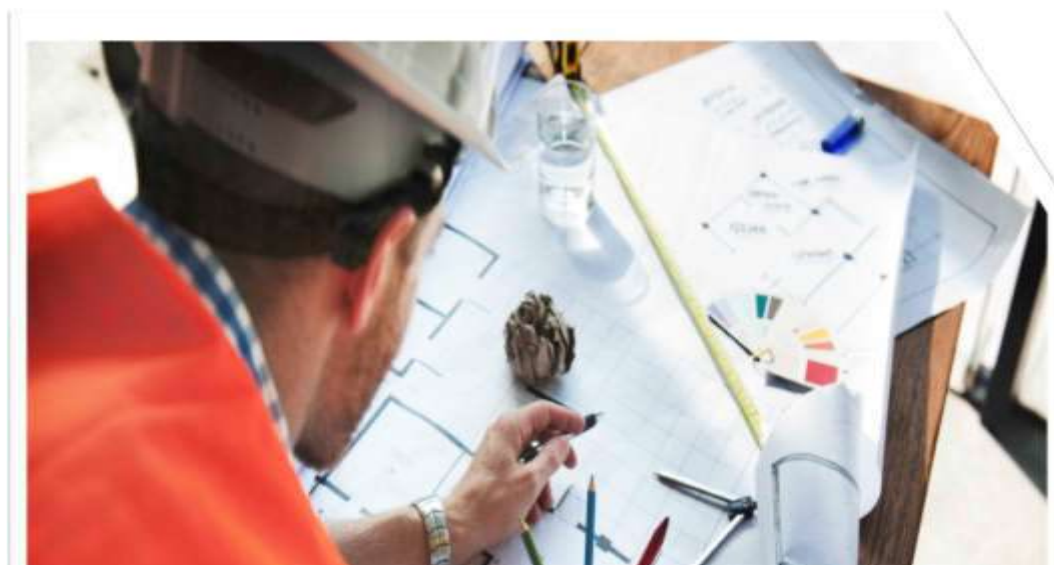

ПРОЕКТ НОРМАТИВОВ ЭМИССИИ

В процессе проведения работ выявлено 4 неорганизованных источников выбросов (6001-6004), такие как выемочно-погрузочные работы, работа автопогрузчиков, топливозаправщик, работа поливомоечной машины.

В данном проекте нормативы допустимых выбросов устанавливаются сроком на 10 лет (**2026-2035 годы**).

Согласно п.17 статьи 202 Экологического Кодекса Республики Казахстан нормативы допустимых выбросов для передвижных источников не устанавливаются. Плата за выбросы загрязняющих веществ от автотранспортных средств производится по фактическому расходу топлива.

Суммарные выбросы загрязняющих веществ, подлежащие нормированию, составят:

2026-2035 годы количестве **9,1757** т/год.

Согласно Приложению 2 к Экологическому кодексу РК № 400-VI ЗРК от 2 января 2021 года разведка твердых полезных ископаемых с извлечением горной массы и перемещением почвы для целей оценки ресурсов твердых полезных ископаемых относится к объекту I категории.

В соответствии с Санитарными правилами «Санитарно-эпидемиологические требования к санитарно-защитным зонам объектов, являющихся объектами воздействия на среду обитания и здоровье человека» Утвержденный приказом и.о. Министра здравоохранения Республики Казахстан за № ҚР ДСМ-2 от 11 января 2022 года санитарно-защитная зона для данного типа работ не устанавливается. Объект не классифицируется.

Так как предприятие действующее расчет рассеивания проводился на существующей СЗЗ 100 м.

ПРОЕКТ ПРОГРАММЫ УПРАВЛЕНИЯ ОТХОДАМИ

Программа управления отходами разработана в соответствии с пунктом 1 статьи 335 Экологического кодекса Республики Казахстан.

В процессе эксплуатации предприятия образуются следующие виды отходов: *смешанные коммунальные отходы (ТБО), ткань для вытирания (промасленная ветошь), лом черных металлов.*

Временное хранение всех образующихся видов отходов на участке проведения работ предусматривается не более 6 месяцев. В дальнейшем отходы в полном объеме вывозятся по договорам со специализированными организациями или утилизируются на предприятии.

Накопление отходов разрешается только в специально установленных и оборудованных в соответствии с требованиями законодательства Республики Казахстан местах (на площадках, в складах, хранилищах, контейнерах и иных объектах управления)

ПРОЕКТ ПРОГРАММЫ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ЭКОЛОГИЧЕСКОГО КОНТРОЛЯ

Производственный мониторинг включает в себя организацию наблюдения, обзор данных и проведение анализа для последующей оценки воздействия предприятия на состояние окружающей среды.

Объектами производственного экологического контроля для данного предприятия являются:

- источники выбросов загрязняющих веществ
- отходы производства и потребления

В Программе производственного экологического контроля предусмотрены следующие виды мониторинга:

Мониторинг за состоянием атмосферного воздуха на границе СЗЗ осуществляется 1 раз в квартал инструментальным методом аккредитованной лабораторией в 4-х точках на границе СЗЗ при осуществлении квартальных платежей, 1 раз в год при составлении статистической отчетности 2ТП-воздух.

Мониторинг за состоянием почвенного покрова осуществляется 1 раз в год инструментальным методом аккредитованной лабораторией.

Мониторинг за состоянием поверхностных и подземных вод осуществляется 2 раза в год инструментальным методом аккредитованной лабораторией.

ПЛАН МЕРОПРИЯТИЙ ПО ОХРАНЕ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ

Мероприятия, связанные с соблюдением нормативов допустимых выбросов, представлены ниже:

- - Проведение своевременного профилактического осмотра техники;
- - Проведение работ по пылеподавлению при погрузочно-разгрузочных работах;
- - Сбор ливневых и талых стоков с Отвала в бетонные колодцы, с последующей откачкой и вывозом;
- - Содержание в исправном техническом состоянии водоотводных канав;
- - Своевременное содержание технологических дорог;
- Использование маслоулавливающих устройств при заправке техники;
- Восстановление ландшафта на участке до первоначального вида;
- Сохранение среды обитания и условий размножения объектов животного мира;
- Своевременная утилизация отходов производства и потребления по договору со спецорганизацией;
- Ведение учета образования и движения отходов;
- - Экологическое обучение ответственных лиц по вопросам охраны

ПРЕИМУЩЕСТВА ДЛЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНА

- 1. Перспектива увеличения ресурсов промышленного объекта;
 - 2.Повышение занятости населения (обслуживающий персонал производственных объектов);
 - 3. Возрастут бюджетные поступления за счет прямых налогов, платежей, отчислений с предприятия и отчислений подоходного налога работников.
4. В процессе отработки отвала ТМО будут полностью добыты и вывезены запасы клинкера, ликвидация отвала улучшит экологическую обстановку в г. Риддер и его окрестностях.

СПАСИБО ЗА ВНИМАНИЕ!

